

แนวทางการดำเนินการป้องกัน

"การบูลลี่ในสถานศึกษา"

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

กระทรวงศึกษาธิการเห็นถึงความสำคัญจึงได้กำหนดนโยบายความปลอดภัยของสถานศึกษา เป็นเรื่องเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการให้เกิดความปลอดภัยแก่นักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาในทุกมิติ จากสถานการณ์เด็กและเยาวชนในปัจจุบันยังมีนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาได้รับผลกระทบจากความไม่ปลอดภัยเกิดขึ้น โดยเฉพาะด้านความรุนแรง ทั้งทางร่างกายและจิตใจ เด็กจำนวนมากกำลังเผชิญการถูกรังแก ล้อเลียน ส่งผลให้เกิดความเครียด ซึมเศร้า วิตกกังวล ไม่อยากไปโรงเรียนมากขึ้นและยังพบปัญหาใหม่มีการรังแกกันผ่านสื่อออนไลน์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีความห่วงใย และตระหนักถึงสิทธิเสรีภาพของเด็กนักเรียนที่ถูกกระทำ เพื่อสร้างเสริมความปลอดภัยในสถานศึกษาโดยมุ่งเน้นให้สถานศึกษาดำเนินการตามมาตรการ 3 ป. คือ ป้องกัน ปลูกฝัง ปรามปราม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีมาตรการและแนวทางในการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและแก้ไขการล้อ กลั่นแกล้งรังแก ดูหมิ่นเหยียดหยามผู้อื่น จึงได้จัดทำแนวทางการดำเนินการป้องกันการบูลลี่ในสถานศึกษาเพื่อให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานำไปขับเคลื่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สารบัญ

ส่วนที่ 1 จุดเกิดเหตุ.....1

- ค้นหาความหมาย.....2
- เข้าใจที่มา.....15
- นำพานโยบาย.....19
- กฎหมายที่เกี่ยวข้อง.....21

ส่วนที่ 2 How to รู้ทันป้องกัน Bully..22

แนวทางการดำเนินการแก้ไขปัญหาคาการบูลลี่

- ระดับสถานศึกษา.....23
- ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา.....47
- ระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน..58

ส่วนที่ 3 สร้างภูมิคุ้มกันด้วย "กิจกรรม" ลดการกลั่นแกล้ง.....98

- กิจกรรม.....99
- ตัวอย่างกิจกรรม.....103
- เทคนิคการใช้คำถาม R-C-A.....132

ส่วนที่ 4 Case Study Bully ที่ heal ใจ...140

- Bully วัยกระเตาะ (ปฐมวัย).....141
- Bully วัยละอ่อน (ประถมศึกษา).....144
- Bully วัยใสใส (มัธยมศึกษา).....147

ส่วนที่ 1

จุดเกิดเหตุ

(The start of bullying)

❁ ค้นหาความหมาย

◆ การกลั่นแกล้ง (Bullying)

การเข้าใจว่าการบูลลี่ หรือการกลั่นแกล้ง รังแกกัน คืออะไร เป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้เข้าใจว่า พฤติกรรมใดที่เข้าข่ายการกลั่นแกล้งรังแกกัน หรือเป็นเพียงการหยอกล้อเล่นกันธรรมดาของเด็ก เพราะ การกลั่นแกล้งมีหลายรูปแบบ ส่งผลให้การกลั่นแกล้งกันรุนแรงขึ้นหรือเรื้อรัง จนเกิดผลกระทบทางจิตใจ และพฤติกรรมระยะยาวกับเด็กทั้งที่เป็นผู้ถูกกลั่นแกล้งและผู้กลั่นแกล้ง

โดยได้มีผู้ให้ความหมายของการบูลลี่ หรือการกลั่นแกล้งไว้อย่างหลากหลาย ดังนี้

การบูลลี่ (Bullying) คือ การกลั่นแกล้ง ช่มเหรงรังแกผู้อื่น ให้เสียหาย อับอาย และเป็นทุกข์ โดยการกระทำ คำพูด การกีดกันทางสังคม หรือผ่านทางไซเบอร์ เป็นพฤติกรรมที่ทำโดยตั้งใจ เพื่อให้เหยื่อ เกิดความความรู้สึกอึดอัด โกรธ กลัว หรือเสียใจ เกิดขึ้นซ้ำมากกว่า 1 ครั้ง หรือมีแนวโน้มว่าจะเกิดขึ้นอีก แตกต่างจากการหยอกล้อเล่นกันทั่วไปตรงที่ผู้ถูกกระทำไม่มีความรู้สึกร่วม ไม่สนุก หรืออยากเล่นด้วย (ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา. 2565)

การแกล้งกัน (Bullying) คือ พฤติกรรมที่ผู้กระทำไม่ว่าจะเป็นคนเดียวหรือรวมตัวกันเป็นกลุ่มไป แกล้งเหยื่อ โดยมีเจตนาที่จะทำร้ายร่างกายหรือจิตใจอีกฝ่าย (Deliberate) เป็นการแกล้งกันซ้ำ ๆ (Repeated) และต้องการให้อีกฝ่ายรู้สึกสิ้นหวัง ไม่มีอำนาจที่จะสู้ได้ (Power Imbalance) (ปราณี ปวีณชนา.ม.ป.ป. : ออนไลน์)

การกลั่นแกล้ง (Bullying) หมายถึง พฤติกรรมที่ไม่เป็นที่ยอมรับในสังคม โดยพฤติกรรมนั้นเป็น ความตั้งใจกระทำให้ผู้อื่นได้รับความทุกข์ความเจ็บปวด เพื่อให้ตนเองรู้สึกมีอำนาจ หรือมีพลังเหนือกว่า ผู้อื่น อีกทั้งการกระทำดังกล่าวจะเกิดขึ้นซ้ำ ๆ อย่างต่อเนื่องและมีระยะเวลายาวนาน (กรมสุขภาพจิต. 2551)

การบูลลี่ (Bullying) คือ พฤติกรรมการกลั่นแกล้ง ช่มเหรงรังแก หรือการแสดงท่าทีที่มีความรุนแรง ไม่ว่าจะเป็นด้านการใช้วาจาหรือการลงมือกระทำทางร่างกาย ด้วยความตั้งใจหรือไม่ก็ตาม ซึ่งส่งผลกระทบต่อ ให้ผู้อื่นได้รับความเจ็บปวดทั้งทางร่างกายและจิตใจ และรู้สึกด้อยคุณค่า (Tiger Rattana.ม.ป.ป. : ออนไลน์)

การกลั่นแกล้ง (Bullying) หมายถึง พฤติกรรมที่ไม่เป็นที่ยอมรับในสังคม โดยพฤติกรรมนั้นเป็น ความตั้งใจกระทำให้ผู้อื่นได้รับความทุกข์ความเจ็บปวด เพื่อให้ตนเองรู้สึกมีอำนาจ หรือมีพลังเหนือกว่า ผู้อื่น อีกทั้งการกระทำดังกล่าวจะเกิดขึ้นซ้ำ ๆ อย่างต่อเนื่องและมีระยะเวลายาวนาน (กองบรรณาธิการ. 2563 : ออนไลน์)

การบูลลี่ คือ การกระราน การกลั่นแกล้ง การให้ร้าย การด่าว่า การข่มเหง หรือการรังแกผู้อื่นให้เกิดความเจ็บปวดทางร่างกายหรือทางจิตใจ พฤติกรรมเหล่านี้หากเกิดในชีวิตจริงมักเป็นการล้อเลียนรูปร่างหน้าตา สถานะทางสังคม รวมถึงการทำร้ายร่างกาย ขณะที่การบูลลี่ในโลกออนไลน์ส่วนใหญ่เป็นรูปแบบของประจานในสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งสร้างผลกระทบทางความรู้สึกอย่างรุนแรงจนอาจเกิดเป็นบาดแผลทางจิตใจที่ฝังลึก หรืออาจลุกลามไปจนเกิดการปะทะและสร้างบาดแผลทางกายได้ (จุลสารมุมมองสิทธิ, ปีที่ 19 ฉบับที่ 8)

การกลั่นแกล้งรังแก คือ การกระทำ หรือรูปแบบของพฤติกรรมที่แสดงออกมาด้วยความก้าวร้าวรุนแรง มุ่งหวังให้ผู้อื่นถูกทำร้ายทั้งทางร่างกายและจิตใจ ส่งผลกระทบต่อผู้ถูกกลั่นแกล้งเป็นอย่างมาก (ธนัชชา วงษ์ทองคำ, 2564)

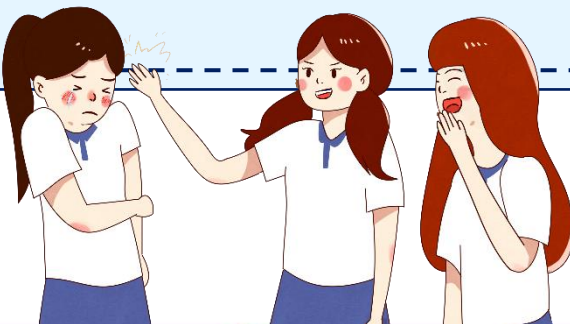
กล่าวโดยสรุป การกลั่นแกล้ง (Bullying) คือ พฤติกรรมที่แสดงออกทางร่างกาย คำพูด สังคม หรือ ทางไซเบอร์ ซึ่งมักเกิดขึ้นในสังคมที่มีช่องว่างระหว่างผู้ที่มีพลังกำลัง หรืออำนาจมากกว่า แสดงออกแก่ผู้ที่อ่อนแอกว่า ทำให้เกิดความเจ็บปวดทางร่างกายหรือทางจิตใจ รู้สึกด้อยคุณค่า และมีโอกาสเกิดขึ้นซ้ำ ๆ

◆ ประเภทของการกลั่นแกล้ง (Bullying)

จากบทความออนไลน์ของกองบรรณาธิการ เรื่อง การกลั่นแกล้ง 6 ประเภทที่พ่อแม่ควรรู้จักไว้ ได้กล่าวถึง การกลั่นแกล้ง 6 ประเภท ที่พบบ่อยที่สุดในโรงเรียน ดังนี้

➤ การแกล้งทางร่างกาย (Physical Bullying)

การกลั่นแกล้งดังกล่าวเป็นประเภทที่เห็นได้ชัดเจนที่สุด ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อเด็กใช้กำลังทางกายเพื่อให้ได้อำนาจและการควบคุมเหนือเป้าหมายของพวกเขา ผู้รังแกมักจะมีขนาดตัวใหญ่กว่า แข็งแรงกว่า และก้าวร้าวกว่าผู้ตกเป็นเหยื่อ ตัวอย่างของการกลั่นแกล้งประเภทนี้ได้แก่ การเตะ ตี ต่อย ตบ ผลัก และการกระทำทางกายอื่น ๆ การกลั่นแกล้งทางกายนั้นแตกต่างจากการกลั่นแกล้งในรูปแบบอื่น ๆ คือสามารถตรวจพบได้ง่ายที่สุด ผลคือการกลั่นแกล้งประเภทนี้กลายเป็นสิ่งที่คนคิดถึงมากที่สุดเมื่อนึกถึงการรังแก ยิ่งไปกว่านั้น การรังแกประเภทนี้ยังได้รับความสนใจเชิงประวัติจากทางโรงเรียนมากกว่าการกลั่นแกล้งชนิดอื่น ๆ ที่ไม่ชัดเจนเท่าอีกด้วย

➤ การกลั่นแกล้งโดยคำพูด (Verbal Bullying)

ผู้กระทำจะใช้คำพูด การระบุ หรือการเรียกชื่อเพื่อให้ได้อำนาจและการควบคุมเหนือเป้าหมาย โดยปกติแล้วผู้แกล้งจะใช้การดูถูกกันอย่างไม่วีหวั่น้ำเพื่อดูถูก ลดคุณค่า และทำให้ผู้อื่นเจ็บปวด พวกเขาเลือกเป้าหมายจากรูปลักษณ์ภายนอก การกระทำ หรือพฤติกรรม การกลั่นแกล้งประเภทนี้ยังมักมุ่งเป้าไปที่เด็กที่มีความต้องการพิเศษอีกด้วย การกลั่นแกล้งด้วยคำพูดมักจะตรวจพบได้ยากมาก เนื่องจากการโจมตีมักเกิดขึ้นเมื่อผู้ใหญ่ไม่อยู่แถวนั้น ผลคือเป็นการพูดต่อกันมาแบบปากต่อปาก และยิ่งไปกว่านั้น ผู้ใหญ่หลายคน

ก็รู้สึกว่สิ่งที่เด็กพูดมักไม่ค่อยมีความสำคัญ พวกเขาจึงมักลงเอยโดยการบอกให้เหยื่อของการถูกรังแก “ช่างมัน” แต่นักวิจัยได้แสดงให้เห็นว่าการรังแกด้วยคำพูดและการเรียกชื่อมีผลกระทบที่ร้ายแรงตามมาที่จริงแล้วการรังแกดังกล่าวสามารถทำให้เกิดบาดแผลลึกในใจได้เลยทีเดียว

➤ การคุกคามในเชิงสัมพันธ์ภาพ (Relational Aggression)

การคุกคามในเชิงสัมพันธ์ภาพเป็นการกลั่นแกล้งที่ซ่อนเร้นและค่อยเป็นค่อยไป โดยที่ผู้ปกครองและครูมักไม่ได้สังเกต และบางครั้งอาจเรียกว่าการกลั่นแกล้งทางอารมณ์ การกลั่นแกล้งประเภทดังกล่าวเป็นชนิดหนึ่งของการควบคุมทางสังคมที่วัยรุ่นและวัยรุ่นพยายามทำร้ายผู้ตกเป็นเหยื่อหรือทำลายสถานะทางสังคมของพวกเขา ผู้รังแกมักจะแบ่งแยกผู้อื่นออกจากกลุ่ม กระจายข่าวลือ ควบคุมสถานการณ์ และทำลายความมั่นใจ เป้าหมายเบื้องหลังการกลั่นแกล้งประเภทนี้คือการเพิ่มสถานะทางสังคมของตนโดยการควบคุมหรือการแกล้งผู้อื่น โดยทั่วไปแล้ว เด็กผู้หญิงมักใช้การกลั่นแกล้งประเภทนี้มากกว่าเด็กผู้ชาย โดยเฉพาะในช่วงระหว่างประถมศึกษาตอนปลายถึงมัธยมศึกษาตอนต้น (5th-8th grade) ผลคือเด็กผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับการกลั่นแกล้งดังกล่าวมักถูกเรียกเป็นยัยตัวร้าย (mean girls หรือ frenemies) วัยรุ่นหรือเด็กก่อนวัยรุ่นที่ตกเป็นเหยื่อของการคุกคามในเชิงสัมพันธ์ภาพมักจะถูกแหย่ ถูกดูถูก เพิกเฉย แบ่งแยก และคุกคาม ถึงแม้ว่าการกลั่นแกล้งชนิดนี้จะพบได้บ่อยในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น แต่ก็ไม่ได้จำกัดอยู่แค่วัยรุ่นเท่านั้น ในความเป็นจริงแล้ว เจ้านายประเภทที่ชอบกลั่นแกล้งและการกลั่นแกล้งในที่ทำงานก็มักเกี่ยวข้องกับการรังแกประเภทนี้เช่นกัน

➤ การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ (Cyberbullying)

เมื่อเด็กก่อนวัยรุ่นหรือวัยรุ่นใช้อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์มือถือ หรือเทคโนโลยีอื่น ๆ เพื่อตามรังควาน ข่มขู่ หรือทำให้อับอาย หรือพุ่งเป้าหมายไปที่คนอื่น สิ่งนี้จะเรียกว่าการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ แต่หากมีผู้ใหญ่มาเกี่ยวข้องด้วยในการตามรบกวนดังกล่าว จะเรียกว่า cyber-harassment หรือ cyberstalking (ภาวะแอบเกาะติดชีวิตออนไลน์) ตัวอย่างของการกลั่นแกล้งทางออนไลน์มีทั้งการโพสต์รูปที่ทำให้เกิดความเสียหาย การข่มขู่ทางออนไลน์ และการส่งอีเมลหรือข้อความที่ทำให้เกิดความเสียหาย เนื่องจากวัยรุ่นและเด็กก่อนวัยรุ่นมักจะใช้อินเทอร์เน็ต การกลั่นแกล้งประเภทนี้จึงเป็นประเด็นที่กำลังขยายใหญ่ขึ้นในกลุ่มคนอายุน้อย และยังขยายวงกว้างมากขึ้น เนื่องจากผู้กระทำได้สามารถตามรังควานเป้าหมายได้โดยมีความเสี่ยงที่

จะถูกจับได้น้อยกว่ามาก ผู้กลั่นแกล้งด้วยวิธีนี้มักพูดว่าพวกเขาไม่กล้าเผชิญหน้าโดยตรง เนื่องจากเทคโนโลยีทำให้พวกเขาารู้สึกไร้ตัวตน มีเกราะกำบัง และห่างเหินจากสถานการณ์จริง ผลคือการกลั่นแกล้งทางออนไลน์มักจะโหดร้าย สำหรับเหยื่อแล้วจะรู้สึกเหมือนถูกคุกคามไม่รู้จบสิ้น ผู้กระทำได้เข้าถึงพวกเขาที่ไหนและเมื่อไรก็ได้ โดยเฉพาะแม้เมื่ออยู่ที่บ้านอย่างปลอดภัยก็ตาม ผลกระทบที่ตามมาจากการกลั่นแกล้งประเภทนี้ยังสำคัญอีกด้วย

➤ การกลั่นแกล้งทางเพศ (Sexual Bullying)

การกลั่นแกล้งทางเพศประกอบไปด้วยการกระทำซ้ำ ๆ ที่ทำให้เกิดความอับอายและความรำคาญแก่ผู้ที่ตกเป็นเป้าหมายในทางเพศ ตัวอย่างเช่น การเรียกชื่อโดยมีนัยทางเพศ การแสดงความเห็นอย่างหยาบคาย ท่าทางที่หยาบโหล่น การสัมผัสโดยไม่ได้อนุญาต การยื่นข้อเสนอโดยมีนัยทางเพศและสื่อลามก ตัวอย่างเช่น ผู้กลั่นแกล้งอาจแสดงความเห็นอย่างหยาบคายเกี่ยวกับรูปร่างของเด็กผู้หญิง ความมีเสน่ห์ดึงดูด พัฒนาการทางเพศหรือกิจกรรมทางเพศ ในกรณีที่ร้ายแรงมาก ๆ การกลั่นแกล้งทางเพศอาจนำไปสู่การทารุณกรรมทางเพศได้ เด็กผู้หญิงมักตกเป็นเป้าหมายของการกลั่นแกล้งชนิดนี้ ทั้งจากเด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิงคนอื่น ๆ เด็กผู้ชายอาจสัมผัสพวกเธออย่างไม่เหมาะสม แสดงความเห็นหยาบคายต่อรูปร่างหรือสร้างเรื่องราว ในอีกแง่หนึ่ง เด็กผู้หญิงอาจเรียกชื่อเด็กผู้หญิงคนอื่น ๆ เช่น “ร่าน” หรือ “แรด” หรือแสดงความเห็นในเชิงดูถูกเกี่ยวกับรูปลักษณ์หรือรูปร่าง และอาจเกี่ยวข้องกับการทำให้อับอาย Sexting ก็อาจนำไปสู่การกลั่นแกล้งทางเพศได้ ตัวอย่างเช่น เด็กผู้หญิงอาจส่งรูปตัวเองไปให้แฟนหนุ่ม แต่เมื่อเลิกกันแล้ว ทางผู้ชายแชร์รูปนั้นให้ทั้งโรงเรียนได้เห็น ผลก็คือ เธอตกเป็นเป้าของการกลั่นแกล้งทางเพศเนื่องจากผู้คนล้อเล่นกับรูปร่างของเธอ เรียกเธอด้วยชื่อที่หยาบคายและแสดงความเห็นหยาบโหล่น เด็กผู้ชายบางคนอาจเห็นสิ่งนี้เป็นโอกาสในการยื่นข้อเสนอเพื่อข่มขู่หรือทำทารุณก็ได้

➤ การกลั่นแกล้งโดยอคติ (Prejudicial Bullying)

การกลั่นแกล้งดังกล่าวขึ้นอยู่กับอคติที่ได้ก่อนวัยรุ่นและวัยรุ่นมีต่อผู้ที่ต่างเชื้อชาติ ศาสนา หรือรสนิยมทางเพศ การกลั่นแกล้งประเภทนี้อาจรวมกับการกลั่นแกล้งชนิดอื่น ๆ รวมทั้งการกลั่นแกล้งทางออนไลน์ ทางคำพูด ความสัมพันธ์ ทางกาย และบางครั้งก็เป็นการกลั่นแกล้งทางเพศด้วย เมื่อเกิดการกลั่นแกล้งโดยอคติ เด็กจะพุ่งเป้าไปยังคนอื่นที่แตกต่างจากพวกเขาและแบ่งแยกคนเหล่านั้นออกไป บ่อยครั้งที่การกลั่นแกล้งประเภทนี้รุนแรงและนำไปสู่อาชญากรรมจากความเกลียดชัง (hate crime) ได้ เมื่อใดก็ตามที่ได้ถูกรังแกเนื่องจากเชื้อชาติ ศาสนา หรือรสนิยมทางเพศ การกลั่นแกล้งดังกล่าวควรจะต้องถูกรายงานให้ทราบ (กองบรรณาธิการ. 2563)

กรมสุขภาพจิต ได้แบ่งประเภทของการบูลลี่ออกเป็น 4 ประเภทหลัก ๆ ดังนี้

1. การบูลลี่ด้านร่างกาย (Physical Bullying) เป็นลักษณะของการทำร้ายร่างกายของอีกฝ่าย เช่น การชกต่อย การตบตี การผลัก เป็นต้น จนทำให้เกิดความเสียหาย การบาดเจ็บต่อร่างกาย ซึ่งสามารถมองเห็นได้จากภายนอก และในบางกรณีก็อาจจะส่งผลต่อสภาพจิตใจอีกด้วย

2. การบูลลี่ด้านสังคมหรือด้านอารมณ์ (Social or Emotional Bullying) เป็นลักษณะของการสร้างกระแสสังคมรอบข้างโดยใช้วิธีการยืมมือของคนรอบข้างให้ร่วมกันทำร้ายเหยื่อ กดดันและทำให้คนที่ตกเป็นเหยื่อของการบูลลี่แยกออกจากกลุ่มด้วยความรู้สึกละอายหรือเสียใจจากการกระทำดังกล่าว เช่น การขัดขวางไม่ให้คนที่ตกเป็นเหยื่อมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ หรือการหลอกลวงให้เข้ามามีปฏิสัมพันธ์ในกลุ่ม รวมไปถึงการโน้มน้าวชักจูงคนรอบข้างให้ไม่สนใจเหยื่อที่ถูกบูลลี่ ส่งผลทำให้คนที่ถูกบูลลี่รู้สึกต่ำกว่าตัวเอง ไร้วัยรุ่น ไม่มีเพื่อน ไม่มีคนคุยด้วย ไม่มีใครคบ และหาทางออกจากปัญหานี้ไม่ได้

3. การบูลลี่ด้านวาจา (Verbal Bullying) เป็นลักษณะของการพูดจาเหยียดหยาม การด่าทอ ดูถูก นินทา เสียดสี ล้อเลียน ใส่ร้าย การประจานด้วยคำพูดให้คนอื่นได้ยิน โดยมีจุดประสงค์ให้เกิดความเจ็บปวด ถึงแม้ไม่ได้สร้างบาดแผลทางกายให้เห็น แต่ส่งผลกระทบต่อความรู้สึกซึ่งถือเป็นบาดแผลทางใจอยู่ไม่น้อย และนอกจากจะสร้างความอับอาย ความวิตกกังวลแล้ว ยังอาจจะสร้างความเครียด รวมถึงอาการเก็บกด ซึ่งอาจส่งผลถึงขั้นเป็นโรคซึมเศร้า หรือหวาดกลัวสังคมไปเลย

4. การบูลลี่บนโลกออนไลน์ (Cyberbullying) เป็นอีกประเภทหนึ่งของการบูลลี่ที่เกิดขึ้นใหม่ในปัจจุบันและกำลังเป็นประเด็นปัญหาสำคัญในสังคม โดยใช้เครื่องมือสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ได้แก่ โทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์หรือแท็บเล็ตที่เชื่อมต่อกับเครือข่ายสังคมออนไลน์บนอินเทอร์เน็ต ไม่ว่าจะเป็น เฟซบุ๊ก อินสตาแกรม ทวิตเตอร์ เช่น การโจมตีโดยขู่ทำร้ายหรือใช้ถ้อยคำหยาบคาย โพสต์คำทอ พุดจาเสียดสีให้ร้าย การคุกคามทางเพศแบบออนไลน์ โดยการพุดจาคุกคาม บังคับให้แสดงพฤติกรรม ทางเพศผ่านกล้อง ตลอดจนการแฉหรือตัดต่อภาพไปเปลี่ยนไปโพสต์การแอบอ้างตัวตนของผู้อื่น โดยสวมรอยเป็นผู้อื่น ไปโพสต์ข้อความหยาบคายให้ร้ายผู้อื่นหรือโพสต์รูปอนาจาร การแบล็กเมลล์ โดยนำความลับหรือรูปภาพของคนอื่นมาเปิดเผยหรือใส่ร้ายป้ายสี การหลอกลวงให้หลงเชื่อออกมา นัดเจอกันเพื่อทำมีดมีร้าย หรือหลอกให้โอนเงินให้ด้วยวิธีการต่าง ๆ การสร้างกลุ่มในโซเชียลเพื่อโจมตี โดยเฉพาะ โดยอาจจะตั้งเพจแอนด์ โจมตีและจับผิดทุก ๆ การกระทำของเหยื่อ แล้วนำมาถกประเด็นให้เกิดความเสียหาย

จากบทความออนไลน์ของมูลนิธิยุวพัฒน์ เรื่อง การกลั่นแกล้ง (Bullying) ความรุนแรงในสังคมได้ จำแนกประเภทการกลั่นแกล้งไว้ 4 ประเภท ดังนี้

1. การกลั่นแกล้งทางร่างกาย เป็นลักษณะของการทำร้ายร่างกาย การชกต่อย การผลัก การตบตี
2. การกลั่นแกล้งทางสังคมหรือด้านอารมณ์ เป็นลักษณะของการใช้กลุ่มเพื่อนหรือสังคมกดดัน และทำให้บุคคลแยกออกจากกลุ่ม เป็นผลทำให้เกิดความรู้สึกเจ็บปวดหรือเสียใจจากการกระทำดังกล่าว
3. การกลั่นแกล้งทางคำพูด เป็นลักษณะการพุดที่ส่งผลกระทบต่อความรู้สึกหรือทำให้เจ็บปวด จะเกิดขึ้นในสถานการณ์ที่มีการขู่เย้ย เย้าแหย่ เยาะเย้ย ข่มขู่ การพุดจาตู่ถูก เสียดสีกันในกลุ่มเพื่อน หรือ การวิจารณ์ด้วยคำพุดในลักษณะขำล้อ คำนินทา และการพุดจาโกหกบิดเบือนข้อมูลที่ไม่เป็นจริง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความเจ็บปวด

4. การกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ (Cyberbullying) เป็นประเภทหนึ่งของการกลั่นแกล้งที่เกิดขึ้นใหม่และเป็นประเด็นปัญหาสำคัญในสังคม โดยใช้เครื่องมือสื่อสารเป็นเครื่องมือหลัก เช่น สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต คอมพิวเตอร์เชื่อมต่อเครือข่ายสังคมออนไลน์ ไม่ว่าจะเป็น เฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ อินสตาแกรม แชท หรือเครือข่ายทางสังคม ออนไลน์อื่น ๆ ในการโจมตี ขู่ทำร้าย หรือใช้ถ้อยคำหยาบคาย การคุกคามทางเพศแบบออนไลน์ การแอบอ้างตัวตนของผู้อื่น การนำความลับของอีกฝ่ายมาเปิดเผย การหลอกลวง การสร้างกลุ่มในโซเชียลเพื่อโจมตีโดยเฉพาะ เพื่อให้อีกฝ่ายขายหน้าหรือทนไม่ได้จนกลายเป็นปัญหามานานปลาย

Cyberbullying แบ่งเป็น 7 ประเภท คือ

- 1) การส่งข้อความนิทาผู้อื่น ให้เขาเสียหาย
- 2) การไล่บางคนออกจากกลุ่มออนไลน์ เช่น กลุ่มไลน์หรือเฟซบุ๊กกรุ๊ป
- 3) การแอบเข้าไปในใช้เฟซบุ๊กของคนอื่นและโพสต์ข้อความให้เจ้าของบัญชีเฟซบุ๊กเสียหาย และทำให้คนรอบตัวเข้าใจผิด
- 4) การว่ากล่าว ตำหนอ ด้วยถ้อยคำหยาบคาย ตอกย้ำปมด้อยทำให้เสียความมั่นใจ
- 5) ส่งข้อความ รูป วิดีโอ หรืออะไรก็ตามที่ทำให้คนอื่นอับอายบนอินเทอร์เน็ต รวมถึงข่มขู่
- 6) หยอกล้อ ยั่วโมโหจนอีกฝ่ายเผยความลับที่น่าอายของตัวเองบนโลกออนไลน์
- 7) เห็นการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์แล้วเข้าไปร่วมด้วย

(มูลนิธิยุวพัฒน์, 2563 : ออนไลน์)

โดยสรุป การกลั่นแกล้ง (Bullying) ที่เกิดขึ้นและพบเห็นได้บ่อยครั้ง สามารถจำแนกได้ 4 ประเภทดังต่อไปนี้

1. การกลั่นแกล้งทางร่างกาย (Physical Bullying)

เป็นการกลั่นแกล้งที่เห็นได้ชัดเจนที่สุด ผู้รังแกมักใช้กำลังทางกายเพื่อให้ได้อำนาจและการควบคุมเหนือเป้าหมายของพวกเขา โดยมีลักษณะที่เหนือกว่าในด้านกายภาพ เช่น มีขนาดตัวใหญ่กว่า แข็งแรงกว่า และก้าวร้าวกว่าผู้ตกเป็นเหยื่อ ตัวอย่างของการกลั่นแกล้งประเภทนี้ ได้แก่ การเตะ ตี ต่อย ตบ ผลัก และการกระทำให้เกิดความเจ็บปวดทางกายอื่น ๆ

2. การกลั่นแกล้งโดยคำพูด (Verbal Bullying)

การกลั่นแกล้งโดยคำพูดมีลักษณะเป็นการใช้คำพูดจาเหยียดหยาม การตำหนอ ดุถูก นิทา ใส่ร้าย เสียดสี ล้อเลียน การประจานให้คนอื่นได้ยิน โดยมีจุดประสงค์ให้เกิดความเจ็บปวด อับอาย สามารถสร้างบาดแผลทางใจแก่เหยื่อ และนอกจากจะสร้างความอับอาย ความวิตกกังวลแล้วยังอาจจะสร้างความเครียด รวมถึงอาการเก็บกด ซึ่งอาจส่งผลถึงขั้นเป็นโรคซึมเศร้า หรือหวาดกลัวสังคมได้ การกลั่นแกล้งด้วยคำพูดมักจะตรวจพบได้ยาก เนื่องจากไม่ได้ทิ้งร่องรอยบาดแผลที่สามารถสังเกตเห็นได้ทางกายภาพ

3. การกลั่นแกล้งทางสังคมหรือด้านอารมณ์ (Social or Emotional Bullying)

เป็นการกลั่นแกล้งที่ซ่อนเร้นและค่อยเป็นค่อยไป เป้าหมายเบื้องหลังการกลั่นแกล้งประเภทนี้คือการเพิ่มสถานะทางสังคมของตนโดยการควบคุมหรือการแกล้งผู้อื่น ในลักษณะของการสร้างกระแสสังคมรอบข้างโดยใช้วิธีการยืมมือของคนรอบข้างให้ร่วมกันทำร้ายเหยื่อ

ทำลายสถานะทางสังคมของพวกเขา กีดกันและทำให้คนที่ตกเป็นเหยื่อของการกลั่นแกล้งแยกออกจากกลุ่มด้วยความรู้สึกเจ็บปวดหรือเสียใจจากการกระทำดังกล่าว รวมไปถึงการโน้มน้าวชักจูงคนรอบข้างให้ไม่สนใจเหยื่อที่ถูกกลั่นแกล้ง ส่งผลทำให้คนที่ถูกกลั่นแกล้งรู้สึกว่าตัวเองไร้ตัวตน ไม่มีเพื่อน ไม่มีคนคุยด้วย ไม่มีใครคบ และหาทางออกจากปัญหานี้ไม่ได้

4. การกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ (Cyberbullying)

เป็นการกลั่นแกล้งที่ทำได้ง่ายและมักไม่ต้องเปิดเผยตัวตนผู้กระทำ ซึ่งสามารถทำร้ายเหยื่อได้ตลอดเวลาและสามารถจะต่อยอดความรุนแรงนั้นได้อย่างต่อเนื่องผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้เครื่องมือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ได้แก่ โทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์หรือแท็บเล็ตที่เชื่อมต่อกับเครือข่ายสังคมออนไลน์บนอินเทอร์เน็ต ในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการส่งข้อความ คลิปวิดีโอ จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ทางเว็บไซต์หรือทางแอปพลิเคชันต่าง ๆ มีลักษณะการกลั่นแกล้งด้วยการขู่ทำร้ายหรือใช้ถ้อยคำหยาบคาย โพสต์คำดูหมิ่นให้ร้าย การคุกคามทางเพศแบบออนไลน์ การใช้คำพูดหรือการพิมพ์เพื่อคุกคาม บังคับให้แสดงพฤติกรรมทางเพศผ่านกล้อง ตลอดจนการแฉหรือตัดต่อภาพไปเปลี่ยนไปโพสต์ การแอบอ้างตัวตนของผู้อื่นโดยสวมรอยเป็นผู้อื่นไปโพสต์ข้อความหยาบคายให้ร้ายเหยื่อหรือโพสต์รูปอนาจาร การแบล็กเมลล์ โดยนำความลับหรือรูปภาพของเหยื่อมาเปิดเผยหรือใส่ร้ายป้ายสี การหลอกลวงให้หลงเชื่อออกมานัดเจอกันเพื่อทำมิดีมิร้าย หรือหลอกให้โอนเงินให้ด้วยวิธีการต่าง ๆ การสร้างกลุ่มในโซเชียลเพื่อโจมตีโดยเฉพาะ โดยอาจจะตั้งเพจแอนด์ โจมตีและจับผิดทุกๆ การกระทำของเหยื่อมีเจตนาที่จะสร้างความทุกข์ความตึงเครียดของอารมณ์ ทำให้เหยื่อรู้สึกเจ็บปวดหรือได้รับผลกระทบทางจิตใจ อาจก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพจิตและปัญหาทางอารมณ์ของเหยื่อ เช่น โรคซึมเศร้า (depression) ความพึงพอใจในตัวเองต่ำ (low self-esteem) โรคกังวลต่อการเข้าสังคม (social anxiety) สมาธิสั้น ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ทักษะและพัฒนาการทางการศึกษาของเด็กและเยาวชนได้

◆ สาเหตุหลักที่สำคัญในการกระตุ้นให้คิดแก่ผู้อื่น

ในมุมมองของผู้กลั่นแกล้งมักจะมีความคิดที่ว่าทำไปแค่เพราะความสนุกของตัวเอง โดยไม่ได้นึกถึงความรู้สึกหรือผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับอีกฝ่าย และถึงแม้จะทำไปเพราะความสนุก แต่ในความสนุกนั้น กลับซ่อน “สาเหตุ” อันน่าสลดที่ทำให้ผู้กระทำเกิดความรู้สึกอวยากแก่ผู้อื่น ดังนี้

1. เคยเป็นผู้ถูกระทำ

สาเหตุหลัก ๆ ที่มีส่วนสำคัญในการกระตุ้นให้เขาเหล่านั้นคิดแก่ผู้อื่นก็คือ ความรุนแรงที่ตนเคยได้รับในอดีต ทั้งจากสังคมรอบข้าง เพื่อนหรือคนในครอบครัว ยิ่งถ้าเติบโตมาในสภาพแวดล้อมที่มีแต่ความรุนแรง ครอบครัวมีปัญหา ก็ยิ่งเป็นตัวกระตุ้นให้เขาซึมซับพฤติกรรมความรุนแรงเหล่านั้น และต้องการที่จะระบายความโกรธแค้นออกมาโดยการแกล้งผู้อื่นนั่นเอง

2. ต้องการให้ตัวเองเป็นใหญ่ เป็นศูนย์กลางของจักรวาล

คนเหล่านี้มักคิดว่าตัวเองคือผู้ยิ่งใหญ่ คือศูนย์กลางของจักรวาลที่มีอำนาจเหนือคนอื่น คิดว่าตัวเองอยู่เหนือกฎทุกอย่าง จะคิดจะทำอะไรก็ถูกต้องไปหมด และถ้ามีใครคิดมาขวางหรือมาแสดงตัวว่าเหนือกว่าก็จะทำให้เขาเหล่านั้นรู้สึกโกรธ และจะทำให้เกิดการกลั่นแกล้งเพื่อย้ำให้อีกฝ่ายรู้ว่าไม่อาจเทียบเขาได้

3. ต้องการเรียกร้องความสนใจ

ใครจะรู้ว่า คนที่ชอบแกล้งคนอื่นแท้จริงแล้วเป็นคนโดดเดี่ยว คิดว่าตัวเองไม่สำคัญ ไม่มีใครสนใจ ทำให้ต้องคอยเรียกร้องความสนใจจากคนอื่นอยู่เสมอ และเมื่อไม่ได้รับความสนใจ จากการเรียกร้องความสนใจธรรมดา ๆ ก็จะกลายเป็นการแสดงออกที่รุนแรง กลั่นแกล้งผู้อื่น ซึ่งนอกจากจะทำให้เป็นที่สนใจแล้ว ยังทำให้รู้สึกมีอำนาจเหนือผู้อื่นอีกด้วย

4. ไม่เห็นค่าในตัวเอง

เป็นธรรมดาที่มนุษย์เราจะรู้สึกไม่พอใจเมื่อเห็นคนอื่นมีข้อดีมากกว่า ไม่ว่าจะเป็นเรื่องหน้าตา ฐานะหรือความสามารถ ซึ่งการจัดการกับความไม่พอใจของแต่ละคนก็จะไม่เหมือนกัน แต่สำหรับบางคนที่ไม่รู้จักวิธีการจัดการที่ถูกต้อง ก็เลือกที่จะเอาข้อด้อยของตัวเองไปเปรียบเทียบกับข้อดีของคนอื่น ทำให้รู้สึกอิจฉาโกรธแค้น จนถึงกับกลั่นแกล้งเพื่อกดให้อีกฝ่ายต่ำกว่าตัวเอง

5. ต้องการเหยียดคนที่แตกต่างจากตัวเอง

นอกเหนือจากสาเหตุทั้งหมดที่กล่าวมาแล้ว อีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดการกลั่นแกล้งก็เพียงแค่เพราะอีกฝ่าย “แตกต่าง” อาจจะเป็นเชื้อชาติ สีผิว ความพิการ หรือเพศ โดยจะเริ่มจากการล้อเลียนไปเรื่อย ๆ จนเปลี่ยนไปเป็นการกลั่นแกล้ง หรือการปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียมกับคนอื่น ทำเหมือนกับว่าคนที่มีความแตกต่างไม่ใช่คน เป็นต้น

(Bookplus.ม.ป.ป. : ออนไลน์)

◇ ปัจจัยเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการกลั่นแกล้ง (Bullying)

นักวิจัยได้พยายามหาสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมการกลั่นแกล้ง ชุมเห่งรังแกผู้อื่น โดยสามารถระบุปัจจัยเสี่ยงที่เกี่ยวข้องได้ดังนี้

1. ปัจจัยด้านชีวภาพ

ปัจจุบันความก้าวหน้าทางการแพทย์ทำให้เราเข้าใจพฤติกรรมก้าวร้าวทางด้านชีวภาพมากขึ้น เช่น พันธุกรรม ฮอร์โมนและสมอง เป็นต้น ซึ่งไม่เพียงแต่เกิดจากสาเหตุด้านจิตใจหรือสังคมเท่านั้น คนบางคนอาจจะมีปัญหาด้านการผลิตฮอร์โมนออกซิโทซิน (oxytocin) ซึ่งเป็นฮอร์โมนที่ทำให้เรามีความสุขเวลาเข้าสังคมได้รับการยอมรับ หากฮอร์โมนประเภทนี้ขาดหายก็อาจจะทำให้มีความเห็นอกเห็นใจในคนอื่นน้อยลง

2. ปัจจัยด้านจิตวิทยา

เป็นอีกปัจจัยเสี่ยงที่อิทธิพลต่อพฤติกรรมการกลั่นแกล้ง ชุมเห่งรังแกในหมู่เด็กและเยาวชน อันได้แก่ การที่มีความพึงพอใจในตนเองต่ำ เช่น หากรู้สึกว่าคุณเองไม่เก่ง หน้าตาไม่ดีหรือไม่ได้ร่ำรวยมากมาย ก็อาจจะมองหาวิธีการที่ทำให้รู้สึกว่าคุณดีกว่าคนอื่น ๆ โดยการกดคนอื่นให้ต่ำกว่าตนเอง เป็นต้น และนักจิตวิทยายังได้อธิบายถึง ความไม่สมดุลของอำนาจของทั้งผู้ที่มีพฤติกรรมกลั่นแกล้ง ชุมเห่งรังแกผู้อื่น และผู้ที่โดนกลั่นแกล้ง โดนรังแก คือ ทั้งสองฝ่ายโดยทั่วไปมักจะมีลักษณะที่ไม่สมดุลหรือตรงกันข้ามกัน เช่น คนที่ตกเป็นเหยื่อ มักจะมีขนาดร่างกายที่เล็ก ในขณะที่ผู้รังแกจะมีขนาดร่างกายใหญ่ หรือคนที่ชอบกลั่นแกล้ง รังแกอาจจะมีความรู้สึกที่เป็นปมด้อยบางเรื่องในชีวิต จึงมักจะอยากชมคนที่เด่นกว่าตนเอง หรือระบายความรู้สึกที่เป็นปมด้อยนั้นออกมา

3. ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม

เป็นปัจจัยที่มีความหลากหลาย ซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนเป็นอย่างมาก เช่น การเป็นคนที่เคยถูกกลั่นแกล้งมาก่อน อย่างการเติบโตขึ้นมาในครอบครัวที่มีการเลี้ยงดูที่ใช้ความรุนแรง หรือการอยู่ในกลุ่มเพื่อนที่มีความก้าวร้าวและชอบใช้ความรุนแรง และพวกเขาก็จะรู้สึกว่าต้องระบายความโกรธที่ตัวเองได้รับนี้ให้กับผู้อื่น อีกทั้งสื่อต่าง ๆ ที่มีความรุนแรงอย่างภาพยนตร์หรือละครบางเรื่อง ก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งเหมือนกัน

4. ปัจจัยด้านสังคม

การอยู่ในสังคมที่มีความหลากหลายไม่ว่าจะเป็นเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม ตลอดจนค่านิยมต่าง ๆ หรือแม้แต่ว่าความพิการ ความแตกต่างเหล่านี้จะถูกนำมาล้อเลียน จนนำไปสู่การปฏิบัติกับเหยื่อแบบที่ไม่เท่าเทียมกับคนอื่น เพียงเพราะความแตกต่าง

จากการรายงานสถานการณ์การกลั่นแกล้ง (Bullying) กันในโรงเรียนของประเทศไทยนั้น ได้สรุปลักษณะของนักเรียนที่มักจะถูกกลั่นแกล้งอยู่เป็นประจำ โดยมักจะเป็นคนที่อ่อนแอและแตกต่างจากเพื่อน ซึ่งมีลักษณะได้ดังนี้

- ✍ กลุ่มนักเรียนพิเศษที่มีความบกพร่องทางสมอง เช่น สมาธิสั้น ดาวน์ซินโดรม เป็นต้น
- ✍ กลุ่มนักเรียนที่มีความหลากหลายทางเพศ
- ✍ นักเรียนที่ชอบอยู่คนเดียว มีเพื่อนน้อย เข้าสังคมไม่เก่ง
- ✍ นักเรียนที่มีปัญหาทางบ้าน และชอบเก็บตัว
- ✍ นักเรียนที่ไม่สู้คน เช่น นักเรียนที่มีขนาดเล็กกว่าคนอื่น ๆ หรือคนที่มีความอดทนและมีเมตตาสูง
- ✍ นักเรียนที่มีลักษณะภายนอกโดดเด่นหรือแตกต่างจากผู้อื่น เช่น มีรูปร่างอ้วนหรือมีผิวดำ เป็นต้น (faith and bacon.ม.ป.ป. : ออนไลน์)

◆ ผู้เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์กลั่นแกล้ง

การกลั่นแกล้ง (นุติดา ทวีชีพ. 2565) ได้อธิบายบทบาทของบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องในการข่มเหงรังแกหรือผู้เกี่ยวข้องกับ เหตุการณ์ สามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

ประเภทที่ 1 ผู้กลั่นแกล้ง (Bully)

หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มคนที่คุกคามและข่มเหงรังแก ด้วยรูปแบบวิธีการต่าง ๆ ผู้ข่มเหงรังแกจะเลือกเหยื่อ หรือบุคคลที่ถูกข่มเหงในลักษณะดังนี้ บุคคลที่สถานะ เศรษฐกิจทางบ้านไม่ดี บุคคลที่เรียนไม่เก่ง ร่างกาย อ่อนแอ หรือบุคคลที่มีความแตกต่างจากกลุ่มเพื่อน เป็นบุคคลที่อยู่ในคนกลุ่มน้อย (Minority group) เป็นต้น

ประเภทที่ 2 ผู้ถูกกลั่นแกล้ง หรือเหยื่อ (Victim)

บุคคลที่เป็นเหยื่อหรือผู้ถูกรังแกนั้น อาจเป็น ใครก็ได้ในโรงเรียนที่โดนกระทำจากกลุ่มคนหรือบุคคลที่เป็นผู้ข่มเหงโดยใช้วิธีการต่าง ๆ ทำให้เกิดผลกระทบที่ไม่ดีกับบุคคลมากมาย เช่น ระดับการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมต่ำลง มีความวิตกกังวล เกิดความซึมเศร้า รู้สึกเห็นคุณค่าในตัวเองต่ำ เครียด ร้องไห้ในขณะนอนหลับ ทำร้ายตนเองรู้สึกว่ตนเองแปลกแยกไปจากคนอื่น (Feeling of alienation) ผลการเรียนไม่ดี รู้สึกอ้างว้าง โดดเดี่ยว อยากลาออกกลางคัน ไม่อยากไปโรงเรียน จนถึงขั้นมีแนวโน้มฆ่าตัวตาย

2.การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

หมายถึง การแยกแยะข้อมูลข่าวสาร ปัญหา และสถานการณ์รอบตัว ด้วยหลักเหตุผลและข้อมูล ที่ถูกต้อง รับรู้ปัญหา สาเหตุของปัญหา หาทางเลือกและตัดสินใจแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์

3.การจัดการกับอารมณ์และความเครียด

หมายถึง ความเข้าใจและรู้เท่าทันภาวะอารมณ์ของบุคคล รู้สาเหตุของความเครียด รู้วิธีการควบคุม อารมณ์และความเครียด รู้วิธีผ่อนคลาย หลีกเลี้ยงและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่จะก่อให้เกิดอารมณ์ไม่พึง ประสงค์ไปในทางที่ดี

4. การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

หมายถึง การเข้าใจมุมมอง อารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่น ใช้ภาษาพูดและภาษากาย เพื่อสื่อสาร ความรู้สึกนึกคิดของตนเอง รับรู้ความรู้สึกนึกคิดและความต้องการของผู้อื่น วางตัวได้ถูกต้องเหมาะสม ในสถานการณ์ต่าง ๆ ใช้การสื่อสารที่สร้างสัมพันธภาพที่ดี สร้างความร่วมมือและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ อย่างมีความสุข

◇ การสร้างทักษะชีวิต

ทักษะชีวิตเป็นความสามารถที่เกิดในตัวผู้เรียนได้ด้วยวิธีการสำคัญ 2 วิธี คือ

1. เกิดเองตามธรรมชาติ

เป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นอยู่กับประสบการณ์ และการมีแบบอย่างที่ดี แต่การเรียนรู้ตามธรรมชาติ จะไม่มีทิศทางและเวลาที่แน่นอน บางครั้งกว่าจะเรียนรู้ ก็อาจสายเกินไป

2. การสร้างและพัฒนาโดยกระบวนการเรียนการสอน

เป็นการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันในกลุ่ม ผ่านกิจกรรมรูปแบบต่าง ๆ ได้ลงมือปฏิบัติ ได้ร่วมคิดอภิปราย แสดงความคิดเห็น ได้แลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์ ซึ่งกันและกัน ได้สะท้อนความรู้สึคนึกคิด มุมมอง เชื่อมโยง สู่วิถีชีวิตของตนเอง เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่และปรับใช้กับชีวิต

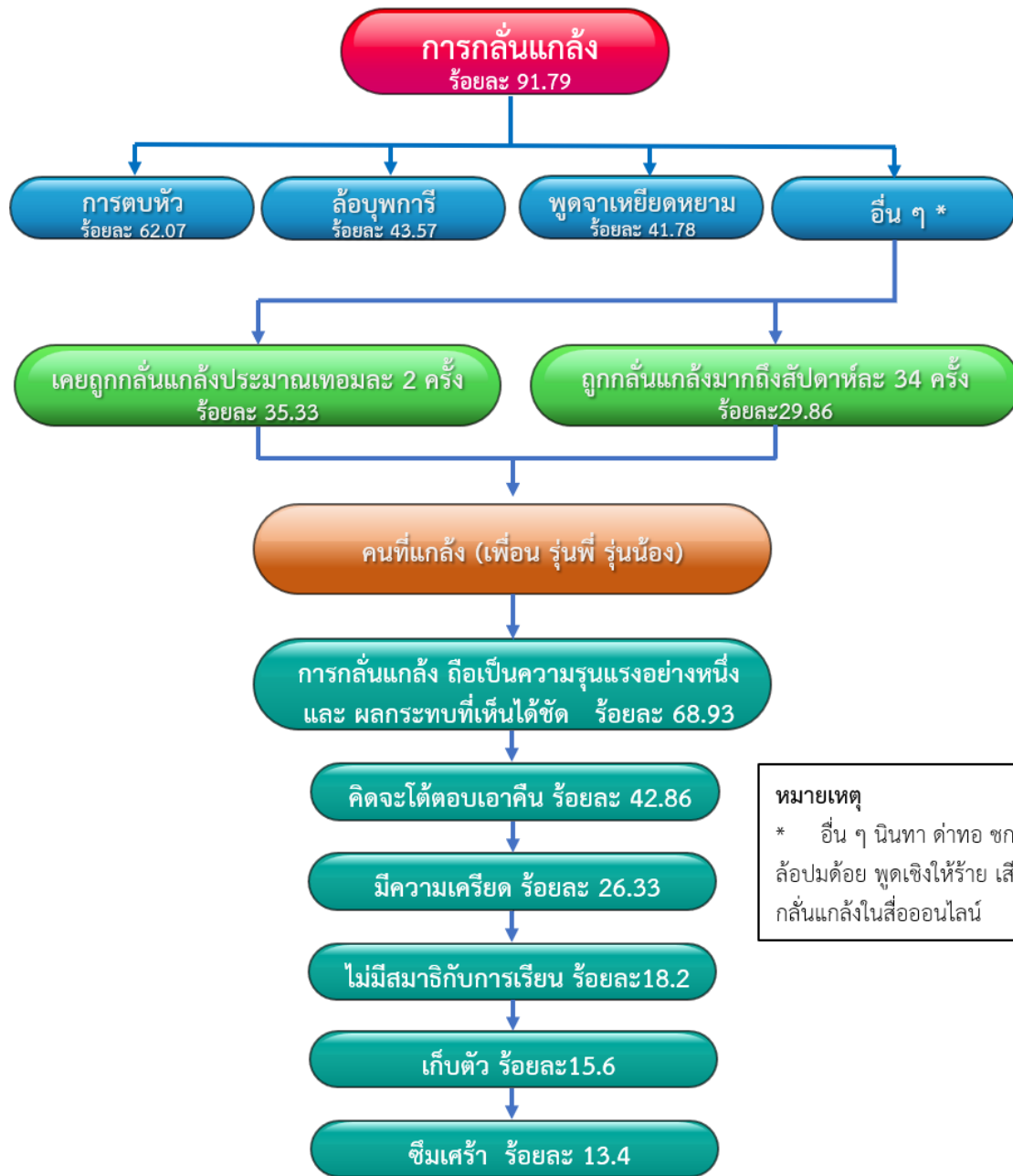
❁ เข้าใจที่มา

การกลั่นแกล้ง (Bullying) คือ พฤติกรรมที่แสดงออกทางร่างกาย คำพูด สังคม หรือ ทางไซเบอร์ ซึ่งมักเกิดขึ้นในสังคมที่มีช่องว่างระหว่างผู้ที่มีพลังกำลัง หรืออำนาจมากกว่า แสดงออกแก่ผู้ที่อ่อนแอกว่า ทำให้เกิดความเจ็บปวดทางร่างกายหรือทางจิตใจ รู้สึกด้อยคุณค่า และมีโอกาสเกิดขึ้นซ้ำ ๆ

ปัญหาการกลั่นแกล้งของคนในสังคมไม่ว่าจะเกิดขึ้นในกลุ่มเพื่อน สังคมที่ทำงาน หรือโลกออนไลน์ หลายคนมองว่าการกลั่นแกล้งเป็นเรื่องเล็กน้อยและสนุกสนาน แต่ปัจจุบันนี้ได้ส่งผลกระทบทางลบกับผู้ที่ถูกกลั่นแกล้งและผู้ที่ถูกกลั่นแกล้ง ซึ่งนับว่าเป็นเรื่องใหญ่และเป็นภัยร้ายที่อันตรายมากกว่าที่คิด ซึ่งพฤติกรรมก้าวร้าว (Aggressive Behavior) หรือความรุนแรง (Violence) ต่าง ๆ ของเด็กและเยาวชน จุดเริ่มต้นของการศึกษาความรุนแรงเริ่มจากความรุนแรงในครอบครัว ความรุนแรงในชุมชน ความรุนแรงในสังคม และนำมาสู่ความรุนแรงในสถานศึกษา (โพส্তুทุเตย์, 2562) จากการศึกษาของ Nanthanat and Wimontip (2011) ความรุนแรงสามารถจำแนกออกเป็น ประเภทต่าง ๆ ได้แก่ การทารุณกรรม (Abuse) การคุกคาม (Harassment) และการกลั่นแกล้ง ซึ่งการกลั่นแกล้งเป็นประเภทหนึ่งของการใช้ความรุนแรง ที่ได้รับความสนใจและเป็นประเด็นปัญหาที่ศึกษาในปัจจุบัน ระดับความรุนแรงของพฤติกรรม การกลั่นแกล้งได้ทวีคูณมากขึ้นกว่าในอดีต (กรมสุขภาพจิต, 2561) ระบุว่าเด็กนักเรียนในประเทศไทยโดนกลั่นแกล้งในโรงเรียนกว่า 600,000 คน คิดเป็นอัตราส่วนประมาณ 40% ถือเป็นอันดับ 2 ของโลกรองจากประเทศญี่ปุ่น นอกจากระดับความรุนแรงที่เพิ่มขึ้นแล้ววิธีการกลั่นแกล้งก็เปลี่ยนไปจากในอดีตที่เคยใช้ เช่น การล้อเลียนชื่อพ่อแม่ การเรียกชื่อสมมติหรือปมด้อยของเพื่อน การไม่ให้เข้าร่วมกลุ่มเล่นหรือทำกิจกรรม และการตบหัว หรือการชกต่อยเบา ๆ พฤติกรรมดังกล่าวเหล่านี้เป็นวิธีดั้งเดิมที่ใช้ในการกลั่นแกล้ง แต่สำหรับในปัจจุบัน สื่อ (Media) และเทคโนโลยี (Technology) มีบทบาทสำคัญและเกี่ยวข้องกับพฤติกรรม การกลั่นแกล้งของคนในยุคปัจจุบันสำหรับในประเทศไทย (กรมสุขภาพจิต, 2561)

จากข้อมูลเครือข่ายปกป้องเด็กและเยาวชนลดปัจจัยเสี่ยงทางสังคม ร่วมกับศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน (ชาย) บ้านกาญจนาภิเษก มูลนิธิเครือข่ายครอบครัว และเครือข่ายนักกฎหมายเพื่อเด็กและเยาวชน สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ(สสส.) เมื่อ 9 มกราคม 2563 ระบุว่า ในกลุ่มเด็ก อายุ 10 - 15 ปี จาก 15 โรงเรียน (อิริวัฒน์ เนียมมีศรี, 2563) พบว่า ร้อยละ 91.79 เคยถูกกลั่นแกล้ง ส่วนวิธีที่ใช้กลั่นแกล้ง คือ การตบหัว ร้อยละ 62.07 รองลงมา ล้อบุพการี ร้อยละ 43.57 พุดจาเหยียดหยาม ร้อยละ 41.78 และอื่น ๆ เช่น นินทา ด่าทอ ชกต่อย ล้อปมด้อย พุดเชิงให้ร้าย เสียดสี กลั่นแกล้งในสื่อออนไลน์ นอกจากนี้ 1 ใน 3 หรือ ร้อยละ 35.33 ระบุว่า เคยถูกกลั่นแกล้งประมาณเทอมละ 2 ครั้ง และที่สำคัญ คือ 1 ใน 4 หรือ ร้อยละ 29.86 ถูกกลั่นแกล้งมากถึงสัปดาห์ละ 34 ครั้ง ส่วนคนที่กลั่นแกล้ง คือ เพื่อน รุ่นพี่ รุ่นน้อง ร้อยละ 68.93 ดังนั้นการกลั่นแกล้ง ถือเป็นความรุนแรงอย่างหนึ่ง และผลกระทบที่เห็นได้ชัด ร้อยละ 42.86 คิดจะได้ออปปี้ ร้อยละ 26.33 มีความเครียด ร้อยละ 18.2 ไม่มีสมาธิกับการเรียน ร้อยละ 15.73 ไม่อยากไปโรงเรียน ร้อยละ 15.6 เกือบตัว และร้อยละ 13.4 ซึมเศร้า

ข้อมูลเครือข่ายปกป้องเด็กและเยาวชนลดปัจจัยเสี่ยงทางสังคม

การกลั่นแกล้งส่งผลกระทบต่อพัฒนาการทางจิตใจและสังคมของเด็ก ทั้งผู้ที่ถูกกลั่นแกล้ง และผู้กลั่นแกล้ง ซึ่งเด็กที่ถูกกลั่นแกล้งมีแนวโน้มที่จะมีปัญหการปรับตัวทางสังคม หรือขาดทักษะทางสังคม มีอาการทางกายที่มีผลมาจากจิตใจ และเด็กที่ถูกรังแกอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานานมี แนวโน้มที่จะเชื่อว่าตนไม่สามารถควบคุมหรือจัดการอะไรกับสิ่งที่เกิดขึ้นนี้ได้และจะทำให้รู้สึกผิดหวังนำไปสู่ปัญหาสุขภาพจิตที่รุนแรงขึ้น เช่น ซึมเศร้า วิตกกังวล กลัวสังคม ติดสารเสพติด แยกตัวจากสังคม หรือฆ่าตัวตาย ในขณะที่เด็กที่กลั่นแกล้งผู้อื่นมีแนวโน้มก้าวร้าว มีปัญหาการเรียนและเสี่ยงติดสารเสพติด รวมถึงความเสี่ยงต่อการมีสุขภาพจิต ไม่ว่าจะเป็นซึมเศร้า และฆ่าตัวตาย ไม่ต่างจากเด็กที่ถูกรังแก และมีความเสี่ยงต่อที่จะมีพฤติกรรมก้าวร้าวและกระทำผิดกฎหมายมากกว่า (วิมลวรรณ ปัญญาอ่อน, 2562)

จากการศึกษาของ สกล วรเจริญศรี (2561) พบว่าสาเหตุของการกลั่นแกล้ง อาจยังไม่ได้มีการอธิบายอย่างชัดเจนว่าทำไมบุคคลจึงกลายเป็นคนที่ชอบข่มเหงรังแกผู้อื่น แต่นักวิจัยได้พยายามระบุปัจจัยเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมดังกล่าว สามารถอธิบายได้ดังนี้

1) ปัจจัยด้านชีวภาพ

ว่าพฤติกรรมก้าวร้าวเกิดจากสาเหตุด้านจิตใจและสังคมเป็นสำคัญ แต่ในปัจจุบันความก้าวหน้าทางการแพทย์ ได้มีการศึกษาและมีความเข้าใจสาเหตุของพฤติกรรมก้าวร้าวทางด้านชีวภาพมากขึ้น เช่น พันธุกรรม ฮอรโมน สมอและพัฒนาการทางสมอง เป็นต้น

2) ปัจจัยด้านจิตวิทยา

เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญที่เกี่ยวข้องกับกลั่นแกล้งของเด็กและเยาวชน เช่น บุคลิกภาพ (Personality) การแสดงออกทางอารมณ์ (Temperament) ปมด้อย (Inferiority complex) ความภาคภูมิใจในตนเองต่ำ (Low self - stem) ความรู้สึกที่เป็นปมด้อยออกมา เป็นต้น

3) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม

เป็นปัจจัยที่มีความแตกต่างและกว้างมาก ซึ่งมีอิทธิพลอย่างมากต่อการกลั่นแกล้งของเด็กและเยาวชน ตัวอย่างเช่น ครอบครัวที่มีความรุนแรงการเลี้ยงดูที่ใช้ความรุนแรง การอยู่ในกลุ่มเพื่อนที่มีความก้าวร้าวหรือชอบความรุนแรง สื่อต่าง ๆ ที่เป็นแบบอย่างของพฤติกรรมความรุนแรงหรือ การกลั่นแกล้ง การเล่นเกมที่มีเนื้อหารุนแรง

4) ปัจจัยด้านสังคม

อาจรวมถึงสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมซึ่งจะมีความผกผันกับระดับพฤติกรรมรุนแรงความยากจน ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ การอยู่ในสังคมที่มีความแตกต่างไม่ว่าจะเป็นเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม และค่านิยมต่าง ๆ ที่เป็นปัจจัยกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมการข่มเหงรังแก

จากการศึกษาของ ปวริศร์ กิจสุขจิต (2559) พบว่า ปัจจัยสาเหตุที่ทำให้เกิดการรังแกหรือการกลั่นแกล้งกันในโรงเรียนมีสาเหตุมาจาก

1) ปัจจัยด้านประสบการณ์ความรุนแรง เช่น การใช้ความรุนแรงของคนในครอบครัวทำให้เด็กซึมซับความรุนแรงและนำมาใช้กับคนอื่นเช่นเดียวกับที่ตนพบเห็น และประสบการณ์การกลั่นแกล้งกันของกลุ่มเพื่อนที่ทำเป็นประจำก็อาจก่อให้เกิดการซึมซับได้

2) ปัจจัยด้านการเลียนแบบ เช่น การสังเกตพฤติกรรมของบุคคลอื่นหรือจากสื่อต่าง ๆ แล้วจึงกระทำตาม

3) ปัจจัยด้านการคบหาสมาคมที่แตกต่าง เช่น บุคคลที่มีเพื่อนที่มีพฤติกรรมการกลั่นแกล้งผู้อื่น บุคคลนั้นจะมีพฤติกรรมการกลั่นแกล้งผู้อื่นเช่นกัน ดังนั้นปัจจัยที่กล่าวมาข้างต้นเป็นสาเหตุที่กระตุ้นส่งผลและมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการกลั่นแกล้ง หรืออาจกล่าวได้ว่าพฤติกรรมการกลั่นแกล้งนั้น อาจไม่ได้เกิดจากสาเหตุใดสาเหตุหนึ่งเพียงสาเหตุเดียว แต่อาจเกิดจากปัจจัยหลาย ๆ ประการที่มีความซับซ้อนและมีผลกระทบอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังขึ้นอยู่กับเงื่อนไขอื่น ๆ อีก เช่น จังหวะ เวลา อายุ ทักษะทางสังคม การปรับตัวความสัมพันธ์ของการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว รวมถึงระดับของความรุนแรงในการกลั่นแกล้งของเด็กและเยาวชน พฤติกรรมการกลั่นแกล้งในหมู่นักเรียนเป็นปัญหาอย่างหนึ่งในโรงเรียนที่นับว่ามีความรุนแรง

จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่าปัญหาการกลั่นแกล้ง (Bullying) ของเด็กและวัยรุ่นในโรงเรียนมีให้เห็นเป็นประจำและทวีความรุนแรงมากขึ้น ซึ่งเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจของนักเรียนเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดโรคซึมเศร้า ความเครียด ขาดความมั่นใจในตนเอง ทำร้ายตนเองหรือทำร้ายคนที่อ่อนกว่า รวมไปถึงการฆ่าตัวตาย เป็นต้น ดังนั้นการป้องกันการกลั่นแกล้งรังแกนั้น เด็กและเยาวชนต้องมีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินชีวิตทั้งในปัจจุบันและในอนาคต โดยเด็กและเยาวชนต้องได้รับการปลูกฝังให้ตระหนักถึงคุณค่าในตนเองและผู้อื่น มีกระบวนการตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สามารถจัดการอารมณ์ ความเครียด และการสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ปรับตัวให้ทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม รู้จักจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นองค์ประกอบของทักษะชีวิตที่ช่วยให้เด็กและเยาวชนมีพื้นฐานด้านอุปนิสัยที่ดี สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ดีและมีความสุข เป็นผู้มีบุคลิกภาพที่เหมาะสมและสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ กระทำตนเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว สังคมและประเทศชาติต่อไปได้

กระทรวงศึกษาธิการเห็นความสำคัญของปัญหาและความจำเป็นดังกล่าว จึงกำหนดนโยบายความปลอดภัยของสถานศึกษาให้เป็นเรื่องเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการให้เกิดความปลอดภัยแก่นักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาในทุกมิติ และเพื่อให้สถานศึกษามีแนวทางในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหามูลค่าในโรงเรียน จึงจัดทำแนวทางการดำเนินการป้องกันและแก้ไขการบูลลี่ในสถานศึกษา

❁ นำพานโยบาย

ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ

มีวัตถุประสงค์หลักในการเสริมสร้างความมั่นคงในชีวิตของคนทุกช่วงวัย จากภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ อาทิ อาชญากรรมและความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ ยาเสพติด ภัยพิบัติจากธรรมชาติ ภัยจากโรคอุบัติใหม่ และภัยจากไซเบอร์ เป็นต้น แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 – 2579) จึงได้ตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาที่เกิดจากความก้าวหน้าทางวิทยาการและเทคโนโลยีของโลกยุคศตวรรษที่ 21 เป็นพลวัตที่ก่อให้เกิดความท้าทายในด้านการเปลี่ยนแปลงของบริบทเศรษฐกิจและสังคมโลก อันเนื่องจากการปฏิวัติดิจิทัล (Digital Revolution) ประเทศเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ในอนาคต อันใกล้ การติดต่อกับต่างประเทศที่มีรายได้ปานกลาง ทักษะคน ความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม และพฤติกรรมของประชากรที่ปรับเปลี่ยนไปตามกระแสโลกาภิวัตน์เป็นผลให้เกิดการเร่งแก้ไขปัญหาดังกล่าว ทั้งยังเกิดภัยคุกคามต่อความมั่นคงรูปแบบใหม่ที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนและประเทศชาติมีความซับซ้อนและรุนแรงมากขึ้น ซึ่งภัยในแต่ละด้านล้วนมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ กอปรกับนโยบาย Quick Win 7 วาระเร่งด่วน ข้อที่ 1 ความปลอดภัยของผู้เรียน กระทรวงศึกษาธิการมองเห็นภัยที่เกิดแก่นักเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เกิดขึ้นซ้ำและส่งผลกระทบต่อสภาพร่างกายและจิตใจในหลายปีที่ผ่านมา เช่น ภัยจากการคุกคามทางเพศ ภัยจากการกลั่นแกล้งรังแก (Bully) รวมถึงภัยที่เกิดจากโรคอุบัติใหม่ ได้แก่ การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) เป็นผลให้เป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้และสวัสดิภาพชีวิตของนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา

นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2566 ข้อที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย ซึ่งเป็นนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการกลั่นแกล้ง (Bullying) ดังนี้

1. เร่งสร้างความปลอดภัยในสถานศึกษาเพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นของสังคม และป้องกันจากภัยคุกคามในชีวิตรูปแบบใหม่ และภัยอื่นๆ โดยมีการดำเนินการตามแผนและมาตรการด้านความปลอดภัยให้แก่ผู้เรียน ครู และบุคลากรในรูปแบบต่างๆ อย่างเข้มข้น รวมทั้งดำเนินการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย ติดตาม ประเมินผลการดำเนินการ และแสวงหาสถานศึกษาที่ดำเนินการได้ดีเยี่ยม (Best Practice) เพื่อปรับปรุงพัฒนาและขยายผลต่อไป

2. เร่งปลูกฝังทัศนคติ พฤติกรรม และองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง โดยบูรณาการอยู่ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ เพื่อสร้างโอกาสในการเรียนรู้และสร้างภูมิคุ้มกันควบคู่กับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในเชิงบวก และสร้างสรรค์ พร้อมทั้งหาแนวทางวิธีการปกป้องคุ้มครองต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา

3. เสริมสร้างการรับรู้ ความเข้าใจ ความตระหนัก และส่งเสริมคุณลักษณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการปรับตัวรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

4. เร่งพัฒนาบทบาทและภารกิจของหน่วยงานด้านความปลอดภัยที่มีอยู่ในทุกหน่วยงาน ในสังกัด กระทรวงศึกษาธิการให้ดำเนินการอย่างคล่องตัวและมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2564)

นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ข้อที่ 1 ด้านความปลอดภัย ซึ่งเป็นนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการกลั่นแกล้ง (Bullying) ดังนี้

1. พัฒนาสถานศึกษาให้เป็นพื้นที่ปลอดภัยของผู้เรียนทุกคน พร้อมเสริมสร้างระบบและกลไกในการดูแลความปลอดภัยอย่างเข้มข้น ให้กับผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา จากโรคภัยต่าง ๆ ภัยพิบัติ และภัยคุกคามทุกรูปแบบ ๆ

2. ส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดีและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

3. สร้างภูมิคุ้มกัน การรู้เท่าทันสื่อและเทคโนโลยี ในการดำเนินชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) และชีวิตวิถีปกติต่อไป (Next Normal)

จุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 โดยจุดเน้นที่เกี่ยวข้องกับการกลั่นแกล้ง (Bullying) คือ จุดเน้นข้อที่ 2 เสริมสร้างระบบและกลไกในการดูแลความปลอดภัยนักเรียน ด้วยระบบมาตรฐาน ความปลอดภัย กระทรวงศึกษาธิการ (MOE Safety Platform) โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งมั่นในการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็น “การศึกษาขั้นพื้นฐานวิถีใหม่ วิถีคุณภาพ” มุ่งเน้นความปลอดภัยในสถานศึกษา ส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมและบริหารจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นการพัฒนา ระบบและกลไกในการดูแลความปลอดภัยให้แก่ผู้เรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา และสถานศึกษา จากภัยพิบัติและภัยคุกคามทุกรูปแบบ ส่งเสริมความปลอดภัยสร้างความมั่นใจให้สังคม เพื่อคุ้มครองความปลอดภัยแก่นักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาสังกัด กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้การป้องกัน ดูแลช่วยเหลือหรือเยียวยา และแก้ไขปัญหาที่มีความเป็นเอกภาพ มีข้อมูลสารสนเทศที่เป็นระบบ สามารถแก้ไขปัญหาและบริหารจัดการความเสี่ยงได้อย่างยั่งยืนด้วยการบริหารจัดการตามมาตรการ 3 ป ได้แก่ **ป้องกัน ปลุกฝัง และปราบปราม** มีรายละเอียดดังนี้

การป้องกัน หมายถึง การดำเนินการเพื่อไม่ให้เกิดปัญหา อุปสรรค หรือความไม่ปลอดภัยต่อนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา โดยการสร้างมาตรการป้องกันจากปัจจัยเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นทั้งในและนอกสถานศึกษา

การปลุกฝัง หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ จิตสำนึก และเจตคติที่ดี และการสร้างเสริมประสบการณ์เพื่อให้เกิดทักษะในการป้องกันภัยให้แก่ผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา

การปราบปราม หมายถึง การดำเนินการจัดการแก้ไขปัญหา การช่วยเหลือ เยียวยา ฟื้นฟู และดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมาย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2564)

❁ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

แม้ว่าการกลั่นแกล้งรังแก ที่หลายคนอาจจะคิดว่าเป็นเพียงปัญหาเล็กน้อยนั้น แต่สำหรับผู้ที่ถูกกระทำซ้ำ ๆ อาจเกิดความรู้สึกเศร้า เสียใจ มีปมด้อย และเมื่อความรู้สึกนั้นถูกสั่งสมเป็นเวลานาน อาจเกิดการกระทำ บางอย่างที่ไม่ควรเกิดขึ้น โดยเฉพาะหากผู้ถูกกลั่นแกล้งรังแก เป็นเด็กหรือเยาวชนที่อาจจะมีสภาวะหรือการควบคุมทางอารมณ์น้อยกว่าผู้ใหญ่ ประกอบกับปัจจุบันประเทศไทยก็ยังไม่มีความหมายเฉพาะควบคุมดูแลในเรื่องดังกล่าว และทำได้เพียงการนำกฎหมายเท่าที่มีอยู่มาปรับใช้ในการลงโทษ สังคมไทยควรให้ความสำคัญกับปัญหาในเรื่องนี้ และร่วมมือกันในการปรับปรุงพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ให้แก่เด็กและเยาวชนให้เป็นไปในทางที่ถูกต้องรวมทั้งผู้ที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ทุกคนก็ควรที่จะใช้สื่อต่าง ๆ เหล่านี้ในทางที่เกิดประโยชน์และสร้างสรรค์ ไม่ใช่ในการทำร้ายผู้อื่น เพื่อให้สังคมของเราสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุขต่อไป และในปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันการกลั่นแกล้ง โดยเฉพาะ แต่เป็นการปรับใช้กฎหมายหลัก จำนวน 2 ฉบับ คือ ประมวลกฎหมายอาญาและพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 แต่ในบางครั้งการกลั่นแกล้งรังแกออนไลน์อาจไม่เข้าองค์ประกอบความผิดตามกฎหมายทั้ง 2 ฉบับดังกล่าว (1)

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 326 บัญญัติไว้ว่า "ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียงถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ" มาตรา 392 บัญญัติไว้ว่า "ผู้ใดทำให้ผู้อื่นเกิดความ หวาดกลัว หรือความตกใจ โดยการขู่เข็ญ ต้องระวางโทษจำคุก ไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (สุธิดา ผิวขาว. 2563)

STOP BULLYING
PHYSICAL • VERBAL • SOCIAL • CYBER

ส่วนที่ 2

How to รู้ทันป้องกัน bully

ปัญหาการล้อ กลั่นแกล้ง รังแก ดูหมิ่นเหยียดหยาม (Bully) ที่เกิดขึ้นในสังคม ไม่ว่าจะเป็นการกลั่นแกล้งทางร่างกาย การกลั่นแกล้งทางวาจา การกลั่นแกล้งทางความสัมพันธ์หรือทางสังคม และการกลั่นแกล้งผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือทางไซเบอร์นั้น มีประเด็นข้อพิจารณาที่น่าสนใจว่า ปัจจุบันประเทศต่าง ๆ รวมทั้งประเทศไทย มีการดำเนินนโยบายหรือมาตรการทางกฎหมายเพื่อต่อต้านการกลั่นแกล้งหรือปกป้องคุ้มครองบุคคลที่ถูกกลั่นแกล้งในสังคมนี้หรือไม่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องให้ความสำคัญ ให้ความสนใจและให้ความเอาใจใส่เป็นพิเศษเพื่อให้ความช่วยเหลือและปรับปรุงแก้ไขให้เป็นพฤติกรรมที่เหมาะสม และเป็นการป้องกันไม่ให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่รุนแรงมากขึ้นต่อไป โดยคณะผู้จัดทำได้เสนอแนวทางการดำเนินการแก้ไขปัญหาการบูลลี่ทั้ง 3 ระดับ ได้แก่ แนวทางการดำเนินการแก้ไขปัญหาการบูลลี่ (Bully) ระดับสถานศึกษา แนวทางการดำเนินการแก้ไขปัญหาการบูลลี่ (Bully) ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และแนวทางการดำเนินการแก้ไขปัญหาการบูลลี่ (Bully) ระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

✿ แนวทางการดำเนินการแก้ไขปัญหาการบูลลี่ ระดับสถานศึกษา

จากสภาพปัญหาปัจจุบันที่พบเห็นบ่อย ๆ ในสถานศึกษา คือ การกลั่นแกล้ง รังแก ดูหมิ่น เหยียดหยาม หรือเรียกอีกอย่างว่า การบูลลี่ (Bully) ซึ่งก่อให้เกิดความรุนแรงที่ส่งผลต่อนักเรียนทั้งปัญหาด้านพฤติกรรม ด้านสุขภาพ ด้านจิตใจ และการเข้าสังคม ปัญหาการกลั่นแกล้งกันหรือการบูลลี่ (Bully) ในสถานศึกษายังเป็นเรื่องที่พบเห็นได้บ่อยครั้ง ในปัจจุบันการเข้าถึงโซเชียลมีเดียทำได้ง่าย จึงทำให้การบูลลี่ (Bully) ในสถานศึกษาถูกพัฒนาจนเกิดการกระทำที่เรียกว่า “ไซเบอร์บูลลี่ (Cyber bullying)” และความรุนแรงของการกระทำเหล่านี้หนักมากยิ่งขึ้นจนทำให้ผู้ถูกรังแกหลายคนพยายามจบชีวิตตัวเองลง ดังนั้น สิ่งสำคัญในการลดปัญหาการบูลลี่ (Bully) ในสถานศึกษา คือ การพยายามปรับปรุงแก้ไขวัฒนธรรมที่เต็มไปด้วยความตึงเครียดให้ลดลง ทำให้สถานศึกษาเป็นพื้นที่ปลอดภัย เป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้ที่สนุกสนาน และเป็นพื้นที่แห่งความสุขอย่างที่เราจะเห็น ซึ่งปัญหาการบูลลี่ (Bully) ในสถานศึกษานั้น ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นครู ผู้ปกครอง หรือผู้บริหารสถานศึกษา “ไม่ควรปล่อยผ่านอย่างเด็ดขาด”

การแก้ไขปัญหาการบูลลี่ (Bully) ในสถานศึกษาอย่างยั่งยืนต้องสร้างทั้งระบบในสถานศึกษาให้กลายเป็นวัฒนธรรม ซึ่งหนทางการแก้ไขปัญหานี้ในเรื่องนี้ยังจำเป็นต้องอาศัยการสร้างความร่วมมือและการทำความเข้าใจของบุคลากรทุกระดับในสถานศึกษาเข้ามาแก้ไขปัญหาร่วมกัน (Whole School Approach) เพื่อนำไปสู่การวางระบบป้องกัน และกิจกรรมในการส่งเสริมทักษะชีวิตหรือทักษะการแก้ไขปัญหานักเรียน รวมถึงระบบในการสร้างช่องทางให้กับนักเรียนที่ถูกรังแกสามารถขอความช่วยเหลือหรือระบบการจัดการต่าง ๆ ซึ่งหากสถานศึกษามีแนวทางชัดเจน ในการสร้างให้สถานศึกษาเป็นพื้นที่ปลอดภัย พื้นที่แห่งความสุข จนสามารถกลายเป็นวัฒนธรรมภายในสถานศึกษาได้แล้ว นักเรียนที่เข้ามาสู่ระบบจะค่อย ๆ เรียนรู้วัฒนธรรมภายในสถานศึกษาและปรับตัวเองให้เข้ากับวัฒนธรรมเหล่านั้นได้เองในที่สุด

* บทบาทของสถานศึกษากับการแก้ไขปัญหาการบูลลี่ (Bully) ในสถานศึกษา

(1) บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา (กนกวรรณ สุภาราม. 2566 : ออนไลน์)

มีภาวะผู้นำทางวิชาการ มีความยุติธรรม ไร้อคติ ช่วยยุติความรุนแรงและการกลั่นแกล้ง รังแก (Bully) ภายในสถานศึกษา การกลั่นแกล้ง รังแก ในสถานศึกษาเป็นปัญหาสำคัญ ดังนั้น นักเรียนจึงคาดหวังให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำใน

การเคารพสิทธิ สร้างความเข้าใจ ยอมรับในความแตกต่างและมีมนุษยธรรมต่อกันภายในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นกลางเปิดใจรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน สนับสนุน สร้างความมั่นใจให้นักเรียนทุกคนเชื่อมั่นและ “เป็น” ตนเอง อีกทั้งยังต้องปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใส ให้ความเท่าเทียม และเป็นประชาธิปไตย รับผิดชอบและอุทิศตนเพื่อสถานศึกษา เป็นคนที่เข้าถึงง่าย ไม่ถือตัว ทำให้นักเรียนกล้าที่จะเข้าหาและพูดคุยด้วย

(2) บทบาทครู (เข็นเด็กขึ้นภูเขา. 2566: ออนไลน์)

* ปลูกฝังทัศนคติการเข้าสังคมที่ดี เริ่มต้นที่สถานศึกษา

คุณครูช่วยกันปลูกฝังค่านิยมการเข้าสังคมที่ดีผ่านการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน โดยสอนให้นักเรียนปฏิบัติต่อทุกคนรอบข้างด้วยความเคารพและให้เกียรติซึ่งกันและกัน พร้อมสอนให้นักเรียนรู้จักวิธีรับมือกับความคิดของตัวเองว่าเมื่อไรที่รู้สึกที่กำลังคิดที่จะแกล้งผู้อื่น ให้หากิจกรรมอื่น ๆ ทำแทน เช่น อ่านหนังสือ เล่นเกม หรือปรึกษาผู้ปกครองหรือครูที่ไว้วางใจ พร้อมสอนให้นักเรียนเข้าใจและยอมรับในความแตกต่าง ไม่ว่าจะเป็นเชื้อชาติ สีผิว รูปร่าง ความสามารถ และสอนให้นักเรียนรู้จักขอโทษผู้อื่น หากรู้สึกว่าเคยกลั่นแกล้งทั้งที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจ ควรสอนให้นักเรียนกล่าวคำขอโทษและแสดงออกด้วยความจริงใจกับอีกฝ่ายเสมอ

* ปลูกฝังให้เคารพซึ่งกันและกัน มีจิตใจที่เอื้อเฟื้อต่อผู้อื่น

ครูหากิจกรรมที่มุ่งเน้นและให้ความสำคัญในเรื่องการปลูกฝังสุขภาพจิต การเคารพซึ่งกันและกัน และการมีจิตใจเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นการสอนให้นักเรียนเห็นใจและคอยช่วยเหลือนักเรียนที่ถูกรังแก เช่น ขวนมาเล่นด้วยกัน หรือชวนพูดคุยเพื่อทำให้นักเรียนที่ถูกรังแกไม่รู้สึกโดดเดี่ยว คอยให้คำปรึกษาและปลอบประโลมจิตใจให้รู้สึกดีขึ้น หรือลุกขึ้นปกป้องในขณะที่ถูกรังแก นอกจากนี้ควรส่งเสริมให้นักเรียน ได้รวมกลุ่มกันระดมความคิด เสนอวิธีป้องกันการถูกกลั่นแกล้ง รวมถึงวิธีช่วยเหลือเมื่อพบเห็นเพื่อนถูกกลั่นแกล้ง รังแก

* สอนให้รับมือ เมื่อโดนเพื่อนรังแก

สอนวิธีรับมือเมื่อเจอสถานการณ์ที่โดนเพื่อนรังแก เช่น บอกเพื่อนที่แกล้งไปตรง ๆ ว่าไม่ชอบ รู้สึกเจ็บ หรือรู้สึกเกี่ยวกับการกระทำนั้น ให้เพื่อนที่แกล้งหยุดการกระทำนั้นทันทีด้วยน้ำเสียงที่มั่นคงและเด็ดขาด หากเพื่อนที่แกล้งไม่หยุดให้เดินหนี พาตัวเองออกจากสถานที่ถูกบีบบังคับ รวมถึงแจ้งผู้ปกครองหรือครูที่ปรึกษาที่อยู่ใกล้ ๆ ให้ช่วยหยุด หรือจัดการกับการกระทำแย่ ๆ เหล่านั้น

❀ สร้างภูมิคุ้มกัน เมื่อโดนบูลลี่บนโลกออนไลน์ (Cyber Bullying)

ในยุคที่สังคมออนไลน์เป็นสื่อที่เข้าถึงง่าย และเป็นที่ยอมรับของนักเรียนในการใช้ติดต่อสื่อสารกัน ผู้ปกครองและครูควรมีส่วนช่วยในการสอดส่องดูแลและเสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้ห่างไกลจากการโดนบูลลี่บนโลกออนไลน์ (Cyber Bullying) ได้ เช่น สอนให้นักเรียนรู้จักวิธีการสื่อสารและเสริมสร้างพฤติกรรมที่ดีบนโลกออนไลน์ ไม่แชร์หรือโพสต์ข้อความใด ๆ ที่กระทบต่อจิตใจผู้อื่น หมั่นพูดคุยกับนักเรียนเกี่ยวกับโลกออนไลน์ เพื่อให้เด็กนักเรียนรู้สึกเปิดใจ และพร้อมที่จะเข้ามาขอคำปรึกษาได้ทุกเรื่องที่รู้สึกไม่สบายใจ หมั่นสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน หากพบสัญญาณที่ผิดปกติ ให้รีบหาวิธีที่จะเข้าช่วยเหลือ เพื่อหาสาเหตุและรีบแก้ปัญหาโดยเร็ว สอนให้นักเรียนรู้จักวิธีรับมือ หากโดนกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ให้เลี่ยงการตอบโต้ และแนะนำให้นิ่งเฉย บล็อกข้อความและผู้ใช้เป็นทางออกที่ดีที่สุด หรือเก็บข้อมูลเป็นหลักฐาน กรณีที่ถูกบูลลี่ (Bully) อย่างรุนแรงให้แจ้งครูหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในสถานศึกษาสอนให้นักเรียนรู้จักวิธีผ่อนคลาย หากโดนกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ เช่น อาจหากิจกรรมอื่นทำแทนเพื่อเบี่ยงเบนความรู้สึกแย่ๆ ให้จางหายหรือทะเลาะลงหรือปรึกษากับคนที่ไว้วางใจ เช่น พ่อแม่ ครู หรือเพื่อนสนิท เพื่อระบายและหาทางออกร่วมกัน

❀ ครูควรสร้างบรรยากาศในห้องเรียนและสถานศึกษาให้เกิดความปลอดภัย

ให้นักเรียนรู้ว่าถ้าเขาถูกกลั่น เขาสามารถไปพูดคุยกับครูได้ ครูควรมีการปลูกฝังให้นักเรียนรู้จักเห็นใจคนอื่น เอาใจเขามาใส่ใจเรา คิดในมุมมองของคนรอบข้าง อาจจะผ่านการเล่นเกมน การจำลองบทบาทสมมติ ทั้งบทบาทของผู้ถูกกลั่น และผู้กลั่นแล้วอภิปรายความรู้สึกว่าเป็นอย่างไร

❀ มีโปรแกรมในสถานศึกษาที่สอนเรื่องของการจัดการกับอารมณ์ การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า เวลาถูกเพื่อนกลั่น

❀ ครูควรจะเป็นตัวอย่างที่ดี

ไม่กลั่นนักเรียน ยกตัวอย่างเช่น มีครูบางคนเรียกนักเรียนด้วยสมญานามต่าง ๆ ตามลักษณะนักเรียน (เช่น นักเรียนคนหนึ่งสมมติว่าชื่อ "สุพร" แต่นักเรียนมีรูปร่างอ้วน ครูเรียกนักเรียนว่า "สุกร") เพื่อนในห้องก็เลยล้อเลียนตามไปด้วย แบบนี้ก็ไม่ดี

(3) บทบาทของนักเรียน (กนกวรรณ สุภาราญ. 2566: ออนไลน์)

แบ่งเป็นส่วนหนึ่งของนักเรียนที่ถูกกลั่น กับนักเรียนที่ไปกลั่นผู้อื่น

❖ “นักเรียนที่ถูกกลั่น” ครูควรทำให้นักเรียนมีความรู้สึก “ปลอดภัย” จากการถูกกลั่น ให้เขารู้สึกว่า เขามีที่พึ่ง อย่างน้อยก็พึ่งพาทางใจ เริ่มที่พูดคุยกับนักเรียน ให้นักเรียนได้ระบายความรู้สึกแย่ ๆ ที่ถูกเพื่อนกลั่นก่อน การที่ครูรับฟัง โดยยังไม่ต้องรีบแนะนำอะไร แค่นั้นก็ทำให้นักเรียนรู้สึกดีขึ้นมาก ควรเรียกพ่อแม่นักเรียนมารับรู้ปัญหาร่วมกัน เพื่อพ่อแม่จะได้เป็นกำลังใจให้นักเรียนด้วย แล้วช่วยกันคิดถึงวิธีการจัดการ ตรงนี้ลองเปิดโอกาสให้นักเรียนคิดเองก่อนถ้าเป็นไปได้ การที่ให้เขาลองคิดวิธีการเองแล้วไปลองทำดูว่าได้ผลเป็นอย่างไร ก็จะเป็นประสบการณ์ที่ดีและได้เรียนรู้ นักเรียนบางคน

อาจมีผลกระทบจากการถูกแกล้ง เช่น วิตกกังวล ซึมเศร้า จนทำให้มีผลกับการใช้ชีวิต เช่น ไม่อยากไปโรงเรียน การเรียนตกลง นักเรียนก็อาจต้องรับการประเมินรักษาจากผู้เชี่ยวชาญ

✧ **"นักเรียนที่แกล้งเพื่อน"** นักเรียนกลุ่มนี้ คนภายนอกมักจะมองนักเรียนกลุ่มนี้ด้วยสายตาตำหนิ แต่เมื่อครูเป็นผู้ใหญ่ สิ่งที่ต้องตระหนักคือ จะทำอย่างไรเพื่อปรับพฤติกรรมนักเรียนกลุ่มนี้ให้ดีขึ้น โดยสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนเต็มใจจะปรับปรุงตัว ไม่ต่อต้านหรือรู้สึกว่าการตำหนิหรือบังคับ ก่อนที่ครูตำหนินักเรียน ควรตั้งสติ พูดคุยกับนักเรียนด้วยเหตุผล มองหาสาเหตุของผู้แกล้ง ในบางรายอาจมีภาวะทางจิตเวช สาเหตุมาจาก ความเครียดจากครอบครัว การกดดันจากกลุ่มเพื่อน สมาธิสั้น ความสามารถในการจัดการอารมณ์ด้านลบของตนเอง หรือปมด้อยที่ถูกสะสมมาตั้งแต่วัยเด็ก

(4) บทบาทผู้ปกครองนักเรียน (D-PREP International School. 2566: ออนไลน์)

1. **สังเกต :** พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปของลูก ไม่ว่าจะเป็นความอยากอาหารลดลง, ขาดสัมพันธภาพทางสังคม หรือมีบาดแผลใหม่ที่ไม่รู้ที่มาที่ไป หากสงสัยว่าลูกจะรังแกผู้อื่น ควรสังเกตสัญญาณของความก้าวร้าว เงินและสิ่งของใหม่ ๆ ที่ไม่มีที่มาที่ไป

2. **พูดคุยกับลูก :** การหมั่นพูดคุยกับลูกและการแสดงความเห็นอกเห็นใจเป็นอีกหนึ่งในวิธีที่จะสามารถเข้าถึงใจลูกให้เขาเปิดอกพูดคุยถึงปัญหาที่มีอยู่ในใจได้เป็นอย่างดี การที่ทำให้ลูกรู้สึกสบายใจและปลอดภัยเมื่อได้พูดคุยกับพ่อแม่เป็นวิธีที่ดีที่สุดในการคอยสังเกตสัญญาณของการบูลลี่ (Bully) นอกจากนี้การหมั่นคอยพูดคุยกับลูกเสมออาจช่วยให้ความขัดแย้งหรือสถานการณ์ที่เลวร้ายต่าง ๆ ของลูกในสถานศึกษานั้นดีขึ้นได้ อย่างไรก็ตาม ไม่ควรถามคำถามที่กระทบกระเทือนจิตใจของนักเรียนที่ถูกรังแก ตัวอย่างเช่น “เพื่อนคนนี้รังแกลูกอย่างไร” แต่ควรถามว่า “มีอะไรเกิดขึ้นที่สถานศึกษาที่ทำให้ลูกไม่สบายใจหรือไม่?” หรือถ้าหากลูกบอกเล่าเรื่องที่ถูกรังแกแล้วผู้ปกครองสามารถถามต่อโดยใช้คำถามทั่วไปและพยายามไม่ใช้อคติอย่างเช่น “ลูกเล่าให้แม่ฟังเพิ่มเติมได้ไหมคะ มีอะไรมากกว่านี้อีกไหม แม่รับฟังลูกเสมอ”

3. **ตอบสนองลูกด้วยสติ :** ในบางครั้งลูกอาจจะเอาเรื่องที่น่ายินดีมาเล่า แต่การที่พ่อแม่สนับสนุนและตอบสนองต่อสิ่งที่ได้ยินอย่างเหมาะสม จะช่วยให้ลูกรู้สึกผ่อนคลายและกล้าเปิดเผยเรื่องราวหรือบอกความลับต่าง ๆ มากขึ้น หากพ่อแม่ตอบสนองอย่างตรงกันข้ามด้วยความกลัวหรือตกใจจะขู่แจ้งโรงเรียนก็อาจจะทำให้ลูกไม่กล้าที่จะพูด

4. **ไม่กดดันลูก :** ไม่กดดันลูกให้ทำในสิ่งที่ไม่ชอบ โดยเฉพาะทำในสิ่งที่พ่อแม่ต้องการ แต่เป็นสิ่งที่ลูกไม่รู้สึกสบายใจเมื่อทำมัน สถานการณ์เหล่านี้จะนำไปสู่การเข้าป่วนในสังคมที่เขาไม่สบายใจ ไม่เป็นตัวของตัวเอง ไม่มีความสุข และอาจจะทำให้เกิดปัญหาในที่สุด

5. **สอนลูกว่าการถูกรังแกคืออะไรและทำไมถึงเกิด :** การที่ลูกได้ประสบพบเจอกับการกลั่นแกล้งในสถานศึกษา แม้ว่าลูกจะไม่ถูกกระทำโดยตรง แต่ผลที่ได้รับย่อมส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจของลูกเสมอ การช่วยเหลือลูกในเรื่องนี้ที่พ่อแม่สามารถทำได้ก็คือ การตอบคำถามอย่างตรงไปตรงมาเมื่อลูกเกิดข้อสงสัย สอนลูกให้ระวังเกี่ยวกับการถูกกลั่นแกล้งในสถานศึกษา และพูดให้ฟังว่าทำไมคนเหล่านั้นถึงต้องบูลลี่ (Bully) คนอื่น, การรังแกคนอื่นเป็นสิ่งที่ไม่ดี และสังคมไม่ยอมรับ

6. พูดคุยกับคุณครูที่สถานศึกษา : การเข้าไปพูดคุยกับคุณครูในชั้นเรียน ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นครอบครัวที่สองของลูกนั้นเป็นอีกแนวทางที่จะช่วยสนับสนุนลูกในชั้นเรียนมากขึ้น โดยคุณครูจะสามารถคอยช่วยเหลือ, ให้คำปรึกษา คอยสังเกตและควบคุมพฤติกรรมต่าง ๆ ของลูกและเพื่อนร่วมชั้นได้เป็นอย่างดี

* แนวทางการให้คำแนะนำกับนักเรียนในการรับมือกับการถูกรังแก

(นพ. โกวิทย์ นพพร. 2562: ออนไลน์)

หลายครั้งที่การรังแก (Bully) เกิดขึ้นเพียงเพราะความสนุกชั่ววูบ ความโกรธชั่วคราว หรือเป็นเพียงการตัดสินใจชั่วขณะ แต่ผลที่ตามมาอาจมากมายและส่งผลยาวนานสำหรับผู้ถูกรังแก ดังนั้นการรู้จักรับมือกับการรังแกอาจช่วยหลีกเลี่ยงบาดแผลทั้งทางกาย ใจ และสังคม ดังนี้

❖ ใช้ความนิ่งสงบการรังแก (Bully) การนิ่งเฉยต่อการรังแก (Bully) ช่วยให้เรื่องราวการรังแก (Bully) หายไปอย่างรวดเร็ว เนื่องจากผู้กระทำมักมีเจตนาให้เหยื่อตอบโต้ เพื่อสร้างกระแสความรุนแรงหรือเพิ่มความสนใจ แต่เมื่อผู้ถูกรังแกเลือกที่จะนิ่งเฉย ผู้รังแกก็อาจรู้สึกเบื่อและถอยทัพไปเองในที่สุด

❖ ตอบโต้อย่างสุภาพ ด้วยคำพูดและการแสดงออกว่าไม่ได้รู้สึกสนุก หรือไม่ชอบการกระทำ รวมถึงวาจาต่าง ๆ ที่ถูกกล่าวถึงด้วยคำพูดและท่าทีสุภาพ ไม่ตะโกน ขึ้นเสียง หรือใช้คำหยาบคาย รวมถึงชี้แจงอย่างชัดเจนหากเรื่องที่ถูกรังแกหาไม่จริง

❖ พูดคุยกับเพื่อนร่วมชั้นขบวนการเพื่อช่วยกันแก้ไข บางครั้งการรังแก (Bully) ไม่ได้เกิดขึ้นกับบุคคลเพียงคนเดียว การหาผู้ร่วมถูกรังแกจะเป็นการเพิ่มหลักฐานและพยานว่า ผู้รังแก (Bully) สร้างเรื่องขึ้นทำร้ายเหยื่อมากกว่าจะเป็นเรื่องจริง นอกจากนี้เพื่อนร่วมชั้นขบวนการอาจเป็นที่ปรึกษาคลายทุกข์ได้เป็นอย่างดี

❖ เปลี่ยนสิ่งแวดล้อม หากการรังแก (Bully) นั้นทำร้ายร่างกายหรือจิตใจจนยากยอมรับ การเปลี่ยนที่ทำงาน กลุ่มเพื่อน ก็อาจช่วยฟื้นฟูภาวะบอบช้ำจากการรังแก (Bully) ได้เร็วขึ้น

❖ ปรึกษานักจิตวิทยาหรือจิตแพทย์ หลายครั้งที่การรังแก (Bully) ล้ำเส้นเหยื่อจนกดดันจิตใจ สร้างบาดแผล จนผู้ถูกรังแกไม่สามารถอยู่ในสังคมต่อไป บางกรณีอาจกลายเป็นความเครียด วิตกกังวล วิตกกังวล ไปจนถึงขั้นเก็บกด เป็นโรคซึมเศร้า และจบลงด้วยการฆ่าตัวตาย ดังนั้นทางออกที่ดีคือการพบผู้เชี่ยวชาญไม่ว่าจะเป็นนักจิตวิทยา หรือจิตแพทย์ เพื่อปรึกษา ทำการรักษาอย่างถูกวิธีและมีประสิทธิภาพ

❖ ไม่เอาคืน การแก้แค้นหรือตอบโต้ด้วยวิธีเดียวกันจะทำให้ไม่ต่างจากคนที่กลั่นแกล้งเรา อาจทำให้เรากระทำความผิดและเป็นจำเลยสังคมแทน

❖ **เก็บหลักฐาน** บันทึกภาพและข้อความที่ทำร้ายคุณ เพื่อรายงานต่อผู้ปกครองหรือผู้บังคับใช้กฎหมาย

❖ **รายงานความรุนแรง** ส่งข้อมูลรายงาน (report) ความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับทางโซเชียลมีเดีย

❖ **ตัดช่องทางการติดต่อ** โดยลบ แบน บล็อก ทุกช่องทางการเชื่อมต่อกับคนที่มาระราน ระมัดระวังการติดต่อกับคนกลุ่มนี้ในอนาคต

❖ **ต้องบอกใครสักคนเกี่ยวกับปัญหาที่พบ** เพราะเราไม่สามารถจัดการกับปัญหาได้โดยลำพัง เช่น พ่อแม่ ผู้ปกครอง คุณครู ผู้ใหญ่ที่เราไว้วางใจ หรือเพื่อนสนิทหากบอกคนที่เราไว้วางใจให้ช่วยแก้ปัญหา แต่ปัญหายังคงมีอยู่ อย่าเก็บปัญหาไว้คนเดียว ควรบอกให้คนที่เราไว้วางใจทราบว่าปัญหายังไม่คลี่คลาย หรือปรึกษาองค์กรต่าง ๆ ที่รับฟังปัญหาด้านนี้โดยตรง

❖ **บอกให้ “เขา” หยุดพฤติกรรมบูลลี่ (Bully)** อาจจะเป็นการยากที่จะบอกให้เขาหยุดพฤติกรรม แต่บางครั้งเขาอาจจะไม่รู้ว่สิ่งที่เขานั้นส่งผลกระทบบ้างไรแรงเพียงใดกับเรา

❖ **เพิกเฉยหรือเดินหนี** คนที่บูลลี่ผู้อื่นมักจะพูดหรือทำสิ่งต่าง ๆ เพื่อกลั่นแกล้ง ยั่วเย้า เพราะพวกเขาต้องการให้เราปฏิบัติตามได้บางอย่าง หากเราไม่ใส่ใจกับสิ่งที่พวกเขาพูดหรือทำ พวกเขาอาจจะหยุดพฤติกรรมนั้น ไม่ต้องใส่ใจกับเสียงหัวเราะ ที่เขาแกล้งด่าว่าเรา เพราะการมีอารมณ์ตอบโต้เป็นอาวุธที่ดีสำหรับคนที่ชอบข่มขู่หรือรังแกผู้อื่นพวกเขามองว่าเป็นเรื่องสนุก ถ้าเราทำเฉยๆ เขาจะรู้สึกผิดหวัง หหมดสนุกที่จะกลั่นแกล้งอีก

❖ **มีความมั่นใจในตัวเอง** ความมั่นใจในตัวเองจะทำให้เรามีท่าทีแสดงถึงความมั่นใจในตัวเอง ซึ่งจะทำให้มีโอกาสน้อยที่เราจะตกเป็นเหยื่อความรุนแรง

❖ **ไปไหนมาไหนกับกลุ่มเพื่อนๆ** อย่าแยกเดินคนเดียวอย่าตอบโต้ด้วยกำลังเด็ดขาด เพราะจะยิ่งทำให้เกิดปัญหาและความรุนแรงมากขึ้นเราต่างเกิดมาและมีชีวิตในช่วงเทคโนโลยีเจริญก้าวหน้า การบูลลี่ (Bully) ที่ไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นด้วยการเผชิญหน้าเท่านั้น วันหนึ่งเราอาจตกเป็นเหยื่อการบูลลี่ (Bully) ทางโซเชียลจากผู้ที่ไม่เคยรู้จักกันเลย หรืออาจตกเป็นเหยื่อร่วมกระทำการบูลลี่ (Bully) บุคคลอื่น แม้กระทั่งเป็นผู้เริ่มบูลลี่ (Bully) โดยไม่รู้ตัว ดังนั้นไม่ว่าการกระทำใด ๆ ที่ก่อให้เกิดความรู้สึกด้อยค่า ย่ำแย่ อับอาย เสื่อมเสีย ลองถอยออกมาสักก้าว หายใจเข้าออกอีกหลายๆ ครั้ง ก่อนลงมือแชร์ กดไลก์ หรือเขียน พูดออกไป เพราะสิ่งเหล่านี้เมื่อเกิดขึ้นแล้ว แม้เราจะลบออกสักกี่ครั้ง ก็ยังฝังในจิตใจของผู้ถูกกระทำเสมอ ในทางกลับกัน หากต้องเผชิญปัญหาในฐานะเหยื่อของการบูลลี่ (Bully) ควรตั้งรับอย่างมีสติ ใจเย็นอย่าตอบโต้ ชี้แจงให้ถูกจังหวะ ไม่คิดแค้น เครียด หรือวิตกกังวลเกินไป รวมถึงเลือกที่จะใช้ชีวิตในสังคมสิ่งแวดล้อมที่ดี เหมาะสมกับตัวเอง ปิดรับเรื่องราวทางโซเชียลบ้าง และข้อสำคัญ หากหาทางออกไม่ได้ควรรีบพบแพทย์เพื่อรับการรักษาอย่างเหมาะสม

* ขั้นตอนในการดำเนินการแก้ปัญหาการบูลลี่ในสถานศึกษา

สถานการณ์การแก้ไขปัญหามูลี่ในสถานศึกษามีขั้นตอนสรุปได้เป็น 6 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ตรวจสอบข้อเท็จจริง ☞ เมื่อมีการเผชิญเหตุการณ์บูลลี่ในสถานศึกษาเริ่มต้นด้วยการตรวจสอบข้อเท็จจริงด้วยการพูดคุย ชักถาม ปัญหาที่เกิดขึ้น แก้ไขปัญหา ณ ปัจจุบัน

ขั้นที่ 2 แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ☞ การแก้ปัญหาเฉพาะหน้าแยกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนของผู้ถูกรังแกควรได้รับการดูแลช่วยเหลือ, บันทึกเหตุการณ์และติดตาม, ประเมินความรุนแรง, ให้ความช่วยเหลือและความปลอดภัย ส่งเสริมจุดแข็งและสังคมที่เหมาะสม ส่วนของผู้รังแกต้องประเมินปัญหา, แก้ไขความรับผิดชอบของตน, ได้รับผลตามกฎหมายของสถานศึกษา, ให้ความรู้และช่วยเหลือแล้วแต่กรณี บันทึกเหตุการณ์และติดตาม, ส่งเสริมจุดแข็งทักษะทางอารมณ์และสังคมอย่างเหมาะสม

ขั้นที่ 3 รายงาน ☞ เมื่อผู้พบเหตุประเมินความรุนแรงแล้วรายงานตามลำดับ คือ นักเรียนพบเหตุ → รายงานครู, ครูพบเหตุ → รายงานครูประจำชั้น, ครูประจำชั้นพบเหตุ → รายงานผู้ปกครอง, ครูประจำชั้นพบเหตุ → รายงานผู้บริหาร, ผู้บริหารทราบเหตุ → กรณี **ถ้าไม่ร้ายแรง** บันทึกความผิดเก็บรวบรวมข้อมูล **ถ้ากรณีร้ายแรง** รายงานเขตพื้นที่การศึกษาแล้วแต่กรณี

ขั้นที่ 4 ให้ความช่วยเหลือ/เยียวยา ☞ เมื่อพิจารณาเหตุแล้วแก้ไขสถานการณ์ให้ความช่วยเหลือเยียวยาแล้วแต่กรณีตามความเสียหายที่ผู้ถูกกระทำต้องการได้รับ

ขั้นที่ 5 ประสานความร่วมมือ ☞ เมื่อให้ความช่วยเหลือเยียวยาตามกรณีแล้วจำเป็นต้องประสานความร่วมมือภายในหน่วยงานทางการศึกษา เช่น ระหว่างครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษา ระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครอง ระหว่างสถานศึกษากับสถานศึกษา สถานศึกษากับเขตพื้นที่ เป็นต้น

ขั้นที่ 6 ส่งต่อ ☞ เมื่อให้ความช่วยเหลือเยียวยาตามกรณีแล้วจำเป็นต้องส่งต่อเพื่อการดูแลช่วยเหลือ ไปยังหน่วยงานภายนอกในกรณีต่าง ๆ เช่น ส่งผู้บาดเจ็บไปรับการรักษาที่โรงพยาบาล หรือส่งสถานพินิจ พบจิตแพทย์หรือแผนกจิตเวชหรือบางกรณีจำเป็นต้องส่งต่อถึงฝ่ายปกครองเช่นสถานีตำรวจ เป็นต้น

โดยจัดทำเป็นแผนภาพขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

แผนภูมิขั้นตอนในการดำเนินการแก้ปัญหาการบูลลี่ในสถานศึกษา

* ขั้นตอนในการดำเนินการในระดับสถานศึกษาเมื่อเจอสถานการณ์บูลลี่ (Bully)

1. กรณีการบูลลี่ทางร่างกาย (Physical Bullying) เมื่อเจอสถานการณ์บูลลี่ทางร่างกาย มีขั้นตอนการแก้ไข ดังนี้

เผชิญเหตุการณ์บูลลี่

เมื่อมีการเผชิญเหตุการณ์บูลลี่ทางร่างกายให้คัดกรองว่าเป็นการบูลลี่ (Bully) ในกรณีกระทำต่อร่างกายให้อาย เช่น ถ่มน้ำลายใส่, แก้วเสื้อผ้า ฯ หรือการทำให้ข้าวของเสียหาย เอาของไปซ่อนหรือทิ้งหรือเป็นการกระทำต่อร่างกายให้เจ็บ ผลักให้ล้ม ตบ ตี ต่อย เตะ

ขั้นที่ 1 ตรวจสอบข้อเท็จจริง ➡ กรณีกระทำต่อร่างกายให้ตรวจสอบข้อเท็จจริงด้วยการสอบถามรายละเอียดความเสียหาย หาสาเหตุการกระทำกลั่นแกล้ง รังแก

ขั้นที่ 2 แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ➡ การแก้ปัญหาเฉพาะหน้าแยกเป็นกรณีดังนี้

1. การบูลลี่ (Bully) ในกรณีกระทำต่อร่างกายให้อาย แก้ปัญหาเฉพาะหน้าด้วยการหยุดการกระทำกลั่นแกล้ง รังแก หากผู้กระทำผิด คนที่กลั่นแกล้งให้พบ ทำความสะอาด จัดให้อยู่สภาพที่ไม่น่าอาย หรือเสี่ยงต่ออันตราย

2. การกระทำต่อร่างกายให้เจ็บ แก้ปัญหาเฉพาะหน้าด้วยการหยุดการกระทำกลั่นแกล้ง รังแก แยกผู้กระทำผิดออกจากกัน ทำแผล ทามือ แผล ปฐมพยาบาลให้อยู่สภาพที่ปลอดภัย

3. การทำให้ข้าวของเสียหาย แก้ปัญหาเฉพาะหน้าด้วยการหยุดการกระทำกลั่นแกล้ง รังแก หากผู้กระทำผิด คนที่กลั่นแกล้งให้พบ ค้นหาทรัพย์สินให้อยู่สภาพเดิม

ขั้นที่ 3 รายงาน ➡ เมื่อผู้พบเหตุประเมินความรุนแรงแล้วรายงานตามลำดับ คือ นักเรียนพบเหตุ → รายงานครู, ครูพบเหตุ → รายงานครูประจำชั้น, ครูประจำชั้นพบเหตุ → รายงานผู้ปกครอง, ครูประจำชั้นพบเหตุ → รายงานผู้บริหาร, ผู้บริหารทราบเหตุ → กรณี **ถ้าไม่ร้ายแรง** บันทึกความผิดเก็บรวบรวมข้อมูล **ถ้ากรณีร้ายแรง** รายงานเขตพื้นที่การศึกษาแล้วแต่กรณี

ขั้นที่ 4 ให้ความช่วยเหลือ/เยียวยา ➡ เมื่อพิจารณาเหตุแล้วแก้ไขสถานการณ์ให้ความช่วยเหลือเยียวยาแล้วแต่กรณีตามความเสียหายที่ผู้ถูกกระทำต้องการได้รับสำหรับผู้กระทำให้ดำเนินการอบรม ให้ความรู้ ลงโทษตามระเบียบ ส่วนผู้ถูกกระทำเน้นการโดยให้กำลังใจ ชี้แนวทางการป้องกันการถูกบูลลี่ (Bully) ทำแผลให้การรักษาตามอาการ จัดหาสิ่งของมาทดแทน ให้แล้วแต่กรณี

ขั้นที่ 5 ประสานความร่วมมือ 🖐 เมื่อให้ความช่วยเหลือเยียวยาตามกรณีแล้วจำเป็นต้องประสานความร่วมมือภายในหน่วยงานทางการศึกษา**กรณีผู้กลั่นแกล้ง** ประสานผู้ปกครองฝ่ายระวางพฤติกรรม ประสานครูประจำชั้นแก้ไขพฤติกรรม ประสานเพื่อนให้คำแนะนำชวนเล่น **กรณีผู้ถูกกลั่นแกล้ง** ครูสร้างภูมิคุ้มกันให้รู้เท่าทัน ประสานผู้ปกครองดูแลใกล้ชิด

ขั้นที่ 6 ส่งต่อ 📩 เมื่อให้ความช่วยเหลือเยียวยาตามกรณีแล้วจำเป็นต้องส่งต่อเพื่อการดูแลช่วยเหลือไปยังหน่วยงานภายนอกในกรณีต่าง ๆ ได้แก่ ส่งผู้บาดเจ็บไปรับการรักษาที่โรงพยาบาล ส่วน**ผู้กลั่นแกล้ง** หากเกิดเหตุรุนแรงประสานส่งต่อส่งสถานพินิจ หรือส่งต่อถึงฝ่ายปกครองเช่นสถานีตำรวจต่อไป

แผนภูมิการดำเนินการป้องกันแก้ไขกรณีการบูลลี่ทางร่างกาย (Physical Bullying)

เผชิญเหตุการณ์บูลลี่

กระทำต่อร่างกายให้อาย
ถุยน้ำลายใส่, แก้วเสื้อผ้าฯ

กระทำต่อร่างกายให้เจ็บ
ผลักให้ล้ม ตบ ตี ต่อย เตะ ฯ

การทำให้ข้าวของเสียหาย
เอาของไปซ่อนหรือทิ้ง ฯ

1 ตรวจสอบข้อเท็จจริง

- สอบถามรายละเอียดความเสียหาย
- หาสาเหตุการกระทำล้นเกล้า รังแก

- สอบถามรายละเอียดความบาดเจ็บ
- หาสาเหตุการกระทำล้นเกล้า รังแก

- สอบถามรายละเอียดความเสียหาย
- หาสาเหตุการกระทำล้นเกล้า รังแก

2 แก้ปัญหาเฉพาะหน้า

- หยุดการกระทำล้นเกล้า รังแก
- หากกรณี คนที่ล้นเกล้าให้พบ
- ทำความสะอาด จัดให้อยู่สภาพที่
ไม่น่าอาย หรือเสี่ยงต่ออันตราย

- หยุดการกระทำล้นเกล้า รังแก
- แยกคู่กรณีออกจากกัน
- ทำแผล ห้ามเลือดปฐมพยาบาล
ให้อยู่สภาพที่ปลอดภัย

- หยุดการกระทำล้นเกล้า รังแก
- หากกรณี คนที่ล้นเกล้าให้พบ
- ค้นหาทรัพย์สินให้อยู่สภาพเดิม

3 รายงาน

นักเรียนพบเหตุ - รายงานครู , ครูพบเหตุ - รายงานครูประจำชั้น , ครูประจำชั้นพบเหตุ - รายงานผู้ปกครอง
ครูประจำชั้นพบเหตุ - รายงานผู้บริหาร , ผู้บริหารทราบเหตุ - (ไม่ร้ายแรง) - บันทึกความผิดเก็บรวบรวมข้อมูล
- (ร้ายแรง) - รายงานเขตพื้นที่

4 ช่วยเหลือ / เยียวยา

ผู้กระทำ - อบรม ให้ความรู้ ลงโทษ
ตามระเบียบ
ผู้ถูกกระทำ - ให้กำลังใจ ชี้แนวทาง
การป้องกันการถูกรังแก

ผู้กระทำ - อบรม ให้ความรู้ ลงโทษ
ตามระเบียบ
ผู้ถูกกระทำ - ทำแผลให้การรักษาดม
อาการให้กำลังใจ ชี้แนวทาง
การป้องกันการถูกรังแก

ผู้กระทำ - อบรม ให้ความรู้ ลงโทษ
ตามระเบียบ
ผู้ถูกกระทำ - จัดหาสิ่งของมาทดแทน
ชี้แนวทางการป้องกันการถูกรังแก

5 ประสานความร่วมมือ

ผู้กลั่นแกล้ง - สื่อสารผู้ปกครองฝ่ายวังพฤติกรรม
- สื่อสารครูประจำชั้นแก้ไขพฤติกรรม
- สื่อสารเพื่อนให้คำแนะนำชวนเล่น

ผู้ถูกลั่นแกล้ง - ครูสร้างภูมิคุ้มกันให้รู้เท่าทัน
- ผู้ปกครองดูแลใกล้ชิด

6 การส่งต่อ

บาดแผลรุนแรงส่งต่อสถานพยาบาล

ความเสียหายรุนแรงส่งต่อสถานีตำรวจ

2. การบูลลี่ทางคำพูด (Verbal Bullying) เมื่อเจอสถานการณ์บูลลี่ทางคำพูดมีขั้นตอนการแก้ไข ดังนี้

เผชิญเหตุการณ์บูลลี่

เมื่อมีการเผชิญเหตุการณ์บูลลี่ทางคำพูดได้แก่การใช้คำพูดเหยียดหยาม การด่าทอ ดูถูก นินทา ใส่ร้าย เสียชื่อเสียง ล้อเลียน การประจานให้คนอื่นได้ยิน โดยมีจุดประสงค์ให้เกิดความเจ็บปวด อับอายการใช้คำพูดข่มขู่ อาฆาต ปองร้ายสร้างความเครียด สร้างความหวาดกลัว

ขั้นที่ 1 ตรวจสอบข้อเท็จจริง ➡ กรณีการบูลลี่ทางคำพูดดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงโดย สอบถามรายละเอียดการกลั่นแกล้งค้นหาสาเหตุของการบูลลี่ (ผู้ถูกกระทำ) และ แรงจูงใจที่บูลลี่ผู้อื่น (ผู้กระทำ) หาข้อมูลของการข่มขู่ อาฆาต ปองร้าย

ขั้นที่ 2 แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ➡ การแก้ปัญหาเฉพาะกรณีการบูลลี่ทางคำพูดดำเนินการเริ่ม จากหยุดการกระทำกลั่นแกล้ง รังแก พูดคุยกับคู่กรณีหาคนที่กลั่นแกล้งให้พบ ปิดช่องทางการสื่อสาร การ กระจายข่าวการบูลลี่

ขั้นที่ 3 รายงาน ➡ เมื่อผู้พบเหตุประเมินความรุนแรงแล้วรายงานตามลำดับ คือ นักเรียนพบเหตุ → รายงานครู, ครูพบเหตุ → รายงานครูประจำชั้น, ครูประจำชั้นพบเหตุ → รายงานผู้ปกครอง, ครูประจำชั้นพบเหตุ → รายงานผู้บริหาร, ผู้บริหารทราบเหตุ → กรณี ถ้าไม่ร้ายแรง บันทึกความผิดเก็บ รวบรวมข้อมูล ถ้ากรณีร้ายแรง รายงานเขตพื้นที่การศึกษาแล้วแต่กรณี

ขั้นที่ 4 ให้ความช่วยเหลือ/เยียวยา เมื่อพิจารณาเหตุแล้วแก้ไขสถานการณ์ให้ความช่วยเหลือ เยียวยาแล้วแต่กรณีตามความเสียหายที่ผู้ถูกกระทำต้องการได้รับสำหรับผู้กระทำดำเนินการอบรม ให้ความรู้ ลงโทษตามระเบียบ ส่วนผู้ถูกกระทำดำเนินการโดยให้กำลังใจ ชี้แนะทางการป้องกันการถูกบูลลี่ (Bully)

ขั้นที่ 5 ประสานความร่วมมือ ➡ เมื่อให้ความช่วยเหลือเยียวยาตามกรณีแล้วจำเป็นต้อง ประสานความร่วมมือภายในหน่วยงานทางการศึกษากรณีผู้กลั่นแกล้ง ประสานผู้ปกครองเฝ้าระวัง พฤติกรรม ประสานครูประจำชั้นแก้ไขพฤติกรรม ประสานเพื่อนให้คำแนะนำชวนเล่น กรณีผู้ถูกกลั่นแกล้ง ครูสร้างภูมิคุ้มกันให้รู้เท่าทัน ประสานผู้ปกครองดูแลใกล้ชิด

ขั้นที่ 6 ส่งต่อ ➡ เมื่อให้ความช่วยเหลือเยียวยาตามกรณีแล้วหากจำเป็นต้องส่งต่อเพื่อการ ดูแลช่วยเหลือ ไปยังหน่วยงานภายนอกในกรณีต่างๆ ได้แก่ ส่งผู้ถูกกระทำที่หวาดกลัว หรืออับอาย ซึมเศร้า ไปพบจิตแพทย์ ส่วนผู้กลั่นแกล้ง หากเกิดเหตุรุนแรงประสานส่งต่อส่งสถานพินิจ หรือส่งต่อถึงฝ่ายปกครอง เช่นสถานีตำรวจต่อไป

แผนภูมิการดำเนินการป้องกันแก้ไขกรณีการบูลลี่ทางคำพูด (Verbal Bullying)

เผชิญเหตุการบูลลี่

การใช้คำพูดเหยียดหยาม การด่าทอ ดูถูก นินทา ใส่ร้าย เลียดสี
ล้อเลียน การประจานให้คนอื่นได้ยิน
โดยมีจุดประสงค์ให้เกิดความเจ็บปวด อับอาย

การใช้คำพูดข่มขู่ อาฆาต ปองร้าย
สร้างความเครียด สร้างความหวาดกลัว

ตรวจสอบข้อเท็จจริง

- สอบถามรายละเอียดการกลั่นแกล้ง
- ค้นหาสาเหตุของการบูลลี่(ผู้ถูกกระทำ) และ แรงจูงใจที่บูลลี่ผู้อื่น(ผู้กระทำ)

- สอบถามรายละเอียดการกลั่นแกล้ง
- ค้นหาสาเหตุ และข้อเท็จจริง
ของการข่มขู่ อาฆาต ปองร้าย

แก้ปัญหาเฉพาะหน้า

- หยุดการกระทำกลั่นแกล้ง รังแก
- พูดคุยกับคู่กรณีหากคนที่กลั่นแกล้งให้พบ
- ปิดช่องทางสื่อสาร การกระจายข่าวการบูลลี่

- หยุดการกระทำกลั่นแกล้ง รังแก
- ปิดช่องทางสื่อสาร การกระจายข่าวการบูลลี่
- ค้นหาทรัพยากรให้อยู่สภาพเดิม

รายงาน

นักเรียนพบเหตุ - รายงานครู , ครูพบเหตุ - รายงานครูประจำชั้น , ครูประจำชั้นพบเหตุ - รายงานผู้ปกครอง
ครูประจำชั้นพบเหตุ - รายงานผู้บริหาร , ผู้บริหารพบเหตุ - (ไม่ร้ายแรง) - บันทึกความผิดเก็บรวบรวมข้อมูล
- (ร้ายแรง) - รายงานเขตพื้นที่

ช่วยเหลือ / เยียวยา

ผู้กระทำ - อบรม ให้ความรู้ ลงโทษตามระเบียบ
ผู้ถูกกระทำ - ให้กำลังใจ ชี้แนวทาง การป้องกันการถูกรังแก

ผู้กระทำ - อบรม ให้ความรู้ ลงโทษตามระเบียบ
ผู้ถูกกระทำ - ชี้แนวทางการป้องกันการถูกรังแก

ประสานความร่วมมือ

ผู้กลั่นแกล้ง - สื่อสารผู้ปกครองฝ่ายวังพฤตินิสัย
- สื่อสารครูประจำชั้นแก้ไขพฤตินิสัย
- สื่อสารเพื่อนให้คำแนะนำชวนเล่น

ผู้ถูกกลั่นแกล้ง - ครูสร้างภูมิคุ้มกันให้รู้เท่าทัน
- ผู้ปกครองดูแลใกล้ชิด

การส่งต่อ

ผู้ถูกกระทำที่หวาดกลัว หรืออับอาย ซึมเศร้าไปพบจิตแพทย์

ผู้กระทำการกลั่นแกล้ง หากเกิดเหตุรุนแรง
ประสานส่งต่อสถานพินิจ หรือส่งต่อถึงฝ่าย
ปกครองเช่นสถานีตำรวจ ต่อไป

3. การบูลลี่ทางสังคม (Social Bullying) เมื่อเจอสถานการณ์บูลลี่ทางสังคมมีขั้นตอนการแก้ไข ดังนี้

เผชิญเหตุการณ์บูลลี่

เมื่อมีการเผชิญเหตุการณ์บูลลี่ทางสังคม ได้แก่การปล่อยข่าว (ข้อเท็จจริงที่ไม่ควรเปิดเผย) ของเหยื่อการสร้างข่าวลือ (ที่ไม่เป็นเรื่องจริง) ของเหยื่อจนผู้อื่นหลงเชื่อและพร้อมจะเผยแพร่ข่าวให้ไปในวงกว้างขึ้นจนทำให้ผู้ถูกกระทำอับอาย เป็นที่รังเกียจไม่มีที่ยืนทางสังคม

ขั้นที่ 1 ตรวจสอบข้อเท็จจริง ➡ กรณีการบูลลี่ทางสังคมดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงโดยสอบถามรายละเอียดการกลั่นแกล้งค้นหาสาเหตุของการบูลลี่ (ผู้ถูกกระทำ) และแรงจูงใจที่บูลลี่ผู้อื่น (ผู้กระทำ) ซึ่งให้เห็นผลกระทบและโทษของการเปิดเผยข้อมูลที่ไม่ควรเปิดเผยของผู้อื่น ซึ่งเห็นผลกระทบและโทษของการเปิดเผยข้อมูลอันเป็นเท็จที่ทำให้ผู้อื่นเสียหาย

ขั้นที่ 2 แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ➡ การแก้ปัญหาเฉพาะกรณีการบูลลี่ทางคำพูดดำเนินการเริ่มจากหยุดการกระทำกลั่นแกล้ง รังแก พูดคุยกับคู่กรณีหาคนที่กลั่นแกล้งให้พบ ปิดช่องทางการสื่อสาร การกระจายข่าวการบูลลี่

ขั้นที่ 3 รายงาน ➡ เมื่อผู้พบเหตุประเมินความรุนแรงแล้วรายงานตามลำดับ คือ นักเรียนพบเหตุ → รายงานครู, ครูพบเหตุ → รายงานครูประจำชั้น, ครูประจำชั้นพบเหตุ → รายงานผู้ปกครอง, ครูประจำชั้นพบเหตุ → รายงานผู้บริหาร, ผู้บริหารทราบเหตุ → กรณี **ถ้าไม่ร้ายแรง** บันทึกความผิดเก็บรวบรวมข้อมูล ถ้ากรณีร้ายแรง รายงานเขตพื้นที่การศึกษาแล้วแต่กรณี

ขั้นที่ 4 ให้ความช่วยเหลือ/เยียวยา ➡ เมื่อพิจารณาเหตุแล้วแก้ไขสถานการณ์ให้ความช่วยเหลือเยียวยาแล้วแต่กรณีตามความเสียหายที่ผู้ถูกกระทำต้องการได้รับสำหรับผู้กระทำให้ดำเนินการอบรม ให้ความรู้ ลงโทษตามระเบียบ ส่วนผู้ถูกกระทำเนินการโดยให้กำลังใจ ซึ่งแนวทางการป้องกันการถูกบูลลี่

ขั้นที่ 5 ประสานความร่วมมือ ➡ เมื่อให้ความช่วยเหลือเยียวยาตามกรณีแล้วจำเป็นต้องประสานความร่วมมือภายในหน่วยงานทางการศึกษา **กรณีผู้กลั่นแกล้ง** ประสานผู้ปกครองเฝ้าระวังพฤติกรรม ประสานครูประจำชั้นแก้ไขพฤติกรรม ประสานเพื่อนให้คำแนะนำชวนเล่น **กรณีผู้ถูกกลั่นแกล้ง** ครูสร้างภูมิคุ้มกันให้รู้เท่าทัน ประสานผู้ปกครองดูแลใกล้ชิด

ขั้นที่ 6 ส่งต่อ ➡ เมื่อให้ความช่วยเหลือเยียวยาตามกรณีแล้วหากจำเป็นต้องส่งต่อเพื่อการดูแลช่วยเหลือ ไปยังหน่วยงานภายนอกในกรณีต่างๆ ได้แก่ ส่งผู้ถูกกระทำที่หวาดกลัว หรืออับอาย ซึมเศร้าไปพบจิตแพทย์ ส่วนผู้กลั่นแกล้ง หากเกิดเหตุรุนแรงประสานส่งต่อส่งสถานพินิจ หรือส่งต่อถึงฝ่ายปกครอง เช่น สถานีตำรวจ ต่อไป

แผนภูมิการดำเนินการป้องกันแก้ไขกรณีการบูลลี่ทางสังคม (Social Bullying)

เผชิญเหตุการณ์บูลลี่

การปล่อยข่าว(ข้อเท็จจริงที่ไม่ควรเปิดเผย)ของเหยื่อจนผู้เสพหลงเชื่อและพร้อมจะเผยแพร่ข่าวให้ไปในวงกว้างจนทำให้ผู้ถูกกระทำอับอายเป็นที่รังเกียจไม่มีที่ยืนทางสังคม

การสร้างข่าวลือ(ที่ไม่เป็นเรื่องจริง)ของเหยื่อจนผู้เสพหลงเชื่อและพร้อมจะเผยแพร่ข่าวให้ไปในวงกว้างขึ้นจนทำให้ผู้ถูกกระทำอับอาย เป็นที่รังเกียจไม่มีที่ยืนทางสังคม

ตรวจสอบข้อเท็จจริง

- สอบถามรายละเอียดการกลั่นแกล้ง
- ค้นหาสาเหตุของการบูลลี่(ผู้ถูกกระทำ) และ แรงจูงใจที่บูลลี่ผู้อื่น (ผู้กระทำ)
- ชี้ให้เห็นผลกระทบและโทษของการเปิดเผยข้อมูลที่ไม่ควรเปิดเผยของผู้อื่น

- สอบถามรายละเอียดการกลั่นแกล้ง
- ค้นหาสาเหตุของการบูลลี่ (ผู้ถูกกระทำ) และแรงจูงใจ ที่บูลลี่ผู้อื่น (ผู้กระทำ)
- ชี้ให้เห็นผลกระทบและโทษของการเปิดเผยข้อมูลอันเป็นเท็จที่ทำให้ผู้อื่นเสียหาย

แก้ปัญหาเฉพาะหน้า

- หยุดการกระทำกลั่นแกล้ง รังแก
- พูดคุยกับคู่กรณีหาคนที่กลั่นแกล้งให้พบ
- ปิดช่องทางการสื่อสาร การกระจายข่าวการบูลลี่

รายงาน

นักเรียนพบเหตุ - รายงานครู , ครูพบเหตุ - รายงานครูประจำชั้น , ครูประจำชั้นพบเหตุ - รายงานผู้ปกครอง
ครูประจำชั้นพบเหตุ - รายงานผู้บริหาร , ผู้บริหารทราบเหตุ - (ไม่ร้ายแรง) - บันทึกความผิดเก็บรวบรวมข้อมูล
- (ร้ายแรง) - รายงานเขตพื้นที่

ช่วยเหลือ / เยียวยา

ผู้กระทำ - อบรม ให้ความรู้ ลงโทษตามระเบียบ
- กรณีรุนแรงดำเนินคดีตามกฎหมาย
ผู้ถูกกระทำ - ให้กำลังใจ ชี้แนวทาง การป้องกันการถูกรังแก

ประสานความร่วมมือ

ผู้กลั่นแกล้ง - สื่อสารผู้ปกครองเฝ้าระวังพฤติกรรม
- สื่อสารครูประจำชั้นแก้ไขพฤติกรรม
- สื่อสารเพื่อนให้คำแนะนำชวนเล่น

ผู้ถูกกลั่นแกล้ง - ครูสร้างภูมิคุ้มกันให้รู้เท่าทัน
- ผู้ปกครองดูแลใกล้ชิด

การส่งต่อ

ผู้กระทำการกลั่นแกล้ง - กรณีความผิดร้ายแรงส่งสถานพินิจ หรือ
สถานีตำรวจตามฐานความผิด
ผู้ถูกกระทำ - พบนักจิตวิทยาเพื่อบำบัดและรักษาเยียวยา

4. การบูลลี่ทางไซเบอร์ (Cyber Bullying) เมื่อเจอสถานการณ์บูลลี่ทางไซเบอร์มีขั้นตอนการแก้ไขดังนี้

เผชิญเหตุการณ์บูลลี่

เมื่อมีการเผชิญเหตุการณ์บูลลี่ทางไซเบอร์ ได้แก่ การกลั่นแกล้งด้วยการแบ็คเมสส์ โดยนำความลับหรือรูปภาพของเหยื่อมาเปิดเผยหรือใส่ร้ายป้ายสี การหลอกลวงให้หลงเชื่อออกมานัดเจอกันเพื่อทำมิดีมิร้ายการคุกคามทางเพศแบบออนไลน์ บังคับให้แสดงพฤติกรรมทางเพศผ่านกล้อง หรือหลอกให้โอนเงินให้ด้วยวิธีการต่างๆ การกลั่นแกล้งด้วยการขู่ทำร้ายหรือใช้ถ้อยคำหยาบคาย โพสต์คำทอ เสียดสี ให้ร้าย การใช้คำพูดหรือการพิมพ์เพื่อคุกคาม ตลอดจนการแฉหรือดัดต่อภาพไปเปลี่ยนไปโพสต์ การแอบอ้างตัวตนของผู้อื่น โดยสวมรอยเป็นผู้อื่นไปโพสต์ข้อความหยาบคายให้ร้ายเหยื่อหรือ

ขั้นที่ 1 ตรวจสอบข้อเท็จจริง ➡ กรณีการบูลลี่ทางไซเบอร์ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงโดยสอบถามรายละเอียดการกลั่นแกล้งค้นหาสาเหตุของการบูลลี่ (ผู้ถูกกระทำ) และแรงจูงใจที่บูลลี่ผู้อื่น (ผู้กระทำ) เก็บหลักฐาน ข้อมูลของผู้กระทำการบูลลี่เพื่อการดำเนินคดี

ขั้นที่ 2 แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ➡ การแก้ปัญหาเฉพาะกรณีการบูลลี่ทางคำพูดดำเนินการเริ่มจากหยุดการกระทำกลั่นแกล้ง รังแก พูดคุยกับคู่กรณีหาคนที่กลั่นแกล้งให้พบ ปิดช่องทางการสื่อสารการกระจายข่าวการบูลลี่

ขั้นที่ 3 รายงาน ➡ เมื่อผู้พบเหตุประเมินความรุนแรงแล้วรายงานตามลำดับ คือ นักเรียนพบเหตุ → รายงานครู, ครูพบเหตุ → รายงานครูประจำชั้น, ครูประจำชั้นพบเหตุ → รายงานผู้ปกครอง, ครูประจำชั้นพบเหตุ → รายงานผู้บริหาร, ผู้บริหารทราบเหตุ → กรณี **ถ้าไม่ร้ายแรง** บันทึกความผิดเก็บรวบรวมข้อมูล **ถ้ากรณีร้ายแรง** รายงานเขตพื้นที่การศึกษาแล้วแต่กรณี

ขั้นที่ 4 ให้ความช่วยเหลือ/เยียวยา ➡ เมื่อพิจารณาเหตุแล้วแก้ไขสถานการณ์ให้ความช่วยเหลือเยียวยาแล้วแต่กรณีตามความเสียหายที่ผู้ถูกกระทำต้องการได้รับสำหรับผู้กระทำให้ดำเนินการอบรม ให้ความรู้ ลงโทษตามระเบียบ ส่วนผู้ถูกกระทำเนินการโดยให้กำลังใจ ชี้แนวทางการป้องกันการถูกบูลลี่

ขั้นที่ 5 ประสานความร่วมมือ ➡ เมื่อให้ความช่วยเหลือเยียวยาตามกรณีแล้วจำเป็นต้องประสานความร่วมมือภายในหน่วยงานทางการศึกษา **กรณีผู้กลั่นแกล้ง** ประสานผู้ปกครองเฝ้าระวังพฤติกรรม ประสานครูประจำชั้นแก้ไขพฤติกรรม ประสานเพื่อนให้คำแนะนำชวนเล่น **กรณีผู้ถูกกลั่นแกล้ง** ครูสร้างภูมิคุ้มกันให้รู้เท่าทัน ประสานผู้ปกครองดูแลใกล้ชิด

ขั้นที่ 6 ส่งต่อ เมื่อให้ความช่วยเหลือเยียวยาตามกรณีแล้วหากจำเป็นต้องส่งต่อเพื่อการดูแลช่วยเหลือ ไปยังหน่วยงานภายนอกในกรณีต่างๆ ได้แก่ ส่งผู้ถูกกระทำที่หวาดกลัว หรืออับอาย ซึมเศร้า ไปพบจิตแพทย์ ส่วนผู้กลั่นแกล้ง หากเกิดเหตุรุนแรงประสานส่งต่อส่งสถานพินิจ หรือส่งต่อถึงฝ่ายปกครอง เช่น สถานีตำรวจ ต่อไป

แผนภูมิการดำเนินการป้องกันแก้ไขกรณีการบูลลี่ทางไซเบอร์ (Cyber Bullying)

* แนวปฏิบัติของสถานศึกษาตามมาตรการความปลอดภัยจากการถูกล้อ (Bully) ในสถานศึกษาโดยใช้หลัก 3 ป.

1. แต่งตั้งคณะกรรมการเฝ้าระวังป้องปรามนักเรียนที่มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์และสถานที่จุดเสี่ยง
2. ประเมินความเสี่ยง สำรวจ รวบรวมข้อมูลนักเรียนกลุ่มเสี่ยงทั้งผู้กระทำและผู้ถูกกระทำ และจัดทำแผนเผชิญเหตุ เพื่อลดระดับความรุนแรง และระงับเหตุการณ์
3. จัดบริการให้คำปรึกษาแก่นักเรียน ให้ความรู้ สร้างความเข้าใจ และสร้างความตระหนักว่าการล้อ กลั่นแกล้งรังแก ดูหมิ่น เหยียดหยามผู้อื่นเป็นเรื่องที่ยอมรับไม่ได้ และแก้ไขความเชื่อที่ไม่ถูกต้องกับการใช้ความรุนแรงในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนักเรียนให้กับครู ผู้ปกครอง นักเรียนและภาคี เครือข่าย
4. จัดให้ความรู้เกี่ยวกับโทษของการกระทำความผิดทางพระราชบัญญัติคอมพิวเตอร์/กฎหมายอาญา (หมิ่นประมาท)
5. นำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเข้ามามีบทบาทในการเฝ้าระวังและให้คำปรึกษาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง
6. สถานศึกษาร่วมกับผู้ปกครองและภาคีเครือข่ายในการเฝ้าระวังสถานการณ์ ดูแลพฤติกรรมนักเรียน และสอนเกี่ยวกับการกลั่นแกล้ง ดูหมิ่น เหยียดหยามว่าเป็นสิ่งที่ไม่ควรกระทำ
7. การเฝ้าระวังช่องทางการสื่อสารที่ทำให้เกิดการกลั่นแกล้งรังแก ดูหมิ่น เหยียดหยามผู้อื่น
8. ประสานงาน ครู ผู้ปกครองเพื่อให้การดูแลช่วยเหลือครูที่ปรึกษาสอดส่องดูแลใกล้ชิดและรายงานตามลำดับขั้น
9. คัดกรองให้คำปรึกษากับนักเรียนและช่วยเหลือในการแก้ปัญหา
10. จัดกิจกรรมผูกสัมพันธ์ สร้างการรับรู้และความเข้าใจการอยู่ร่วมกันในสังคม สมาชิกสร้างปัญญา โครงการคุณธรรม จิตตปัญญา

1. เสริมสร้างทักษะในการรัก และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น การเคารพสิทธิ และความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น
2. พัฒนาระบบการในการสร้างองค์ความรู้เพื่ออบรมนักเรียน ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง
3. ใช้วิธีการทางบวก เพื่อไม่ให้เกิดความรุนแรง และไม่สร้างความอับอาย
4. นำระบบดูแลช่วยเหลือให้นักเรียนเข้ามามีบทบาทในการเฝ้าระวังและให้คำปรึกษาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง
5. สถานศึกษาร่วมกับภาคีเครือข่ายจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเจตคติที่ดีให้กับทุกคนที่เกี่ยวข้อง

มาตรการการปราบปราม

1. แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อรับผิดชอบโดยตรง โดยระงับเหตุทั้งในระดับชั้นเรียน สถานศึกษาและชุมชน
2. ประเมินสถานการณ์ ระงับเหตุหรือยุติสถานการณ์ทันที เมื่อพบเห็นการล้อ กลั่นแกล้งรังแก ดูหมิ่นเหยียดหยามผู้อื่น
3. หาข้อเท็จจริง และสรุปเหตุการณ์ ให้ความช่วยเหลือทุกฝ่ายอย่างเหมาะสมและเป็นธรรมทั้งผู้รังแก และผู้ถูกรังแก กลั่นแกล้งรังแก ดูหมิ่น เหยียดหยามผู้อื่นเป็นเรื่องที่ยอมรับไม่ได้ และแก้ไขความเชื่อที่ไม่ถูกต้องกับการใช้ความรุนแรงในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนักเรียนให้กับครู ผู้ปกครอง นักเรียนและภาคีเครือข่าย
4. ดูแล ช่วยเหลือ ค้ำครอง ทั้งผู้รังแก ผู้ถูกรังแก และผู้อยู่ในเหตุการณ์อย่างเหมาะสมและเป็นธรรมด้วยกระบวนการเชิงบวก
5. ประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อดูแลนักเรียนอย่างเหมาะสม
6. ประสานภาคีเครือข่ายหรือสหวิชาชีพในการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน เช่น
 - สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
 - สถานีตำรวจ
 - นักจิตวิทยาเด็กและวัยรุ่น
 - ผู้นำชุมชน
 - โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล
 - สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มาตรการความปลอดภัย โรงเรียน ใช้หลัก 3 ป ได้แก่ การป้องกัน ปลุกฝัง และ
ปราบปราม มีรายละเอียดดังนี้

❖ การล่วงละเมิดทางเพศ

การป้องกัน

- 1) สำรวจนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและพื้นที่ที่เป็นจุดเสี่ยง
- 2) เฝ้าระวัง สังเกตพฤติกรรมนักเรียน และพัฒนาพื้นที่เสี่ยงให้ปลอดภัย
- 3) สร้างเครือข่ายเฝ้าระวังทั้งในสถานศึกษาและชุมชน
- 4) จัดระบบการสื่อสารเพื่อรับส่งข้อมูลด้านพฤติกรรมนักเรียนทั้งในสถานศึกษาและชุมชน

การปลุกฝัง

- 1) จัดกิจกรรมส่งเสริมความตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเอง
- 2) จัดกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิต
- 3) ฝึกทักษะการปฏิเสธ และการเอาตัวรอดในสถานการณ์ต่าง ๆ

การปราบปราม

- 1) เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ช่องทางในการขอความช่วยเหลือ
- 2) แต่งตั้งคณะทำงานให้ความช่วยเหลือเร่งด่วน ที่สามารถให้ความช่วยเหลือได้ทันเหตุการณ์
- 3) แต่งตั้งคณะทำงานด้านกฎหมาย เพื่อให้ความช่วยเหลือ
- 4) ประสานภาคีเครือข่ายเพื่อการส่งต่อที่เหมาะสม

❖ การทะเลาะวิวาท / ทำร้ายร่างกาย

การป้องกัน

- 1) จัดทำระเบียบในการปฏิบัติตนในสถานศึกษา
- 2) ประชุมชี้แจงทำความเข้าใจในการปฏิบัติตนตามระเบียบ
- 3) เผื่อระวัง สังเกตพฤติกรรมทั้งในระดับชั้นเรียน สถานศึกษา และชุมชน
- 4) สร้างเครือข่ายเผื่อระวังในสถานศึกษาและชุมชน
- 5) จัดระบบติดต่อสื่อสารเพื่อติดตามพฤติกรรมนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

การปลูกฝัง

- 1) ให้ความรู้เรื่องการอยู่ร่วมกันในสังคม และผลกระทบที่เกิดจากการทะเลาะวิวาท
- 2) จัดกิจกรรมส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสังคม
- 3) จัดเวทีกิจกรรมให้นักเรียนได้แสดงออก

การปราบปราม

- 1) แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อระงับเหตุทั้งในสถานศึกษาและชุมชน
- 2) ประสานเครือข่ายการมีส่วนร่วมเพื่อร่วมแก้ปัญหา
- 3) ดำเนินการตามระเบียบ กฎหมาย โดยเน้นการไกล่เกลี่ยประนีประนอม เหมาะสม

❖ การถูกปล่อยปละ ละเลย ทอดทิ้ง

การป้องกัน

- 1) สร้างเครือข่ายเผื่อระวังทั้งในสถานศึกษาและชุมชน
- 2) จัดระบบการติดต่อสื่อสารเพื่อรับส่งข้อมูลพฤติกรรมนักเรียน และผู้ใกล้ชิด
- 3) จัดทำข้อมูลช่องทางขอความช่วยเหลือ เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนและชุมชน

การปลูกฝัง

- 1) จัดกิจกรรมส่งเสริมความตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเอง
- 2) จัดกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตอย่างรอบด้าน
- 3) ฝึกทักษะการปฏิเสธการเอาตัวรอด และการขอความช่วยเหลือ

การปราบปราม

- 1) แต่งตั้งคณะทำงานให้ความช่วยเหลือเร่งด่วน ที่สามารถให้ความช่วยเหลือได้ทันเหตุการณ์
- 2) แต่งตั้งคณะทำงานให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมาย
- 3) ประสานภาคีเครือข่ายเพื่อร่วมแก้ปัญหา
- 4) ติดตามเยี่ยมเยียนให้กำลังใจอย่างสม่ำเสมอ

❖ การกลั่นแกล้งรังแก

การป้องกัน

- 1) สำนวณนักเรียนกลุ่มเสี่ยงทั้งกลุ่มผู้กระทำและผู้ถูกกระทำ
- 2) จัดทำระเบียบข้อตกลงร่วมกัน ทั้งในระดับชั้นเรียนและระดับสถานศึกษา
- 3) สร้างเครือข่ายเฝ้าระวังทั้งในสถานศึกษาและชุมชน
- 4) จัดระบบการสื่อสารเพื่อติดตามพฤติกรรมนักเรียน

การปลูกฝัง

- 1) ให้ความรู้ความเข้าใจหลักในการอยู่ร่วมกันในสังคม
- 2) จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ทำร่วมกันอย่างต่อเนื่อง
- 3) จัดเวทีให้นักเรียนได้แสดงออกตามความสามารถอย่างเหมาะสม

❖ การไม่ได้รับความเป็นธรรมจากสังคม / การถูกปฏิเสธทางสังคม

การป้องกัน

- 1) สำนวณนักเรียนกลุ่มเสี่ยงทั้งกลุ่มผู้กระทำและผู้ถูกกระทำ
- 2) จัดทำระเบียบข้อตกลงร่วมกัน ทั้งในระดับชั้นเรียนและระดับสถานศึกษา
- 3) สร้างเครือข่ายเฝ้าระวังทั้งในสถานศึกษาและชุมชน
- 4) จัดระบบการสื่อสารเพื่อติดตามพฤติกรรมนักเรียน

การปราบปราม

- 1) แต่งตั้งคณะทำงานให้ความช่วยเหลือเร่งด่วน ที่สามารถให้ความช่วยเหลือได้ทันเหตุการณ์
- 2) ประสานภาคีเครือข่ายเพื่อร่วมแก้ปัญหา
- 3) ติดตามเยี่ยมเยียนให้กำลังใจอย่างสม่ำเสมอ

การปราบปราม

- 1) แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อระงับเหตุ ทั้งในระดับชั้นเรียน สถานศึกษา และชุมชน
- 2) ดำเนินการเอาโทษตามระเบียบข้อตกลง โดยเน้นการไกล่เกลี่ยประนีประนอม ตามมาตรการจากเบาไปหาหนัก
- 3) ติดตาม เยี่ยมเยียน ให้กำลังใจผู้ถูกกระทำ และสร้างความเข้าใจกับผู้กระทำเหมาะสม

การปลูกฝัง

- 1) สร้างความรู้ความเข้าใจถึงสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบต่อสังคม
- 2) บริการให้คำปรึกษาสำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง
- 3) จัดกิจกรรมส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกในความเสมอภาค เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน สถานการณ์ต่าง ๆ

❖ การคุมคามทางเพศ

การป้องกัน

- 1) สํารวจนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและพื้นที่เป็นจุดเสี่ยง
- 2) เฝ้าระวัง สังเกตพฤติกรรมนักเรียนและพัฒนาพื้นที่เสี่ยงให้ปลอดภัย
- 3) สร้างเครือข่ายเฝ้าระวังทั้งในสถานศึกษาและในชุมชน
- 4) จัดระบบการสื่อสารเพื่อรับส่งข้อมูลด้านพฤติกรรมนักเรียนทั้งในสถานศึกษาและชุมชน

การปลูกฝัง

- 1) จัดกิจกรรมส่งเสริมความตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเอง
- 2) จัดกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตรอบด้าน
- 3) ฝึกทักษะการปฏิเสธ การเอาตัวรอดในสถานการณ์ต่าง ๆ

❖ ภัยไซเบอร์ / การถูกรังแกทางเครือข่ายออนไลน์

การป้องกัน

- 1) สํารวจข้อมูลการใช้งานระบบไซเบอร์ของนักเรียนรายคน
- 2) กำหนดข้อตกลงเพื่อปฏิบัติร่วมกัน
- 3) สร้างเครือข่ายเฝ้าระวังทั้งในสถานศึกษาและชุมชน
- 4) จัดระบบติดต่อสื่อสารเพื่อรับส่งข้อมูลพฤติกรรมอย่างต่อเนื่อง

การปราบปราม

- 1) เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ช่องทางในการขอความช่วยเหลือ
- 2) แต่งตั้งคณะทำงานให้ความช่วยเหลือเร่งด่วน ที่สามารถให้ความช่วยเหลือได้ทันเหตุการณ์
- 3) แต่งตั้งคณะทำงานให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมาย
- 4) ประสานภาคีเครือข่ายเพื่อการส่งต่อที่เหมาะสม
- 5) สร้างขวัญกำลังใจโดยการติดตามเยี่ยมเยียนอย่างสม่ำเสมอเหมาะสม

การปลูกฝัง

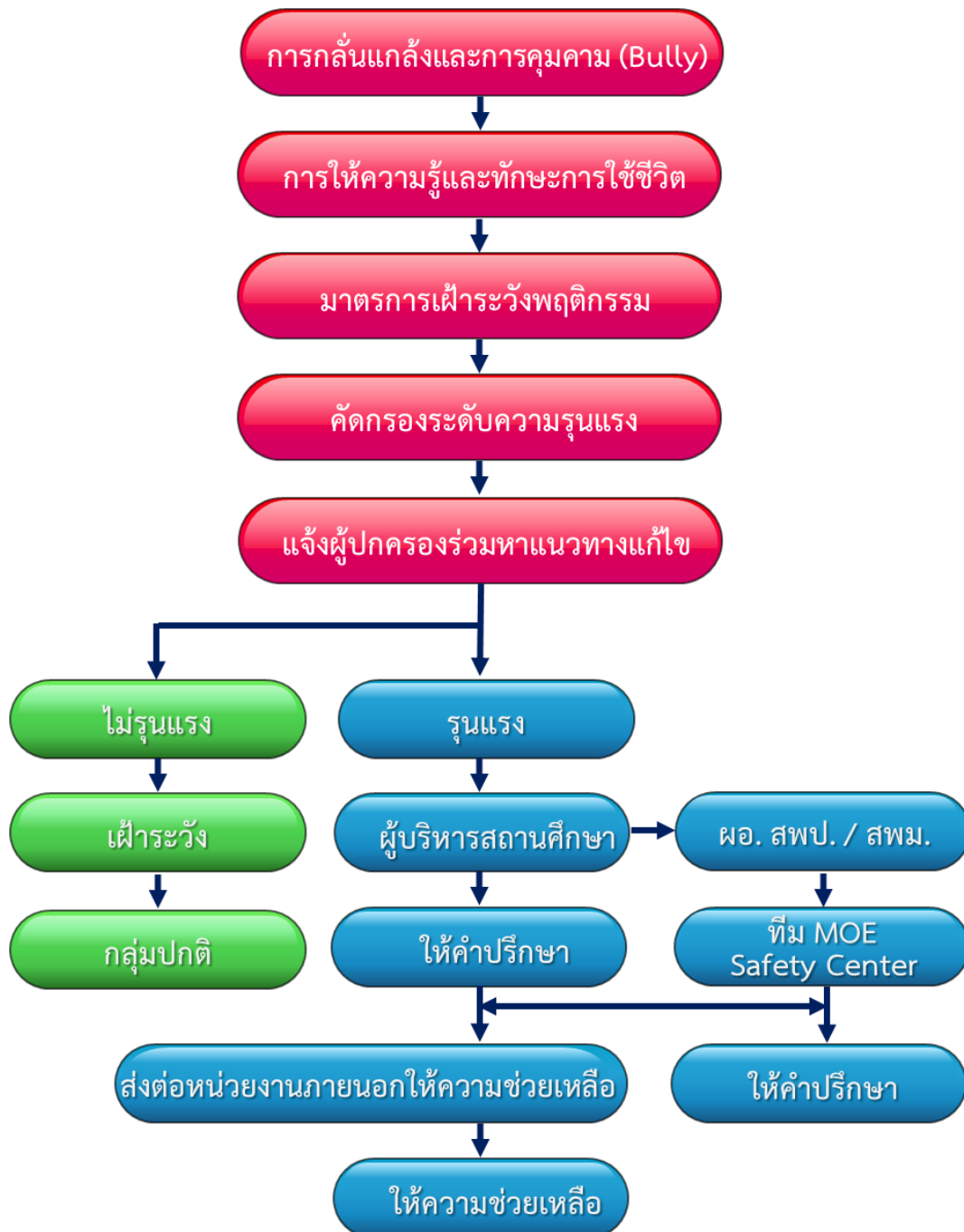
- 1) สร้างความรู้ความเข้าใจถึงผลกระทบที่เกิดจากการใช้งานระบบไซเบอร์โดยขาดวิจารณญาณ
- 2) จัดกิจกรรมส่งเสริมการการคิด วิเคราะห์ และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
- 3) จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่สนองต่อความสนใจของนักเรียนอย่างหลากหลาย

การปราบปราม

- 1) แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อระงับเหตุทั้งในสถานศึกษาและชุมชน
- 2) ประสานเครือข่ายการมีส่วนร่วมแก้ปัญหา
- 3) ดำเนินการเอาผิดตามข้อตกลงที่กำหนด
- 4) ติดตามเยี่ยมเยียนเพื่อสร้างขวัญกำลังใจ

ที่มา : คู่มือการดำเนินงานความปลอดภัยสถานศึกษา (น. 28-36), โดยกระทรวงศึกษาธิการ, 2564, กรุงเทพฯ.

แผนภูมิขั้นตอนการคุ้มครองและช่วยเหลือนักเรียนกรณีการกลั่นแกล้งรังแก (Bully)

ที่มา : คู่มือการคุ้มครองและช่วยเหลือนักเรียน(น.49) ,โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40, 2563.

เพชรบูรณ์: สำนักพิมพ์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40.

* แนวทางการดำเนินการแก้ไขปัญหาการบูลลี่ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

บทบาทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กับการแก้ไขปัญหาการ Bully ในสถานศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีบทบาทหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (1) มอบหมายนโยบายมาตรการ แนวทางในการแก้ไขปัญหาการบูลลี่สู่การปฏิบัติในสถานศึกษา
- (2) ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามมาตรการ 3 ป.
- (3) พัฒนานองค์ความรู้ นำไปสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาในสถานศึกษาตามบริบทของแต่ละพื้นที่
- (4) ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและภาคีเครือข่ายในพื้นที่
- (5) ให้คำแนะนำ ปรีกษา กำกับ ติดตาม ตรวจสอบการแก้ไขปัญหาการ Bully ในสถานศึกษา
- (6) นิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการแก้ไขปัญหาการ Bully ในสถานศึกษา
- (7) รายงานสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทราบ

❖ ขั้นตอนในการดำเนินการแก้ปัญหการบูลลี่ในระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ซึ่งแบ่งขั้นตอนในการดำเนินการออกเป็นประเภทของการบูลลี่ ทั้ง 4 ประเภท ดังนี้

1. การบูลลี่ทางร่างกาย (Physical Bullying)

- 1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้รับแจ้งจากสถานศึกษาหรือบุคคลภายนอก
- 2) ประสานกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษาและนักจิตวิทยาประจำสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในการตรวจสอบข้อมูลและลงพื้นที่ โดยมีการดำเนินการ ดังนี้
 - » นักจิตวิทยาประจำสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ลงพื้นที่ในการให้ความช่วยเหลือกับนักเรียนทั้งฝ่ายผู้กระทำ และผู้ถูกกระทำ
 - » ให้คำแนะนำ และหาแนวทางช่วยเหลือให้กับผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง
 - » รายงานข้อมูลไปยังศูนย์ความปลอดภัยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผ่านระบบรายงาน
- 3) ประเมิน/ติดตามผลการดูแลช่วยเหลือจากครูเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง
- 4) กรณีพฤติกรรม/สภาพจิตใจของนักเรียนดีขึ้น ส่งต่อสถานศึกษา ผู้ปกครอง ดูแลนักเรียนต่อไป
- 5) กรณีพฤติกรรม/สภาพจิตใจของนักเรียนยังไม่ดีขึ้น ดำเนินการดังนี้
 - » ประสานงานกับผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้อง หรือผู้ที่ทำหน้าที่ดูแลนักเรียน ในการทำความเข้าใจถึงประโยชน์ที่จะได้รับของนักเรียน
 - » ประชุมปรึกษาหารือกรณี Case Conference ร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง
 - » ประชุมปรึกษาหารือกรณี Case Conference ร่วมกับทีมสหวิชาชีพ เพื่อหาแนวทางช่วยเหลือร่วมกัน
- 6) ติดตาม การดูแลช่วยเหลือร่วมกับสหวิชาชีพ
- 7) กรณีพฤติกรรม/สภาพจิตใจของนักเรียนยังไม่ดีขึ้น ส่งต่อผู้เชี่ยวชาญ
 - » นักจิตวิทยานักเรียนและวัยรุ่น/จิตเวช/จิตแพทย์
 - » แหล่งให้ความช่วยเหลือเร่งด่วน : สายด่วน 1669 โรงพยาบาล สถานีตำรวจ
- 8) รายงานสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.

การบูลลี่ทางคำพูด (Verbal Bullying)

- 1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้รับแจ้งจากสถานศึกษาหรือบุคคลภายนอก
- 2) ประสานกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษาและนักจิตวิทยาประจำสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในการตรวจสอบข้อมูลและลงพื้นที่ โดยมีการดำเนินการ ดังนี้
 - » นักจิตวิทยาประจำสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ลงพื้นที่ในการให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนทั้งฝ่ายผู้กระทำ และผู้ถูกระทำ
 - » ให้คำแนะนำ และหาแนวทางช่วยเหลือให้กับผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง
 - » รายงานข้อมูลไปยังศูนย์ความปลอดภัยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผ่านระบบรายงาน

- 3) ประเมิน/ติดตามผลการดูแลช่วยเหลือจากครูเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง
- 4) กรณีพฤติกรรม/สภาพจิตใจของนักเรียนดีขึ้น ส่งต่อสถานศึกษา ผู้ปกครอง ดูแลนักเรียนต่อไป
- 5) กรณีพฤติกรรม/สภาพจิตใจของนักเรียนยังไม่ดีขึ้น ดำเนินการดังนี้
 - » ประสานงานกับผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้อง หรือผู้ที่ทำหน้าที่ดูแลนักเรียน ในการทำความเข้าใจถึงประโยชน์ที่จะได้รับของนักเรียน
 - » ประชุมปรึกษารายกรณี Case Conference ร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง
 - » ประชุมปรึกษารายกรณี Case Conference ร่วมกับทีมสหวิชาชีพ เพื่อหาแนวทางช่วยเหลือร่วมกัน

- 6) ติดตาม การดูแลช่วยเหลือร่วมกับสหวิชาชีพ
- 7) กรณีพฤติกรรม/สภาพจิตใจของนักเรียนยังไม่ดีขึ้น ส่งต่อผู้เชี่ยวชาญ
 - » นักจิตวิทยานักเรียนและวัยรุ่น/จิตเวช/จิตแพทย์
 - » แหล่งให้ความช่วยเหลือเร่งด่วน : สายด่วนสุขภาพจิต 1323
- 8) รายงานสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.

การบูลลี่ทางสังคม (Social Bullying)

- 1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้รับแจ้งจากสถานศึกษาหรือบุคคลภายนอก
- 2) ประสานกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษาและนักจิตวิทยาประจำสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในการตรวจสอบข้อมูลและลงพื้นที่ โดยมีการดำเนินการ ดังนี้
 - » นักจิตวิทยาประจำสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ลงพื้นที่ในการให้ความช่วยเหลือกับนักเรียนทั้งฝ่ายผู้กระทำ และผู้ถูกระทำ
 - » ให้คำแนะนำ และหาแนวทางช่วยเหลือให้กับผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง
 - » รายงานข้อมูลไปยังศูนย์ความปลอดภัยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผ่านระบบรายงาน
- 3) ประเมิน/ติดตามผลการดูแลช่วยเหลือจากครูเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง
- 4) กรณีพฤติกรรม/สภาพจิตใจของนักเรียนดีขึ้น ส่งต่อสถานศึกษา ผู้ปกครอง ดูแลนักเรียนต่อไป
- 5) กรณีพฤติกรรม/สภาพจิตใจของนักเรียนยังไม่ดีขึ้น ดำเนินการดังนี้
 - » ประสานงานกับผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้อง หรือผู้ที่ทำหน้าที่ดูแลนักเรียน ในการทำความเข้าใจถึงประโยชน์ที่จะได้รับของนักเรียน
 - » ประชุมปรึกษารายกรณี Case Conference ร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง
 - » ประชุมปรึกษารายกรณี Case Conference ร่วมกับทีมสหวิชาชีพ เพื่อหาแนวทางช่วยเหลือร่วมกัน
- 6) ติดตาม การดูแลช่วยเหลือร่วมกับสหวิชาชีพ
- 7) กรณีพฤติกรรม/สภาพจิตใจของนักเรียนยังไม่ดีขึ้น ส่งต่อผู้เชี่ยวชาญ
 - » นักจิตวิทยานักเรียนและวัยรุ่น/จิตเวช/จิตแพทย์
 - » แหล่งให้ความช่วยเหลือเร่งด่วน : สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ บ้านพักนักเรียนและครอบครัวจังหวัด สายด่วนศูนย์ช่วยเหลือสังคม 1300
- 8) รายงานสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.

การบูลลี่ทางไซเบอร์ (Cyber Bullying)

- 1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้รับแจ้งจากสถานศึกษาหรือบุคคลภายนอก
- 2) ประสานกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษาและนักจิตวิทยาประจำสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในการตรวจสอบข้อมูลและลงพื้นที่ โดยมีการดำเนินการ ดังนี้
 - » นักจิตวิทยาประจำสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ลงพื้นที่ในการให้ความช่วยเหลือกับนักเรียนทั้งฝ่ายผู้กระทำ และผู้ถูกรกระทำ

- » ให้คำแนะนำ และหาแนวทางช่วยเหลือให้กับผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง
- » รายงานข้อมูลไปยังศูนย์ความปลอดภัยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานผ่านระบบรายงาน

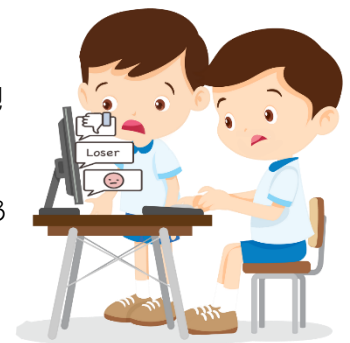
- 3) ประเมิน/ติดตามผลการดูแลช่วยเหลือจากครูเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง
- 4) กรณีพฤติกรรม/สภาพจิตใจของนักเรียนดีขึ้น ส่งต่อสถานศึกษา ผู้ปกครองดูแลนักเรียนต่อไป
- 5) กรณีพฤติกรรม/สภาพจิตใจของนักเรียนยังไม่ดีขึ้น ดำเนินการดังนี้

- » ประสานงานกับผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้อง หรือผู้ที่ทำหน้าที่ดูแลนักเรียน ในการทำความเข้าใจถึงประโยชน์ที่จะได้รับของนักเรียน
- » ประชุมปรึกษาหารือกรณี Case Conference ร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง
- » ประชุมปรึกษาหารือกรณี Case Conference ร่วมกับทีมสหวิชาชีพ เพื่อหาแนวทางช่วยเหลือร่วมกัน

- 6) ติดตาม การดูแลช่วยเหลือร่วมกับสหวิชาชีพ
- 7) กรณีพฤติกรรม/สภาพจิตใจของนักเรียนยังไม่ดีขึ้น ส่งต่อผู้เชี่ยวชาญ
 - » นักจิตวิทยานักเรียนและวัยรุ่น/จิตเวช/จิตแพทย์
 - » แหล่งให้ความช่วยเหลือเร่งด่วน : สายด่วนสุขภาพจิต 1323

ตำรวจ Cyber

- 8) รายงานสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

แนวปฏิบัติของสำนักงานเขตพื้นที่เพื่อป้องกันและแก้ไขการล้อ กลั่นแกล้งรังแก
ดูหมิ่น เหยียดหยามผู้อื่น (BULLY)

สพท.รับแจ้งจากสถานศึกษาหรือ
บุคคลภายนอก

ประสานกลุ่มส่งเสริมและนักจิตวิทยา
ตรวจสอบข้อมูล ลงพื้นที่

ให้การปรึกษาช่วยเหลือจากนักจิตวิทยาของ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประเมิน/ติดตามผลการ
ดูแลช่วยเหลือ

ประชุมปรึกษารายกรณี (Case Conference) และลงพื้นที่
ติดตามบริบท สภาพแวดล้อมของนักเรียน เพื่อดำเนิน
การช่วยเหลือ

พฤติกรรมของนักเรียน
ดีขึ้นหรือไม่

ส่งต่อผู้เชี่ยวชาญภายนอก นักจิตวิทยาเด็ก
และวัยรุ่น/ จิตเวช/จิตแพทย์

รายงาน สพฐ.

ประเภท

1. การบูลลี่ทางร่างกาย(Physical Bullying)
2. การบูลลี่ทางคำพูด (Verbal Bullying)
3. การบูลลี่ทางสังคม (Social Bullying)
4. การบูลลี่ทางไซเบอร์ (Cyber Bullying)

ส่งต่อสถานศึกษา
ผู้ปกครอง นักจิตวิทยา
ของสถานศึกษาให้ดูแล
ช่วยเหลือต่อไป

* แนวปฏิบัติการป้องกันและแก้ไข การล้อ กลั่นแกล้งรังแก ดูหมิ่น เหยียดหยามผู้อื่น ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ตามมาตรการความปลอดภัย จากการถูก Bully ในสถานศึกษา โดยใช้หลัก 3 ป.

▶ ป้องกัน

1. มอบนโยบายการดูแลช่วยเหลือนักเรียน การป้องกัน การล้อ กลั่นแกล้งรังแก ดูหมิ่น เหยียดหยามผู้อื่นสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา
2. ส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษา สามารถดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างเป็นระบบมีประสิทธิภาพ
3. รวบรวมข้อมูล นักเรียนกลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหาทั้งผู้กระทำ และผู้ถูกกระทำ อย่างเป็นระบบ
4. ส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดทำแผนเผชิญเหตุการป้องกัน การล้อ กลั่นแกล้งรังแก ดูหมิ่น เหยียดหยามผู้อื่น ในบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน
5. อบรมเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา เรื่องการป้องกัน
การล้อ กลั่นแกล้งรังแก ดูหมิ่น เหยียดหยามผู้อื่น
6. ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อป้องกัน ดูแลและดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

▶ ปลุกฝัง

1. พัฒนาครูให้มีความรู้และทักษะในการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น เคารพสิทธิและรับผิดชอบต่อตนเอง ผู้อื่น และสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมที่จำเป็นให้นักเรียน
2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ร่วมกับภาคีเครือข่าย จัดกิจกรรมสร้างเจตคติที่ดีให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา

▶ ปราบปราม

1. การบูลลี่ทางร่างกาย (Physical Bullying)

- 1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้รับแจ้งจากสถานศึกษาหรือบุคคลภายนอก
- 2) ประสานกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษาและนักจิตวิทยาประจำสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในการตรวจสอบข้อมูลและลงพื้นที่ โดยมีการดำเนินการ ดังนี้
 - >>> นักจิตวิทยาประจำสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ลงพื้นที่ในการให้ความช่วยเหลือกับนักเรียนทั้งฝ่ายผู้กระทำ และผู้ถูกรกระทำ
 - >>> ให้คำแนะนำ และหาแนวทางช่วยเหลือให้กับผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง
 - >>> รายงานข้อมูลไปยังศูนย์ความปลอดภัยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานผ่านระบบรายงาน
- 3) ประเมิน/ติดตามผลการดูแลช่วยเหลือจากครูเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง
- 4) กรณีพฤติกรรม/สภาพจิตใจของนักเรียนดีขึ้น ส่งต่อสถานศึกษา ผู้ปกครอง ดูแลนักเรียนต่อไป
- 5) กรณีพฤติกรรม/สภาพจิตใจของนักเรียนยังไม่ดีขึ้น ดำเนินการดังนี้
 - >>> ประสานงานกับผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้อง หรือผู้ที่ทำหน้าที่ดูแลนักเรียน ในการทำความเข้าใจถึงประโยชน์ที่จะได้รับของนักเรียน
 - >>> ประชุมปรึกษารายกรณี Case Conference ร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง
 - >>> ประชุมปรึกษารายกรณี Case Conference ร่วมกับทีมสหวิชาชีพ เพื่อหาแนวทางช่วยเหลือร่วมกัน
- 6) ติดตาม การดูแลช่วยเหลือร่วมกับสหวิชาชีพ
- 7) กรณีพฤติกรรม/สภาพจิตใจของนักเรียนยังไม่ดีขึ้น ส่งต่อผู้เชี่ยวชาญ
 - >>> นักจิตวิทยานักเรียนและวัยรุ่น/จิตเวช/จิตแพทย์
 - >>> แหล่งให้ความช่วยเหลือเร่งด่วน : สายด่วน 1669 โรงพยาบาล สถานีตำรวจ
- 8) รายงานสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

▶ ปราบปราม (ต่อ)

2. การบูลลี่ทางคำพูด (Verbal Bullying)

- 1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้รับแจ้งจากสถานศึกษาหรือบุคคลภายนอก
- 2) ประสานกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษาและนักจิตวิทยาประจำสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในการตรวจสอบข้อมูลและลงพื้นที่ โดยมีการดำเนินการ ดังนี้
 - ▶ นักจิตวิทยาประจำสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ลงพื้นที่ในการให้ความช่วยเหลือกับนักเรียนทั้งฝ่ายผู้กระทำ และผู้ถูกระทำ
 - ▶ ให้คำแนะนำ และหาแนวทางช่วยเหลือให้กับผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง
 - ▶ รายงานข้อมูลไปยังศูนย์ความปลอดภัยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานผ่านระบบรายงาน
- 3) ประเมิน/ติดตามผลการดูแลช่วยเหลือจากครูเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง
- 4) กรณีพฤติกรรม/สภาพจิตใจของนักเรียนดีขึ้น ส่งต่อสถานศึกษา ผู้ปกครอง ดูแลนักเรียนต่อไป
- 5) กรณีพฤติกรรม/สภาพจิตใจของนักเรียนยังไม่ดีขึ้น ดำเนินการดังนี้
 - ▶ ประสานงานกับผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้อง หรือผู้ที่ทำหน้าที่ดูแลนักเรียน ในการทำความเข้าใจถึงประโยชน์ที่จะได้รับของนักเรียน
 - ▶ ประชุมปรึกษารายกรณี Case Conference ร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง
 - ▶ ประชุมปรึกษารายกรณี Case Conference ร่วมกับทีมสหวิชาชีพ เพื่อหาแนวทางช่วยเหลือร่วมกัน
- 6) ติดตาม การดูแลช่วยเหลือร่วมกับสหวิชาชีพ
- 7) กรณีพฤติกรรม/สภาพจิตใจของนักเรียนยังไม่ดีขึ้น ส่งต่อผู้เชี่ยวชาญ
 - ▶ นักจิตวิทยานักเรียนและวัยรุ่น/จิตเวช/จิตแพทย์
 - ▶ แหล่งให้ความช่วยเหลือเร่งด่วน : สายด่วนสุขภาพจิต 1323
- 8) รายงานสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

▶ ปราบปราม (ต่อ)

3. การบูลลี่ทางสังคม (Social Bullying)

- 1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้รับแจ้งจากสถานศึกษาหรือบุคคลภายนอก
- 2) ประสานกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษาและนักจิตวิทยาประจำสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในการตรวจสอบข้อมูลและลงพื้นที่ โดยมีการดำเนินการ ดังนี้
 - » นักจิตวิทยาประจำสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ลงพื้นที่ในการให้ความช่วยเหลือกับนักเรียนทั้งฝ่ายผู้กระทำ และผู้ถูกระทำ
 - » ให้คำแนะนำ และหาแนวทางช่วยเหลือให้กับผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง
 - » รายงานข้อมูลไปยังศูนย์ความปลอดภัยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานผ่านระบบรายงาน
- 3) ประเมิน/ติดตามผลการดูแลช่วยเหลือจากครูเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง
- 4) กรณีพฤติกรรม/สภาพจิตใจของนักเรียนดีขึ้น ส่งต่อสถานศึกษา ผู้ปกครอง ดูแลนักเรียนต่อไป
- 5) กรณีพฤติกรรม/สภาพจิตใจของนักเรียนยังไม่ดีขึ้น ดำเนินการดังนี้
 - » ประสานงานกับผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้อง หรือผู้ที่ทำหน้าที่ดูแลนักเรียน ในการทำความเข้าใจถึงประโยชน์ที่จะได้รับของนักเรียน
 - » ประชุมปรึกษาหารือกรณี Case Conference ร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง
 - » ประชุมปรึกษาหารือกรณี Case Conference ร่วมกับทีมสหวิชาชีพ เพื่อหาแนวทางช่วยเหลือร่วมกัน
- 6) ติดตาม การดูแลช่วยเหลือร่วมกับสหวิชาชีพ
- 7) กรณีพฤติกรรม/สภาพจิตใจของนักเรียนยังไม่ดีขึ้น ส่งต่อผู้เชี่ยวชาญ
 - » นักจิตวิทยานักเรียนและวัยรุ่น/จิตเวช/จิตแพทย์
 - » แหล่งให้ความช่วยเหลือเร่งด่วน : สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์บ้านพักนักเรียนและครอบครัวจังหวัด สายด่วนศูนย์ช่วยเหลือสังคม 1300
- 8) รายงานสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

▶ ปราบปราม (ต่อ)

4. การบูลลี่ทางไซเบอร์ (Cyber Bullying)

- 1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้รับแจ้งจากสถานศึกษาหรือบุคคลภายนอก
- 2) ประสานกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษาและนักจิตวิทยาประจำสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในการตรวจสอบข้อมูลและลงพื้นที่ โดยมีการดำเนินการ ดังนี้
 - นักจิตวิทยาประจำสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ลงพื้นที่ในการให้ความช่วยเหลือกับนักเรียนทั้งฝ่ายผู้กระทำ และผู้ถูกระทำ
 - ให้คำแนะนำ และหาแนวทางช่วยเหลือให้กับผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง
 - รายงานข้อมูลไปยังศูนย์ความปลอดภัยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานผ่านระบบรายงาน
- 3) ประเมิน/ติดตามผลการดูแลช่วยเหลือจากครูเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง
- 4) กรณีพฤติกรรม/สภาพจิตใจของนักเรียนดีขึ้น ส่งต่อสถานศึกษา ผู้ปกครอง ดูแลนักเรียนต่อไป
- 5) กรณีพฤติกรรม/สภาพจิตใจของนักเรียนยังไม่ดีขึ้น ดำเนินการดังนี้
 - ประสานงานกับผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้อง หรือผู้ที่ทำหน้าที่ดูแลนักเรียน ในการทำความเข้าใจถึงประโยชน์ที่จะได้รับของนักเรียน
 - ประชุมปรึกษาหารือกรณี Case Conference ร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง
 - ประชุมปรึกษาหารือกรณี Case Conference ร่วมกับทีมสหวิชาชีพ เพื่อหาแนวทางช่วยเหลือร่วมกัน
- 6) ติดตาม การดูแลช่วยเหลือร่วมกับสหวิชาชีพ
- 7) กรณีพฤติกรรม/สภาพจิตใจของนักเรียนยังไม่ดีขึ้น ส่งต่อผู้เชี่ยวชาญ
 - นักจิตวิทยานักเรียนและวัยรุ่น/จิตเวช/จิตแพทย์
 - แหล่งให้ความช่วยเหลือเร่งด่วน : สายด่วนสุขภาพจิต 1323 ตำรวจ Cyber
- 8) รายงานสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

* แนวทางการดำเนินการแก้ไขปัญหาการบูลลี่ระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

* บทบาทของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกับการแก้ไขปัญหาการบูลลี่

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีบทบาทและภารกิจเกี่ยวกับการจัดและการส่งเสริมการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยให้อำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (1) จัดทำข้อเสนอ/กำหนดนโยบาย มาตรการ แนวทางในการแก้ไขปัญหาการบูลลี่ทั้งระบบ
- (2) พัฒนาระบบการบริการและส่งเสริม ประสานงานเครือข่ายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาให้การช่วยเหลือตามมาตรการ 3 ป.
- (3) ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการแก้ไขปัญหาการบูลลี่ทั้งระบบ
- (4) พัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และกำกับดูแลการแก้ไขปัญหการบูลลี่

* ขั้นตอนในการดำเนินการแก้ปัญหการบูลลี่ในระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดนโยบาย/แนวทางมาตรการในการป้องกันและปราบปราม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีนโยบายสำคัญในการให้ความคุ้มครองและช่วยเหลือนักเรียนที่ประสบเหตุการณ์ล่อ กลั่นแกล้งรังแก ดูหมิ่นเหยียดหยาม (Bully) ทุกรูปแบบ ให้ได้รับการช่วยเหลือและคุ้มครองเป็นไปตามเจตนารมณ์อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน คำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของนักเรียนเป็นสำคัญตามมาตรการ 3 ป. คือ การป้องกัน การปลุกฝังและการปราบปราม

ขั้นตอนที่ 2 รับเรื่องหรือรายงาน จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา/โรงเรียน

1. มีกลไกรับเรื่องร้องเรียน/ร้องทุกข์ ที่ให้บริการรับเรื่องตลอด 24 ชั่วโมง ทั้งสายด่วนและออนไลน์ที่เป็นมิตร ปลอดภัย และรักษาความลับเพื่อประโยชน์สูงสุดของนักเรียนนักเรียน รวมถึงตรวจสอบข้อเท็จจริง และประสานส่งต่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ชี้แจง ตอบข้อร้องเรียน ร้องทุกข์ กรณีนักเรียนผู้ประสบปัญหาจากการล่อ กลั่นแกล้งรังแก ดูหมิ่นเหยียดหยาม (Bully) ในทุกรูปแบบ
2. ประชาสัมพันธ์ช่องทางการรับเรื่องร้องเรียน/ร้องทุกข์ ให้นักเรียน ผู้ปกครอง และสาธารณชนรับทราบอย่างทั่วถึง

ขั้นตอนที่ 3 ลงพื้นที่ ตรวจสอบ/สืบสวน

ผู้รับผิดชอบ/แต่งตั้งคณะกรรมการลงพื้นที่ในการตรวจสอบข้อเท็จจริง เยี่ยมให้กำลังใจนักเรียนผู้ประสบปัญหาการล่อ กลั่นแกล้งรังแก ดูหมิ่นเหยียดหยาม (Bully) ในทุกรูปแบบ

ขั้นตอนที่ 4 ประสานความร่วมมือช่วยเหลือ/เยียวยา/ส่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

เมื่อสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้รับข้อมูลการร้องเรียนการล่อ กลั่นแกล้ง รังแก ดูหมิ่นเหยียดหยาม (Bully) ทุกรูปแบบ จะประสานงานไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โรงเรียนหรือหน่วยงานทางการศึกษาประสานงานไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องตามแต่ละกรณี เพื่อให้ นักเรียน นักเรียนผู้ประสบเหตุการณ์ล่อ กลั่นแกล้งรังแก ดูหมิ่นเหยียดหยาม (Bully) ทุกรูปแบบ ได้รับการช่วยเหลือ ค้ำครองอย่างเหมาะสม มีโอกาสได้รับการตรวจ/ประเมิน รักษา ฟันฟู เยียวยา ชดเชย พัฒนา กลับคืนสู่สภาวะปกติ อยู่ในสภาพสังคมที่ปลอดภัยและนักเรียนนักเรียนที่เป็นผู้กระทำการล่อ กลั่นแกล้งรังแก ดูหมิ่นเหยียดหยาม (Bully) ได้รับการตรวจ/ประเมิน รักษา ฟันฟู ปลูกฝัง ปรับพฤติกรรมต่อไป

เมื่อประสบเหตุการณ์ล่อ กลั่นแกล้งรังแก ดูหมิ่นเหยียดหยาม (Bully) นักเรียนและเยาวชนจะได้รับการช่วยเหลือ/เยียวยา/ส่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยแยกตามประเภทของการล่อ กลั่นแกล้ง รังแก ดูหมิ่นเหยียดหยาม (Bully) ดังนี้

❖ การบูลลี่ทางร่างกาย (Physical Bullying) (นพ.ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา. 2565 : บทความ)

1

เมื่อนักเรียนได้รับการบูลลี่ทางร่างกาย (Physical Bullying) ตั้งแต่การทำร้ายร่างกายเบา ๆ ไปจนถึงขั้นรุนแรง ทำให้บาดเจ็บหรือเสียชีวิต จำเป็นที่ต้องได้รับการช่วยเหลือคุ้มครองโดยประสานไปที่ศูนย์พิทักษ์ ๓ โรงพยาบาจังหวัด เพื่อเข้ารับบริการทางการแพทย์ตรวจคัดกรองประเมินนักเรียนทางด้านร่างกายและจิตใจ ตรวจรักษาทางด้านร่างกายจนหายเป็นปกติ ในกรณีมีผลทางด้านจิตใจจะประสานไปยังกรมสุขภาพจิตเพื่อให้คำปรึกษา/แนะนำทางสุขภาพจิตแก่นักเรียนและครอบครัว รวมถึงให้การดูแลรักษาต่อเนื่อง โดยนักเรียนและผู้ปกครองให้ความยินยอมในการดำเนินการดังกล่าว เพื่อเก็บพยานหลักฐานในคดีและวินิจฉัยเพื่อให้บริการทางการแพทย์

2

กรณีการบูลลี่ทางร่างกายอย่างรุนแรงจนทำให้ได้รับบาดเจ็บสาหัส ทุพพลภาพ หรือเสียชีวิตซึ่งเป็นคดีอาญาต้องประสานไปยังสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน (สคช.) และสำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัวเพื่อประสานพนักงานอัยการในการปรึกษาและขอความช่วยเหลือด้านกฎหมาย เพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดและการช่วยเหลือคุ้มครองนักเรียนนักเรียนซึ่งถูกบูลลี่ โดยหน่วยงานระดับจังหวัดที่ให้บริการด้านการช่วยเหลือนักเรียนที่ถูกบูลลี่ด้วยการกระทำความรุนแรง มี 2 หน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนจังหวัด และสำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัด ในการดำเนินคดีอาญาที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการ ซึ่งอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด

3

ประสานสำนักงานยุติธรรมจังหวัดกระทรวงยุติธรรมในการขอสนับสนุนและช่วยเหลือขอรับความช่วยเหลือได้ 2 กรณี ได้แก่ กองทุนยุติธรรม ซึ่งให้ความช่วยเหลือเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับค่าจ้างทนายความที่เกี่ยวข้องในการดำเนินคดี เช่น ค่าตรวจพิสูจน์ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐาน ค่าใช้จ่ายในการจัดเตรียมเอกสารฯ ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินคดีตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร และค่าตอบแทนผู้เสียหายในคดีอาญาให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายถึงแก่ชีวิตหรือร่างกาย หรือจิตใจเนื่องจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น โดยตนมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น โดยฐานความผิดที่กระทำต่อผู้เสียหายอันจะทำให้ผู้เสียหายมีสิทธิที่จะได้รับค่าตอบแทนต้องเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ได้แก่ ความผิดเกี่ยวกับเพศ (มาตรา 276 – มาตรา 287) ความผิดต่อชีวิต (มาตรา 288 – มาตรา 294) ความผิดต่อร่างกาย (มาตรา 295 – มาตรา 300) ความผิดฐานทำให้แท้งลูก (มาตรา 301 – มาตรา 305) และความผิดฐานทอดทิ้งนักเรียน คนป่วยเจ็บหรือคนชรา (มาตรา 306 – มาตรา 308)

ค่าตอบแทนที่ผู้เสียหายจะขอรับได้นั้น มี 4 ประเภท ได้แก่

- 1) ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการรักษาพยาบาล รวมทั้งค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ
- 2) ค่าตอบแทนในกรณีผู้เสียหายถึงแก่ความตาย
- 3) ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ในระหว่างที่ไม่สามารถประกอบการทำงานได้ตามปกติ
- 4) ค่าตอบแทนความเสียหายอื่นตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร

ทั้งนี้ค่าตอบแทนที่ผู้เสียหายจะได้รับมากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับพฤติการณ์และความร้ายแรงของการกระทำความผิดและสภาพความเสียหายที่ผู้เสียหายพึงได้รับ รวมทั้งโอกาสที่ผู้เสียหายจะได้รับการบรรเทาความเสียหายโดยทางอื่นด้วย

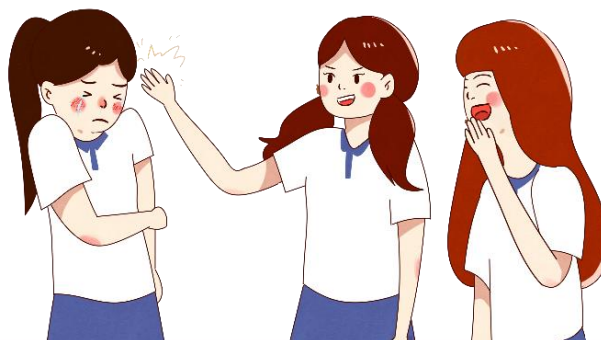
4

ประธานสำนักพัฒนาสังคมกรุงเทพ และสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ให้นักเรียนที่ถูกบูลลี่ ได้รับการช่วยเหลือเยียวยาจากกองทุนของรัฐ

5

สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานลงพื้นที่ติดตามและให้การช่วยเหลือ

❖ การบูลลี่ทางคำพูด (Verbal Bullying) (นพ.โกวิทย์ นพพร. 2566 : เว็บไซต์)

1

เมื่อนักเรียนได้รับการบูลลี่ทางคำพูด (Verbal Bullying) ทำให้นักเรียนมีอาการเครียด วิตกกังวล หากไม่ได้รับการบำบัดรักษาทางด้านจิตใจจะส่งผลให้มีอารมณ์ความรู้สึกท้อแท้ตามอาการของโรคซึมเศร้าสะสมซึ่งนำมาของการฆ่าตัวตาย จึงต้องได้รับคำปรึกษาด้านสุขภาพจิตโดยประสานไปยังกรมสุขภาพจิตเพื่อเข้ารับการตรวจประเมินด้านสภาพจิตใจของนักเรียนทำการบำบัดรักษาเยียวยาและฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านสุขภาพจิตแก่นักเรียนทั้งผู้กระทำและผู้ถูกกระทำพร้อมให้คำแนะนำให้กับนักเรียนในการรับมือเมื่อถูกบูลลี่ และสร้างทัศนคติที่ดีให้กับนักเรียนที่เป็นผู้บูลลี่ให้เลิกพฤติกรรมดังกล่าว

2

ประสานเจ้าหน้าที่จากกรมสุขภาพจิตเพื่อลงพื้นที่ในการให้ความรู้เรื่องภัยของการบูลลี่เพื่อให้นักเรียนรับมือได้อย่างถูกต้อง และปรับทัศนคตินักเรียนให้เลิกมีพฤติกรรมบูลลี่ผู้อื่น

3

สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมมือกับกรมสุขภาพจิตในการลงพื้นที่ติดตามและให้การช่วยเหลือ

❖ การบูลลี่ทางสังคม (Social Bullying) (นพ.โกวิทย์ นพพร. 2566 : เว็บไซต์)

1

นักเรียนที่ถูกบูลลี่ทางสังคม (Social Bullying) จะรู้สึกอับอายและรู้สึกไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม ทำให้นักเรียนไม่ยอมเข้าสังคม เกิดปัญหาความสัมพันธ์กับเพื่อนและคนในครอบครัว แยกตัว ผลการเรียนถดถอย ขาดเรียนบ่อย ออกจากโรงเรียนกลางคัน จึงต้องได้รับคำปรึกษาจากกรมสุขภาพจิตตลอดจนบำบัดรักษาเยียวยาและฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านสุขภาพจิตแก่นักเรียนทั้งผู้กระทำและผู้ถูกกระทำพร้อมให้คำแนะนำให้กับนักเรียนในการรับมือเมื่อถูกบูลลี่ และสร้างทัศนคติที่ดีให้กับนักเรียนที่เป็นผู้บูลลี่ให้เลิกพฤติกรรมดังกล่าว

2

ประสานเจ้าหน้าที่จากกรมสุขภาพจิตเพื่อลงพื้นที่ในการให้ความรู้เรื่องภัยของการบูลลี่เพื่อให้นักเรียนรับมือได้อย่างถูกต้อง และปรับทัศนคตินักเรียนให้เลิกมีพฤติกรรมบูลลี่ผู้อื่น

3

สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมมือกับกรมสุขภาพจิตในการลงพื้นที่ติดตามและให้การช่วยเหลือ

❖ การบูลลี่ทางไซเบอร์ (Cyber Bullying) (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
2566 : เว็บไซต์)

1 นักเรียน ถูก บูลลี่ ทางไซเบอร์ (Cyberbullying) จะมีพฤติกรรมวิตกกังวล ซึมเศร้า พฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง และอาจถึงกับพยายามฆ่าตัวตาย จึงต้องได้รับการรักษาทางด้านสภาพจิตใจ ด้านอารมณ์ความรู้สึก โดยประสานกรมสุขภาพจิตในการบำบัดรักษาเยียวยา ด้านสุขภาพจิตให้กับนักเรียน

2 บล็อก (block) และรายงาน (report) ไปยังแพลตฟอร์มที่ใช้งาน เพื่อให้ช่วยหยุดการบูลลี่ทางไซเบอร์

3 ในกรณีที่มีความรุนแรงส่งผลให้มีอันตรายต่อร่างกายหรือจิตใจของนักเรียน ในการทำความผิดด้วยพ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ ซึ่งสามารถฟ้องร้องเป็นคดีความได้ จะแจ้งประสานไปยังกองบัญชาการตำรวจสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (บช.สอท.) และศูนย์ปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยีสารสนเทศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ศปอส.ตร) เพื่อเก็บหลักฐานต่าง ๆ ที่แสดงให้เห็นสิ่งที่เกิดขึ้น เช่น ข้อความ รูปภาพ หลักฐานการกลั่นแกล้งต่าง ๆ ไว้เพื่อนำไปใช้ในการดำเนินคดีตามกฎหมายถ้าจำเป็น และเพื่อขอคำปรึกษาหรือขอคำแนะนำ

4

สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ร่วมมือสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริม
สุขภาพ (สสส.) ประชาสัมพันธ์การรับมือกับ
การบูลลี่ทางไซเบอร์ ด้วยหลักการ 5 ข้อ ให้กับ
และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ดังนี้

1) **Stop** หยุดระรานกลับด้วยวิธีการเดียวกัน
หยุดตอบโต้ เพื่อไม่ให้เกิดการกระทำซ้ำหรือเพิ่ม
ความรุนแรงของเหตุการณ์มากยิ่งขึ้น

2) **Block** ปิดกั้นผู้ที่ระราน ไม่ให้เขาสามารถ
ติดต่อ โพสต์ หรือระรานเราได้อีก

3) **Tell** บอกพ่อแม่ ครู หรือบุคคลที่ไวใจ
เพื่อขอความช่วยเหลือ หากเป็นเรื่องที่ผิดกฎหมาย
หรือถูกข่มขู่คุกคาม ให้เก็บรวบรวมข้อมูลของ
ผู้กระทำและเหตุการณ์ระรานแจ้งไปแจ้ง
เจ้าหน้าที่

4) **Remove** ลบภาพหรือข้อความระราน
รังแกออกทันที โดยอาจติดต่อผู้ดูแลระบบหากเป็น
พื้นที่สาธารณะบนโลกออนไลน์

5) **Be strong** เข้มแข็ง อดทน ยิ้มสู้ อย่าไป
ให้คุณค่ากับคนหรือคำพูดที่ทำร้ายเรา ควรใช้เป็น
แรงผลักดันให้เราดีขึ้น ก้าวข้ามปัญหาและ
อุปสรรคต่าง ๆ

5

กำหนดให้ผู้ให้บริการทางไซเบอร์มี
กฎกติกาเพื่อต่อต้านการบูลลี่ทางไซเบอร์บน
พื้นที่ให้บริการของตน ดังนี้

1) มีประกาศห้ามอย่างชัดเจน และมี
มาตรการดำเนินการกับผู้ฝ่าฝืน

2) มีปุ่มรับแจ้งหรือรายงานกรณีมีการบูลลี่
ทางไซเบอร์ เพื่อให้นักเรียนขอความช่วยเหลือ
ในการลบเนื้อหาที่ทำให้อับอายหรือเสื่อมเสีย

3) มีเจ้าหน้าที่ให้คำปรึกษาแนะนำ
ช่วยเหลือเยียวยาจิตใจและความเสียหายของ
เหยื่อ พร้อมประสานส่งต่อไปยัง
สถานพยาบาล

4) ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้
กฎหมาย หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

6

สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้น
พื้นฐานติดตามให้การช่วยเหลือนักเรียนที่ถูก
บูลลี่ทางไซเบอร์ร่วมกับสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษา และองค์กรที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 5 ติดตามรายงานผล

1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ติดตาม ส่งเสริม สนับสนุนช่วยเหลือในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยกระบวนการเชิงบวกเน้นการให้เกียรติ ให้อภัย ให้โอกาสผู้ปฏิบัติงาน
2. รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์และสถิติการถูกล้อ กลั่นแกล้งรังแก ดูหมิ่นเหยียดหยาม (Bully) ทุกรูปแบบ หรือได้รับความรุนแรง กระบวนการ วิธีการแก้ปัญหาและข้อเสนอแนะในการป้องกันปัญหาเป็นประจำทุกปี
3. จัดทำรายงานเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด
4. เผยแพร่ประชาสัมพันธ์และยกย่องเชิดชูเกียรติ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ดำเนินงานในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามนโยบายต้นสังกัด

ผังการดำเนินการแก้ไขปัญหา Bully

* แนวปฏิบัติของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตามมาตรการความปลอดภัยจากการถูกล้อโดยใช้หลัก 3 ป.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีนโยบายสำคัญในการให้ความคุ้มครองและช่วยเหลือนักเรียนที่ประสบเหตุ การล้อ กลั่นแกล้งรังแก ดูหมิ่นเหยียดหยาม (Bully) ทุกรูปแบบ ให้ได้รับการช่วยเหลือและคุ้มครองเป็นไปตามเจตนารมณ์อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน คำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของนักเรียนเป็นสำคัญ จึงกำหนดแนวทางการดำเนินงานไว้ ดังนี้

❖ มาตรการการป้องกัน

1. กำหนดให้มีนโยบายดูแล ช่วยเหลือนักเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ประสบเหตุ การล้อ กลั่นแกล้งรังแก ดูหมิ่นเหยียดหยาม (Bully) ทุกรูปแบบ เพื่อให้ทุกแห่งในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีสภาพแวดล้อมเอื้อต่อการดูแล ช่วยเหลือและพัฒนาให้นักเรียนทุกคนให้ปลอดภัยจากเหตุ การล้อ กลั่นแกล้งรังแก ดูหมิ่นเหยียดหยาม (Bully) ทุกรูปแบบ รวมถึงจัดสรรกลไก การดำเนินงาน และทรัพยากรอย่างเพียงพอ เพื่อการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและเห็นผลเชิงรูปธรรม

2. กำหนดให้มีกลไกการกำกับดูแล ติดตาม ตรวจสอบการปฏิบัติตามนโยบายดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ประสบเหตุ การล้อ กลั่นแกล้งรังแก ดูหมิ่นเหยียดหยาม (Bully) ทุกรูปแบบ และจัดสรรทรัพยากรทุกด้านเพื่อให้กลไกมีความสามารถในการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่

3. จัดทำแผนงาน ตัวชี้วัด เพื่อใช้กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการปฏิบัติตามนโยบายดูแล ช่วยเหลือนักเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ประสบเหตุ การล้อ กลั่นแกล้ง รังแก ดูหมิ่นเหยียดหยาม (Bully) ทุกรูปแบบ ซึ่งใช้ประเมินประสิทธิภาพของทุกแห่ง

4. จัดทำแผนงาน และตัวชี้วัด ที่วัดประสิทธิภาพของการปฏิบัติตามนโยบาย พัฒนาระบบการทำงานอย่างบูรณาการภายใต้กลไกทั้งในระดับชาติ ระดับจังหวัด ระดับเขตพื้นที่การศึกษา

5. กำหนดให้ทุกแห่งดำเนินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน มีบุคลากรรับผิดชอบประจำ โดยควรมีความสามารถในการให้คำปรึกษาแนะนำแก่นักเรียนที่ประสบเหตุ การล้อ กลั่นแกล้งรังแก ดูหมิ่นเหยียดหยาม (Bully) ทุกรูปแบบ รวมทั้งให้ความช่วยเหลือดูแลเฉพาะหน้า แก่นักเรียนและส่งต่อความรับผิดชอบให้หน่วยงานที่มีอำนาจที่เกี่ยวข้องได้ตรงกับความต้องการจำเป็น

6. พัฒนาระบบติดตามผลการป้องกัน ปราบปราม และคุ้มครองช่วยเหลือนักเรียนที่ประสบเหตุ การล้อ กลั่นแกล้งรังแก ดูหมิ่นเหยียดหยาม (Bully) ทุกรูปแบบ โดยให้ความรู้และสร้างความตระหนักให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับผลลัพธ์ของการกระทำผิดและบทลงโทษตามกฎหมาย รวมถึงพฤติกรรมที่อาจละเมิดสิทธิทางร่างกายหรือความเป็นส่วนตัว

7. จัดให้มีกองทุนคุ้มครองนักเรียนที่สามารถใช้จ่ายได้อย่างฉุกเฉินและทันด่วนที่ สำหรับการคุ้มครองนักเรียนในทุกระดับชั้น รวมถึงช่วยเหลือผู้ปกครองและครอบครัวให้สามารถดูแลนักเรียนที่ประสบเหตุการล้อ กลั่นแกล้งรังแก ดูหมิ่นเหยียดหยาม (Bully) ทุกรูปแบบ ในภาวะวิกฤตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

8. พัฒนาระบบฐานข้อมูลนักเรียน
กลุ่มเสี่ยงที่ได้รับการดูแลช่วยเหลือ ผลการ
ให้ความช่วยเหลือ เยียวยา รวมถึงกลไกการ
แจ้งเหตุ

9. พัฒนาศักยภาพให้ผู้บริหาร
สถานศึกษา/รักษาการและครู มีความรู้
ความเข้าใจในกฎหมายและนโยบายดูแล
ช่วยเหลือนักเรียนที่ประสบเหตุ การล้อ กลั่น
แกล้งรังแก ดูหมิ่นเหยียดหยาม (Bully) ทุก
รูปแบบ ที่เกี่ยวกับการคุ้มครองนักเรียน มี
ทักษะด้านการให้คำปรึกษา ดูแลและ
ช่วยเหลือนักเรียนนักเรียนด้วยวิธีการที่ทำให้
นักเรียนรู้สึกปลอดภัย อบอุ่น ไว้วางใจ
ใกล้ชิด และเป็นกันเอง

10. จัดให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคม
สงเคราะห์ คอยให้ คำปรึกษาแนะนำ
(Counseling) แก่บุคลากรด้านการศึกษาในการ
แก้ไขปัญหาด้านอารมณ์หรือด้านสังคมและด้าน
ครอบครัว ฝึกทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นในการจัด
การศึกษา เช่น ฝึกทักษะการควบคุมอารมณ์
ตนเอง ทักษะการจัดการปัญหา ทักษะการสื่อสาร
กับนักเรียนผู้มีปัญหาทางอารมณ์หรือจิตใจ ทักษะ
ในการควบคุมสถานการณ์เมื่อมีเหตุ การล้อ กลั่น
แกล้งรังแก ดูหมิ่นเหยียดหยาม (Bully) ทุก
รูปแบบ นอกจากนั้นสามารถส่งต่อความ
รับผิดชอบไปให้หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่
เกี่ยวข้องได้ตรงกับความต้องการจำเป็นของ
บุคลากรด้านการศึกษา

❖ มาตรการการปลูกฝัง

ทบทวนและพัฒนาหลักสูตรการเรียนการ
สอนด้านการพัฒนาทักษะชีวิต สุขภาวะและความ
เท่าเทียมทางเพศ และสร้างวินัยเชิงบวก รวมถึง
สิทธิในร่างกายของตนเอง และการขอความ
ช่วยเหลือจากครูให้กับนักเรียนตั้งแต่ปฐมวัย เพื่อ
รู้เท่าทันปัญหาและป้องกันตนเองจากการล้อ กลั่น
แกล้งรังแก ดูหมิ่นเหยียดหยาม (Bully) ทุก
รูปแบบ

❖ มาตรการการปราบปราม

การดำเนินการตามมาตรการปราบปราม เป็นการดำเนินการเพื่อแก้ไขและสะสางปัญหาเก่า พร้อมกับกับยุดิปัญหาใหม่ โดยให้ความสำคัญกับการนำผู้กระทำการล่อ กลั่นแกล้งรังแก ดูหมิ่นเหยียดหยาม (Bully) ทุกรูปแบบ มาลงโทษตามหลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ มาตรการทางอาญา มาตรการทางแพ่งและมาตรการทางกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้นักเรียนได้รับความเป็นธรรมและปกป้องคุ้มครองนักเรียนที่ประสบเหตุจากการล่อ กลั่นแกล้งรังแก ดูหมิ่นเหยียดหยาม (Bully) ทุกรูปแบบ

* มาตรการการป้องกันปัญหาการล่อ กลั่นแกล้งรังแก ดูหมิ่นเหยียดหยาม (Bully) ในประเทศไทย ดังนี้

» (1) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2549 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2542 และกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ได้กำหนดให้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาทำหน้าที่ในการพิจารณาเสนอแผนการศึกษาแห่งชาติที่บูรณาการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และกีฬากับการศึกษาทุกระดับ และด้วยเหตุที่แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552 – 2559) จะสิ้นสุดในปี พ.ศ. 2559 ดังนั้น สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ซึ่งเป็นแผนระยะยาว 20 ปี เพื่อเป็นแผนแม่บทสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาการศึกษาในช่วงระยะเวลาดังกล่าว (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. 2560: ช-ฐ)

ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างการรับรู้ความเข้าใจ เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพได้ศึกษาผลกระทบด้านการศึกษาของแต่ละพื้นที่ พบว่า เทคโนโลยี ดิจิทัล การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรไปสู่สังคมสูงวัย ผลการติดตาม ประเมินแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 – 2559 ซึ่งครอบคลุมในเรื่องการจัดการโอกาสคุณภาพของการศึกษา การพัฒนาการศึกษา กับความสามารถในการแข่งขันกำหนดแนวคิดของการจัดการศึกษา วัตถุประสงค์ บทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และแนวทางการพัฒนา รวมทั้งโครงการเร่งด่วนที่สำคัญ โดยมีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

แผนการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดยุทธศาสตร์ ในการพัฒนาการศึกษาภายใต้ 6 ยุทธศาสตร์หลักที่ สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

♦ ยุทธศาสตร์ที่ 1 : การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติมีเป้าหมาย โดยได้กำหนดแนวทางการพัฒนา คือ พัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลัก ของชาติ ยกย่องคุณภาพและส่งเสริมโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา พัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อการ จัดระบบการดูแลและป้องกันภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ และมีแผนงานและโครงการสำคัญ

♦ ยุทธศาสตร์ที่ 2 : การผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัย และนวัตกรรมเพื่อสร้างขีด ความสามารถในการแข่งขันของประเทศ มีเป้าหมาย โดยได้กำหนดแนวทางการพัฒนา คือ ผลิตและพัฒนากำลังคนให้มีทักษะตรงตามความต้องการของตลาด งานและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา เพื่อสร้างองค์ความรู้ และ นวัตกรรม

♦ ยุทธศาสตร์ที่ 3 : การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยได้กำหนดแนวทางการพัฒนา คือ ส่งเสริมและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ สื่อตำราเรียน และสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ให้มีคุณภาพมาตรฐานและประชาชนสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้ โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่พัฒนา ระบบและกลไกการติดตาม การวัดและประเมินผลผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ และมีแผนงานและโครงการที่ สำคัญ เช่น โครงการผลิตครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น

♦ ยุทธศาสตร์ที่ 4 : การสร้างโอกาส ความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางการศึกษา มีเป้าหมาย ดังนี้ โดยได้กำหนดแนวทางการพัฒนา คือ เพิ่มโอกาสและความเสมอภาคในการเข้าถึง การศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาสำหรับคนทุกช่วงวัย พัฒนาระบบข้อมูล ด้านการศึกษาที่มีมาตรฐานเชื่อมโยงและเข้าถึงได้ และมีแผนงานและโครงการสำคัญ

♦ ยุทธศาสตร์ที่ 5 : การจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีเป้าหมาย ดังนี้ โดยได้กำหนดแนวทางการพัฒนา คือ ส่งเสริม สนับสนุนการสร้างจิตสำนึกรักษ์ สิ่งแวดล้อม พัฒนาองค์ความรู้ สร้างนวัตกรรมด้านการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

♦ ยุทธศาสตร์ที่ 6 : การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา มีเป้าหมาย ดังนี้ โดยกำหนดแนวทางการพัฒนา คือ ปรับปรุงโครงสร้างการบริหารจัดการศึกษา เพิ่มประสิทธิภาพการ บริหารจัดการ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน พัฒนาระบบบริหารงานบุคคล ของครู อาจารย์ และ บุคลากรทางการศึกษา

» (2) โปรแกรมการพัฒนาทักษะการควบคุมตนเอง (Self-Control) เพื่อป้องกันพฤติกรรมกรรรังแกกัน (Bullying) ในนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1-3

โปรแกรมเล่นนี้พัฒนาขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ใน 2 กลุ่มคือ 1) ผู้ใช้โปรแกรม และ 2) กลุ่มเป้าหมาย โดยในกลุ่มผู้ใช้โปรแกรม ประกอบด้วย ครูประจำชั้น ครูที่ดูแลระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มุ่งหวังให้ครูเห็นความสำคัญในบทบาทของตนที่จะช่วยเฝ้าระวังพฤติกรรมรังแกกันในนักเรียนนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1-3 มีความรู้ที่ถูกต้อง และมีทักษะในการจัดการ แก้ไข เกี่ยวกับพฤติกรรมรังแกกัน รวมทั้งสามารถควบคุมตนเองในนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย ส่วนวัตถุประสงค์ที่คาดหวังให้เกิดกับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1-3 คือ นักเรียนสามารถควบคุมตนเอง (self-control) สามารถป้องกันตนเอง จากการถูกรังแกและมีทักษะในการรับมือเมื่อถูกรังแกได้ (กองส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต. 2562: 1)

โปรแกรมเล่นนี้พัฒนาภายใต้กระบวนการวิจัยและพัฒนาของกรมสุขภาพจิต ผ่านผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการที่เกี่ยวข้อง ตัวแทนครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 รวมทั้งผู้ปฏิบัติงาน ด้านสุขภาพจิต นักเรียนในวัยเรียน ทบทวนเนื้อหาทางวิชาการ ดำเนินการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ผ่านการทดลองใช้โปรแกรมในกลุ่มเป้าหมาย เพื่อพัฒนาคุณภาพทางวิชาการของเทคโนโลยีสุขภาพจิตให้มีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายและบริบทของพื้นที่การพัฒนาชุดโปรแกรมได้รับความร่วมมือจากคณะผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพจิตนักเรียนของกรมสุขภาพจิตในการให้ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นให้ถูกต้องครอบคลุมเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการ ในการให้ข้อเสนอต่อการนำโปรแกรมไปใช้ในพื้นที่รวมทั้งปรับปรุงและพัฒนาเนื้อหาโปรแกรมให้เหมาะสมต่อสถานการณ์และกลุ่มเป้าหมายยิ่งขึ้น ประการสำคัญ ได้รับความร่วมมือจากครูในการทดลองใช้ที่ได้ร่วมพัฒนาแผนกิจกรรม ให้ข้อเสนอแนะการใช้โปรแกรมในบริบทจริง และแนวทางในการบูรณาการโปรแกรมกับกระบวนการเรียนการสอนในระบบ เมื่อพิจารณาแนวทางที่จะจัดการหรือแก้ไขปัญหา แนวทางที่มีประสิทธิภาพและได้ผลคือ การสร้างการรับมือกับปัจจัยเสี่ยงและการเสริมสร้างปัจจัยปกป้อง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การสร้างแนวทางป้องกันพฤติกรรมรังแกกันตั้งแต่เนิ่นๆ ซึ่งสามารถทำได้ในระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น โดยนักเรียนในวัยนี้สามารถเรียนรู้เรื่องความเป็นเหตุเป็นผลมากขึ้นกว่านักเรียนปฐมวัย การเสริมสร้างทักษะการควบคุมตนเอง (self-control) จะเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้นักเรียนมีความสามารถในการจัดการอารมณ์ตนเอง เคารพในสิทธิของผู้อื่น รวมทั้งให้รู้จักการปกป้องตัวเองจากการกลั่นแกล้ง ถือเป็นสถาบันหลักในการขัดเกลาทางสังคม จึงเป็นสถานที่ที่สำคัญ สำหรับมาตรการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคในกลุ่มนักเรียนและเยาวชน ครูผู้ใกล้ชิดกับนักเรียนเป็นต้นแบบที่สำคัญ หากครูมีความเข้าใจเกี่ยวกับการรังแกกัน รวมถึงมีแนวทางการเสริมสร้างทักษะการควบคุมตนเอง

แก่นักเรียนการเผชิญความรุนแรงและบาดแผลทางใจให้กับนักเรียนก็จะลดลง ป้องกันปัญหาที่รุนแรงที่อาจเกิดได้ในอนาคตโปรแกรมการพัฒนาทักษะการควบคุมตนเอง (self-control) เพื่อป้องกันพฤติกรรมการรังแกกัน (bullying) ในนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1-3 เป็นโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นโดยใช้หลักการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning) โดยลักษณะโปรแกรมถูกออกแบบมาเพื่อใช้ป้องกันการเกิดปัญหาสุขภาพจิตในกลุ่มเสี่ยง โดยการเฝ้าระวังพฤติกรรมกรรังแกกันใน ขณะเดียวกันเป็นโปรแกรมที่ใช้ส่งเสริมสุขภาพจิตให้กับกลุ่มดีโดยการให้ความรู้ในเรื่องพฤติกรรมกรรังแกกัน

* องค์กรที่เกี่ยวข้อง และสังคมการล้อ กลั่นแกล้งรังแก ดูหมิ่นเหยียดหยาม

(Bully)

องค์กรที่เกี่ยวข้อง และสังคมการล้อ กลั่นแกล้งรังแก ดูหมิ่นเหยียดหยาม (Bully) ทุกรูปแบบอาจเกิดขึ้นได้ในหลายบริบท และมีลักษณะของการถูกกระทำที่แตกต่างกัน เช่น การล้อ กลั่นแกล้งรังแก ดูหมิ่นเหยียดหยาม (Bully) ภายในสถาบันการศึกษา หรือการล้อ กลั่นแกล้งรังแก ดูหมิ่นเหยียดหยาม (Bully) ในทางสังคมออนไลน์ จากความแตกต่างดังกล่าวทำให้การพิจารณาความรับผิดชอบและการเยียวยาความเสียหาย ที่เกิดขึ้นจึงจำเป็นต้องพิจารณาตามข้อเท็จจริงเป็นรายกรณี ซึ่งบางกรณีอาจจะเป็นการกระทำโดยละเมิด บางกรณีอาจจะเป็นการกระทำความผิดในทางอาญา หรือบางกรณีอาจจะไม่ใช่ความผิดก็ได้ ดังนั้น การศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาการล้อ กลั่นแกล้งรังแก ดูหมิ่นเหยียดหยาม (Bully) ของบุคคลในสังคม ย่อมจะทำให้บุคคลและองค์กรที่เกี่ยวข้องในทุกภาคส่วนได้ตระหนักและรับทราบเกี่ยวกับสภาพปัญหา รวมทั้งมาตรการทางกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองและป้องกันปัญหาการล้อ กลั่นแกล้งรังแก ดูหมิ่นเหยียดหยาม (Bully) ของบุคคล ทั้งนี้ เพื่อให้ปรับใช้มาตรการทางกฎหมายในเรื่องดังกล่าวเป็นไปอย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. 2564: 84)

(1) หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ (สำนักงานคณะกรรมการ
กฤษฎีกา. 2564: 84 – 86)

โดยหลักการแล้วบุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่กระทำการใด ๆ ได้และได้รับความคุ้มครอง
ตามรัฐธรรมนูญตราบเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นว่านั้นไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อ
ความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่เป็นการละเมิดสิทธิหรือ
เสรีภาพของบุคคลอื่น ทั้งนี้ ตามมาตรา 25 วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จากหลักการ
ดังกล่าวเมื่อพิจารณาประกอบกับลักษณะทั่วไปของการล่อ กลั่นแกล้งรังแก ดูหมิ่นเหยียดหยาม (Bully) จะ
เห็นได้ว่า ลักษณะทั่วไปที่สำคัญของการล่อ กลั่นแกล้งรังแก ดูหมิ่นเหยียดหยาม (Bully) ไม่ว่าจะเป็นการมี
พฤติกรรมก้าวร้าวโดยเจตนา หรือมีการกระทำซ้ำ ๆ หรือมีแนวโน้มเกิดขึ้นอยู่เรื่อย ๆ นั้น ล้วนแต่มีลักษณะ
ทางพฤติกรรมที่ผู้กระทำได้กระทำโดยเจตนา ไม่ว่าจะเป็นโดยเปิดเผยหรือซ่อนเร้นเพื่อมุ่งหมายกระทำต่อ
ผู้ถูกกระทำได้รับความเดือดร้อนหรือเกิดความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย ทรัพย์สิน หรือชื่อเสียง
ดังนั้น เมื่อมี การล่อ กลั่นแกล้งรังแก ดูหมิ่นเหยียดหยาม (Bully) บุคคลเกิดขึ้นแล้ว ผลของการกระทำ
ดังกล่าวนอกจากจะเป็นการกระทำละเมิดต่อบุคคลอื่นแล้ว ยังมีลักษณะเป็นการกระทำที่กระทบต่อสิทธิ
หรือเสรีภาพบางประการตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองไว้โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวกับสิทธิและ
เสรีภาพในชีวิตและร่างกาย และสิทธิส่วนบุคคล

1.1 สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย

มาตรา 28 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้บัญญัติหลักการสำคัญเพื่อรับรอง
และกำหนดหลักประกันในเรื่องสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของบุคคล โดยบทบัญญัติดังกล่าวเป็น
บทบัญญัติที่เสมือนหนึ่งเป็นการรับรองสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของบุคคลอย่างสมบูรณ์
เนื่องจากชีวิตและร่างกายเป็นสิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด แต่ในการใช้สิทธิและเสรีภาพดังกล่าวนี้จะต้อง
ระมัดระวังไม่ให้กระทบสิทธิของบุคคลอื่น ๆ ด้วย ดังนั้น หากมีการล่อ กลั่นแกล้งรังแก ดูหมิ่นเหยียดหยาม
(Bully) ในทางกายภาพเกิดขึ้น โดยผู้กระทำใช้กำลังที่เหนือกว่ากระทำต่อเหยื่อ ซึ่งเป็นเป้าหมาย เช่น ตี
เตะ ต่อย ผลัก กักขังหน่วงเหนี่ยว หรือกระทำอนาจาร เป็นต้น ย่อมถือได้ว่าผู้กระทำความผิดดังกล่าวได้ก้าวล่วง
หรือกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น ซึ่งเป็นการกระทำละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย
ของผู้อื่นโดยชัดแจ้ง

1.2 สิทธิส่วนบุคคล

มาตรา 32 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้บัญญัติหลักการสำคัญเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัว เพื่อวางหลักการในการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลไว้ในรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ บทบัญญัติเพื่อคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัว หมายความว่ารวมถึงข้อมูลส่วนบุคคลมิให้ถูกละเมิด ตลอดทั้งเพื่อกำกับและควบคุมรัฐในเรื่องการเปิดเผยข้อมูลของปัจเจกบุคคลต่อสาธารณะดังนั้น เมื่อมีการล้อ กลั่นแกล้งรังแก ดูหมิ่นเหยียดหยาม (Bully) บุคคลเกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นการกลั่นแกล้งทางกายภาพ หรือการกลั่นแกล้งด้วยวาจา หรือการกลั่นแกล้งทางสื่อสังคมออนไลน์ การกระทำดังกล่าวล้วนแต่เป็นการกระทำที่กระทบกระเทือนต่อสิทธิส่วนบุคคลของผู้ถูกระทำ (เหยื่อ) แทบทั้งสิ้น ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกลั่นแกล้งทางสื่อสังคมออนไลน์นั้น จะเห็นได้ว่า การคุ้มครองสิทธิส่วนตัวของผู้ถูกล้อ กลั่นแกล้งรังแก ดูหมิ่นเหยียดหยาม (Bully) จะมีความสัมพันธ์กับการใช้เสรีภาพในการแสดงออกหรือแสดงความคิดเห็นของบุคคลตามมาตรา 34 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กล่าวคือ สิทธิส่วนบุคคลกับเสรีภาพในการแสดงออก จะมีความเชื่อมโยงกัน ขอบเขตของการใช้สิทธิและเสรีภาพจะต้องอยู่ภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมาย ทั้งนี้ เพื่อให้แต่ละบุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้อย่างเหมาะสมและไม่ไปกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ดังนั้น แม้ว่าบุคคลต่าง ๆ จะมีเสรีภาพในการแสดงออก แสดงความคิดเห็น พูด เขียน หรือพิมพ์ แต่ถ้าการใช้เสรีภาพเหล่านั้นไปกระทบกับสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น ก็อาจถูกจำกัดเสรีภาพดังกล่าวได้เช่นกันภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมาย

(2) มาตรการทางอาญา (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. 2564: 86 – 90)

ในปัจจุบันประเทศไทยยังมิได้มีกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองหรือป้องกันการถูกรังแกเพราะเหตุแห่งการล้อ กลั่นแกล้งรังแก ดูหมิ่นเหยียดหยาม (Bully) บุคคลไว้เป็นการเฉพาะ ดังนั้น เมื่อมีข้อเท็จจริงในทางปฏิบัติเกิดขึ้น การพิจารณาความรับผิดและการเยียวยาความเสียหาย จึงจำเป็นต้องพิจารณาจากหลักกฎหมายทั่วไปหรือจากกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยต้องพิจารณาข้อเท็จจริงเป็นรายกรณีไป ซึ่งหลักกฎหมายทั่วไปที่มีความสำคัญ คือ มาตรการทางอาญา โดยปัจจุบันมาตรการทางกฎหมายที่กำหนดความผิดทางอาญาซึ่งอาจนำมาปรับใช้ในการคุ้มครองป้องกันผู้เสียหายจากพฤติกรรมที่เข้าข่ายเป็นการล้อ กลั่นแกล้งรังแก ดูหมิ่นเหยียดหยาม (Bully) ผู้อื่นนั้น มีกฎหมายที่กำหนดความผิดและโทษทางอาญาสำหรับการกระทำความผิดกล่าวไว้หลายฐานความผิดครอบคลุมทั้งการกลั่นแกล้งแบบดั้งเดิม (traditional bullying) กล่าวคือ การกลั่นแกล้งทางกายภาพ การกลั่นแกล้งทางวาจา และการกลั่นแกล้งทางความสัมพันธ์ และมีมาตรการทางอาญาในการกำหนดความผิดกับการกลั่นแกล้งในพื้นที่ไซเบอร์ด้วย โดยความผิดหลักจะบัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายอาญา และหากเป็นการกระทำความผิดด้วยคอมพิวเตอร์ก็มีพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 กำหนดไว้ ซึ่งมีสาระสำคัญโดยสรุป ดังนี้

2.1 ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา

ประมวลกฎหมายอาญาเป็นกฎหมายหลักในทางอาญาที่กำหนดความผิดและโทษอาญาที่สำคัญ ๆ ไว้ โดยมีการกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับองค์ประกอบของความรับผิด ทั้งองค์ประกอบภายนอกและองค์ประกอบภายใน รวมทั้งหลักเกณฑ์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล ทั้งนี้ ในการพิจารณาความรับผิดในทางอาญา หากการล้อ กลั่นแกล้งรังแก ดูหมิ่นเหยียดหยาม (Bully) บุคคลอื่นนั้น มีลักษณะของการกระทำครบตามองค์ประกอบของความรับผิด และมีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญาแล้ว ผู้กระทำนั้นย่อมมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา โดยเมื่อพิจารณาลักษณะของการล้อ กลั่นแกล้งรังแก ดูหมิ่นเหยียดหยาม (Bully) บุคคลอื่นไม่ว่าจะเป็นการล้อ กลั่นแกล้งรังแก ดูหมิ่นเหยียดหยาม (Bully) ประเภใดก็ตามทั้งทางกายภาพ ทางวาจา หรือทางความสัมพันธ์ ก็อาจเข้าข่ายเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาได้หลายฐานความผิดด้วยกัน ซึ่งมีรายละเอียดโดยสรุป ดังนี้

2.1.1 ความผิดฐานรังแก ข่มเหง คุกคาม หรือกระทำให้ได้รับความอับอายหรือเดือดร้อนรำคาญ โดยมาตรา 397 แห่งประมวลกฎหมายอาญา กำหนดความผิดสำหรับผู้ซึ่งกระทำการรังแก ข่มเหง คุกคาม หรือกระทำให้ผู้อื่นได้รับความอับอายหรือเดือดร้อนรำคาญและความผิดสำหรับผู้ซึ่งกระทำการดังกล่าวในที่สาธารณะหรือต่อหน้าบุคคลอื่น หรือเป็นการกระทำอันมีลักษณะส่อไปในทางที่จะล่วงเกินทางเพศ หรือกระทำโดยอาศัยเหตุที่ผู้กระทำมีอำนาจเหนือผู้ถูกระทำอันเนื่องจากความสัมพันธ์ในฐานะที่เป็นผู้บังคับบัญชา นายจ้างหรือ ผู้มีอำนาจเหนือประการอื่น โดยความผิดฐานรังแก ข่มเหง คุกคามหรือกระทำให้ได้รับความอับอายหรือเดือดร้อนรำคาญ ตามมาตรา 397 แห่งประมวลกฎหมายอาญานั้นเป็นการกำหนดความผิดสำหรับการกระทำอันเป็นการกลั่นแกล้งผู้อื่นในหลายลักษณะทั้งการกลั่นแกล้งทางกายภาพ ทางวาจา และทางความสัมพันธ์

กรณีตัวอย่างของการกลั่นแกล้งอันเป็นความผิดฐานรังแก ข่มเหง คุกคาม หรือกระทำให้ได้รับความอับอายหรือเดือดร้อนรำคาญ ตามมาตรา 397 แห่งประมวลกฎหมายอาญา เช่น การกลั่นแกล้งผู้อื่นโดยจอดรถขวางทางเข้าออกไม่ให้ผู้ที่ถูกกลั่นแกล้งเข้าออกบ้านได้ เป็นการรังแกข่มเหงทำให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อนรำคาญ การกระทำดังกล่าวเป็นความผิดตามมาตรา 397 แห่งประมวลกฎหมายอาญา

2.1.2 ความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่น โดยที่การทำร้ายร่างกายผู้อื่น เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ทั้งกรณีการทำร้ายที่ไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจของผู้อื่น การทำร้ายจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจของผู้ถูกทำร้าย และการทำร้ายด้วยการกระทำที่รุนแรงอันเป็นผลให้ ผู้ที่ถูกทำร้ายได้รับอันตราย ซึ่งได้แก่ (1) ตาบอด หูหนวก ลิ่นขาด หรือเสียประสาท (2) เสียอวัยวะสืบพันธุ์ หรือความสามารถสืบพันธุ์ (3) เสียแขน ขา มือ เท้า นิ้วหรืออวัยวะอื่นใด (4) หน้ำเสียโฉมอย่างติดตัว (5) แท้งลูก (6) จิตพิการอย่างติดตัว (7) ทุพพลภาพหรือป่วยเจ็บเรื้อรังซึ่งอาจถึงตลอดชีวิต และ (8) ทุพพลภาพหรือป่วยเจ็บด้วยอาการทุกขเวทนาเกินกว่ายี่สิบวัน หรือจนประกอบกรณียกิจตามปกติไม่ได้เกินกว่ายี่สิบวัน ซึ่งหากการ กลั่นแกล้งผู้อื่น โดยเฉพาะการกลั่นแกล้งทางกายภาพจึงอาจเป็นความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นได้ ขึ้นอยู่กับความร้ายแรงและผลของการกระทำดังกล่าว

การกลั่นแกล้งโดยการทำร้ายผู้อื่นกรณีที่ไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจของผู้อื่น เช่น การกลั่นแกล้งผู้อื่นด้วยการผลักให้ล้มลง ผู้ที่ถูกกลั่นแกล้ง เป็นรอยถลอกไม่มีโลหิตไหลเป็นความผิดตามมาตรา 391 แต่หากผู้ที่ถูกกลั่นแกล้งมีบาดแผลไม่ฉกรรจ์ เช่น หากการกลั่นแกล้งดังกล่าว ผู้ถูกกลั่นแกล้งได้รับบาดเจ็บมาก เช่น นิ้วมือหลายนิ้วขยับไม่ได้ต้องรักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาลและรักษาตัวที่บ้านประมาณ 2 เดือน แผลจึงหายเป็นปกติระหว่างที่รักษาตัวไม่สามารถประกอบอาชีพได้ตามปกติ เป็นความป่วยเจ็บด้วยอาการทุกขเวทนาและประกอบกิจการตามปกติไม่ได้เกินกว่าสี่สิบวันอันเป็นอันตรายสาหัส แม้ผู้กลั่นแกล้งจะไม่มีเจตนาทำร้ายรุนแรงก็ตาม แต่เมื่อผลที่เกิดขึ้นทำให้ผู้เสียหายต้องป่วยเจ็บด้วยอาการทุกขเวทนาและประกอบกรณียกิจตามปกติไม่ได้เกินกว่าสี่สิบวัน การกระทำของผู้กลั่นแกล้งเป็นความผิดฐานทำร้ายร่างกายเป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายสาหัส มาตรา 297 (8) แห่งประมวลกฎหมายอาญา

2.1.3 ความผิดฐานช่วยหรือยุยงนักเรียนอายุยังไม่เกินสิบหกปีให้ฆ่าตนเอง โดยที่มาตรา 293 แห่งประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติว่า “ผู้ใดช่วยหรือยุยงนักเรียนอายุยังไม่เกินสิบหกปี หรือผู้ซึ่งไม่สามารถเข้าใจว่าการกระทำของตนมีสภาพหรือสาระสำคัญอย่างไร หรือไม่สามารถบังคับการกระทำของตนได้ให้ฆ่าตนเอง ถ้าการฆ่าตนเองนั้นได้เกิดขึ้นหรือได้มีการพยายามฆ่าตนเอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” ซึ่งการกลั่นแกล้งผู้อื่นในสถานการณ์ปัจจุบันย่อมส่งผลกระทบต่อทั้งร่างกาย และจิตใจของผู้ถูกกลั่นแกล้งได้ในระดับที่แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับภาวะวิสัยและพฤติการณ์ของทั้งผู้กลั่นแกล้งและผู้ถูกกลั่นแกล้งนั้นด้วยและหากผู้ที่ถูกกลั่นแกล้งเป็นนักเรียนซึ่งยังมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ไม่พัฒนาเต็มที่เหมือนกับผู้ใหญ่ การถูกกลั่นแกล้งอาจสร้างบาดแผลในจิตใจและส่งผลให้นักเรียนตัดสินใจกระทำการที่เป็นผลร้ายต่อตนเองได้ และในกรณีที่การกลั่นแกล้งนั้นเป็นการยุยงให้นักเรียนอายุไม่เกินสิบแปดปีคิดสั้นกระทำอัตวินิบาตกรรมหรือ ฆ่าตัวตายย่อมเข้าข่ายเป็นความผิดฐานช่วยหรือยุยงนักเรียนอายุยังไม่เกินสิบหกปีให้ฆ่าตนเอง ตามมาตรา 293 แห่งประมวลกฎหมายอาญา

2.1.4 ความผิดฐานฆ่าผู้อื่น โดยที่มาตรา 288 แห่งประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติว่า “ผู้ใดฆ่าผู้อื่นต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิตหรือจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีถึงยี่สิบปี” แม้ว่าการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นโดยส่วนมากแล้วไม่เป็นอันตรายร้ายแรงถึงขนาดที่จะเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายได้ก็ตาม แต่ในบางกรณีหากมีพฤติการณ์ที่คาดการณ์หรือเล็งเห็นได้ว่าการกลั่นแกล้งรังแกเหยื่อหรือผู้เสียหาย อาจส่งผลกระทบต่อชีวิตของผู้อื่น ก็อาจเข้าข่ายเป็นความผิดฐานฆ่าผู้อื่น โดยย้อมเล็งเห็นผลได้ตามมาตรา 288 ประกอบกับมาตรา 59 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายอาญาที่กำหนดให้การกระทำโดยเจตนา ได้แก่ การกระทำโดย รู้สำนึกในการที่กระทำ และในขณะเดียวกันผู้กระทำประสงค์ต่อผลหรือย้อมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น

ตัวอย่างเช่น เหยื่อหรือผู้ที่ถูกกลั่นแกล้งรังแกเป็นโรคหัวใจขึ้นร้ายแรง ซึ่งผู้กลั่นแกล้ง รู้ข้อเท็จจริงดังกล่าวแล้ว แต่ก็ยังทำการกลั่นแกล้งรังแกเหยื่อ โดยเล็งเห็นได้ว่าการกลั่นแกล้งรังแกนั้นจะทำให้โรคหัวใจกำเริบได้ ถ้าเหยื่อหรือผู้ที่ถูกกลั่นแกล้งรังแกมีอาการโรคหัวใจกำเริบขึ้นมาจริงและถึงแก่ความตายด้วยเหตุดังกล่าว ผู้กลั่นแกล้งรังแกย่อมเข้าข่ายกระทำความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเล็งเห็นผล ซึ่งในทางวิชาการถือว่าเป็นการกระทำโดยเจตนาโดยอ้อม (indirect) ได้

2.1.5 ความผิดฐานหมิ่นประมาท การกลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกผู้อื่นด้วยการใช้วาจาหรือการโฆษณาใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม อาจเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญาได้ หากการกระทำดังกล่าวทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา

STOP BULLYING
PHYSICAL • VERBAL • SOCIAL • CYBER

ตัวอย่างกรณีการกลั่นแกล้งผู้อื่นและเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาท เช่น การใช้ถ้อยคำกล่าวต่อว่าผู้ถูกกลั่นแกล้งให้บุคคลอื่นได้ยินว่า “สตุล” ซึ่งคำว่า “สตุล” หมายความว่า หยาบ ต่ำช้า เลวทราม เป็นคำต่ำและถ้อยคำดังกล่าวทำให้ผู้ถูกกลั่นแกล้งเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง ซึ่งเข้าข่ายเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทตามมาตรา 326 นอกจากนี้ การกลั่นแกล้งผู้อื่นด้วยการหมิ่นประมาท หากเป็นการโฆษณาให้ผู้ถูกกลั่นแกล้งเสียหายในวงกว้าง ได้แก่ กระทำด้วยโดยการโฆษณาด้วยเอกสาร ภาพวาด ภาพระบายสี ภาพยนตร์ ภาพหรือตัวอักษรที่ทำให้ปรากฏไม่ว่าด้วยวิธีใด ๆ แผ่นเสียง หรือสื่อบันทึกเสียง บันทึกภาพ หรือบันทึกอักษร ซึ่งกระทำโดยการกระจายเสียง หรือการกระจายภาพ หรือโดยการทำการป่าวประกาศด้วยวิธีอื่น ย่อมเข้าข่ายเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทด้วยการโฆษณาต้องระวางโทษหนักกว่าความผิดฐานหมิ่นประมาทได้อีกด้วย

2.1.6 ความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่น การกลั่นแกล้งบุคคลอื่นด้วยวาจานอกเหนือจากจะเข้าข่ายเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทแล้ว หากการกลั่นแกล้งนั้นเป็นการดูหมิ่นผู้ถูกกลั่นแกล้งซึ่งหน้า ได้แก่ การดูถูกเหยียดหยามหรือสบประมาทผู้อื่น หรือพูดดูหมิ่นเหยียดหยามให้อับอายหรือเจ็บใจ เช่น การกลั่นแกล้งผู้อื่นด้วยการกล่าวว่า “เฮงซวย” เป็นการดูถูกเหยียดหยามหรือสบประมาทผู้อื่น ซึ่งเข้าข่ายเป็นความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้า ตามมาตรา 393 แห่งประมวลกฎหมายอาญาด้วย

2.2 ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์

ในสังคมยุคปัจจุบัน คอมพิวเตอร์และสมาร์ทโฟน (smartphone) เข้ามามีส่วนสำคัญในชีวิตประจำวันของผู้คนมากขึ้นจนมีคำกล่าวที่ว่า สมาร์ทโฟนจะกลายเป็นอวัยวะที่ 33 ของมนุษย์ไปแล้ว ทำให้การกลั่นแกล้งผู้อื่นนอกจากจะกระทำด้วยวิธีการดั้งเดิม (traditional bully) ด้วยการใช้กำลังทางกายภาพหรือด้วยวาจาแล้ว ยังมีการกลั่นแกล้งกันทางคอมพิวเตอร์หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า การกลั่นแกล้งทางสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งรวมถึงการใช้สมาร์ทโฟนเป็นตัวช่วยในการกลั่นแกล้งผู้อื่นผ่านระบบอินเทอร์เน็ตหรือคอมพิวเตอร์ ซึ่งอาจเข้าข่ายเป็นความผิดอาญาตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตามมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัตินี้ที่กำหนดให้การกระทำความผิดต่อไปนี้ เป็นความผิด

1

การนำข้อมูลที่บิดเบือนหรือปลอมไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนหรือข้อมูลอื่นเป็นเท็จเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ โดยทุจริตหรือโดยหลอกลวงและข้อมูลดังกล่าวน่าจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชนอันมิใช่การกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา

2

การนำข้อมูลอื่นเป็นเท็จเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ โดยข้อมูลดังกล่าวน่าจะเกิดความเสียหายต่อการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือโครงสร้างพื้นฐานอันเป็นประโยชน์สาธารณะของประเทศ หรือก่อให้เกิดความตื่นตระหนกแก่ประชาชน

3

การนำข้อมูลที่เป็นความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรหรือความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญาเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์

4

การนำข้อมูลลามกที่ประชาชนทั่วไปอาจเข้าถึงได้เข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์

5

การเผยแพร่หรือส่งต่อข้อมูลโดยรู้อยู่แล้วว่าข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูลที่มีลักษณะเป็นความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์

การกระทำที่เป็นการกลั่นแกล้งผู้อื่นทางคอมพิวเตอร์หรือทางอินเทอร์เน็ตที่ปรากฏชัดในปัจจุบัน ได้แก่ การพิมพ์ข้อความใส่ร้ายหรือด่าทอต่อว่าผู้อื่นในอินเทอร์เน็ตหรือสังคมออนไลน์ ทำให้ผู้อื่นที่ถูกกลั่นแกล้งนั้นได้รับความเสียหาย อย่างไรก็ตาม หากการกลั่นแกล้งผู้อื่นเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญาแล้วจะไม่ใช่ความผิดตามพระราชบัญญัตินี้

ประเทศไทยไม่มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยตรงในเรื่องการล่อ กลั่นแกล้งรังแก ดูหมิ่นเหยียดหยาม (Bully) ทางไซเบอร์เป็นการเฉพาะ การบังคับคุ้มครองผู้เสียหายจากการล่อ กลั่นแกล้งรังแก ดูหมิ่นเหยียดหยาม (Bully) ทางไซเบอร์จึงต้องปรับใช้กฎหมายที่มีอยู่และไม่มีหน่วยงานที่มีบทบาทบังคับใช้กฎหมาย หรือสนับสนุนการบังคับใช้กฎหมายโดยเฉพาะ แต่มีหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวข้องกับการล่อ กลั่นแกล้งรังแก ดูหมิ่นเหยียดหยาม (Bully) ทางไซเบอร์ ทั้งส่วนที่เป็นองค์กร หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่อาจเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องในการบังคับใช้กฎหมาย หรือหน่วยงานประเภทสนับสนุนการบังคับใช้กฎหมาย ที่ใกล้เคียงกับบทบาทในการคุ้มครองปัญหาการล่อ กลั่นแกล้งรังแก ดูหมิ่นเหยียดหยาม (Bully) ทางไซเบอร์ ดังต่อไปนี้

1. หน่วยงานภาครัฐ

1.1 คณะกรรมการกลั่นกรองข้อมูลคอมพิวเตอร์ ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 คณะกรรมการ กลั่นกรองข้อมูลคอมพิวเตอร์ เป็นหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย ภายใต้กำกับดูแลของสำนักปลัดกระทรวง ดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม อันตั้งขึ้นโดยอาศัยความตามมาตรา 4 ประกอบมาตรา 20 วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 ปรากฏตามราชกิจจานุเบกษา วันที่ 22 กรกฎาคม 2560 มีอำนาจหน้าที่ในการเสนอนโยบาย แผน ยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการกลั่นกรองข้อมูลคอมพิวเตอร์เพื่อป้องกันและปราบปรามการแพร่หลายซึ่ง ข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่มีลักษณะขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน กำหนดแนวทาง และลักษณะข้อมูลที่มีลักษณะที่ขัดต่อความสงบ ตรวจสอบข้อมูลต่าง ๆ ที่มีการเผยแพร่ผ่านระบบ คอมพิวเตอร์หรือระบบอื่นใด รวบรวมพยานหลักฐาน มอบหมายและประสานงานกับพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อยื่นคำร้องพร้อมพยานหลักฐานต่อศาลที่มีเขตอำนาจเพื่อขอให้มีคำสั่งระงับการแพร่หลายหรือลบข้อมูล ดังกล่าว (กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. 2560: 18)

1.2 กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (บก.ปอท.)

กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (บก.ปอท.) หรือ Cyber Police เป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นตามโครงสร้างใหม่ เมื่อวันที่ 7 กันยายน 2552 ตามพระราชกฤษฎีกา แบ่งส่วนราชการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2552 กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการเป็นกองบังคับการหรือส่วนราชการอย่างอื่นในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2552 ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยการกำหนดอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2552 เป็นหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย มีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อย ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่เกี่ยวกับเทคโนโลยี สืบสวนสอบสวน ปฏิบัติงานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และตามกฎหมายอื่นที่เกี่ยวกับระบบคอมพิวเตอร์ การกระทำผิดที่มุ่งต่อระบบคอมพิวเตอร์เป็นเป้าหมาย การใช้คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด การนำเข้าเผยแพร่ข้อมูลคอมพิวเตอร์สู่ระบบคอมพิวเตอร์ที่เป็นความผิด

แต่อย่างไรก็ตาม บก.ปอท. ไม่สามารถดำเนินการลบหรือปิดกั้นโพสต์ใด ๆ ได้ทันที เพราะข้อมูลอินเทอร์เน็ตอยู่ภายใต้การดูแลของผู้ให้บริการสื่อเหล่านั้น ๆ การดำเนินการใดจำเป็นต้องเป็นไปตามขั้นตอนทางกฎหมายที่ต้องมีผู้เสียหายมาร้องทุกข์กล่าวโทษด้วยตนเอง ณ สถานีตำรวจ หรือที่ บก.ปอท. แล้วเท่านั้น (วรรณ ดาราพงษ์. 2563: 87- 88)

1.3 ศูนย์ประสานงานขับเคลื่อนการส่งเสริมและปกป้องคุ้มครองนักเรียนและเยาวชนในการใช้สื่อออนไลน์

ศูนย์ประสานงานขับเคลื่อนการส่งเสริมและปกป้องคุ้มครองนักเรียนและเยาวชนในการใช้สื่อออนไลน์ (Child Online Protection Action Thailand : COPAT) ถูกจัดตั้งขึ้นโดยมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2560 เห็นชอบตามยุทธศาสตร์ส่งเสริมและปกป้องคุ้มครองนักเรียนและเยาวชนในการใช้สื่อออนไลน์ พ.ศ. 2560 – 2564 ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นหน่วยงานกำกับดูแลและสนับสนุนการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อทำหน้าที่ประสานงานดูแลนักเรียนและเยาวชนบนโลกออนไลน์ร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน ภาควิชาการ ภาคประชาสังคม และเครือข่ายนักเรียนและเยาวชน เพื่อทำหน้าที่ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ฯ 5 ด้าน

ได้แก่ 1. การพัฒนาเทคโนโลยีและเครือข่ายที่เป็นเอกภาพและมีประสิทธิภาพ 2. การจัดระบบปกป้องคุ้มครองและเฝ้าระวังนักเรียนและเยาวชน 3. การสร้างองค์ความรู้และการวิจัย 4. การเสริมสร้างศักยภาพนักเรียนเยาวชน และบุคคลแวดล้อม และ 5. การสร้างความตระหนักสาธารณะ มีหน่วยงานเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยออนไลน์ที่อาจส่งผลกระทบต่อนักเรียนและเยาวชนโดยตรง เพื่อให้พ่อแม่ผู้ปกครองและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีองค์ความรู้และชุดเครื่องมือที่พร้อมรับกับสถานการณ์ สามารถคุ้มครองและช่วยเหลือนักเรียนและเยาวชนลูกหลานของเราได้อย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยได้ดำเนินงานประสานงานร่วมกับหน่วยงานอื่น ในการสำรวจสภาพปัญหาการกลั่นแกล้งรังแกทางไซเบอร์ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยในกลุ่มนักเรียนและเยาวชน

แม้ว่าหน่วยงานจะมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายตามที่รัฐบาลจัดตั้ง แต่เนื่องด้วยการดำเนินงาน ขอบเขตการทำงานในส่วนของปัญหาการกลั่นแกล้งรังแกทางไซเบอร์ โดยรวมของศูนย์ประสานงานขับเคลื่อนการส่งเสริมและปกป้องคุ้มครองนักเรียนและเยาวชนในการใช้สื่อออนไลน์ ส่วนใหญ่ปรากฏในรูปแบบของการจัดโครงการ ต่างประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ ดำเนินการในเชิงสนับสนุนการบังคับใช้กฎหมายต่าง ๆ ให้ความช่วยเหลือเบื้องต้น หรือประสานงานไปยังหน่วยงานอื่นเท่านั้น แต่ไม่มีอำนาจที่ชัดเจนหรือขั้นตอนที่จะรับรองการประกันสิทธิแก่ผู้เสียหายที่ต้องการดำเนินการแก้ปัญหาหากได้รับผลกระทบจากการกลั่นแกล้งรังแกทางไซเบอร์

1.4 สถาบันสุขภาพจิตนักเรียนและวัยรุ่นราชนครินทร์

สถาบันสุขภาพจิตนักเรียนและวัยรุ่นราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข เป็นหน่วยงานในการสนับสนุนการบังคับใช้กฎหมาย ได้จัดให้มีบริการสายด่วนสุขภาพจิต 1323 ให้บริการปรึกษาปัญหาต่าง ๆ รวมทั้งปัญหาการกลั่นแกล้งรังแกในนักเรียนและเยาวชน โดยนักจิตวิทยาและทีมสหวิชาชีพ

2. หน่วยงานเอกชนที่สนับสนุนช่วยเหลือประชาชน

2.1 มูลนิธิแพथทูเฮลท์ (Path2Health)

มูลนิธิแพथทูเฮลท์ (Path2Health) ได้จัดโครงการ Stop Bullying: เลิฟแคร์ไม่รังแกกัน เป็นความร่วมมือระหว่างมูลนิธิแพथทูเฮลท์ บริษัทดีแทค และองค์การยูนิเซฟ ในการพัฒนาระบบการให้บริการปรึกษาออนไลน์ผ่านห้องแชท (Chat Room) เพื่อช่วยเหลือเยาวชนที่กำลังเผชิญหรือได้รับผลกระทบจากการรังแกกันทั้งในโลกออนไลน์และที่เกิดขึ้นโดยตรงกับตัวเยาวชนเองให้ได้รับข้อมูล แนวทางการจัดการ และความช่วยเหลือในเรื่องดังกล่าว และยังเป็นแหล่งส่งต่อบริการไปยังสถานบริการสาธารณสุขที่มีนักจิตวิทยาและผู้เชี่ยวชาญที่จะคอยดูแลรักษาในกรณีการกลั่นแกล้งรังแก

2.2 สมาคมสมาชิตตันส์แห่งประเทศไทย

สมาชิตตันส์ (Samaritans) เป็นองค์กรระหว่างประเทศ ก่อตั้งขึ้นครั้งแรกในประเทศอังกฤษ เมื่อปี พ.ศ. 2496 (ค.ศ. 1953) ปัจจุบันมีศูนย์อยู่ทั่วโลก มากกว่า 400 แห่งใน 39 ประเทศ บนความร่วมมือแรงร่วมใจของอาสาสมัครกว่า 31,000 คน สำนักงานใหญ่ของสมาชิตตันส์อยู่ที่นครลอนดอน ประเทศอังกฤษ ใช้ชื่อว่า Befrienders International (B.I.) เพื่อติดต่อช่วยเหลือศูนย์ที่อยู่นอกเกาะอังกฤษ และไอร์แลนด์ ต่อมาปี ค.ศ. 2000 มีการเปลี่ยนแปลงองค์กร และใช้ชื่อว่า Befrienders Worldwide (B.W.) ทุกปี ๆ จะมีสมาชิกจากประเทศต่าง ๆ ไปร่วมประชุมใหญ่ที่ประเทศอังกฤษเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ต่าง ๆ และนำมาพัฒนาการทำงานให้เกิดประโยชน์มากยิ่งขึ้น

สมาคมสมาชิตตันส์แห่งประเทศไทยก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2521 โดยท่าน ศ.นพ.อุดมศิลป์ ศรีแสงนาม ได้ริเริ่มจากการรวมตัวของอาสาสมัครไทยและต่างประเทศ ซึ่งเป็นองค์กรภาคประชาสังคมที่ทำงานด้านป้องกันการฆ่าตัวตาย โดยให้บริการพูดคุยผ่านทางโทรศัพท์ มีอาสาสมัครมาจากหลากหลายอาชีพผลัดเปลี่ยนกันมาทำหน้าที่โดยไม่ได้รับผลตอบแทนใด ๆ การทำงานของสมาคมตั้งอยู่บนหลักการว่า จะไม่เกี่ยวข้องกับศาสนา ปรัชญา หรือลัทธิการเมือง

การเยียวยาดำเนินการร้องทุกข์ผ่านหน่วยงาน หลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ข้างต้น ได้เริ่มมีการกำหนดรูปแบบอำนาจหน้าที่ในการเข้ามามีบทบาทในการแก้ปัญหาการกระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับคอมพิวเตอร์ เช่น กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี สังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจในการรับแจ้งความร้องทุกข์จากประชาชนได้ ได้มีการกำหนดขั้นตอนระเบียบที่จะช่วยเหลือรับรองทุกข์ เมื่อได้รับความเสียหายจากความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ โดยต้องมีการร้องทุกข์ก่อนเสมอ และนำพยานหลักฐานมายื่นต่อหน่วยงานเพื่อพิจารณาประสานงานการแก้ไขเบื้องต้น แต่หน่วยงานไม่มีอำนาจดำเนินการแก้ไขข้อมูลได้เองโดยทันที

อันจะเห็นได้ว่าหลายหน่วยงานเมื่อรับร้องทุกข์จากผู้เสียหายแล้ว ก็ไม่อาจดำเนินการแก้ไขได้อย่างทันท่วงที อีกทั้งปัญหาหลักคือลักษณะการกระทำความผิดที่เป็นการกลั่นแกล้งรังแกทางไซเบอร์นี้มิได้มีบัญญัติไว้อย่างชัดเจน การที่เจ้าพนักงานจะช่วยเหลือได้จำเป็นต้องเป็นความผิดที่ชัดเจนและมีกำหนดฐานความผิดไว้ตามกฎหมาย ส่วนการประสานงานกับหน่วยงานช่วยเหลือ หน่วยงานภาครัฐและเอกชนหลายแห่งเป็นหน่วยงานที่ดำเนินการช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบทั้งทางสภาพร่างกาย และสภาพจิตใจ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการให้คำปรึกษาเบื้องต้น พุดคุยทำความเข้าใจ แต่มิได้มีมาตรการทางกฎหมายในการช่วยเหลืออย่างชัดเจน หรือช่วยเหลือแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วอันเป็นผลของการกลั่นแกล้งรังแกทางไซเบอร์ หรือหากมีการประสานงานไปยังผู้ให้บริการเพื่อดำเนินการแก้ไข ลบข้อมูลที่สร้างความเสียหายนั้น ก็เป็นไปในลักษณะของการขอความร่วมมือ ซึ่งมีได้มีนิติสัมพันธ์อย่างชัดเจนที่ผู้ให้บริการจะต้องดำเนินการให้เสมอไป

3. มาตรการทางแพ่ง (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. 2564: 90 – 102)

มาตรการทางแพ่งถือเป็นมาตรการทางกฎหมายที่มีความสำคัญ โดยมาตรการทางแพ่งเป็นการคุ้มครองและเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้ถูกระงับการกลั่นแกล้ง (เหยื่อ) เป็นสำคัญ และเป็นมาตรการที่เกิดขึ้นภายหลังจากการกลั่นแกล้งเกิดขึ้นแล้ว โดยมีความมุ่งหมายให้ผู้กลั่นแกล้งได้ชดใช้ค่าเสียหายในลักษณะค่าสินไหมทดแทนทั้งที่คำนวณเป็นเงินได้ หรือที่คำนวณเป็นเงินไม่ได้ให้แก่ผู้ถูกลั่นแกล้ง ทั้งนี้ ความแตกต่างระหว่างมาตรการทางแพ่งและมาตรการทางอาญานั้น ได้แก่ มาตรการทางแพ่งมีความมุ่งหมายที่จะคุ้มครองและเยียวยาผู้เสียหาย ให้กลับคืนสู่ฐานะเดิมให้มากที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ แตกต่างจากมาตรการทางอาญาที่มีความมุ่งหมายที่จะลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดให้รู้สึกเข็ดหลาบ และเพื่อมิให้ผู้อื่นเอาเยี่ยงอย่างในการกระทำความผิดนั้นอีก สำหรับมาตรการทางแพ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการกลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกบุคคลอื่น สามารถสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

3.1 ความรับผิดเพื่อการละเมิด โดยที่การกลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกบุคคลอื่นนั้นผู้กระทำโดยส่วนใหญ่จะมีพฤติกรรมการแสดงออกในลักษณะก้าวร้าวซึ่งอาจจะสร้างความเสียหายต่อเหยื่อไม่ว่าจะทางกายภาพหรือทางจิตใจ ซึ่งการกลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกสามารถกระทำได้ในหลากหลายรูปแบบตามที่ผู้กลั่นแกล้งได้มุ่งหมายกระทำต่อเหยื่อ ซึ่งผลจากการกระทำดังกล่าวหากก่อให้เกิดความเสียหายถึงแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด ผู้กระทำการเช่นว่านั้นย่อมมีความรับผิดเพื่อการละเมิดตามมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ความรับผิดเพื่อการละเมิดนั้น กำหนดให้ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายโดยทำให้ผู้อื่นเสียหายถึงแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด ผู้นั้นย่อมต้องรับผิดเพื่อการละเมิดจำต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น เมื่อพิจารณาสาระสำคัญดังกล่าวแล้ว จะเห็นได้ว่า การกระทำที่จะเป็นความรับผิดเพื่อการละเมิดได้นั้นต้องมีลักษณะ “จงใจ” หรือ “ประมาทเลินเล่อ” กระทำต่อบุคคลอื่น โดยมีขอบด้วยกฎหมายและมีความเสียหายเกิดขึ้น โดยความเสียหายที่เกิดขึ้นอาจเป็นความเสียหายที่เป็นตัวเงินโดยอาจคำนวณราคาได้ เช่น ค่ารักษาพยาบาล ทรัพย์สินที่เสียหาย เป็นต้น หรืออาจเป็นความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงิน เช่น ทำให้พิการ ต้องทนทุกข์ทรมาน เสียเสรีภาพโดยถูกกักขัง ถูกหมิ่นประมาท ถูกด่า ความเสียหายจากการละเมิดที่เยียวยาได้นั้นต้องเป็นความเสียหายที่แน่นอนมิใช่การกล่าวอ้างลอย ๆ โดยจะเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นแล้วในขณะนั้น

หรือความเสียหายในอนาคต และเป็นความเสียหายต่อสิทธิของบุคคลอื่นที่กฎหมายคุ้มครอง ทั้งนี้ความเสียหายนั้นจะต้องเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่บุคคลอื่นที่มีใช้ผู้กระทำเอง ไม่ว่าจะเป็นความเสียหายต่อชีวิต ได้แก่ การทำให้บุคคลอื่นถึงแก่ความตายไม่ว่าจะโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือความเสียหายต่อร่างกายซึ่งเป็นความเสียหายใด ๆ ต่อเนื้อตัวร่างกายไม่ว่าจะเล็กน้อยหรือมากจนถึงขั้นทุพพลภาพ หรือความเสียหายต่ออนามัย ได้แก่ ความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่สุขภาพ หรือความเสียหายต่อเสรีภาพในการเคลื่อนไหวอิริยาบถตามใจชอบโดยทำให้ผู้อื่นปราศจากเสรีภาพจากการกักขังหน่วงเหนี่ยว หรือความเสียหายต่อทรัพย์สินซึ่งเป็นความเสียหายต่อทรัพย์สินหรือความเสียหายต่อสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดซึ่งเป็นสิทธิเด็ดขาดของบุคคล นอกจากนี้ ในกรณีที่ผู้กระทำการกลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกมีผู้ร่วมกระทำหลายคน บุคคลเหล่านั้นทุกคนย่อมต้องรับผิดชอบร่วมกันในผลแห่งละเมิดเต็มจำนวนอย่างลูกหนี้ร่วม ตามมาตรา 432 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

กรณีข้างต้นจะเห็นได้ว่า การกลั่นแกล้ง หรือข่มเหงรังแกบุคคลอื่นอันจะมีความรับผิดชอบต่อการละเมิดนั้น โดยส่วนใหญ่มักเป็นการกลั่นแกล้งทางกายภาพ ซึ่งเป็นการใช้กำลังกระทำต่อร่างกาย เสรีภาพ หรือทรัพย์สินของผู้เสียหายจนเกิดความเสียหายไม่ว่าจะมากหรือน้อยก็ตาม นอกจากนี้ ยังรวมถึงกรณีการข่มขู่หรือบังคับให้ผู้เสียหายต้องกระทำหรือไม่กระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น กรณีข่มขู่บังคับให้ผู้เสียหายยินยอมมอบทรัพย์สินให้กับตน หรือกลั่นแกล้งโดยมุ่งหมายต่อทรัพย์สินของผู้เสียหาย โดยอาจขโมย ทำลายทรัพย์สิน ดัดแปลงต่อเติมให้ทรัพย์สินนั้นเปลี่ยนไปจากเดิม หรือการนำทรัพย์สินไปแอบซ่อน กระทำดังกล่าวถือได้ว่าเป็นการกระทำโดยจงใจอันมิชอบด้วยกฎหมายทำให้ผู้อื่นต้องเสียหายต่อสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลอื่น ไม่ว่าจะเป็นทำให้ทรัพย์สินเสียหายหรือเป็นเพียงการรบกวนการครอบครองหรือการใช้ทรัพย์สินเพียงชั่วคราว กรณีเช่นนี้ย่อมเป็นการกระทำโดยละเมิดตามมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ นอกจากนี้ หากผู้กระทำการกลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกบุคคลอื่นนั้นหากยังเป็นผู้เยาว์อยู่ในกรณีเช่นนี้ บิดามารดาต้องรับผิดชอบร่วมกับผู้เยาว์นั้นด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรแก่หน้าที่ที่ดูแลอยู่นั้นแล้ว ทั้งนี้ ตามมาตรา 429 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

3.2 ความรับผิดชอบเพื่อการละเมิดจากการกล่าวหรือไขข่าวอันฝ่าฝืนต่อความจริง เมื่อพิจารณาลักษณะของการกลั่นแกล้งบุคคลอื่นโดยเฉพาะในส่วนของการกลั่นแกล้งทางวาจา ไม่ว่าจะเป็นการพูด การเขียน หรือวิธีการสื่อสารอื่น ๆ ซึ่งเป็นการล้อเลียนให้อับอาย ข่มขู่ คำว่า ดุถูก หรือเหยียดหยาม แม้จะมีได้เกิดความเสียหายแก่ร่างกายของผู้ถูกรกระทำ (เหยื่อ) แต่ก็มีคามมุ่งหมายเพื่อให้เกิดความกระทบกระเทือนต่อสภาพจิตใจและชื่อเสียงของผู้ถูกรกระทำ (เหยื่อ) เป็นสำคัญ เมื่อพิจารณาลักษณะของการกระทำดังกล่าว จะเห็นได้ว่า หากการกลั่นแกล้งทางวาจาเป็นการกระทำต่อเหยื่อโดยตรงไม่ว่าจะเป็นการด่าว่า การดูหมิ่น การเหยียดหยามทางคำพูด การเขียน หรือแสดงสัญลักษณ์ประการอื่นใด จะเป็นความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นตาม มาตรา 393 แห่งประมวลกฎหมายอาญา แต่ถ้าการกระทำนั้นได้กระทำต่อหน้าบุคคลอื่น (ที่มีใช้ผู้ร่วมกลั่นแกล้ง) เช่น การกล่าวหาว่าเหยื่อขโมยต่อหน้าเพื่อนร่วมงานในสำนักงาน การพูดเสียดสีว่าเหยื่อขายบริการทางเพศต่อหน้าผู้อื่น การกระทำดังกล่าวจึงเป็นการกล่าวหรือไขข่าวข้อความ อันเป็นเท็จต่อบุคคลที่สามทำให้เหยื่อได้รับความเสียหายต่อชื่อเสียง หรือเกียรติคุณ หรือทางทำมาหาได้โดยประการอื่นใด ผู้กระทำย่อมมีความรับผิดชอบเพื่อการละเมิดจากการกล่าวหรือไขข่าวอันฝ่าฝืนต่อความจริง หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “การหมิ่นประมาททางแพ่ง” ตามมาตรา 423 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ความรับผิดชอบเพื่อการละเมิดจากการกล่าวหรือไขข่าวอันฝ่าฝืนต่อความจริง หรือการหมิ่นประมาททางแพ่งนั้น การกระทำความผิดฐานนี้จะต้องเป็นกรณี “การกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลาย” หมายความว่า เป็นการกระทำด้วยประการใด ๆ ที่สามารถแสดงเกี่ยวกับข้อความใด ๆ ให้บุคคลที่สามได้ทราบ เช่น แจกใบปลิว ส่งข้อความทางโทรศัพท์มือถือ รวมทั้งทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ต การกล่าวหรือไขข่าวแพร่นั้นต้องมีบุคคลที่สามที่ได้รับรู้ แต่บุคคลที่สามนั้นไม่จำเป็นต้องเป็นบุคคลที่ประสงค์จะบอกกล่าวโดยตรง อาจเป็นการกระทำโดยเปิดเผย เช่น เขียนไปรษณียบัตร ถือว่าบุคคลที่สามได้ทราบข้อความนั้นแล้ว ประกอบกับข้อความดังกล่าวนั้นต้องฝ่าฝืนต่อความจริงโดยบุคคลที่สามจะเชื่อหรือไม่ก็ไม่สำคัญ และความเสียหายที่เกิดขึ้นจะต้องเป็นเรื่องความเสียหายแก่ชื่อเสียง หรือเกียรติคุณ หรือทางทำมาหาได้ หรือทางเจริญของผู้นั้น โดยประการอื่นใด อนึ่ง เฉพาะกรณีความเสียหายแก่ชื่อเสียง (ไม่รวมเกียรติคุณ หรือทางทำมาหาได้ หรือทางเจริญของผู้นั้นโดยประการอื่นใด)

หากการกลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกนั้นมีผลก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียงโดยตรงแล้ว นอกจาก ผู้ถูกระทำจะเรียกให้ผู้กระทำนั้นชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแล้วก็สามารถร้องขอให้ศาลสั่งให้ผู้กระทำนั้นจัดการตามสมควรเพื่อทำให้ชื่อเสียงของผู้นั้นกลับมาคืนดีได้อีกด้วยตามมาตรา 447 แห่งประมวลกฎหมายและพาณิชย์ อย่างไรก็ตาม การพูดในลักษณะที่ทำให้ผู้อื่นเกิดความรู้สึกไม่ดี รู้สึกว่าตนด้อยกว่า ทำให้เกิดความกดดันทางจิตใจ เช่น การพูดโอ้อวดในลักษณะซ้ำ ๆ ว่าตนมีฐานะการเงินที่ดีกว่าและใช้แต่ของแพง ๆ ซึ่งอีกฝ่ายหนึ่งไม่มี ทำให้อีกฝ่ายรู้สึกด้อยกว่าหรืออับอาย แม้จะมีลักษณะของการกลั่นแกล้งทางวาจาแต่ก็ไม่อาจถือว่าเป็นการกระทำโดยละเมิดแต่อย่างใด

สำหรับความแตกต่างระหว่างความผิดฐานกระทำละเมิดจากการกล่าวหรือไขข่าวอันฝ่าฝืนต่อความจริงหรือการหมิ่นประมาททางแพ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กับความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา จะมีความแตกต่างที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ (1) ความผิดฐานกระทำละเมิดจากการกล่าวหรือไขข่าวอันฝ่าฝืนต่อความจริงหรือการหมิ่นประมาททางแพ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ผู้กระทำต้องจงใจหรือประมาทเลินเล่อ แต่ถ้าเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา ผู้กระทำต้องมีเจตนาประสงค์ต่อผลหรือเล็งเห็นผลจากการใส่ความนั้น (2) ความผิดฐานกระทำละเมิดจากการกล่าวหรือไขข่าวอันฝ่าฝืนต่อความจริงหรือการหมิ่นประมาททางแพ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ข้อความที่หมิ่นประมาทต้องฝ่าฝืนต่อความจริง ส่วนความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญานั้น ข้อความดังกล่าวจะเป็นความจริงหรือไม่เป็นความจริงก็ถือเป็นความผิดฐานนี้แล้ว และ (3) ความผิดฐานกระทำละเมิดจากการกล่าวหรือไขข่าวอันฝ่าฝืนต่อความจริงหรือการหมิ่นประมาททางแพ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ นอกจากจะทำให้เกิดความเสียหายต่อชื่อเสียงเกียรติคุณ ยังรวมถึงความเสียหายแก่ทางทำมาหาได้และทางเจริญอีกด้วย แต่ความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญานั้นจะมุ่งเน้นให้เกิดความเสียหายต่อชื่อเสียง ทำให้ถูกดูหมิ่น หรือทำให้ถูกเกลียดชังเท่านั้น

3.3 การชดเชยค่าสินไหมทดแทนเพื่อการละเมิด ความมุ่งหมายของการชดเชยค่าสินไหมทดแทนเพื่อการละเมิดนั้น คือ การทำให้ผู้เสียหายได้กลับคืนสู่ฐานะเดิมเหมือนเมื่อครั้งยังไม่มีการละเมิด ถ้าเป็นความเสียหายอันแน่นอนและเป็นผลโดยตรงจากการกระทำของผู้กระทำละเมิด ผู้กระทำละเมิดย่อมต้องรับผิดชอบ ไม่จำกัดว่าต้องเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นภายหลังเมื่อกระทำละเมิดหรือความเสียหายในอนาคต แต่เป็นความเสียหายแน่นอน ผู้เสียหายย่อมต้องรับผิดชอบ โดยไม่จำกัดว่าต้องเป็นผลตามปกติหรือที่คาดหมายได้เท่านั้นเหมือนอย่างกรณีผิดสัญญาหรือไม่ชำระหนี้

จากหลักการดังกล่าวเมื่อพิจารณาประกอบลักษณะของการกลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกบุคคลอื่น ไม่ว่าจะเป็นการกระทำนั้นจะเป็นการกลั่นแกล้งทางกายภาพ การกลั่นแกล้งทางวาจา การกลั่นแกล้งทางสังคม หรือการกลั่นแกล้งทางสื่อสังคมออนไลน์ หากการกระทำนั้นเข้าองค์ประกอบของความรับผิดชอบเพื่อการละเมิดทั้งการละเมิดโดยทั่วไปหรือการละเมิดจากการกล่าวหรือโฆษณาอันฝ่าฝืนต่อความจริง ผู้ถูกกระทำสามารถเรียกร้องให้ผู้กระทำการกลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกชดเชยค่าสินไหมทดแทนได้ตามมาตรา 438 แห่งประมวลแพ่งและพาณิชย์ โดยค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายจะพึงชดเชยจำนวนเท่าใดนั้นจะต้องพิจารณาจากพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดนั้นด้วย สำหรับค่าสินไหมทดแทนพิจารณาตามความเสียหายที่เกิดขึ้นสามารถจำแนกได้ ดังนี้

1 ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายต่อทรัพย์สิน

ในกรณีที่ผู้กลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกได้เอาทรัพย์สินของ บุคคลอื่นไปผู้กระทำนั้นจะต้องคืนทรัพย์สินที่ตนเอาไปแก่ผู้ถูกกลั่นแกล้ง (ผู้เสียหาย) โดยหน้าที่ในการคืนทรัพย์สินเกิดขึ้นทันที แต่หากไม่สามารถคืนได้เพราะทรัพย์สินนั้นถูกทำลายหรือเสื่อมเสียลงไม่ว่าจะโดยอุบัติเหตุหรือการคืนทรัพย์สินตกเป็นพันวิสัย ผู้กระทำนั้นก็ต้องรับผิดชอบต่อไป เว้นแต่เมื่อการที่ทรัพย์สินถูกทำลาย หรือตกเป็นพันวิสัยจะคืนหรือเสื่อมเสียนั้น ถึงแม้ว่าจะมิได้มีการทำลายก็จะต้องเกิดขึ้นอยู่แน่นอน ทั้งนี้ ตามมาตรา 439 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ นอกจากนี้ ในกรณีที่ผู้กระทำสามารถคืนทรัพย์สินได้แต่ทรัพย์สินนั้นบุบสลายไม่อยู่ในสภาพที่เหมือนเดิมหรือทำให้ราคาทรัพย์สินนั้นลดน้อยลง ผู้กระทำละเมิดนั้นย่อมต้องรับผิดชอบชดเชย ค่าขาดประโยชน์จากการใช้ทรัพย์สิน ค่าเสียหายจากการซ่อมแซม ค่าเสื่อมราคา รวมทั้งค่าเสียหายอื่น ๆ ซึ่งเป็นผลจากการกระทำละเมิดนั้น

2 ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายต่อชีวิต

ในกรณีที่มีการกลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกนั้นรุนแรงจนเป็นเหตุให้บุคคลอื่นถึงแก่ความตาย ผู้กระทำละเมิดต้องชดเชยค่าปลงศพ ค่าใช้จ่ายจำเป็นอย่างอื่น เช่น ค่ารักษาพยาบาลก่อนตาย ค่าขาดประโยชน์นำมาหาได้เพราะผู้ถูกกลั่นแกล้งต้องรักษาตัวจนไม่สามารถประกอบกิจการงานซึ่งทำให้ขาดรายได้ รวมทั้งในกรณีที่บุคคลซึ่งอยู่ในความอุปการะของผู้ตาย หากมีสิทธิตามกฎหมายที่จะได้รับการอุปการะจากผู้ตายนั่นแล้ว บุคคลนั้นย่อมสามารถเรียกร้องค่าขาดไร้อุปการะได้ตามมาตรา 443 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ นอกจากนี้ ถ้าผู้ตายมีความผูกพันตามกฎหมายที่จะต้องทำงานให้แก่บุคคลภายนอก บุคคลภายนอกดังกล่าวก็สามารถเรียกให้ผู้กระทำละเมิดรับผิดชอบค่าขาดแรงงานได้ตามมาตรา 445 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

3 ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายต่อร่างกายหรืออนามัย

ในกรณีที่มีการกลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกเป็นการละเมิดที่ทำให้เกิดความเสียหายต่อร่างกายหรืออนามัย ผู้กลั่นแกล้งย่อมต้องรับผิดชอบชดเชยค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่ผู้ถูกกลั่นแกล้งต้องเสียไป และค่าเสียหายเพื่อการที่เสียความสามารถประกอบกิจการงานไม่ว่าโดยทั้งหมดหรือบางส่วนตามมาตรา 444 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

4 ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายต่อเสรีภาพ

ในกรณีที่มีการกลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกเป็นการละเมิดที่ทำให้เกิดความเสียหายต่อเสรีภาพ เช่น ผู้กลั่นแกล้งจับผู้ถูกกลั่นแกล้งมาขังไว้ ต่อมาผู้ถูกกลั่นแกล้งหลบหนีมาได้ โดยต้องเสียค่ายานพาหนะในการหลบหนี หรือมีค่าเสียหายอย่างอื่นที่เกี่ยวข้อง ผู้กระทำย่อมต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทนความเสียหายต่อเสรีภาพดังกล่าวตามบททั่วไปในมาตรา 438 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

5

คำสินไหมทดแทนความเสียหายต่อชื่อเสียง

ในกรณีที่การกลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกเป็นการละเมิดที่ทำให้เกิดความเสียหายต่อชื่อเสียง ผู้กระทำความผิดต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายดังกล่าว และผู้ถูกระทำ (ผู้เสียหาย) ยังสามารถเรียกร้องให้ผู้กระทำจะต้องจัดการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อให้ชื่อเสียงของผู้นั้นกลับคืนดีด้วยก็ได้ เช่น ประกาศโฆษณาความจริงทางหนังสือพิมพ์ หรือยึดและทำลายวัสดุ อุปกรณ์ หรือวัตถุอื่นใดที่ก่อให้เกิดการเสื่อมเสียชื่อเสียงได้ตามมาตรา 447 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

6

คำสินไหมทดแทนความเสียหายทางจิตใจ

ในกรณีที่การกลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกเป็นการละเมิดที่ทำให้เกิดความเสียหายต่อจิตใจ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “คำสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอย่างอื่นที่มีใช้ตัวเงิน” เช่น ความเสียหายทางอารมณ์ ความเสียหายจากการทุพพลภาพหรือความเสียหายจากโรคหรืออาการทางจิตเวช เป็นต้น ซึ่งปัจจุบันแนวคำพิพากษาศาลฎีกาได้ให้การยอมรับเกี่ยวกับคำสินไหมทดแทนความเสียหายทางจิตใจตามมาตรา 446 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มากยิ่งขึ้น ดังเห็นได้จากคำพิพากษาศาลฎีกา ที่ 4571/2556 ซึ่งพิพากษาว่า “จำเลยถืออาวุธปืนติดตัวออกมาบริเวณทางเดินเท้าสาธารณะซึ่งอยู่ติดกับถนนสาธารณะหลังจากมีปากเสียงกับโจทก์ ประกอบกับจำเลยยังรับข้อเท็จจริงในคดีนี้อีกว่า จำเลยได้พูดขู่เชิญโจทก์ว่า “มึงอยากตายหรือ” การกระทำความดังกล่าวนั้นเป็นการกระทำโดยจงใจทำให้โจทก์เสียหาย เป็นการทำละเมิดต่อโจทก์ตาม ป.พ.พ. มาตรา 420 แล้ว โจทก์จึงเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย แม้ว่าจำเลยจะมีได้ยิงอาวุธปืนดังกล่าวก็ตาม แต่การที่จำเลยใช้อาวุธปืนข่มขู่โจทก์เช่นนี้เป็นการทำให้โจทก์เสียหายแก่ร่างกายและอนามัยของโจทก์แล้ว เพราะเป็นการทำให้โจทก์ตกใจกลัวเป็นความเสียหายเกี่ยวกับความรู้สึกทางด้านจิตใจ ซึ่งเป็นความเสียหายอย่างอื่นอันมีใช้ตัวเงินตาม ป.พ.พ. มาตรา 446 โจทก์มีสิทธิเรียกคำสินไหมทดแทนในกรณีดังกล่าวนี้ได้”

4. มาตรการทางกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ในปัจจุบันประเทศไทยยังไม่ได้มีกฎหมายเฉพาะเพื่อการคุ้มครองและป้องกันการกลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกบุคคลอื่นโดยตรง การพิจารณามาตรการทางกฎหมาย จึงจำเป็นต้องพิจารณาจากกฎหมายทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือในกรณีที่เป็นความผิดเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีทางไซเบอร์ก็จะพิจารณาตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ซึ่งจะต้องพิจารณาข้อเท็จจริงเป็นรายกรณีไป

อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณากฎหมายต่าง ๆ ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน พบว่า มีกฎหมายบางฉบับกำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับมาตรการคุ้มครองมิให้มีการกระทำหรือละเว้นการกระทำอันเป็นการทารุณกรรมต่อร่างกายหรือจิตใจของนักเรียนหรือเยาวชนตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองนักเรียนหรือมาตรการคุ้มครองมิให้มีการกระทำ การแสดงกิริยาหรือใช้ถ้อยคำในลักษณะการเสียดสี ดูหมิ่น ก้าวร้าว รังแก รบกวนหรือหยาบหยามต่อบุคคลอื่น อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตว่าการกระทำดังกล่าวข้างต้นจะเป็นการกลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกบุคคลอื่นได้ อาจต้องพิจารณาเงื่อนไขของการกระทำประกอบด้วย กล่าวคือ

(1) จะต้องมีความผิดก้าวร้าวโดยเจตนา (2) เป็นการกระทำต่อบุคคลอื่นในความสัมพันธ์ที่มีอำนาจไม่เท่าเทียมกัน และ (3) จะต้องมีการกระทำซ้ำ ๆ หรือเกิดขึ้นบ่อยครั้ง หรือมีแนวโน้มว่าจะเกิดขึ้นซ้ำ ๆ ดังนั้น หากการกระทำนั้นไม่เข้าลักษณะทั่วไปข้างต้นก็อาจถือได้ว่าเป็นการกลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกบุคคลอื่นโดยตรงได้ สำหรับกฎหมายที่มีบทบัญญัติคุ้มครองมิให้มีการกระทำ การแสดงกิริยา หรือใช้ถ้อยคำในลักษณะการเสียดสี ดูหมิ่น ก้าวร้าว รังแก รบกวน หรือหยาบหยามต่อบุคคลอื่น หรือมีบทบัญญัติในลักษณะเกี่ยวเนื่องกับการกลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกบุคคลอื่น มีรายละเอียดโดยสรุป ดังนี้

1. พระราชบัญญัติคุ้มครองนักเรียน พ.ศ. 2546

กฎหมายฉบับนี้มีสาระสำคัญเป็นการกำหนดหลักเกณฑ์ ขั้นตอนและวิธีการ รวมทั้งรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการสงเคราะห์ การคุ้มครองสวัสดิภาพและการส่งเสริมความประพฤตินักเรียนเพื่อให้นักเรียนได้รับการอุปการะเลี้ยงดู อบรมสั่งสอนและมีพัฒนาการที่เหมาะสม อันเป็นการส่งเสริมความมั่นคงของสถาบันครอบครัว รวมทั้ง ป้องกันมิให้นักเรียนถูกทารุณกรรมหรือตกเป็นเครื่องมือในการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ หรือถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม และเป็นการปรับปรุงวิธีการส่งเสริมความร่วมมือ

ในการคุ้มครองนักเรียนระหว่างหน่วยงานของรัฐและเอกชนให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น โดยกฎหมายดังกล่าวได้กำหนดมาตรการทางกฎหมายในส่วนของการป้องกันการกลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกเกี่ยวกับนักเรียนไว้ 2 มาตรการที่สำคัญ ได้แก่ มาตรการที่หนึ่ง การคุ้มครองมิให้มีการกระทำหรือละเว้นการกระทำอันเป็นการทารุณกรรมต่อร่างกายหรือจิตใจของนักเรียนตามมาตรา 26 (1) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองนักเรียน พ.ศ. 2546 และมาตรการที่สอง การป้องกันมิให้มีการบังคับ ชูเชื้อ หรือชักจูงให้นักเรียนมีความประพฤติที่ไม่เหมาะสมหรือป้องกันมิให้นักเรียนมีความประพฤติเสี่ยงต่อการกระทำความผิดตามมาตรา 26 (3) ในส่วนของมาตรการที่สอง เพื่อให้การกำหนดลักษณะของนักเรียนที่มีความประพฤติที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิดมีความชัดเจนยิ่งขึ้น จึงได้มีการออกกฎกระทรวงกำหนดนักเรียนที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิด พ.ศ. 2549 ซึ่งข้อ 1 แห่งกฎกระทรวงดังกล่าว ได้กำหนดลักษณะของนักเรียนที่ประพฤติที่ไม่สมควรไว้ว่า ประพฤติตนเกรหรือข่มเหงรังแกผู้อื่น ซึ่งถือเป็นลักษณะทั่วไปที่สำคัญของการกลั่นแกล้งบุคคลอื่น กล่าวคือ การมีพฤติการณ์ที่ก้าวร้าวเกรหรือชอบใช้อำนาจข่มเหงผู้อื่น นอกจากนี้ หากมีการดำเนินการที่ฝ่าฝืนมาตรการข้างต้นไม่ว่าจะเป็นมีการกระทำหรือละเว้นการกระทำอันเป็นการทารุณกรรมต่อร่างกายหรือจิตใจของนักเรียนก็ดี หรือมีการบังคับ ชูเชื้อ หรือชักจูงให้นักเรียนมีความประพฤติที่ไม่เหมาะสม หรือทำให้นักเรียนมีความประพฤติที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิดก็ดี ผู้กระทำการย่อมมีโทษอาญาตามมาตรา 78 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองนักเรียน พ.ศ. 2546

2. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

กฎหมายฉบับนี้มีสาระสำคัญเป็นการกำหนดโครงสร้างการบริหารงานและการจัดการด้านการศึกษาของประเทศ ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา ระบบการศึกษา แนวทางการจัดการศึกษา การบริหารและการจัดการศึกษาของภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและของเอกชน รวมทั้งการกำหนดมาตรฐานและการประกันคุณภาพทางการศึกษา อย่างไรก็ตาม กฎหมายฉบับนี้ไม่มีบทบัญญัติที่กำหนดมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกบุคคลไว้โดยตรง แต่มีการกำหนดมาตรการที่มีความเกี่ยวเนื่อง กล่าวคือ กำหนดให้ในการจัดการศึกษาจะต้องมุ่งเน้นพัฒนาคนทั้งทางร่างกาย จิตใจ เพื่อให้มีคุณธรรม จริยธรรม และสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

รวมทั้งการจัดการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงการปลูกฝังคุณธรรมและค่านิยมที่ดีให้แก่นักเรียนและเยาวชน
ที่เป็นผู้เข้ารับการศึกษา ทั้งนี้ ตามมาตรา 6 และมาตรา 24 (4) แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
พ.ศ. 2542 จึงอาจกล่าวได้ว่า มาตรการที่มีความเกี่ยวเนื่องนี้เป็นการป้องกันปัญหาการใช้ความรุนแรงของ
นักเรียนและเยาวชนตั้งแต่เริ่มต้น เพื่อมิให้เกิดปัญหาการกลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกบุคคลอื่นในอนาคตได้
เช่นกัน นอกจากนี้ เพื่อเป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหาลักษณะเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกบุคคลอื่นอัน
เป็นจุดเริ่มต้นของการใช้ความรุนแรงของนักเรียนและเยาวชนใน กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ใช้มาตรการ
ในทางบริหารเข้ามามีส่วนดำเนินการด้วย เช่น การออกประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายและ
มาตรการป้องกันนักเรียน นักศึกษาก่อเหตุทะเลาะวิวาทและทำร้ายกัน ลงวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2552 หรือ
การจัดทำคู่มือการคุ้มครองและช่วยเหลือนักเรียน เป็นต้น

3. พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547

กฎหมายฉบับนี้มีสาระสำคัญเป็นการกำหนดระเบียบบริหารราชการเกี่ยวกับข้าราชการครู
และบุคลากรทางการศึกษา โดยยึดหลักการกระจายอำนาจการบริหารงานบุคคลสู่เขตพื้นที่การศึกษาและ
การกำหนดตำแหน่ง วิทยฐานะและการได้รับเงินเดือน รวมทั้งการบรรจุ การแต่งตั้ง การเปลี่ยนตำแหน่ง
การย้าย และการโอนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ทั้งนี้ เมื่อพิจารณามาตรการทางกฎหมายใน
ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการกลั่นแกล้ง หรือข่มเหงรังแกบุคคล จะปรากฏมาตรการทางกฎหมายเป็นมาตรการ
ย่อย 2 ประการ ได้แก่ (1) การไม่กลั่นแกล้ง ดูหมิ่น เหยียดหยาม กดขี่ หรือข่มเหงผู้เรียนหรือประชาชนผู้
มาติดต่อราชการ ตามมาตรา 88 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
พ.ศ. 2547 และ (2) การไม่กลั่นแกล้ง กล่าวหาหรือร้องเรียนผู้อื่นโดยปราศจากความเป็นจริง ตามมาตรา
89 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 อนึ่ง หากมีการฝ่าฝืน
หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรการทั้งสองข้างต้นและการกระทำนั้นก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ผู้เรียน
ประชาชนผู้มาติดต่อราชการหรือบุคคลอื่นใด ผู้กระทำการเช่นนั้นให้ถือว่ากระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

จากข้อมูลข้างต้น จึงเห็นได้ว่า ประเทศไทยควรออกกฎหมายว่าด้วยการต่อต้านการล่อกลั่นแกล้งรังแก ดูหมิ่นเหยียดหยาม (Bully) ทุกรูปแบบ โดยมีหลักการอันเป็นการมุ่งเน้นการต่อต้านและคุ้มครองป้องกันการล่อ กลั่นแกล้งรังแก ดูหมิ่นเหยียดหยาม (Bully) ที่เกิดขึ้นกับนักเรียน/นักเรียนภายในเป็นหลัก เนื่องจากนักเรียน/นักเรียนเป็นวัยที่มีความเปราะบาง อ่อนแอ เมื่อนักเรียนที่ถูกกลั่นแกล้งต้องเจอปัญหาการการล่อ กลั่นแกล้งรังแก ดูหมิ่นเหยียดหยาม (Bully) แบบเดิมซ้ำ ๆ ทุกวัน อาจรู้สึกเครียดเกลียดกลัวการไป จนกลายเป็นปมในวัยนักเรียนที่อาจส่งผลกระทบต่อจิตใจนักเรียนได้ระยะยาวและทำให้มีปัญหาในการเข้าสังคม เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ต่อไปได้ ส่วนนักเรียนที่กลั่นแกล้งนักเรียนคนอื่น หากครอบครัว หรือสังคมไม่ร่วมด้วยช่วยกันกำหนดแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงพฤติกรรมของนักเรียนเหล่านั้น ก็อาจทำให้นักเรียนมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมที่รุนแรงเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนโตเป็นผู้ใหญ่และสร้างปัญหาต่อสังคมโดยรวมต่อไปได้ ส่วนกรณีการกลั่นแกล้งในสังคมนอกเหนือไปจากการกระทำที่เกิดขึ้นในนั้น จะใช้มาตรการภายใต้หลักกฎหมายอื่น เช่น ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กฎหมายเกี่ยวกับความปลอดภัยทางไซเบอร์ เป็นต้น ซึ่งผู้ถูกกลั่นแกล้งสามารถดำเนินการทางคดีกับผู้กลั่นแกล้งได้ภายใต้กระบวนการของกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้ ดังนั้น แม้การล่อ กลั่นแกล้งรังแก ดูหมิ่นเหยียดหยาม (Bully) กันในสังคมจะเป็นปัญหาที่มีแนวโน้มรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ แต่การจะนำมาตรการทางกฎหมายใดมาปรับใช้เพื่อต่อต้านและคุ้มครองผู้ที่ถูกล่อ กลั่นแกล้งรังแก ดูหมิ่นเหยียดหยาม (Bully) ในสังคมจึงย่อมขึ้นกับบริบทความจำเป็น และประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องที่มีอยู่แล้วของประเทศเป็นสำคัญ รวมตลอดทั้งภาครัฐและภาคประชาสังคมควรส่งเสริมให้ประชาชนทุกคนตระหนักถึงสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลทุกคนอย่างจริงจัง เพื่อให้ทุกคนสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างปกติสุข มีความเคารพซึ่งกันและกัน และไม่ล่อ กลั่นแกล้งรังแก ดูหมิ่นเหยียดหยาม (Bully) อันจะทำให้สังคมในวันนี้และในอนาคตมีความน่าอยู่ยิ่งขึ้น

ส่วนที่ 3

สร้างภูมิคุ้มกันด้วย "กิจกรรม" ลดการกลั่นแกล้ง

✳ กิจกรรม

ปัจจุบันเราจะเห็นได้ว่าข่าวสารที่เผยแพร่ผ่านสื่อต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นข่าวของการกลั่นแกล้ง รังแก ทำร้ายกัน เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบันอย่างมากมาย จากเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ อาจกลายเป็นเรื่องใหญ่ ซึ่งทำให้ส่งผลกระทบต่อทางด้านร่างกาย ด้านสภาพจิตใจ และนำไปสู่สภาวะซึมเศร้า จนถึงขั้นรุนแรงจนฆ่าตัวตาย ก็เป็นไปได้ โดยนับว่าเป็นภัยร้ายที่อันตรายมากกว่าที่คิด รวมถึงพฤติกรรมก้าวร้าว (Aggressive Behavior) หรือความรุนแรง (Violence) ต่าง ๆ ของเด็กและเยาวชน ซึ่งความรุนแรงเริ่มจากในครอบครัว ความรุนแรงในชุมชน ความรุนแรงในสังคม และนำมาสู่ความรุนแรงในสถานศึกษา ดังนั้นถึงเวลาของทุกภาคส่วนรวมถึงบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา ต้องทำความเข้าใจเรื่องการบูลลี่ การกลั่นแกล้ง การล้อเล่น สร้างวินัยเชิงบวก เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี ป้องกันและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ ให้คำปรึกษาและดูแลช่วยเหลือนักเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบให้ทันทั่วถึง

“กิจกรรม” เป็นหนึ่งแนวคิดที่จะนำมาเชื่อมโยงการปรับเปลี่ยนความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรม เพื่อลดความเสี่ยงเรื่องการบูลลี่ และการกลั่นแกล้งกันของนักเรียน โดยต้องเลือกกิจกรรมให้เหมาะสมกับช่วงวัย ความแตกต่างของแต่ละบุคคล รวมทั้งจัดประเภทของกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทางด้านวิชาการ ด้านทักษะชีวิต และด้านทักษะอาชีพ โดยคำนึงถึงหลักเกณฑ์และประโยชน์ของกิจกรรม

❖ ความหมายของกิจกรรม

กิจกรรมเป็นสิ่งที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ ซึ่งจะสอดแทรกอยู่ในรูปแบบของความสนุกสนาน โดยได้มีผู้ให้ความหมายของกิจกรรมไว้หลายท่าน ดังนี้

จรินทร์ ธานีรัตน์ (อ้างใน วราภรณ์ ภูละคร, 2533 : 12) ได้ให้ความหมายของคำว่า กิจกรรม หมายถึง สภาพการเรียนรู้ใด ๆ ที่ได้กระทำด้วยความเต็มใจทั้งทางสมองและทางกาย เพื่อเป็นการสนองความต้องการของผู้กระทำให้บรรลุถึงจุดหมาย เช่น การค้นคว้า การอภิปราย การแก้ปัญหา หรือการที่เด็กได้ใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายและสมองประกอบกันนับเป็นกิจกรรมแล้ว

โรม วงศ์ประเสริฐ (2545 : 9) กล่าวว่า กิจใด ๆ ที่ผู้ดำเนินการจัดการขึ้นมาอย่างมีจุดหมาย โดยมุ่งหวัง เพื่อใช้กระบวนการของกิจกรรมพัฒนาผู้เข้ากิจกรรมต่อไป โดยที่กิจกรรมอาจจะจัดในร่มหรือกลางแจ้งก็ได้ ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของแต่ละกิจกรรมที่เลือกนำมาใช้

สมศักดิ์ สีนธระเวช (2544 : 1) ให้ความหมายกิจกรรมว่าการปฏิบัติด้วยตนเอง คือ เป็นชุดของการปฏิบัติการต่าง ๆ ที่มีการเตรียมการหรือวางแผนไว้เรียบร้อยแล้ว ผู้ปฏิบัติบังเกิดผลตามที่คาดหวังไว้

จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่า “กิจกรรม” หมายถึง สภาพการณ์หรือการกระทำที่ครูจัดขึ้น เพื่อให้ นักเรียนสามารถเข้าใจบทเรียนได้ง่ายกว่าการสอนแบบธรรมดา ช่วยให้นักเรียนได้รับทั้งความรู้ ความสุข และความสนุกสนาน ซึ่งผู้เรียนต้องกระทำด้วยความเต็มใจ และเป็นสิ่งที่ผู้ดำเนินการต้องจัดเตรียมให้ผู้เข้าร่วมลงมือปฏิบัติ เพื่อให้เกิดผลตามที่ตั้งวัตถุประสงค์ไว้

❖ ความสำคัญของกิจกรรม

दनัย ไซโยธา (2534 : 7) กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง การดำเนินการต่าง ๆ ในโรงเรียน ทั้งโดยครู อาจารย์ และนักเรียน ซึ่งเป็นการสอนให้นักเรียนค้นคว้า อภิปราย การบรรยาย การอบรม การสาธิต การปฏิบัติงาน การจัดนิทรรศการ การศึกษานอกสถานที่ และการทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

❖ หลักเกณฑ์ในการเลือกกิจกรรม

การวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนจะต้องเลือกกิจกรรมที่มีความเหมาะสม เพื่อให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีผู้ให้หลักเกณฑ์ในการเลือกกิจกรรม ได้แก่

สิริวรรณ ศรีพหล (2540 : 477) กล่าวว่า สำหรับการเลือกกิจกรรมการเรียนรู้ สิ่งที่คุณสอนควรจะคำนึงถึง มีดังนี้

- ✍ กิจกรรมนั้น ๆ กระตุ้นความสนใจของผู้เรียนหรือไม่
- ✍ กิจกรรมนั้น ๆ กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดหรือไม่
- ✍ กิจกรรมนั้น ๆ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนส่วนใหญ่ได้มีส่วนร่วมด้วยหรือไม่
- ✍ กิจกรรมนั้น ๆ ส่งเสริมประสบการณ์ของผู้เรียนให้กว้างขวางขึ้นกว่าเดิมหรือไม่
- ✍ กิจกรรมนั้น ๆ ส่งเสริมความสามารถเชิงสร้างสรรค์ของผู้เรียนหรือไม่
- ✍ กิจกรรมนั้น ๆ เชื่อมหรือสัมพันธ์กับกิจกรรมอื่นๆ ของโรงเรียนหรือไม่
- ✍ กิจกรรมนั้น ๆ ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนหรือไม่

วันทนีย์ จันทรเอี่ยม (2541 : 1) ได้เสนอเพิ่มเติมว่าแนวทางการเลือกกิจกรรม มีดังนี้

1. เป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการเรียนรู้ และสอดคล้องกับความต้องการของสมาชิกและควรพิจารณาถึงผลที่เกิดขึ้นว่าจะมีประโยชน์หรือโทษต่อสมาชิกกลุ่มอย่างไร
2. เป็นกิจกรรมเหมาะสมกับระดับความสามารถของสมาชิก สามารถอดทนความสนุกสนาน เพื่อให้ผู้ร่วมกิจกรรมเพลิดเพลินต่อการเรียนรู้หรือเกิดการเรียนรู้โดยไม่รู้ตัว
3. เป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับสภาพของผู้เข้าร่วมกิจกรรม เช่น เพศ อายุ เหมาะสมกับบุคลิกภาพ และอยู่ในความสนใจของสมาชิก
4. เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับสถานที่และเวลา
5. เป็นกิจกรรมที่สมาชิกทุกคนมีโอกาสเข้าร่วมทำกิจกรรมและได้แสดงออกโดยทั่วถึง สรุปได้ว่าการเลือกกิจกรรมควรตั้งอยู่บนหลักเกณฑ์ที่มีความเหมาะสมของตัวผู้เรียนเนื้อหาวิชาและสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง

◆ ประเภทของกิจกรรม

จินตนา สุขมาก (ม.ป.ป. : 84-85) กล่าวว่า กิจกรรม เป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนกระทำในเวลาเรียน ตามตารางสอน อาจเป็นในห้องเรียนหรือนอกห้องเรียนก็ได้ ตัวอย่างกิจกรรมที่ให้นักเรียนทำในการเรียนการสอนวิชาต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตร มีหลายชนิด ได้แก่

1. กิจกรรมที่เกี่ยวกับการพูดและเขียน เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามารถทางสมอง คือ ทำให้นักเรียนเกิดความรู้ ความคิด ได้แก่ การให้รายงาน การให้อภิปราย การให้เปรียบเทียบ การให้อธิบาย การให้วิจารณ์ การให้บอกความสัมพันธ์ การให้เสนอแนะ การประเมินค่า ฯลฯ
2. กิจกรรมเกี่ยวกับการค้นคว้าหาความรู้และความเข้าใจ เช่น ในการอ่านหนังสือ การให้สัมภาษณ์ การให้สังเกต การให้ทดลอง การให้ปฏิบัติ การให้ฟัง การให้เก็บสะสม ฯลฯ
3. กิจกรรมการฝึกทักษะหรือความชำนาญ เช่น การให้ฟัง พูด อ่าน และเขียนในวิชาภาษาไทย การให้คิดโจทย์แบบฝึกหัด การร้องเพลง การเล่นดนตรี การเล่นเกม การฝึกปฏิบัติในวิชาต่าง ๆ ที่มีการปฏิบัติ กิจกรรมทำบ่อยครั้งและสม่ำเสมอจึงจะเกิดผลดี
4. กิจกรรมเกี่ยวกับการสร้างประดิษฐ์หรือคิดค้น กิจกรรมเหล่านี้เมื่อมีนักเรียนได้ทำแล้วจะส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี เกิดความรู้ ความจำ ความเข้าใจ ความชำนาญ ความคิดริเริ่มและความซาบซึ้งในความงาม การสร้างหรือประดิษฐ์ หมายถึงกิจกรรมที่ทำแล้วได้ผลงานออกมา การทำโครงการ การให้ประดิษฐ์ผลงานต่าง ๆ การประพันธ์ การเขียนบทความ การแต่งเพลง ฯลฯ

บุญเกื้อ ควรหาเวช (2545 : 94-95) ได้แบ่งประเภทของกิจกรรมเป็น 3 ประเภท

1. ชุดกิจกรรมประกอบคำบรรยาย เป็นชุดกิจกรรม สำหรับผู้สอนที่ต้องการปูพื้นฐานให้ผู้เรียนส่วนใหญ่ได้รู้และเข้าใจในเวลาเดียวกัน มุ่งในการขยายเนื้อหาสาระให้ชัดเจนขึ้น ชุดกิจกรรมแบบนี้จะช่วยให้ผู้สอนลดการพูดให้น้อยลง และเป็นการใช้สื่อการสอนที่มีพร้อมอยู่ในชุดกิจกรรมในการเสนอเนื้อหามากขึ้น สิ่งที่ใช้อาจ ได้แก่ รูปภาพ แผนภูมิ หรือกิจกรรมที่กำหนดไว้ เป็นต้น
2. ชุดกิจกรรมแบบกลุ่มกิจกรรม เป็นชุดกิจกรรมสำหรับให้ผู้เรียนร่วมกัน เป็นกลุ่มเล็ก ๆ ประมาณ 5-7 คน โดยใช้สื่อการสอนที่บรรจุไว้ในชุดกิจกรรมแต่ละชุด มุ่งที่จะฝึกทักษะ ในเนื้อหาวิชาที่เรียนและผู้เรียนมีโอกาสดำเนินงานร่วมกัน ชุดกิจกรรมชนิดนี้มักจะใช้สอนในการสอนแบบกิจกรรมกลุ่ม เช่น การสอนแบบศูนย์การเรียน เป็นต้น
3. ชุดกิจกรรมแบบรายบุคคล หรือชุดกิจกรรมตามเอกัตภาพ เป็นชุดกิจกรรม สำหรับเรียนด้วยตนเองเป็นรายบุคคล คือ ผู้เรียนจะต้องศึกษาหาความรู้ตามความสามารถ และความสนใจของตนเอง อาจเรียนที่โรงเรียน หรือที่บ้าน ส่วนมากมักจะมุ่งให้ผู้เรียนได้ทำความเข้าใจเนื้อหาวิชาที่เรียนเพิ่มเติม ผู้เรียนสามารถประเมินผลการเรียนด้วยตนเองได้ด้วยชุดกิจกรรม ชุดกิจกรรมชนิดนี้อาจจะจัดในลักษณะของหน่วยการสอนส่วนย่อยหรือโมดูลก็ได้

ระพีพันธ์ โพธิ์ศรี (2549 : 80-84) ได้แบ่งประเภทของชุดกิจกรรมได้ ดังนี้

1. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self study Package) คือ ชุดกิจกรรมที่สร้างขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนนำไปศึกษาด้วยตนเอง โดยไม่มีครูเป็นผู้สอน เช่น บทเรียนสำเร็จรูปชุดการเรียนแบบคอมพิวเตอร์ช่วยสอนหรือชุดการเรียนผ่านเครือข่ายเวลาด์ไวด์เว็บ

2. ชุดการเรียนการสอน คือ ชุดกิจกรรมที่สร้างขึ้น โดยมีครูเป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ บรรลุตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ เช่น ชุดฝึกอบรมหรือชุดการสอนต่าง ๆ จากประเภทของชุดประเภทของชุดกิจกรรมที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าชุดกิจกรรมมี 3 ลักษณะ คือ ชุดกิจกรรมที่นักเรียนเป็นผู้ดำเนินการกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุดกิจกรรมที่ครูเป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และชุดกิจกรรมที่ครูและนักเรียนทำกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน

กิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาทักษะ เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนประเภทเกี่ยวกับการฝึกทักษะ ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะของกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่สร้างขึ้น และกิจกรรมนี้จะเกิดประโยชน์สูงสุดเมื่อผู้เรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง

กล่าวโดยสรุป ประเภทของกิจกรรม หมายถึง กิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อให้เกิดความรู้ ทักษะและกระบวนการ ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

◆ ประโยชน์ของกิจกรรม

1. ช่วยให้นักเรียนเกิดความสนใจ
2. ช่วยปลูกฝังความรับผิดชอบ
3. ช่วยส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
4. ช่วยปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อการเรียน
5. ช่วยให้เข้าใจแจ่มแจ้งในบทเรียน
6. ช่วยให้ทำงานร่วมกับเพื่อนได้
7. ช่วยส่งเสริมทักษะต่างๆ
8. ช่วยให้ผู้เรียนได้เปลี่ยนอริยาบท
9. ช่วยให้คิดค้นด้วยตนเอง และขยายประสบการณ์ให้กว้างขวางขึ้น
10. ช่วยให้รู้จักวิเคราะห์ วิวิจารณ์ และนำไปประยุกต์ใช้ได้
11. ช่วยให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถ ความถนัดและความสนใจ

ดังนั้น ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจะต้องมีเทคนิค และวิธีการที่เหมาะสมในการนำสิ่งต่าง ๆ มาจัดกิจกรรม รวมทั้งสื่อและวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดความสุขใจที่จะเรียนรู้ กิจกรรมควรตอบสนองจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและพัฒนาการสอนนักเรียนทุกด้าน

❖ ข้อควรคำนึงในการจัดกิจกรรม

- ☞ ต้องตอบสนองความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างทั่วถึง
- ☞ ผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมและสนุกสนาน
- ☞ ผู้เรียนต้องคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น
- ☞ ต้องตอบสนองพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาของผู้เรียน

✳ ตัวอย่างกิจกรรม

❖ แบ่งตามระดับชั้นของนักเรียน

❖ ระดับปฐมวัย

กิจกรรม สัตว์เลี้ยงแสนรัก

วัตถุประสงค์ เสริมสร้างความรัก ความมีเมตตา กรุณาต่อคนและสัตว์

วิธีดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

ผู้สอนให้เด็กร้องเพลงเกี่ยวกับสัตว์เลี้ยง

ขั้นดำเนินการ

1. ผู้สอนสนทนากับเด็กถึงสัตว์เลี้ยงที่บ้านของเด็ก ๆ และให้พลัดกันเล่าว่าสัตว์เลี้ยงเหล่านั้นเป็นอย่างไร แล้วให้เด็ก ๆ ช่วยกันสรุปว่า เราควรดูแลให้มีความสุขแก่สัตว์เลี้ยงเหล่านี้อย่างไรบ้าง การแสดงความรักที่เรามีต่อสัตว์เลี้ยงควรทำอย่างไร เช่น อุ้ม กอด ให้อาหาร ไม่รังแกสัตว์เลี้ยงให้เดือดร้อน และรักษาพยาบาลเมื่อสัตว์เลี้ยงป่วย

2. ผู้สอนสนทนากับเด็กถึงพฤติกรรมแบบไหนที่เรียกว่าไม่รังแกสัตว์เลี้ยงให้เดือดร้อน

ขั้นสรุป

1. ผู้สอนให้นักเรียนสะท้อนความรู้สึกของตนเองต่อสัตว์

2. ผู้สอนให้นักเรียนเล่าในช่วงประสบการณ์ที่ผ่านมานักเรียนเคยเห็น เคยมีความรู้สึก หรือเคยมีพฤติกรรมการเล่นหรือรังแกกันสัตว์ มาอย่างไรบ้าง

กิจกรรม “อดทนต่อความโกรธ”

วัตถุประสงค์ เข้าใจความรู้สึกโกรธของตนเอง

อุปกรณ์ นิทาน “เออ ดี แล้วกันไป”

วิธีดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

ผู้สอนสนทนาซักถามเด็กว่าใครเคยถูกเพื่อนว่า หรือด่า หรือพูดให้โกรธบ้าง? เมื่อโกรธแล้วตอบได้อย่างไร?

ขั้นตอนการ

1. ผู้สอนเล่านิทาน เรื่อง “เออ ดี แล้วกันไป” ซึ่งมีใจความย่อๆ ดังนี้
“เด็กชายตั้งเป็นไข้ เพราะหุนหวก ใครพูดอะไรก็ไม่ได้ยิน แต่ทำงานเก่ง วาดรูปสวย ส่งรูปไปประกวดมักได้รับรางวัลเสมอ ต่อมาเด็กชายตั้งหัดพูดออกเสียงได้ 5 คำ คือ “เออ ดี แล้วกันไป” เด็กชายตั้ง จะพูดแต่คำ 5 คำนี้ทั้งวัน ใครพูดอะไรด้วย เด็กชายตั้งก็ตอบว่า “เออ ดี แล้วกันไป” วันหนึ่งเด็กอื่น ๆ ที่แพ้ การประกวดวาดรูปพากันมาด่าว่าเด็กชายตั้งว่า ไอ้บ้าบ่าง ไอ้หุนหวกบ้าง เด็กชายตั้งก็ตอบว่า “เออ ดี แล้วกันไป” เด็กบางคนก็ใส่ร้ายว่ากรรมการลำเอียง เห็นตั้งเป็นไข้ก็เลยส่งสารให้รางวัลไป ทั้ง ๆ ที่รูปที่ตั้งวาดไม่สวยเลย ตั้งก็ตอบว่า “เออ ดี แล้วกันไป” ในที่สุดเด็กใจร้ายคนหนึ่งได้อ่านน้ำมาเทราดลงบนรูปที่ตั้งวาดค้างไว้ ตั้งก็ยังคงพูดว่า “เออ ดี แล้วกันไป” ปรากฏว่าสีที่ถูกละลายไหลลงมา กลายเป็นภาพน้ำตกสวยงามแปลกตา รูปภาพของตั้ง รูปนั้นก็เลยชนะการประกวดได้รางวัลอีก
2. ผู้สอนให้เด็กช่วยกันสรุปว่า เด็กชายตั้งเป็นคนอดทนต่อความโกรธ คนที่อดทนต่อความโกรธได้ คือ คนที่ใจเย็น รู้จักสะกดหรืออดกลั้นความโกรธได้ อยากจะด่าแต่อดใจไว้ไม่ด่าตอบ ตาดูเห็นแล้วก็แล้วไป หูฟังได้ยิน เขาว่าเขาด่าก็ไม่ใส่ใจจำ ปล่อยให้เสียงมันผ่านไปเหมือนเด็กชายตั้ง ไม่ได้ยินอะไร ใครจะว่าอย่างไรก็ตอบว่า “เออ ดี แล้วกันไป” แล้วถามเด็กว่าใครจะทำได้อย่างเด็กชายตั้งบ้าง
3. ผู้สอนให้เด็กร้องเพลง “อดทน”

วิธีดำเนินการกิจกรรม

เพลง อดทน

เนื้อร้องและทำนอง : ศ.อำไพ สุจริตกุล

อดทน อดทน อดทน
อารมณ์ทั้งหลายคลายพลัน

ทุกคนรู้จัก อดกลั้น
จิตสุขสันต์เมื่อเราอดทน

(ที่มา : <http://www.pecerathailand.org/2018/01/664.html>....)

ขั้นสรุป

1. ผู้สอนสรุปนิทาน “เออ ดี แล้วกันไป”
2. ผู้สอนให้นักเรียนสะท้อนความรู้สึกของตนเองต่อนิทาน
3. ผู้สอนให้นักเรียนเล่าในช่วงประสบการณ์ที่ผ่านมา นักเรียนเคยเห็น เคยมีความรู้สึก หรือเคยมีพฤติกรรมการเล่นหรือรังแกกัน มาอย่างไรบ้าง
4. ผู้สอนพูดคุยกับนักเรียนว่าในอนาคต ถ้านักเรียนพบเห็นหรือเจอเหตุการณ์การเล่นหรือรังแกกัน หรือมีความรู้สึก อย่างนี้ นักเรียนจะมีแนวทางปฏิบัติอย่างไร

❖ ระดับประถมศึกษาตอนต้น

กิจกรรม รู้จักและเข้าใจ ไม่รังแกกัน

วัตถุประสงค์ เข้าใจพฤติกรรมความรุนแรง

อุปกรณ์

1. บัตรภาพพฤติกรรม 10 ภาพ ประกอบด้วย

(ที่มา : คู่มือปฏิบัติสำหรับการดำเนินการป้องกันและจัดการการรังแกกันในโรงเรียน, 2561)

2. กระดาษคำตอบ

(ที่มา : คู่มือปฏิบัติสำหรับการดำเนินการป้องกันและจัดการการรังแกกันในโรงเรียน, 2561)

วิธีดำเนินการกิจกรรม

ขั้นนำ

1. ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทำกิจกรรม “รู้จักและเข้าใจ ไม่รังแกกัน”
2. ผู้สอนให้นักเรียนช่วยกันยกตัวอย่างของพฤติกรรมรังแกกัน

ขั้นดำเนินการ

1. ผู้สอนนำตัวอย่างบัตรภาพให้นักเรียนดู และตอบคำถามตามประเด็น ดังต่อไปนี้
 - ⊕ ภาพนี้เป็นพฤติกรรมการเล่นหรือรังแกกัน
 - ⊕ ใครเป็นผู้รังแกหรือผู้ถูกรังแก พร้อมกับให้เด็กสะท้อนความรู้สึกของการเป็นผู้รังแกหรือผู้ถูกรังแก
 - ⊕ ภาพนี้เป็นการรังแกประเภทใด
 - ⊕ ในช่วงประสบการณ์ที่ผ่านมา นักเรียนเคยเห็น เคยมีความรู้สึก หรือเคยมีพฤติกรรมการเล่นหรือรังแกกัน มาอย่างไรบ้าง
 - ⊕ ในอนาคต ถ้านักเรียนพบเห็นหรือเจอเหตุการณ์การเล่นหรือรังแกกัน หรือมีความรู้สึกอย่างนี้ นักเรียนจะมีแนวทางปฏิบัติอย่างไร

วิธีการทำกิจกรรม

1. ผู้สอนแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 5-6 คน และแจกบัตรภาพ พฤติกรรมกลุ่มละ 1 ชุด และตารางใส่คำตอบ
2. ให้แต่ละกลุ่มนำบัตรภาพพฤติกรรมไปติดในตารางคำตอบ
3. ผู้สอนชวนนักเรียนพูดคุยเกี่ยวกับลักษณะพฤติกรรมของแต่ละภาพ พร้อมเฉลยคำตอบ

ขั้นสรุป

1. ผู้สอนเลือกบัตรภาพพฤติกรรมมา 2-3 ภาพ และซักชวนพูดคุย ตามประเด็นต่อไปนี้
 - ⊕ ภาพนี้เป็นพฤติกรรมการเล่นหรือรังแกกัน
 - ⊕ ใครเป็นผู้รังแกหรือผู้ถูกรังแก พร้อมกับให้เด็กสะท้อนความรู้สึกของการเป็นผู้รังแกหรือผู้ถูกรังแก
 - ⊕ ภาพนี้เป็นการรังแกประเภทใด
 - ⊕ ในช่วงประสบการณ์ที่ผ่านมา นักเรียนเคยเห็น เคยมีความรู้สึก หรือเคยมีพฤติกรรมการเล่นหรือรังแกกัน มาอย่างไรบ้าง
 - ⊕ ในอนาคต ถ้านักเรียนพบเห็นหรือเจอเหตุการณ์การเล่นหรือรังแกกัน หรือมีความรู้สึกอย่างนี้ นักเรียนจะมีแนวทางปฏิบัติอย่างไร

❖ ระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย

กิจกรรม คนละบทบาท

วัตถุประสงค์ เข้าใจพฤติกรรมความรุนแรง

อุปกรณ์ 1. บัตรสถานการณ์การรังแก

เหตุการณ์ที่ 1

นักเรียนชายรุ่นพี่ชั้น ป.5 จำนวน 5 คน ให้เพื่อนนักเรียนชายร่วมชั้น ไปหลอกนักเรียนชาย ป.4 คนหนึ่ง มารุมทำร้ายในห้องน้ำชายที่อยู่หลังโรงเรียน และหลังจากนั้นเด็กชายชั้น ป.4 คนนี้มักถูกรีดไถเงินอยู่เป็นประจำ

เหตุการณ์ที่ 3

นักเรียนหญิงชั้น ป.4 ซึ่งเป็นเด็กที่เรียนซ้ำ มักสอบได้ลำดับท้ายของห้อง ถูกกลุ่มเพื่อนปฏิเสธไม่ให้เข้ากลุ่มทำกิจกรรมร่วมกันในหลายวิชา

เหตุการณ์ที่ 5

กลุ่มนักเรียนชั้น ป.5 จับกลุ่มกันเล่นเกมกิจกรรม “โอน้อยออก” โดยมีกฎว่าผู้แพ้จะถูกลงโทษ โดยการลุ่มคั้ดมะกอก จากเพื่อนที่ชนะบัตรสถานการณ์การเล่นปกติ (หมายเหตุ : ทุกคนในกลุ่มต้องมีส่วนร่วมในการแสดงบทบาทสมมติ)

เหตุการณ์ที่ 2

กลุ่มนักเรียนหญิงชั้น ป.5 จับกลุ่มกันยืนแหย่นักเรียนในชั้นเรียน ที่ดูสุขภาพเรียวร้อยและมักถูกล้อเลียนอยู่เป็นประจำว่าเป็นเพศที่สาม

เหตุการณ์ที่ 4

นักเรียนชายชั้น ป.6 นำมือถือขึ้นมาถ่ายรูปเพื่อนหญิงร่วมชั้น ขณะทำกิจกรรมแต่นั่งไม่เรียบร้อย จนเห็นกางเกงชั้นใน แล้วนำภาพนั้นไปโพสต์ในสังคมออนไลน์พร้อมข้อความล้อเลียน

วิธีดำเนินการกิจกรรม

ขั้นนำ

1. ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทำกิจกรรม “คนละบทบาท”

ขั้นดำเนินการ

1. ผู้สอนแบ่งกลุ่ม 5-6 คน และให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มจับฉลากบัตรสถานการณ์
2. ให้แต่ละกลุ่มวางแผนในการแสดงบทบาทสมมติที่ได้ 5 นาที พร้อมกับวิเคราะห์สถานการณ์ตามประเด็นดังต่อไปนี้
 - ⊕ ภาพนี้เป็นพฤติกรรมการเล่นหรือรังแกกัน
 - ⊕ ใครเป็นผู้รังแกหรือผู้ถูกรังแก
 - ⊕ ภาพนี้เป็นการรังแกประเภทใด
3. แต่ละกลุ่มแสดงบทบาทสมมติ กลุ่มละ 5-10 นาที หลังจากนั้นให้ตอบคำถามตามประเด็นใน ข้อ 2
4. ผู้สอนให้นักเรียนสะท้อนความรู้สึกของบทบาทที่ตนเองได้รับ
 - ⊕ ผู้รังแก
 - ⊕ ผู้ถูกรังแก
 - ⊕ ผู้พบเห็นเหตุการณ์
5. ในช่วงประสบการณ์ที่ผ่านมา นักเรียนเคยเห็น เคยมีความรู้สึก หรือเคยมีพฤติกรรมการเล่นหรือรังแกกัน มาอย่างไรบ้าง
6. ในอนาคต ถ้านักเรียนพบเห็นหรือเจอเหตุการณ์การเล่นหรือรังแกกัน หรือมีความรู้สึกอย่างนี้นักเรียนจะมีแนวทางปฏิบัติอย่างไร

ขั้นสรุป

1. ผู้สอนสรุปเกี่ยวกับความแตกต่างของการรังแกและการเล่นกัน
2. ผู้สอนให้นักเรียนสะท้อนความรู้สึกของบทบาทที่ตนเองได้รับ
 - ⊕ ผู้รังแก
 - ⊕ ผู้ถูกรังแก
 - ⊕ ผู้พบเห็นเหตุการณ์
3. ในช่วงประสบการณ์ที่ผ่านมา นักเรียนเคยเห็น เคยมีความรู้สึก หรือเคยมีพฤติกรรมการเล่นหรือรังแกกัน มาอย่างไรบ้าง
4. ในอนาคต ถ้านักเรียนพบเห็นหรือเจอเหตุการณ์การเล่นหรือรังแกกัน หรือมีความรู้สึกอย่างนี้นักเรียนจะมีแนวทางปฏิบัติอย่างไร

❖ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

กิจกรรม หน้าต่างแห่งโอกาส

วัตถุประสงค์ เพื่อให้นักเรียนได้สำรวจความเข้าใจของตนเองเกี่ยวกับการรังแกกัน และตระหนักว่ามุมมองและการตัดสินใจของตนเองนั้น มีผลต่อการแก้ปัญหาและช่วยเหลือเพื่อน เมื่อเกิดสถานการณ์รังแกกัน

อุปกรณ์ ใบเหตุการณ์ตัวอย่าง

วิธีการดำเนินกิจกรรม

นักเรียนได้สำรวจความเข้าใจของตนเองในเรื่องการรังแกกัน และร่วมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน นำไปสู่การตระหนักว่าแต่ละบุคคลมีมุมมองความคิดเห็นที่แตกต่างกันเกี่ยวกับสถานการณ์การรังแกกันอย่างไร และการตัดสินใจว่าสถานการณ์นั้นเป็นการรังแกกันหรือไม่ ย่อมมีผลต่อการแก้ปัญหาดตนเองและการช่วยเหลือเพื่อน ทั้งในด้านบวกและด้านลบ

เหตุการณ์ตัวอย่าง

เหตุการณ์ที่ 1

ทุกครั้งที่สัมนเดินผ่านแดงโม สัมนจะจี๊โอแดงโมทุกครั้ง

เหตุการณ์ที่ 2

นัทบอกเพื่อนๆในห้องว่าพ่อแม่ของเจนนเล็กกันแล้ว

เหตุการณ์ที่ 3

แนนแอบถ่ายรูปน้ำตอมหลับและเอาไปโพสต์ใน Facebook

เหตุการณ์ที่ 4

ฟ้ากับรุ่งไม่ยอมให้น้ำฝนเล่นด้วย

เหตุการณ์ที่ 5

ตาลไม่คุยกับแบมมาเป็นอาทิตย์แล้ว

เหตุการณ์ที่ 6

พลู๊คบอกไผ่ว่าให้ใช้ยาดับกลิ่นกายบ้างนะ

เหตุการณ์ที่ 7

เพื่อนในห้องชอบเรียกเกศรินทร์ว่า “กินเสลด” แต่เธอไม่สนใจ

เหตุการณ์ที่ 8

รุ่นพี่ไม่ยอมให้คนอื่นใช้สนามฟุตบอล แม้ในช่วงที่ตนไม่ได้ใช้สนาม
รุ่นพี่ก็จะเอาลูกฟุตบอลติดตัวไปด้วย

เหตุการณ์ที่ 9

จอร์ชเลี้ยงไก่อยู่ที่บ้าน เพื่อน ๆ จึงเรียกจอร์ชว่าจ้อย

เหตุการณ์ที่ 10

มะม่วงยืมเงินจ้หลายครั้งและไม่เคยคืนเลย

หมายเหตุ : จำนวนสถานการณ์ที่นำไปใช้ทำกิจกรรมสามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับเวลาที่กำหนดไว้ในการทำกิจกรรมได้

1. จัดที่นั่งสำหรับนักเรียนทั้งหมดเป็นวงกลม
2. วิทยากรกล่าวทักทายสมาชิก และชี้แจงแนวทางการทำกิจกรรม ดังนี้

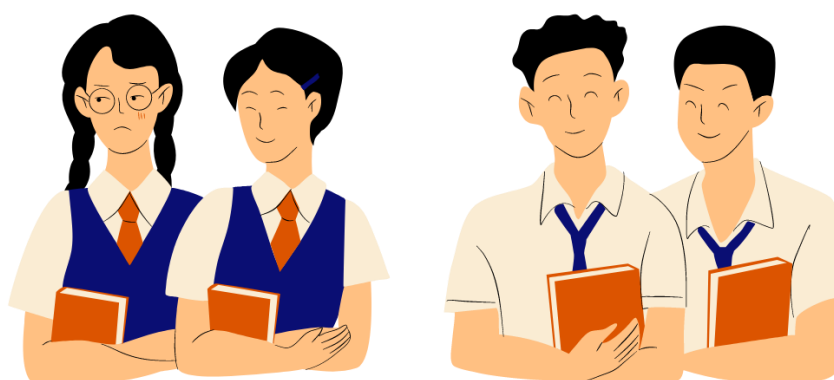
“ขอให้นักเรียนทุกคนฟังข้อความที่เป็นสถานการณ์ตัวอย่างทีละข้อความ จากนั้น
ขอให้นักเรียนตัดสินใจโดยไม่ต้องปรึกษากันว่าสถานการณ์นั้นเป็นการรังแก หรือไม่รังแกกัน”
เมื่อวิทยากรอ่านสถานการณ์ตัวอย่างจบในแต่ละข้อ ให้ตามด้วยคำสั่งต่อไปนี้ทุกข้อ

“ขอให้นักเรียนยกมือขึ้น หากคิดว่าข้อความที่อ่านเป็นการรังแกกัน” จากนั้น
ขออาสาสมัครนักเรียนประมาณ 2 – 3 คน อธิบายเหตุผลว่า “เพราะอะไรถึงคิดว่าเป็นการรังแก
กัน” จากนั้นวิทยากรสรุปประเด็นสำคัญที่นักเรียนให้เหตุผลอีกครั้ง

“ขอให้คุณครูยกมือขึ้น หากเห็นว่าข้อความที่อ่านไม่เป็นการรังแกกัน” จากนั้นขออาสาสมัครนักเรียนประมาณ 2 – 3 คน อธิบายเหตุผลว่า “เพราะอะไรถึงคิดว่าไม่เป็นการรังแกกัน” จากนั้นวิทยากรสรุปประเด็นสำคัญที่นักเรียนให้เหตุผลอีกครั้ง วิทยากรกล่าวสรุปโดยเน้นให้นักเรียนเห็นว่าในแต่ละสถานการณ์บางคนอาจคิดว่าเป็นแค่การเล่นกัน แต่บางท่านก็คิดว่าเป็นการรังแกกัน

3. วิทยากรกล่าวสรุปกิจกรรม โดยชี้ให้เห็นว่านักเรียนแต่ละคนมีความคิดเห็นแตกต่างกันในเรื่องการรังแกกัน และความเข้าใจที่ต่างกันนี้ มีผลต่อมุมมองความคิดเห็นต่อสถานการณ์หนึ่ง มีทั้งที่เห็นเหมือนกัน และเห็นต่างกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับการเรียนรู้และประสบการณ์ของแต่ละบุคคลที่ได้สัมผัสมาจนนำไปสู่การตัดสินใจในที่สุด ซึ่งการตัดสินใจว่าพฤติกรรมนั้น เป็นการรังแกหรือไม่ รวมไปถึงตัดสินใจว่าถูกหรือผิดนั้น มีผลต่อรูปแบบการแก้ไขปัญหา ทั้งด้านบวกและด้านลบ ดังนั้นหากเกิดสถานการณ์รังแกกันขึ้นมา สิ่งสำคัญที่ควรทำคือเพิ่มมุมมองการรับรู้ของปัญหาที่เกิดขึ้น โดยการหาที่มาและผลกระทบที่เกิดขึ้นก่อนที่จะตัดสินใจ เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ

❖ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

กิจกรรม ปรอทความรุนแรง

วัตถุประสงค์ เพื่อให้นักเรียนเข้าใจความหมายของการรังแกกัน และตระหนักว่าทัศนคติและความเข้าใจที่แตกต่าง มีผลกับการให้ระดับความรุนแรงต่อเหตุการณ์การรังแกกันที่แตกต่างออกไป

วิธีการดำเนินกิจกรรม

กิจกรรมนำ

1. วิทยากรกล่าวทักทายนักเรียน และชี้แจงดังนี้ “ขอให้ทุกคนเดินซ้อนกันเป็นวงกลม ให้ใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายสัมผัสกัน เพื่อการทักทายอีกฝ่ายหนึ่งโดยไม่พูดกัน และไม่บอกล่วงหน้า เช่น เอามือตีกัน เอาไหล่ชนกัน”

2. วิทยากรสุ่มถามนักเรียนประมาณ 3 – 4 คน ดังนี้

- ⊕ “รู้สึกอย่างไรที่มีคนมาสัมผัส”
- ⊕ “ชอบไหมหากอีกฝ่ายสัมผัสรุนแรง”
- ⊕ “โกรธไหมหากอีกฝ่ายสัมผัสรุนแรง”

หากสมาชิกบอกว่าโกรธ ให้ถามต่อว่า “เพราะอะไรถึงโกรธ” แต่หากสมาชิกบอกว่าไม่โกรธถามต่อว่า “เพราะอะไรถึงไม่โกรธ”

3. วิทยากรกล่าวสรุปคำตอบและความคิดเห็นของนักเรียน และเชื่อมโยงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงกับผลลัพธ์ที่ตามมา ดังนี้

“เมื่อมีการกระทบกระทั่งกัน ไม่ว่าจะทำด้วยเจตนาหรือไม่ อาจส่งผลต่อความรู้สึกของผู้ถูกรกระทำ ซึ่งจะรู้สึกอย่างไรก็ขึ้นอยู่กับมุมมอง การรับรู้จากประสบการณ์เดิมของตนเอง”

อุปกรณ์

- ☞ กระดาษ A4
- ☞ ปากกา / ดินสอ ปากกาเมจิก
- ☞ ฟลิปชาร์ต

แนวคิดสำคัญของกิจกรรม

นักเรียนมีความเข้าใจความหมายของคำว่า “การรังแกกัน” และตระหนักว่าความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์การรังแกกัน ทักษะคิด และประสบการณ์เดิมของแต่ละบุคคลนั้นมีผลต่อการให้ระดับความรุนแรงของสถานการณ์รังแกกัน

กิจกรรมหลัก

1. วิทยากร ให้นักเรียนจับกลุ่ม กลุ่มละ 6 – 7 คน
2. วิทยากรให้คำชี้แจง “อยากให้นักเรียนย้อนกลับไปช่วงวัยเด็ก ชั้นเรียนไหนก็ได้ เคยมีประสบการณ์ถูกรังแก หรือมีความเกี่ยวข้องกับสถานการณ์การรังแกกันแบบใดบ้าง ให้เขียนถึงสถานการณ์นั้นแบบสั้น ๆ ใส่กระดาษ โดยองค์ประกอบของข้อความที่เขียน คือ มีผู้กระทำพฤติกรรม และผู้ถูกกระทำ”
3. วิทยากรให้แต่ละกลุ่มแบ่งปันเรื่องราวของตนเองภายในกลุ่มทุกคน ประมาณ 10 นาที
4. วิทยากรให้แต่ละกลุ่มคัดเลือกสถานการณ์ที่น่าสนใจ 1 สถานการณ์ และเล่าให้กลุ่มอื่นฟัง จากนั้นวิทยากรอธิบายคำจำกัดความของการรังแก โดยสรุปดังนี้ “การรังแกกัน (bullying) ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่
 - ⊕ มุ่งร้าย ตั้งใจทำร้ายจิตใจหรือร่างกาย เช่น ตั้งใจ ทำร้ายผู้อื่น
 - ⊕ พฤติกรรมที่เกิดขึ้นซ้ำ ๆ
 - ⊕ มักมีพื้นฐานมาจากการมีอำนาจเหนือกว่า เช่น ร่างกายแข็งแรงกว่า หรือสถานะทางสังคมเหนือกว่า”
5. วิทยากรเขียนสถานการณ์ที่แต่ละกลุ่มเลือกบนฟลิปชาร์ต และชี้แจงสมาชิก ดังนี้ “ขอให้นักเรียนปรึกษากันภายในกลุ่ม และส่งตัวแทนออกมาระบายสีความรุนแรงในปรอทความรุนแรงของเหตุการณ์นั้นตามความรู้สึกว่าอยู่ในระดับเท่าไร จาก 0 – 5 โดย 0 คือรู้สึกว่าไม่มีความรุนแรงเลย และ 5 คือ รู้สึกว่ามีความรุนแรงมากที่สุด ขอให้ทำจนครบทุกสถานการณ์” (วิทยากรวาดปรอทความรุนแรงตามจำนวนกลุ่มที่มีทั้งหมดในแต่ละสถานการณ์)

(ที่มา : คู่มือปฏิบัติสำหรับการดำเนินการป้องกันและจัดการการรังแกกันในโรงเรียน, 2561)

6. เมื่อทุกกลุ่มให้คะแนนความรุนแรงทุกสถานการณ์แล้ว วิทยากรกล่าวสรุปสั้น ๆ ดังนี้
“ในสถานการณ์การรังแกเดียวกัน นักเรียนแต่ละคนอาจจะมีความรู้สึก หรือความคิดเห็นต่อสถานการณ์แตกต่างกันได้”

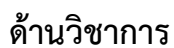
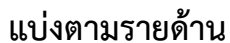
7. วิทยากรสุ่มถามนักเรียนประมาณ 2 – 3 คน ในประเด็นดังนี้

⊕ “นักเรียนคิดว่า คนที่ให้คะแนนความรุนแรงในระดับต่ำ เช่น 0 – 1 เขาจะแสดงออก หรือปฏิบัติต่อเหตุการณ์การรังแกต่างจากผู้ให้คะแนนความรุนแรงในระดับที่สูง เช่น 4 – 5 อย่างไร”

⊕ “นักเรียนคิดว่า ความรุนแรงของการรังแกกันระดับใดที่ท่านคิดว่าควรจะไปช่วยเหลือจาก 0 – 5”

8. วิทยากรกล่าวสรุปกิจกรรม

กิจกรรมที่ 1 ประชันแต่งโคลงสี่สุภาพ หัวข้อ “ไม่กลั่นเกลี้ยงกัน”

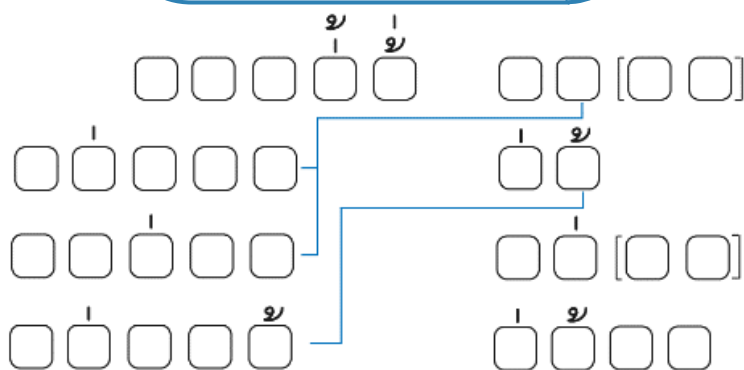
จุดประสงค์

1. นักเรียนได้ฝึกแต่งโคลงสี่สุภาพอย่างถูกต้องตามฉันทลักษณ์ ในวิชาภาษาไทย
 2. นักเรียนได้สะท้อนปัญหาและแนวทางการแก้ไขเรื่องการกลั่นแกล้งรังแกกันในโรงเรียน
- ในขอบเขตเนื้อหา 4 ด้าน ดังนี้ การกลั่นแกล้งทางกาย การกลั่นแกล้งทางวาจา การกลั่นแกล้งทางสังคม การกลั่นแกล้งทางออนไลน์

วิธีการดำเนินกิจกรรม

1. ให้นักเรียนแต่งโคลงสี่สุภาพคนเดียว/นักเรียนช่วยทำงานเป็นกลุ่ม
2. เมื่อผลงานเสร็จเรียบร้อย ให้นักเรียนมานำเสนอหน้าชั้นเรียนปกติ หรือชั้นเรียนออนไลน์
3. นักเรียนสามารถร่วมโหวตลงคะแนนให้เพื่อนเลือกโคลงที่ตนเองชื่นชอบ พร้อมให้เหตุผลประกอบ
4. นำแสดงผลงาน โดยจัดนิทรรศการ หรือเผยแพร่ให้ผู้อื่นได้ชื่นชมผลงานบนโลกออนไลน์ เช่น บนเฟซบุ๊ก เป็นต้น

ตัวอย่าง แผนผังโคลงสี่สุภาพ

ตัวอย่าง คำประพันธ์โคลงสี่สุภาพ

๑ เสียงลือเสียงเล่าอ้าง	อันใด พี่เอย
เสียงย่อมยอศใคร	ทั่วหล้า
สองเชื้อพี่หลับไหล	ลืมนั่น ฤพี่
สองพี่คิดเองอ้า	อย่าได้ถามเฝ้า
(ลิลิตพระลอ)	

ตัวอย่างโคลงสี่สุภาพ ด้านการกลั่นแกล้งทางกาย

๑ บิดหยิกหยอกชวนหน้า	ทุกวัน พี่เอย
ทำบ่อยเจ็บใจกัน	ย่อมบ้า
โดนตบไม่เข้าชั้น	ตาสว่าง เลยพี่
ชอบชวนคนอื่นให้	ชวนกันตัวเอง

ตัวอย่างโคลงสี่สุภาพ ด้านการกลั่นแกล้งทางวาจา

๑ เจอกันชอบกลั่นแกล้ง	ทุกวัน พี่เอย
แซวบ่อยให้อายกัน	ทั่วห้อง
ชอบอ้าว่าให้ฉันท	มุขเก๋า นะพี่
ชอบส่ง Line Add ให้	อย่าได้ แงงกัน

กิจกรรมที่ 2 Anti-bully questions

จุดประสงค์

1. นักเรียนได้ฝึกการอ่านประโยคภาษาอังกฤษ
2. นักเรียนได้สะท้อนปัญหาและแนวทางการแก้ไขเรื่องการกลั่นแกล้งรังแกกัน

วิธีการดำเนินกิจกรรม เล่นตั้งประโยคคำถามภาษาอังกฤษ จากสถานการณ์ที่กำหนดให้

ใบงานกิจกรรมที่ 2 Anti-bully questions

ชื่อ..... ชั้น..... เลขที่.....

สถานการณ์ที่1

ในห้องเรียน Harry ถูก Jake บังคับให้เอาการบ้านมาให้ลอกทุกเช้า
ไม่อย่างนั้นจะโดนแกล้งทุกวัน

Harry ควรจะบอกครูหรือไม่ ?

Every morning in the classroom, Jake forced Harry to give him
the homework so Jake could copy. If Harry refused, Jake would
bully him

☐

Harry tell the teacher

(ที่มา: <https://edgames.cfapp.org/en-question>)

❖ ด้านทักษะอาชีพ

กิจกรรมที่ 1 จับเข้าคู่ข่าว กับนักข่าว

จุดประสงค์

1. นักเรียนได้ฝึกการติดตามสืบค้นข่าวสารในประเด็นการกลั่นแกล้งรังแกกันในโรงเรียน ที่เป็นข่าวในสังคมไทยในปัจจุบันในโลกอินเทอร์เน็ต เพื่อให้นักเรียนรับรู้สถานการณ์ รู้เท่าทันเพื่อป้องกันไม่ให้ตนเองตกเป็นเหยื่อถูกกลั่นแกล้ง และไม่เป็นผู้ที่กลั่นแกล้งคนอื่น
2. นักเรียนได้มีโอกาสคิด และแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นข่าวที่ตนเองเลือก เพื่อฝึกทักษะให้เป็นผู้คิดเป็น และนำเสนอเป็น
3. นักเรียนได้ฝึกทักษะการสืบค้นข้อมูล และได้ฝึกทักษะการสรุปย่อใจความสำคัญ

วิธีการดำเนินกิจกรรม

ให้นักเรียนวิเคราะห์ข่าวการกลั่นแกล้งรังแกกันที่ส่งผลกระทบต่อเหตุการณ์รุนแรงที่นักเรียนสนใจอยากรจะนำมาเสนอให้ครูและเพื่อนฟังในชั้นเรียน โดยจะแบ่งเป็นกลุ่ม หรือทำงานคนเดียวก็ได้

ตัวอย่าง ข่าวนักเรียน ม.1 ขโมยปืนพอยิงเพื่อนในห้องเรียนที่ชอบล้อเลียนว่าเขาเป็นตุ๊ดจนเสียชีวิต

(ที่มา: <https://www.thairath.co.th/news/society/1729051>)

จากนั้นนักเรียนหาสาเหตุแรงจูงใจและวิธีป้องกันไม่ให้เกิดเหตุการณ์เกิดซ้ำได้อีก โดยเขียนใส่กระดาษและตอบคำถาม เสร็จแล้วครูจะเรียกสุ่มตัวแทนเพื่ออภิปรายร่วมกันกับครู และเรียงกลุ่มข่าวที่ต่างกัน จากนั้นช่วยแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม

ใบงานกิจกรรมที่ 1 จับเข้าคุยข่าว กับนักข่าว

ชื่อ..... ชั้น..... เลขที่.....

1. ระบุหัวข้อข่าว และเหตุใดจึงสนใจประเด็นนี้ (5 คะแนน)

.....

.....

.....

.....

.....

2. สรุปและเล่าเรื่องโดยย่อของเหตุการณ์ในข่าวให้สั้นกระชับได้ใจความ ไม่เกิน 5 บรรทัด (5 คะแนน)

.....

.....

.....

.....

.....

3. นักเรียนคิดว่าอะไรเป็นสาเหตุให้เกิดเหตุการณ์ดังกล่าว (5 คะแนน)

.....

.....

.....

4. นักเรียนคิดว่ามีวิธีป้องกันไม่ให้เกิดเหตุการณ์ดังกล่าวอย่างไร (5 คะแนน)

- 1)
- 2)
- 3)
- 4)
- 5)

รวมคะแนน

คะแนนการทำงานสืบค้นและการวิเคราะห์ คะแนนเต็ม 20 คะแนน ได้..... คะแนน

คะแนนในการนำเสนอ คะแนนเต็มคะแนน ได้ คะแนน

กิจกรรมที่ 2 นักสืบไซเบอร์

จุดประสงค์

1. นักเรียนได้รู้เท่าทันรูปแบบการกลั่นแกล้งรังแก หรือระรานทางไซเบอร์
2. นักเรียนได้ฝึกทำงานคนเดียว และทำงานเป็นทีม ที่จำเป็นสำหรับนักเรียนที่สนใจและชื่นชอบอาชีพนักสืบ

วิธีการดำเนินกิจกรรม

ให้นักเรียนสวมบทบาทการเป็นนักสืบไซเบอร์ โดยที่นักสืบแต่ละคนจะได้รับภารกิจ คือ ต้องทำการค้นหารูปแบบการกลั่นแกล้งรังแก หรือระรานทางไซเบอร์ แล้วนำข้อมูลที่ได้มานำเสนอแลกเปลี่ยนกันกับเพื่อนนักสืบคนอื่น จากนั้นให้ทุกคนช่วยกันประมวลผลข้อมูลที่ได้สืบมาได้ สรุปจัดเรียงประเด็นให้ชัดเจน

หลังกิจกรรมครูสรุปความรู้เรื่อง รูปแบบของการกลั่นแกล้งกันทางไซเบอร์ (Cyber Bullying) ให้นักเรียนฟัง

ใบความรู้กิจกรรมที่ 2

เรื่อง รูปแบบของการกลั่นแกล้งกันทางไซเบอร์ (Cyber Bullying)

รูปแบบของการกลั่นแกล้งกันทางไซเบอร์ (Cyber Bullying) เป็นการตั้งใจทำร้ายบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ซึ่งกระทำผ่านทางโลกไซเบอร์ สื่อสังคมออนไลน์ คอมพิวเตอร์ หรือโทรศัพท์ ดังนี้

☞ คำพูด จิตใจ โพสต์ด่าว่า ดูหมิ่นผู้อื่น โพสต์ข้อความเหยียดทำให้เสียใจ หรือบังคับให้ทำสิ่งต่าง ๆ โดยข่มขู่

☞ ทำให้อับอาย โพสต์ข้อความ ภาพ หรือวิดีโอ ทำให้เกิดความอับอาย

☞ สังคม กีดกันคนออกจากกลุ่มสื่อสังคมออนไลน์ ให้ร้ายเพื่อนให้ผู้อื่นเกลียดชัง

☞ เพศ ส่งข้อความ รูปภาพ หรือวิดีโอเกี่ยวกับเรื่องทางเพศ โดยที่ผู้อื่นไม่ต้องการ

☞ ทรัพย์สิน ล่อลวงให้เสียทรัพย์สิน

ตัวอย่างของการกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์

1. ส่งข้อความข่มขู่หรือหยาบคายทางอีเมล หรือส่ง SMS หรือในกล่องข้อความ

2. ใช้อุปบายให้ผู้อื่นเปิดเผยข้อมูลส่วนตัว หรือความลับที่น่าอาย แล้วนำไปเผยแพร่ต่อในสังคมออนไลน์

3. สร้างเว็บไซต์หรือเพจต่อต้าน หรือล้อเลียนเพื่อนที่ชั้นเรียน

4. สร้างแฟนเพจเพื่อเปรียบเทียบว่าใครสวยที่สุด และหน้าตาแย่มากที่สุดในโรงเรียน

5. โพสต์ข้อความหรือรูปภาพเพื่อกลั่นแกล้งผ่านสื่อออนไลน์ใน Facebook, YouTube, Twitter และ Line

(ที่มา: คู่มือผู้บริโภคเท่าทันสื่อ โครงการพัฒนาไกลเครือข่ายผู้บริโภคเผ่าระวังและเท่าทันสื่อ จังหวัดสงขลา ในยุคหลอมรวม สนับสนุนโดย กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์, 2564)

ใบงานกิจกรรมที่ 2 นักสืบไซเบอร์

ชื่อ..... ชั้น..... เลขที่.....

1. ให้นักสืบค้นหารูปแบบการกลั่นแกล้งรังแก หรือระรานทางไซเบอร์ ให้ได้มากที่สุด และเขียนข้อมูลลงในกระดาษนี้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ให้นักสืบค้นหาข้อมูลที่ได้มาแลกเปลี่ยนกับเพื่อน แล้วช่วยกันสรุปให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนมากที่สุด

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

❖ ด้านทักษะชีวิต

แนวคิดการพัฒนาทักษะชีวิต

มนุษย์เป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศ ดังนั้น การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์หรือพัฒนา “คน” ต้องทำอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดาสู่วัยเด็ก วัยรุ่น วัยทำงาน และวัยชรา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงวัยเด็กและวัยรุ่นเป็นวัยที่จะต้องมีการปลูกฝังการสร้างคุณค่าให้กับตนเองและคุณค่าความเป็นมนุษย์ ในขณะเดียวกันก็จะได้รับการพัฒนาทักษะชีวิตเพื่อ เป็นภูมิคุ้มกันความเสี่ยงในการดำเนินชีวิตทั้งปัจจุบันและอนาคต หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดให้ทักษะชีวิตเป็นสมรรถนะสำคัญที่ผู้เรียนทุกคนพึงได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านความรู้ ความรู้สึกรู้สึกคิด ให้รู้จักสร้างสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล รู้จักจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม ปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม รู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น ป้องกันตนเองในภาวะคับขัน และจัดการกับชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับวัฒนธรรมและสังคม

ดังนั้น เพื่อให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมค่าย มีแนวทางในการเสริมสร้างทักษะชีวิตให้นักเรียนที่สอดคล้องกับหลักสูตร สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้กำหนดแนวทางการเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับผู้เรียนในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเป็นแนวปฏิบัติในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการตระหนักรู้ และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจและการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การจัดการกับอารมณ์และความเครียด และการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้อื่น ซึ่งเป็นองค์ประกอบของทักษะชีวิต ที่ช่วยให้เด็กและเยาวชนมีพื้นฐานด้านอุปนิสัยที่ดีสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ความหมายของทักษะชีวิต ทักษะชีวิตเป็นความสามารถของบุคคลในการจัดการกับปัญหาต่าง ๆ รอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบัน และเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต องค์ประกอบของทักษะชีวิต สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดองค์ประกอบ ทักษะชีวิตสำคัญที่จะเป็นภูมิคุ้มกันให้กับเด็กและเยาวชนในสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงและเตรียมความพร้อมสำหรับการปรับตัวของผู้เรียนในอนาคตไว้ 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1. การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น หมายถึง การรู้ ความถนัด ความสามารถ จุดเด่น จุดด้อยของตนเอง เข้าใจความแตกต่างของแต่ละบุคคล รู้จักตนเอง ยอมรับ เห็นคุณค่าและภาคภูมิใจในตนเองและผู้อื่น มีเป้าหมายในชีวิตและมีความรับผิดชอบต่อสังคม

2. การคิดวิเคราะห์ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ หมายถึง การแยกแยะข้อมูลข่าวสาร ปัญหาและสถานการณ์รอบตัว วิพากษ์วิจารณ์ และประเมินสถานการณ์รอบตัวด้วยหลักเหตุผลและข้อมูลที่ถูกต้อง ระบุปัญหา สาเหตุของปัญหา หาทางเลือกและตัดสินใจในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์

3. การจัดการกับอารมณ์และความเครียด การจัดการกับอารมณ์และความเครียด หมายถึง ความเข้าใจ และรู้เท่าทันภาวะอารมณ์ของบุคคล รู้สาเหตุของความเครียด รู้วิธีการควบคุมอารมณ์ และความเครียด รู้วิธีผ่อนคลาย หลีกเลียงและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดอารมณ์ไม่พึงประสงค์ไปในทางที่ดี

4. การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น หมายถึง การเข้าใจมุมมอง อารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่น ใช้ภาษาพูดและภาษากาย เพื่อสื่อสารความรู้สึกนึกคิดของตนเอง รับรู้ความรู้สึกนึกคิดและความต้องการของผู้อื่น วางตัวได้ถูกต้อง เหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ ใช้การสื่อสารที่สร้างสัมพันธภาพที่ดี สร้างความร่วมมือ และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวัง

องค์ประกอบที่ 1 การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตัวเองและผู้อื่น

ระดับประถมศึกษา

1. ค้นพบความชอบ ความถนัด และความสามารถของตนเอง
2. ค้นพบจุดเด่นจุดด้อยของตนเอง
3. ยอมรับความแตกต่างระหว่างตนเอง และผู้อื่น
4. มองตนเองและผู้อื่นในแง่บวก
5. รู้สิทธิของตนเองและเคารพสิทธิผู้อื่น
6. รักและเห็นคุณค่าในตัวเองและผู้อื่น
7. มีความภาคภูมิใจในตนเองและผู้อื่น
8. มีความเชื่อมั่นในตนเองและผู้อื่น
9. มีความรับผิดชอบต่อสังคม

ระดับมัธยมศึกษา

1. ค้นพบความถนัด ความสามารถและ บุคลิกภาพของตนเอง
2. ค้นพบจุดเด่นจุดด้อยของตนเอง
3. ยอมรับความแตกต่างระหว่างตนเอง และผู้อื่น
4. มองตนเองและผู้อื่นในแง่บวก
5. รักและเห็นคุณค่าในตัวเองและผู้อื่น
6. มีความภาคภูมิใจในตนเองและผู้อื่น
7. มีความเชื่อมั่นในตนเองและผู้อื่น
8. รู้สิทธิของตนเองและเคารพสิทธิผู้อื่น
9. มีทักษะในการกำหนดเป้าหมาย และทิศทางสู่ความสำเร็จ
10. มีความรับผิดชอบต่อสังคม

(ที่มา : การพัฒนาทักษะชีวิตในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551)

องค์ประกอบที่ 2 การวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

ระดับประถมศึกษา

1. รู้จักสังเกต ตั้งคำถาม และแสวงหาคำตอบ
2. วิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของข้อมูล
ข่าวสารได้สมเหตุสมผล
3. ประเมินสถานการณ์และนำไปประยุกต์ใช้
ในชีวิตประจำวันได้
4. มีจินตนาการและมีความสามารถ
ในการคิดเชื่อมโยง
5. รู้จักวิพากษ์วิจารณ์บนพื้นฐานของ
ข้อมูลสารสนเทศที่ถูกต้อง
6. รู้จักวิธีการและขั้นตอนการตัดสินใจ
และแก้ปัญหาที่ถูกต้อง

ระดับมัธยมศึกษา

1. เลือกรับข้อมูลข่าวสารอย่างไตร่ตรอง
และรู้เท่าทันสังคมที่เปลี่ยนแปลง
2. ตัดสินใจในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เผชิญ
อย่างมีเหตุมีผลและรอบคอบ
3. แก้ปัญหาในสถานการณ์วิกฤต
ได้อย่างเป็นระบบ
4. มีจินตนาการและความคิด
ริเริ่มสร้างสรรค์
5. มองโลกในแง่ดี
6. มีทักษะในการแสวงหาข้อมูล
และใช้ข้อมูลให้เป็นประโยชน์
7. ประเมินและสร้างข้อสรุปบทเรียน
ชีวิตของตนเอง

(ที่มา : การพัฒนาทักษะชีวิตในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551)

องค์ประกอบที่ 3 การจัดการกับอารมณ์และความเครียด

ระดับประถมศึกษา

1. รู้เท่าทันอารมณ์ตนเอง
2. ควบคุมอารมณ์ของตนเองได้
3. จัดการกับอารมณ์ตนเองได้อย่างเหมาะสม
4. มีวิธีผ่อนคลายอารมณ์และความเครียดให้กับตนเอง
5. สร้างแรงจูงใจให้ตนเอง
6. ยุติข้อขัดแย้งในกลุ่มเพื่อนด้วยสันติวิธี
7. รู้จักสร้างความสุขให้กับตนเอง

ระดับมัธยมศึกษา

1. ประเมินและรู้เท่าทันสภาวะอารมณ์ที่เกิดขึ้นกับตนเอง
2. จัดการความขัดแย้งต่าง ๆ ได้ด้วยวิธีที่เหมาะสม
3. รู้จักคลายเครียดด้วยวิธีการที่สร้างสรรค์
4. รู้จักสร้างความสุขให้กับตนเองและผู้อื่น

(ที่มา : การพัฒนาทักษะชีวิตในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551)

องค์ประกอบที่ 4 การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

ระดับประถมศึกษา

1. เป็นผู้ฟังที่ดี
2. ใช้ภาษาและกิริยาที่เหมาะสมในการสื่อสาร
3. รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา
4. รู้จักแสดงความคิด ความรู้สึก ความชื่นชม และการกระทำที่ดีงามให้ผู้อื่นได้รับรู้
5. รู้จักปฏิเสธ ต่อรอง และร้องขอความช่วยเหลือในสถานการณ์เสี่ยง
6. ให้ความร่วมมือและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสร้างสรรค์
7. ปฏิบัติตามกฎหมาย กติกา และระเบียบ

ระดับมัธยมศึกษา

1. ยืนยันความต้องการของตนเองปฏิเสธ และต่อรองบนพื้นฐานของความถูกต้อง
2. กล้าแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์
3. ทำงานร่วมกับผู้อื่นตามวิถีประชาธิปไตย
4. มีจิตอาสาช่วยเหลือผู้อื่น
5. สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นด้วยการสื่อสารเชิงบวก
6. เคารพกฎกติกาของสังคม
7. ให้คำปรึกษาแก่ผู้อื่นได้

(ที่มา : การพัฒนาทักษะชีวิตในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551)

การเสริมสร้างทักษะชีวิตระดับประถมศึกษา – มัธยมศึกษา

ทักษะชีวิตเป็นความสามารถที่เกิดในตัวผู้เรียนได้ด้วยวิธีการสำคัญ 2 วิธี คือ

1. เกิดเองตามธรรมชาติเป็นการเรียนรู้ที่ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ และการมีแบบอย่างที่ดี แต่การเรียนรู้ตามธรรมชาติ จะไม่มีทิศทางและเวลาที่แน่นอน บางครั้งกว่าจะเรียนรู้ก็อาจสายเกินไป
2. การสร้างและพัฒนาโดยกระบวนการเรียนการสอน เป็นการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มผ่านกิจกรรมรูปแบบต่าง ๆ ได้ลงมือปฏิบัติ ได้ร่วมคิดอภิปราย แสดงความคิดเห็น ได้แลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ได้สะท้อนความรู้สึกรู้สึกนึกคิด มุมมอง เชื่อมโยง สู่วิถีชีวิตของตนเอง เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่และปรับใช้กับชีวิต

การเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อเป็นภูมิคุ้มกันปัญหาสังคมในเด็ก และเยาวชน

กลยุทธ์การเสริมสร้างทักษะชีวิต การเสริมสร้างทักษะชีวิตให้เกิดขึ้นกับเด็กในสถานศึกษา อยู่บนพื้นฐานของแนวความคิด 3 ประการ คือ ส่งเสริม ป้องกัน แก้ไขหรือรักษาและฟื้นฟู

ส่งเสริม หมายถึง การเสริมสร้างทักษะชีวิตให้เกิดขึ้นกับนักเรียนกลุ่มปกติ หรือมีพฤติกรรมปกติ (Normal Behavior) เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันปัญหาที่จะเกิดขึ้น ในการดำเนินชีวิตของเด็ก

ป้องกัน หมายถึง ช่วยเหลือเด็กที่มีพฤติกรรมเสี่ยง (Risk Behavior) เช่น เด็กที่เริ่มมีพฤติกรรมที่เป็นแนวโน้มเข้าสู่เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม ให้มีทักษะชีวิตและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นเด็กปกติ

แก้ไขหรือรักษาและฟื้นฟู หมายถึง การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนที่เป็นปัญหาแล้ว หรือป่วยแล้ว โดยการช่วยเหลือ บำบัดและรักษา

การเสริมสร้างทักษะชีวิต อาจแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มประเภท คือ

ทักษะชีวิตทั่วไป ซึ่งเป็นความสามารถพื้นฐานของเด็กที่จะเผชิญ กับปัญหาปกติในชีวิตประจำวัน เช่น ความขัดแย้ง ทะเลาะกัน การตัดสินใจเลือก ทำสิ่งต่าง ๆ เป็นต้น ความสามารถนี้กระทรวงศึกษาธิการ เรียกว่า “รู้คิด รู้ทำ และ แก้ปัญหาได้” และเป็นองค์ประกอบของทักษะชีวิตที่เรียกว่า ความคิดสร้างสรรค์ (Creative) และความคิดวิเคราะห์ (Critical Thinking) ความสามารถทั้ง 2 ประเภทนี้ เกิดจากการสอน ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และการใช้คำถามสะท้อนความคิด ของนักเรียนในการสอนตามปกติในชั้นเรียน ซึ่งการสอนแบบนี้ช่วยให้เด็ก ได้ฝึกคิดวิเคราะห์ และ คิดสร้างสรรค์

ทักษะชีวิตเฉพาะ คือ ความสามารถที่จำเป็นในการเผชิญ ปัญหาเฉพาะ เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาเอดส์ และเพศสัมพันธ์ที่ไม่เหมาะสม ฯลฯ ก็ต้องมีทักษะชีวิต เช่น ความตระหนักรู้ในตน ก็คือ ตระหนักในความแตกต่าง ระหว่างชายหญิงในเรื่องเพศ ความภูมิใจในตนเอง เช่น ตระหนักในคุณค่า และ ศักดิ์ศรีของชายหญิง ทักษะในการปฏิเสธการชวนไปมีพฤติกรรมเสี่ยง เป็นต้น

กิจกรรมการเสริมสร้างทักษะชีวิต กิจกรรมที่เสริมสร้างทักษะชีวิตเป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้ ผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนเป็นผู้ได้รับประโยชน์สูงสุดจากการเรียนรู้ ซึ่งลักษณะของกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็น สำคัญ และมีประสิทธิภาพในการเสริมสร้างทักษะชีวิต ผู้เรียนมีลักษณะ ดังนี้

1. กิจกรรมที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมค้นพบความรู้หรือสร้างความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้ผู้เรียน เกิดทักษะชีวิตในด้านการคิดวิเคราะห์ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เช่น กิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ โอกาสผู้เรียน แสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ข่าวสาร เหตุการณ์ สถานการณ์ หรือประสบการณ์ของ ผู้เรียน และกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้สืบค้นหรือศึกษา ค้นคว้า คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ความรู้จากสื่อ ต่าง ๆ และแหล่งเรียนรู้ทั้งภายใน และภายนอกสถานศึกษา ได้สะท้อนตนเอง เชื่อมโยงกับชีวิตและการ ดำเนินชีวิตในอนาคต

2. กิจกรรมที่ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ได้ลงมือกระทำกิจกรรม ลักษณะต่าง ๆ ได้ประยุกต์ใช้ความรู้ เช่น กิจกรรมทัศนศึกษา กิจกรรมค่าย กิจกรรมวันสำคัญ กิจกรรมชมรม/ชุมนุม กิจกรรมโครงการ/โครงการ กิจกรรม จิตอาสา เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้เป็นกิจกรรมที่จะทำให้เกิดการพัฒนาทักษะชีวิต ดังนี้

2.1 ได้เสริมสร้างสัมพันธภาพและใช้ทักษะการสื่อสาร ได้ฝึก การจัดการกับอารมณ์และความเครียดของตนเอง

2.2 ได้รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ทำให้เข้าใจผู้อื่นนำไปสู่ การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น รู้จักไตร่ตรอง ทำความเข้าใจและตรวจสอบ ตนเอง ทำให้เข้าใจตนเองและเห็นใจผู้อื่น

2.3 ได้รับการยอมรับจากกลุ่ม ได้แสดงออกด้านความคิด การพูด และการทำงาน มีความสำเร็จทำให้ได้รับคำชม เกิดเป็นความภูมิใจ และ เห็นคุณค่าตนเอง นำไปสู่ความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและสังคม

3. กิจกรรมที่กำหนดให้มีการอภิปรายแสดงความรู้สึกรู้สึกนึกคิด และ การประยุกต์ความคิดอย่างมีประสิทธิภาพ หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละครั้งด้วยประเด็นคำถามสะท้อน เชื่อมโยง ปรับใช้ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้บทเรียนสำคัญ ที่จะพัฒนาและเสริมสร้างทักษะชีวิตให้กับตัวผู้เรียน ได้ตระหนักรู้ และเห็นคุณค่า ในตนเองและผู้อื่น รู้จักการจัดการกับอารมณ์และความเครียดอย่างเหมาะสม รู้จักสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น รู้จักคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจและแก้ปัญหา อย่างสร้างสรรค์ โดยวิธีการสะท้อน (Reflect) ความรู้สึกและความคิดที่ได้รับจาก การปฏิบัติกิจกรรม เชื่อมโยง (Connect) กับประสบการณ์ในชีวิตที่ผ่านมา หรือ ที่ตนเองได้เรียนรู้มาแล้ว โดยครูหรือผู้จัดกิจกรรมเป็นผู้ตั้งประเด็นคำถามหลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการเรียนการสอนเนื้อหาสาระในหลักสูตรแล้ว เพื่อให้ผู้เรียน เปิดเผยตัวเอง ผ่านการสะท้อนความรู้สึกหรือมุมมอง (R : Reflect) ได้คิด เชื่อมโยงความรู้ใหม่กับประสบการณ์เดิมของผู้เรียน (C : Connect) และได้ประยุกต์ความรู้ (A : Apply) ไปใช้ในชีวิตจริงของผู้เรียน เรียกคำถาม ดังกล่าวโดยย่อว่าคำถาม R - C - A

✳ เทคนิคการใช้คำถาม R - C - A

คำถาม R - C - A เป็นคำถามที่สะท้อนประสบการณ์ของผู้เรียน มีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อ
ดึงประสบการณ์ของผู้เรียนที่เกี่ยวกับทักษะชีวิตของ บุคคลนั้นออกมา การทำกิจกรรมแล้วมีการตั้งคำถาม
R - C - A ร่วมด้วยจะทำให้ เด็กเข้าถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้มากขึ้น แล้วสามารถนำไปเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ หรือ
สิ่งต่าง ๆ ที่ผ่านมา รวมถึงการนำประสบการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้ไปปรับใช้ในอนาคต

ตัวอย่างแนวคำถาม R - C - A เพื่อสอบถามผู้เรียนหลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการจัดกิจกรรมการ
เรียนรู้รายครั้งแล้ว

1. คำถามเพื่อผลการสะท้อน (R : Reflect) ถามถึงสิ่งที่สังเกตเห็น มองเห็น หรือถามความรู้สึก
ที่เกิดขึ้นจากการร่วมกิจกรรม เช่น

✳ นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไร หรือมองเห็นอะไรในพฤติกรรมของ บุคคล หรือในการทำ
กิจกรรมร่วมกัน

✳ นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไรกับการขัดแย้งหรือการมีความเห็น ไม่ตรงกันของนักเรียนในกลุ่ม

✳ หลังจากเกิดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างการทำกิจกรรมครั้งนี้ นักเรียนคิดว่า ทุกคน
ที่เกี่ยวข้องมีความรู้สึกอย่างไร

✳ นักเรียนเคยสังเกตตนเองหรือไม่ว่า ใช้วิธีการใดจัดการกับความ ขัดแย้งในระหว่าง
การทำกิจกรรมร่วมกัน หรือในกลุ่มทำอะไรความขัดแย้ง ในกลุ่มเพื่อนจึงยุติลงได้

2. คำถามเพื่อการเชื่อมโยง (C : Connect) ถามเพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างประสบการณ์
หรือความรู้ที่เคยมีมาก่อนกับประสบการณ์ หรือความคิดที่ได้จากการเรียนรู้ใหม่ เช่น

✳ ในช่วงที่ผ่านมานักเรียนเคยเห็น เคยมีความรู้สึก หรือเคยปฏิบัติ มาอย่างไรบ้าง

✳ สิ่งที่เกิดขึ้นหรือพบเห็นสอดคล้อง เหมือนหรือคล้ายคลึงกับสิ่งที่นักเรียนเคยปฏิบัติมา
อย่างไรบ้าง

✳ นักเรียนเคยมีความขัดแย้งกับเพื่อนระหว่างทำกิจกรรมที่ผ่านมา หรือไม่ เกิดจากสาเหตุใด

✳ นักเรียนเคยจัดการ หรือสยบความขัดแย้งไม่ให้ลุกลามบานปลาย ได้อย่างไรบ้าง

3. คำถามเพื่อการปรับใช้ (A : Apply) ถามถึงปัจจุบัน และ การเผชิญเหตุการณ์ในอนาคต เช่น

✳ ในอนาคต ถ้านักเรียนพบเห็นหรือเจอเหตุการณ์ หรือมีความรู้สึกอย่างนี้ นักเรียนจะมี
แนวทางปฏิบัติอย่างไร

✳ ในการทำงานกลุ่มครั้งต่อไป หากมีความขัดแย้งเกิดขึ้นอย่างนี้อีก นักเรียนจะอย่างไร
หรือคลี่คลายสถานการณ์อย่างไร

✳ นักเรียนตั้งใจจะทำอะไร ปฏิบัติอย่างไร หรือเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง เพื่อการมีชีวิต
ที่ดีในอนาคต หรือเพื่อการเรียนที่ดีขึ้น หรือเพื่อการทำงานให้สำเร็จ

การที่ผู้เรียนได้มีโอกาสสนทนา หรืออภิปรายเพื่อตอบคำถาม มีความสำคัญต่อการพัฒนาทักษะชีวิตอย่างมาก เพราะการสนทนาสอบถามและตอบคำถามแบบเชื่อมโยง จะทำให้ผู้เรียนมองเห็นความเชื่อมต่อกันระหว่างการเรียนรู้ และพฤติกรรมการเรียนรู้กับประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน ผู้เรียนจะมองเห็นความเป็นจริงในชีวิตของตน และถูกท้าทายให้คิดหาทางออก ให้โอกาสได้สร้างแนวความคิดหรือมุมมองใหม่ ๆ ได้ร่วมแบ่งปันความคิดเห็น ความกังวลในใจ และประสบการณ์ของตนเองร่วมกันอย่างต่อเนื่อง อย่างมีวิจารณ์ญาณ นำไปสู่ความเข้าใจที่ลึกซึ้ง และยังเป็นการส่งเสริมความคิดขั้นสูง และพัฒนาทักษะการฟัง การพูดของผู้เรียนอีกด้วย ทั้งนี้ ครูหรือผู้สอนจะต้องใช้ เทคนิคการตั้งคำถามให้ผู้เรียนสะท้อน - เชื่อมโยง - ปรับใช้ (R - C - A) ในเรื่อง ที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต และการพัฒนาทักษะชีวิตของผู้เรียนในด้านบวก หลังจากสิ้นสุดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามเนื้อหาสาระ วัตถุประสงค์ และ ตัวชี้วัดในรายวิชาที่หลักสูตรกำหนดในแต่ละกิจกรรม หรือแต่ละรายชั่วโมงเรียนเสมอการเสริมสร้างทักษะชีวิตให้กับผู้เรียน ในช่วงวัยการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นการสร้างคนให้มีประสิทธิภาพ ทั้งด้านความสามารถภายในและความสามารถภายนอก ซึ่งความสามารถภายในเป็นความสามารถที่จะจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในตนเองและระหว่างตนเองกับผู้อื่น เช่น การตัดสินใจ การแก้ปัญหา การจัดการกับความขัดแย้ง การจัดการกับความรู้สึกของตนเอง การควบคุมตนเอง การสร้างสัมพันธภาพ การปรับตัว การช่วยเหลือผู้อื่น และการรับผิดชอบตัวเอง

แผนภูมิการจัดการเรียนรู้และการใช้คำถาม R-C-A ที่สร้างทักษะชีวิต
พื้นฐานในการเรียนการสอน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้

หน่วยการเรียนรู้.....
กลุ่มสาระการเรียนรู้.....ชั้น.....

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รายชั่วโมง/ครั้ง

วิเคราะห์กิจกรรมและทิศทางของพฤติกรรม/ตัวชี้วัดทักษะชีวิตรายชั้นปี

กำหนดคำถาม R-C-A เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตตามเป้าหมาย

ปฏิบัติกิจกรรมตามแผนการเรียนรู้รายชั่วโมง/รายครั้งของกลุ่มสาระการเรียนรู้

ใช้คำถาม R-C-A ในการสนทนา อภิปราย วิเคราะห์ความคิดเห็น

ประเมินผล สะท้อนผลการจัดการจัดการเรียนรู้บันทึกผล

(ที่มา: วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2556)

◆ การใช้คำถาม R-C-A

เทคนิคการใช้คำถาม Reflect - Connect - Apply ในตอนท้ายของกระบวนการจัดการเรียนรู้ ครูจะต้องตั้งคำถามเพื่อสนทนาให้ผู้เรียนได้ วิเคราะห์ สะท้อน เชื่อมโยงและประยุกต์ใช้ ให้เกิดการพัฒนา คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของทักษะชีวิตอย่างต่อเนื่องและพัฒนาองค์ความรู้ โดยเริ่มจากการถามความรู้สึก หรือสะท้อนมุมมอง (Reflect) แล้วคิดเชื่อมโยง (Connect) และจบด้วยคำถามให้อภิปรายเพื่อ การประยุกต์ใช้ (Apply) ด้วยการสร้างองค์ความรู้ เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับใช้ในสถานการณ์ใหม่ที่อาจต้อง เผชิญในชีวิตประจำวันและอนาคต

คำถามเพื่อการสะท้อน (R-Reflect)	คำถามเพื่อการเชื่อมโยง (C-Connect)	คำถามเพื่อการปรับใช้ (A-Apply)
นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไรบ้าง ที่เราได้เรียนรู้ได้ทำงานร่วมกัน	ในช่วงที่ผ่านมา นักเรียนเคยมีความรู้สึกอย่างนี้เกิดขึ้นหรือไม่ แล้วนักเรียนทำอย่างไรกับความรูสึกนั้น (มีวิธีการอย่างไรจัดการกับความรูสึกทางลบที่เกิดขึ้น)	ในโอกาสต่อไป ถ้าหากนักเรียนเกิดความรู้สึกอย่างนี้อีก นักเรียนจะมีวิธีการอย่างไร ไม่ให้ความรูสึกรบกวนตัวเรามาก (ช่วยกันคิด)
- นักเรียนได้สังเกตหรือได้เห็นไหมว่า สิ่งที่เราแสดงออกต่อเพื่อนในกลุ่มเป็นอย่างไร (ดี/ไม่ดี) - ในการทำงานร่วมกันในครั้งต่อไป หากมีความขัดแย้งหรือการเห็นไม่ตรงกันแบบนี้ อีกนักเรียนจะทำอย่างไรหรือคลี่คลายเหตุการณ์อย่างไร	- ในการทำงานร่วมกับเพื่อนที่ผ่านมา นักเรียนเคยแสดงออกหรือเคยเห็นเพื่อนแสดงออกต่อเพื่อนของเราเช่นครั้งนี้หรือไม่ - นักเรียนคิดว่าการแสดงออกนั้นดีหรือไม่ดี ทำความเดือดร้อนให้ผู้อื่นหรือไม่ ใครชอบ/ไม่ชอบบ้าง - ครั้งนั้นนักเรียนแก้ไขอย่างไร	ในการทำงานร่วมกันในครั้งต่อไปหากมีความขัดแย้งหรือการเห็นไม่ตรงกันแบบนี้ อีกนักเรียนจะทำอย่างไรหรือคลี่คลายเหตุการณ์อย่างไร

(ที่มา : วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2556)

คำถามเพื่อการสะท้อน (R-Reflect)	คำถามเพื่อการเชื่อมโยง (C-Connect)	คำถามเพื่อการปรับใช้ (A-Apply)
นักเรียนมีความรู้สึกหรือมีความคิดเห็นอย่างไรกับความขัดแย้งหรือการมีความคิดเห็นไม่ตรงกันของเพื่อน ๆ ในกลุ่ม/ในห้องเรียน	- ความขัดแย้งครั้งนี้หรือเหตุการณ์แบบครั้งนี้เหมือนกับครั้งก่อน ๆ หรือไม่ มันเกิดขึ้นได้อย่างไร - นักเรียนทำอะไรหรือปฏิบัติอย่างไรกับความรู้นั้น - นักเรียนทำอะไร จึงหยุดความขัดแย้งการเห็นไม่ตรงกันได้	ในการทำงานร่วมกันในครั้งต่อไป หากมีความขัดแย้งหรือการเห็นไม่ตรงกันแบบนี้อีก นักเรียนจะทำอย่างไร หรือคลี่คลายเหตุการณ์อย่างไร
นักเรียนเคยสังเกตตนเองหรือไม่ว่า ตนเองมีวิธีการอย่างไร ทำให้ตนเองไม่โกรธ เมื่อเกิดความขัดแย้งกันกับเพื่อน ๆ และทำอย่างไรบ้างกับความขัดแย้งนั้น จึงไม่รุกรามไปและยุติได้ (ขณะทำกิจกรรมปัจจุบัน)	นักเรียนคิดว่าที่ผ่านมาความขัดแย้งความโกรธนั้นมีสาเหตุมาจากอะไร ถ้าย้อนกลับไปได้นักเรียนจะไม่ทำ/ปฏิบัติ.....(ทางลบ).....แต่จะทำ/ปฏิบัติ...(ทางบวก).....	- นักเรียนคิดว่าจะทำอะไรหรือปฏิบัติตนอย่างไร ปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างไร เพื่อให้สัมพันธ์ภาพระหว่างเพื่อนดีขึ้น - นักเรียนตั้งใจจะเปลี่ยนแปลงหรือปรับวิธีการทำงานร่วมกันในกลุ่มอย่างไรบ้าง เพื่อให้อยู่ร่วมกันทำงานร่วมกันได้อย่างราบรื่น

(ที่มา : วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2556)

การใช้คำถาม R-C-A เพื่อการสนทนา อภิปรายมีความสำคัญต่อการพัฒนาทักษะชีวิตเป็นอย่างมาก เพราะจะทำให้ผู้เรียนมองเห็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้ และพฤติกรรมการเรียนรู้กับประสบการณ์ให้ชีวิตประจำวัน ทำให้ผู้เรียนได้เกิดแนวความคิดองค์ความรู้ใหม่ ๆ ได้ร่วมแบ่งปันความคิดเห็นและประสบการณ์ร่วมกันเพื่อนร่วมชั้นอย่างต่อเนื่อง เป็นการคิดอย่างมีวิจารณญาณ นำไปสู่ความเข้าใจที่ลึกซึ้ง และยังเป็นการส่งเสริมการคิดขั้นสูง ครูหรือผู้สอนจะต้องใช้เทคนิคการตั้งคำถามให้ผู้เรียนสะท้อน – เชื่อมโยง - ปรับใช้ (R-C-A) ในการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตในด้านบวก หลังสิ้นสุดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามเนื้อหา สาระ วัตถุประสงค์และตัวชี้วัดในรายวิชาที่หลักสูตรกำหนดในแต่ละกิจกรรมหรือแต่ละรายชั่วโมงเรียนสม่ำเสมอ จึงจะทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่แท้จริงในตัวผู้เรียน

กิจกรรมที่ 1 ปัญหาที่มีทางแก้

วัตถุประสงค์

การแก้ไขปัญหาเป็นทักษะที่สำคัญส่งผลต่อการใช้ชีวิต โดยเฉพาะเด็ก ๆ จำเป็นต้องมีความสามารถการแก้ไขปัญหาที่ดี พ่อแม่ส่วนใหญ่จะแก้ไขปัญหาให้ลูก บางครั้งเมื่อเผชิญปัญหาโดยไม่มีพ่อแม่ก็จะแก้ไม่เป็นหรือใช้วิธีที่ไม่เหมาะสม เพื่อให้เด็กหาสาเหตุและวิธีแก้ปัญหาได้หลายวิธี

อุปกรณ์

- ☞ กระดาษฟลิปชาร์ต
- ☞ ปากกาเคมี

วิธีการดำเนินกิจกรรมตามเทคนิคการใช้คำถาม R-C-A

1. ครูแบ่งกลุ่มเด็ก 5 – 7 คน แล้วให้เด็กหาปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน
2. ครูให้เด็กเขียนปัญหาที่ได้บนกระดาษฟลิปชาร์ตของกลุ่มตนเองให้เห็นเด่นชัด
3. ครูชวนให้เด็กแต่ละกลุ่มคิดหาสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาในปัญหาของกลุ่มตัวเอง
4. ครูให้เด็กสรุปสาเหตุของปัญหาและเขียนบนกระดาษฟลิปชาร์ตของกลุ่มตนเอง
5. คุณครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันคิดแก้ไขปัญหามาจากสาเหตุทั้งหมดที่ได้
6. คุณครูให้นักเรียนสรุปวิธีแก้ปัญหทั้งหมดและเขียนบนกระดาษฟลิปชาร์ตของกลุ่มตนเอง
7. คุณครูให้นักเรียนเลือกวิธีแก้ปัญหที่เหมาะสมกับตนเอง และถามนักเรียนว่า เพราะอะไรจึงเลือกวิธีแก้ปัญหานี้
8. คุณครูสรุปให้นักเรียน ปัญหาทุกปัญหามีสาเหตุหลายอย่าง แต่ละสาเหตุก็มีหลายวิธีแก้ เลือกวิธีแก้ปัญหามาให้เหมาะสมกับตนเอง

กิจกรรมที่ 2 ชื่ออารมณ์ของฉัน

วัตถุประสงค์

การรับรู้และเรียนรู้อารมณ์ รวมถึงเข้าใจว่าอารมณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นนั้น มีหลายรูปแบบและหลายที่มา จะทำให้นักเรียนมีการแสดงออกทางอารมณ์ที่เหมาะสม รวมทั้งการจัดการอารมณ์ที่ไม่พึงประสงค์ได้อย่างดี ไม่ส่งผลกระทบต่อผู้อื่น

อุปกรณ์

- ☞ กระดาษฟลิปชาร์ตและปากกาเคมี
- ☞ รูปภาพประกอบ

(ที่มา : คู่มือปฏิบัติสำหรับการดำเนินการป้องกันและจัดการการรังแกกันในโรงเรียน, 2561)

วิธีดำเนินกิจกรรมตามเทคนิคการใช้คำถาม R-C-A

1. คุณครูถามนักเรียนว่า รู้จักอารมณ์ไหม อารมณ์ มีอะไรบ้าง
2. คุณครูให้นักเรียนเขียนอารมณ์ในกระดานดำหรือฟลิปชาร์ต
3. คุณครูชี้ให้นักเรียนเห็นว่า อารมณ์มีหลายอย่าง
4. คุณครูออกมาขีดเส้นใต้อารมณ์ที่ทำให้มีความสุข และวงกลมอารมณ์ที่ทำให้มีความทุกข์
5. คุณครูให้นักเรียนดูภาพความโกรธ (ภาพที่1)
6. คุณครูถามนักเรียนว่ารู้ได้อย่างไรว่าโกรธ
7. คุณครูแบ่งกลุ่มนักเรียน 4-5 คน แล้วให้นักเรียนช่วยกันตอบคำถาม ดังนี้
 - ⊕ ความโกรธดีหรือไม่ดี
 - ⊕ ความโกรธมีผลเสียอะไรบ้าง
 - ⊕ จะควบคุมความโกรธได้อย่างไร
 - ⊕ เราจะไม่ทำให้เพื่อนโกรธได้อย่างไร โดยให้เขียนลงกระดาษฟลิปชาร์ต
8. คุณครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอหน้าชั้น
9. สรุปการจัดการความโกรธให้นักเรียนอีกครั้ง

มนุษย์มีความแตกต่างกันทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความสามารถแตกต่างกันเนื่องจากแต่ละบุคคลเกิดมาด้วยครอบครัวที่ต่างกัน สภาพแวดล้อมการเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน จึงทำให้กระบวนการคิด การตัดสินใจ การดำเนินชีวิตไม่เหมือนกัน รวมถึงความละเอียดอ่อนของความรู้สึกและอารมณ์ที่แตกต่างกันด้วย ดังนั้น การอยู่ร่วมกันในสังคมให้มีความสุข จึงต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่าง ต้องมีการสื่อสารทำความเข้าใจให้ตรงกันมากที่สุด จะช่วยให้ปัญหาที่เกิดขึ้นน้อยลง กิจกรรมข้างต้นเป็นเพียงตัวอย่าง ที่มีการสอดแทรกความรู้ ความคิด และการแสดงออกผ่านกิจกรรมเพื่อใช้ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ความเสี่ยง เพื่อลดการบูลลี่ การกลั่นแกล้ง การรังแกกัน ผู้นำกิจกรรมไปใช้ ควรต้องปรับให้เหมาะสมกับช่วงวัย ตัวบุคคล ภาวะของปัญหา รวมทั้งทักษะด้านต่างๆ ตามสภาพบริบทหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

ส่วนที่ 4

Case Study Bully ที่ heal ใจ

บทนำ

พฤติกรรมการถูกกลั่นแกล้ง (Bullying) คือ การกลั่นแกล้งที่แสดงออกทางร่างกาย คำพูด สังคม หรือ ทางไซเบอร์ ซึ่งมักเกิดขึ้นในสังคมที่มีช่องว่างระหว่างผู้ที่มีพลังกำลัง หรืออำนาจมากกว่า แสดงออกแก่ผู้ที่อ่อนแอกว่า และมีโอกาสเกิดขึ้นซ้ำ ๆ ปัจจุบันพบการบูลลี่ในโรงเรียนจำนวนมาก ซึ่งนำไปสู่ปัญหาสภาพทางจิตใจที่ร้ายแรงได้ในอนาคต การบูลลี่สามารถเกิดขึ้นได้ในทุกช่วงวัย แต่จะพบได้มากที่สุดและรุนแรงที่สุดในช่วงที่เด็กเปลี่ยนผ่านจากชั้นประถมศึกษาไปสู่ชั้นมัธยมศึกษา และมีแนวโน้มลดลงในช่วงมัธยมศึกษาตอนปลาย (สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ (2561 : 3))

ในแต่ละช่วงวัย จะมีการบูลลี่ที่แตกต่างกันไป ดังนั้นพ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือครูในโรงเรียนจึงเป็นบุคคลสำคัญ ในการป้องกันและสร้างเกราะป้องกันตัวให้เด็ก ๆ และหากเกิดการบูลลี่ขึ้นแล้ว พ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือครูในโรงเรียน จะต้องหาวิธีแก้ไขได้อย่างทันท่วงที เพื่อมิให้เด็กตกเป็นเหยื่อของการถูกบูลลี่

ในส่วนนี้ จะยกตัวอย่าง Case study bully ในแต่ละช่วงวัย ตลอดจนบทบาทของพ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือครูในโรงเรียน ในการป้องกัน แก้ไข และแนวคิดที่ได้จาก Case study bully ดังนี้

Bully วัยกระเตาะ (ปฐมวัย)

ปัญหา : การเลี้ยงลูกแบบตามใจ ของผู้ปกครองของไมเคิล

(Besag, Valerie E. 1993 : 170 - 172)

ไมเคิลเป็นเด็กชายอายุ 6 ขวบ ที่พบว่าไม่สามารถไปโรงเรียนได้ เมื่อแต่งตัวพร้อมที่จะไปโรงเรียน เขาจะกระตือรือร้นแล้วร้องและซ่อนตัวอยู่ใต้เตียง ในที่สุดเขาก็ยอมรับว่า เขากลัวการไปโรงเรียน ไมเคิลบอกว่า ชีวิตในโรงเรียนจะมีเด็กผู้ชายที่อายุมากกว่ารวมถึงนักเรียนในชั้นเรียนยืนล้อมไมเคิลและหัวเราะเยาะ

จากการศึกษาข้อมูลพบว่า แม้เขาจะไม่มีเพื่อนในโรงเรียน แต่การกลั่นแกล้งก็ไม่เป็นไปตามที่ไมเคิลกล่าวไว้ เด็กคนอื่น ๆ พุดหยาดคายเกี่ยวกับเขา เขาถูกผลักออกไปให้พ้นทางและไม่ได้รับอนุญาตให้เข้าร่วมเกมอย่างใดก็ตาม ปัญหาหลักคือ ไมเคิลอยู่อย่างโดดเดี่ยว และพ่อแม่ของไมเคิลซึ่งเข้มงวดมาก วิตกกังวลและห่วงใยไมเคิล เมื่อเขากลับจากโรงเรียนพ่อแม่และแม่จะบ่นว่าเกี่ยวกับเด็กคนอื่น ๆ

ในไม่ช้าก็พบว่าไมเคิลถูกล้อเลียนเรื่องน้ำหนักเกินอย่างมาก นอกจากนี้ แม่ของเขาเพิ่งสูญเสียลูกไปเมื่อไม่นานมานี้เขาเสียใจมาก จึงหันมาดูแลไมเคิลเหมือนเด็กหัดเดิน ทำทุกอย่างเพื่อเขา ไมเคิลไม่ได้รับอนุญาตให้ออกไปเล่น นอกจากนี้ ไมเคิลยังรู้สึกอึดอัดเพราะแต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่ไม่เหมาะสมกับ วัยและสภาพอากาศ แม้แต่ในฤดูร้อน ไมเคิลก็ยังสวมเสื้อโค้ท ถุงมือ และสวมหมวก

ไมเคิลมีปัญหาไม่สามารถแต่งตัวเองได้ เดินลงบันไดโดยไม่จับราวจับบันไดไม่ได้ ขี้จุกจิก ยาน ปีนหรือกระโดดไม่ได้ เด็กคนอื่น ๆ ไม่ยอมให้เขาเข้าร่วมเล่นเกมและหัวเราะเยาะความขี้เขินและความขี้อายของเขา

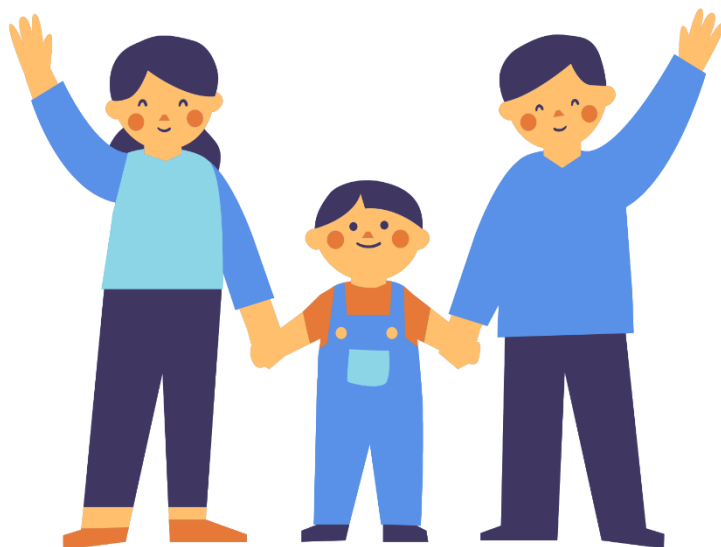
ครอบครัวไมเคิลซื้อสุนัขพันธุ์อัลเซเชียนมาเพื่อเฝ้าบ้าน เพราะบ้านถูกบุกรุกและทำลายบ่อยครั้ง แต่ไมเคิลกลัวสุนัขมาก ดังนั้นปัญหาของเขาจึงยิ่งทวีคูณ

การป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมถูกลั่นแกล้ง (Bullying) ▲ ● ■	
บทบาทของพ่อแม่ ผู้ปกครอง	บทบาทของครู
1. ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการรับประทานอาหารของไมเคิลและเห็นว่าควรซื้ออะไรและเตรียมอาหารง่าย ๆ เพื่อช่วยการลดน้ำหนักของไมเคิล 2. ให้อิสระและสนับสนุนไมเคิลในการแสดงออกอย่างอิสระมากขึ้น โดยแสดงจุดมุ่งหมายว่าจะทำสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างไร แทนที่จะทำทุกสิ่งทุกอย่างให้ไมเคิลเหมือนเคย เพราะสิ่งนี้ทำให้ไมเคิลมั่นใจในความสามารถของตัวเองอย่างค่อยเป็นค่อยไป 3. พยายามทำให้เป้าหมายหลักของเขาคือการช่วยไมเคิล โดยพาไมเคิลออกไปนอกบ้านมากขึ้นและปล่อยให้เขาออกไปเล่นข้างนอก 4. ควรใจเย็นและตั้งสติ ไม่ควรใช้วิธีรุนแรง ตำหนิหรือต่อว่าให้ลูกอับอายต่อหน้าคนอื่น เพราะอาจทำให้เกิดบาดแผลใหม่ในใจลูกได้ ควรหาทางพูดคุยกับลูก ปรีกษาคณครู หรือนักจิตวิทยาเด็ก เพื่อช่วยกันหาทางแก้ไขอย่างเหมาะสมต่อไป	1. ให้คำแนะนำเกี่ยวกับเสื้อผ้าที่เหมาะสมกับอายุและสภาพอากาศ และมีการอธิบายให้พ่อแม่ของไมเคิลทราบว่าสิ่งนี้ทำให้ไมเคิลเป็นที่จับตามองในหมู่เพื่อนของเขา 2. ให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจในการลองเล่นเครื่องเล่นต่าง ๆ ในโรงเรียน ได้แก่ ชิงช้า วงเวียน สไลเดอร์ จักรยาน และลดความไวของเครื่องเล่นต่าง ๆ อย่างระมัดระวังเพื่อให้เขากลับน้อยลงเพื่อสร้างความมั่นใจในการเล่นเครื่องเล่นต่าง ๆ 3. ให้กำลังใจผู้ปกครองและเสนอความคิดเห็นในเชิงบวกเกี่ยวกับพัฒนาการของไมเคิล 4. ชักชวนเพื่อนในชั้นเรียนของไมเคิลให้เล่นกับไมเคิล และถ้าไมเคิลอยู่ในการเล่นของเพื่อน ๆ เด็ก ๆ เหล่านั้นก็ได้รับคำชมเชย 5. อยู่ในสนามเด็กเล่นร่วมกับไมเคิลและเพื่อนของเขาเพื่อให้ไมเคิลได้รับการยอมรับจากความเคยชิน 6. หาเพื่อนให้ เพราะการมีเพื่อนจะทำให้เด็ก ๆ มีความมั่นใจในตัวเองมากขึ้น รู้สึกว่ามีใครสักคนอยู่เคียงข้าง หากเกิดการถูกลั่นแกล้ง มีโอกาสที่เพื่อนจะช่วยตอบโต้ หรือพากันหลีกเลี่ยง ก็จะช่วยให้สถานการณ์เหล่านั้นไม่บานปลาย จนนำไปสู่การทำร้ายร่างกายที่รุนแรง

ข้อเสนอแนะ

1. อ้วน (ไม่) ได้แต่ขอให้แข็งแรง
2. ต้อง (ใจ) กล้า แทนที่จะกลัว (ใจ) ตัวเอง
3. มั่นใจใส่อะไรก็สวยหล่อ....การแต่งตัวอย่างไรให้เหมาะสมวัย
4. กำลังใจเป็นพลังในการก้าวเดินต่อไป...การฝึกฝนทำให้เกิดทักษะ
5. อดีตทำให้กลัวจะซ้ำรอยเดิม ประสบการณ์ใหม่ ๆ ทำให้ชีวิตได้เรียนรู้เพิ่ม
6. สังคมรอบตัวเรา เราสามารถเลือกได้ว่าชอบแบบไหน ไม่ชอบแบบไหน
7. เด็กทุกคนก็เปรียบเสมือนผ้าขาวที่รอคอยให้พ่อแม่ ผู้ใหญ่ และคนรอบข้างคอยแต่งเติมสีสัน เพื่อชี้นำเส้นทางชีวิตดี ๆ ให้กับเขา ดังนั้นการมีพื้นฐานครอบครัวอบอุ่น มีความรักเอาใจใส่ลูกน้อยของตนเองจึงถือเป็นเรื่องที่สำคัญที่ทุกคนต้องให้ความสำคัญ เพราะอย่าลืมว่าครอบครัวคือสถาบันแรกในการช่วยสร้างสังคมให้แข็งแรง ยั่งยืน ไม่เพิ่มภาระต่อผู้อื่น
8. ยิ่งเราอายุเพิ่มมากขึ้นเราต้องอยู่กับสังคมให้ได้และต้องยอมรับกับสิ่งต่าง ๆ ที่จะต้องเกิดขึ้นมา วัยเด็กเป็นวัยที่สำคัญมาก ตอนเด็กปลูกฝังให้เขาเป็นแบบไหนโตขึ้นมาเขาก็เป็นแบบนั้น

Bully วัยละอ่อน(ประถมศึกษา)

ปัญหา : ปัญหาครอบครัวสู่พฤติกรรมการรังแกกาเร่

(Besag, Valerie E. 1993 : 169 - 170)

กาเร่อายุ 10 ปี เป็นเด็กตัวเล็กมาก รูปร่างไม่สมส่วน เขามักทำผลงานของตัวเองและของเด็กคนอื่น ๆ และเขาจะพยายามหยุดคนอื่น ๆ ไม่ให้ทำงาน ลักษณะที่น่ากังวลที่สุดในพฤติกรรมของเขาคือ เมื่ออารมณ์เสียเขามักจะนำมิดทำครัวที่ขโมยมาจากบ้านไปโรงเรียน เด็กคนอื่น ๆ ดูเหมือนจะกลัวเขา แต่เขาไม่ได้ขู่ใคร เขาใช้มันเพื่อทำร้ายตัวเองด้วยการขีดข่วนหรือกรีดมือของเขา นอกจากนี้เขายังจงใจฉีกและตัดเสื้อผ้าของเขาและตัดเสื้อผ้าของเพื่อนร่วมชั้นของเขาด้วย ภาพรวมของกาเร่ คือเป็นเด็กชายที่มีอารมณ์รุนแรงและอารมณ์แปรปรวน ซึ่งทำให้ทั้งบุคลากรในโรงเรียนและนักเรียนหวาดกลัว

กาเร่มีพื้นฐานครอบครัวที่ยากลำบาก แม่ของเขาถูกเลี้ยงดูมาในสถานสงเคราะห์เด็ก และมักจะต่อต้านความช่วยเหลือ พ่อของกาเร่เป็นคนชอบใช้ความรุนแรง กาเร่เป็นลูกคนโตในบรรดาลูกสี่คน ทุกคนหัวเราะเยาะเพราะแม่ของเขายังเด็ก ครอบครัวนี้อยู่ในสถานะทางการเงินที่ย่ำแย่อย่างมาก

แม่ของกาเร่ ตั้งท้องอีกครั้งถึงแม้จะได้รับการตรวจจากหมออนามัยเป็นประจำ ทำให้ครอบครัวนี้อยู่กันค่อนข้างวุ่นวาย แต่พ่อแม่ก็ดูแลและสนับสนุนเด็กๆ ทุกคน จากการประเมินสถานการณ์ในโรงเรียนของกาเร่ เขาจะเป็นเด็กก้าวร้าวเมื่อถูกกลั่นแกล้งเท่านั้น เขาเป็นแพะรับบาปของกลุ่มมาหลายปี ทั้งตัวเล็กและอ่อนแอ ไม่สามารถป้องกันตัวเองได้ เขาวิตกกังวลอย่างมากเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งในสนามเด็กเล่นและท้องถนน เขามักจะฝันร้าย และโดยทั่วไปมีพฤติกรรมประหลาด มีมิดไว้เพื่อป้องกันตัว แม้ว่าเขาจะไม่ได้ใช้มันก็ตาม

การป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมถูกลั่นแกล้ง (Bullying)

บทบาทของพ่อแม่ ผู้ปกครอง	บทบาทของครู
1. ให้คำปรึกษาหารือเกี่ยวกับประเด็นการรังแกของลูกโดยการทำข้อตกลงว่าจะไม่มีการกลั่นแกล้งใด ๆ อีก ไม่ว่าจะเป็นทางวาจาและทางร่างกาย 2. ขอกการสนับสนุนเพื่อหยุดการถูกลั่นแกล้งจากโรงเรียน 3. ควรเป็นคนที่เปิดใจรับฟังปัญหาของลูก ให้กำลังใจและให้โอกาส ไม่ตัดสินลูก เพื่อให้ลูกเกิดความไวใจและสบายใจที่จะบอกเล่าเรื่องราวทุกเรื่องที่เจอให้ฟัง เมื่อเกิดปัญหาคณพ่อกุณแม่จะได้ช่วยคิดหาทางแก้ไขได้ทัน 4. ปรับทัศนคติที่มีต่อการเป็นเด็กไม่สู้คนของลูก ให้กลายเป็นความภูมิใจที่ลูกสามารถควบคุมสติอารมณ์ของตัวเองได้ แต่ในขณะเดียวกันคุณพ่อกุณแม่อาจต้องสอนให้ลูกรู้วิธีการป้องกันตัวและตอบโต้อย่างสันติวิธี เพื่อไม่ให้ลูกกลายเป็นเหยื่อหรือโดนเพื่อนรังแกซ้ำ ๆ ได้	1. ส่งเสริมศักยภาพที่มีในตัวเด็ก โดยการนำผลงานของเด็กคนนั้น มาแสดงให้เพื่อนร่วมชั้นได้เห็นถึงความสามารถและเกิดการยอมรับ จนทำให้เด็กคนนั้นเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง 2. ให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคลเพื่อเพิ่มความมั่นใจให้แก่ผู้ถูกรังแก 3. ให้ความช่วยเหลือเป็นพิเศษในการทำงานของเขา ความสำเร็จที่ตามมาทำให้ภาพลักษณ์ของเขาดีขึ้น และให้ความช่วยเหลือเป็นรายบุคคลตามที่เขาต้องการ

ข้อเสนอแนะ

1. การแสดงออกทางพฤติกรรมที่ถูกกดดันจากครอบครัว ครอบครัวไม่มีความพร้อมในการเลี้ยงดูบุตรและครอบครัวมีปัญหาต่าง ๆ ซึ่งเด็กไม่สามารถเข้าใจในส่วนนี้ได้ ปัญหาต่าง ๆ ก็เลยเกิดขึ้นกับตัวเด็กทั้งหมด
2. ต้องหาเวลาว่างหรืองานอดิเรกต่าง ๆ ให้เด็กคนนี้ได้ทำ มันจะทำให้เขาไม่ฟุ้งซ่านและอยู่กับตัวเองได้ดีที่สุด
3. เป็นคนที่คนรอบข้างต้องเข้าใจและยอมรับในตัวเด็กให้ได้ทุกคน เพราะจะทำให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นและกล้าที่จะพูดเรื่องราวต่าง ๆ ให้ฟังได้
4. ความรัก ความอบอุ่นของครอบครัว
5. การทำร้ายตนเองเป็นทางเลือกที่จะทำให้เขามีตัวตนในสายตา
6. อารมณ์ ความแปรปรวน คือสาเหตุหนึ่งของปัญหาทำร้ายตนเอง
7. อาวุธที่มี (มีด) ทำให้เขาอุ่นใจ ไม่หวาดกลัว แต่อันตราย

Bully วัยใสใส (มัธยมศึกษา)

ปัญหา : การปรับตัวเมื่อย้ายโรงเรียนของมาร์ค

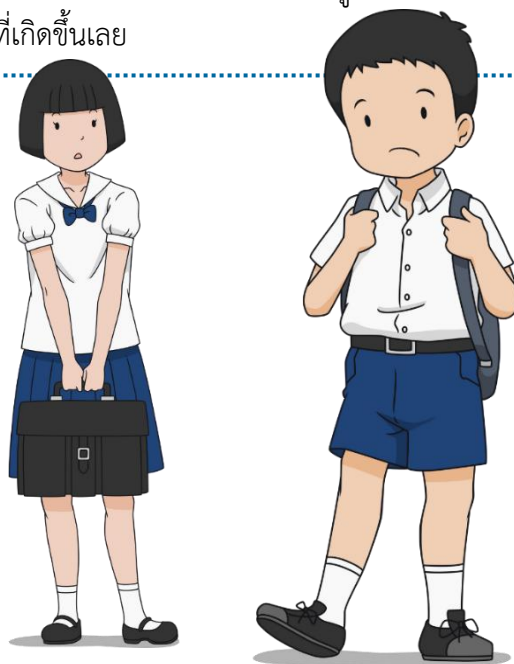
(Besag, Valerie E. 1993 : 176 - 177)

มาร์คอายุ 14 ปี เพิ่งเข้ามาเรียนในโรงเรียนแห่งใหม่ที่ไม่ได้อยู่ในสถานที่เดิม พ่อแม่ของเขาว่าเขามีปัญหาในการคบเพื่อนใหม่และเฝ้าระวังว่าเขาจะถูกรังแก มาร์คยังแสดงพฤติกรรมเป็นเด็กไม่สมกับวัยของเขา และนอกจากนี้เขายังเป็นเด็กที่ดูเงอะงะ มาร์คมีปัญหาเรื่องการทำงานร่วมกับคนอื่นและแสดงท่าทางการเดินที่ไม่สุภาพ เขาไม่สามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ดี เช่นเดียวกับเด็กที่เงอะงะหลาย ๆ คน เมื่อโดนเพื่อนพูดยั่วยุเขาไม่สามารถออกเสียงคำพูดได้ชัดเจนจะพูดแบบลุกลี้ลุกลนและลั่นฟันกัน และอีกสาเหตุหนึ่งคือมาร์คได้เห็นความก้าวร้าวของคนในครอบครัวหลายครั้งจนเป็นคนขี้กลัว วิตกกังวล และขาดความมั่นใจ

หลังจากเรียนที่โรงเรียนใหม่ได้ไม่กี่เดือน เขาก็กลายเป็นที่รู้จักในนาม Mark the Martian เนื่องจากนิสัยของเขา เขาเดินยกไหล่สร้างความไม่พอใจให้กับเพื่อน ๆ จนเพื่อนร่วมชั้นของเขาและคนอื่น ๆ มักจะเตะต๋อและสะกดขาให้เขาล้มทุกครั้งเมื่อโอกาส เขาเครียดจากการถูกเพื่อนรังแกจึงได้แสดงปฏิกิริยาโต้ตอบจนกลายเป็นความก้าวร้าวและมาร์คก็ยังคงถูกเพื่อนรังแกต่อไป

พฤติกรรมสะสมของมาร์คนั้นร้ายแรงมาก มาร์คไม่มีความมั่นใจที่จะเข้าพบครูพี่เลี้ยง และเนื่องจากครูพี่เลี้ยงเห็นพฤติกรรมก้าวร้าวของมาร์คที่ได้ตอบเพื่อนทันที พวกเขาจึงมีทัศนคติทางลบกับมาร์คมาโดยตลอด

การกลั่นแกล้งเกิดขึ้นกับมาร์คอีกครั้ง คือวันหนึ่งมาร์คเดินเล่นรอบ ๆ เมืองโดยไม่เข้าโรงเรียน และในวันนั้นเองผู้ปกครองของเพื่อนมาร์คโทรศัพท์ไปหาพ่อแม่ของมาร์คและครูที่โรงเรียน เพื่อบอกว่าลูกชายของเธอกำลังเป็นทุกข์ที่ถูกมาร์ครังแกที่โรงเรียนจนไม่อยากไปโรงเรียน มาร์ครู้สึกไม่สบายใจกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น แต่ไม่มีครูคนใดทราบสาเหตุที่แท้จริงที่เกิดขึ้นเลย

การป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมถูกรังแก (Bullying)

บทบาทของพ่อแม่ ผู้ปกครอง	บทบาทของครู
1. ปรึกษารูปประจำชั้นเพื่อหารือเกี่ยวกับปัญหา และกลยุทธ์ในการช่วยเหลือมาร์ค 2. ควรเป็นคนที่คอยเติมความมั่นใจนั้นให้ลูกด้วยการทำให้ลูกมองเห็นข้อดีของตัวเอง คุณค่าของตัวเอง และภาคภูมิใจในตัวเอง ถ้าลูกมีความมั่นใจในตัวเองมากพอ ก็จะสามารถปกป้องจิตใจตัวเองไม่ให้หวั่นไหวจากการถูกล้อเลียนหรือลดทอนคุณค่าของคนอื่นได้ 3. ไม่จำเป็นต้องสอนให้ลูกตอบโต้ด้วยความรุนแรง แต่ควรสอนให้ลูกรู้วิธีแก้ปัญหาที่ถูกต้อง เช่น บอกเพื่อนว่าไม่ชอบให้ทำอย่างนี้ และถ้าไม่ได้ผล ให้ลูกกล้านำปัญหาไปเล่าให้คุณครู หรือบอกให้คุณพ่อคุณแม่ช่วยจัดการ	1. ลงโทษคนที่รังแกให้ไปทำภารกิจอื่นชดเชย และมีนโยบายชัดเจนว่าไม่อนุญาตให้มีการรังแกในรูปแบบใดๆ ผู้ปกครองของพวกเขาได้รับแจ้งทันทีถ้ามีเหตุการณ์รังแกกัน 2. รับทราบและขอความอนุเคราะห์ดูแลอย่างรอบคอบในช่วงเวลาเรียน และช่วยให้มาร์คมีความมั่นใจและภาคภูมิใจในตนเอง สิ่งนี้ทำได้ดีเป็นพิเศษในเกม มาร์คไม่เคยถูกเลือกให้เป็นคู่ ดังนั้นครูมักจะจัดชั้นเรียนเป็นคู่หรือคู่ของมาร์ค 3. ส่งเสริมให้มาร์คเล่นกิจกรรมที่จะทำให้เขาประสบความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะ

1. เด็กขาดความเชื่อมั่นในตัวเอง
2. การที่เปลี่ยนโรงเรียนบ่อย ๆ ทำให้เกิดปัญหาโดยตรงกับตัวเด็กมาก เพราะยังเป็นวัยที่กำลังจะเข้าสู่ช่วงวัยรุ่นซึ่งเป็นวัยที่ต้องมีคนเข้าใจตัวเขาอย่างมาก
3. การที่เมื่อเขาเกิดปัญหาต่าง ๆ และเปลี่ยนโรงเรียนทุกครั้งที่เกิดปัญหานั้นมันยิ่งทำให้เขารู้สึกว่าตัวเองเป็นเด็กที่มีปัญหา
4. การช่วยกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับเขาก่อนที่ละอย่าง ว่าเกิดจากสาเหตุอะไร และทำไมมันถึงเกิดขึ้น เช่น ปัญหาที่ว่าเขาจะจะทำเดินที่ไม่สุภาพเราก็ควรบอกเขาให้เข้าใจว่าทำแบบนี้มันจะดีกว่าแบบนี้แหละ เราลองเปลี่ยนวิธีการเดินแบบใหม่ดูสิว่าอันไหนมันดีกว่ากัน ซึ่งให้เขาทำและให้เขาเลือกเองว่า แบบไหนดี แบบไหนไม่ดี
5. ครู ผู้ปกครอง การมีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือเด็ก
6. กฎ มาตรการ บทลงโทษ และการสร้างขวัญกำลังใจให้กับเด็กเกิดความเชื่อมั่น
7. ครอบครัวเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก ๆ

บรรณานุกรม

- กนกวรรณ สุภาราญ. (2566). บทบาทของครอบครัว โรงเรียนและชุมชน กับ การป้องกันการกลั่นแกล้งกันในโรงเรียน. จาก <https://www.educathai.com/knowledge/articles/368>. สืบค้นเมื่อ 9 เมษายน 2566.
- กรมสุขภาพจิต. Stop Bullying หยุดการกลั่นแกล้ง ยุติความรุนแรงในสังคม. (Online). จาก <https://dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=30024/>. สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2566.
- กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2560). ประกาศกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการกลั่นกรองข้อมูลคอมพิวเตอร์ ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 พ.ศ. 2560, ราชกิจจานุเบกษา 134 (22 กรกฎาคม 2560).
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). คู่มือการดำเนินงานความปลอดภัยสถานศึกษา. กรุงเทพฯ.
- กระทรวงศึกษาธิการ.(2564). นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2566. ประกาศ.
- กองบรรณาธิการ. การกลั่นแกล้ง 6 ประเภทที่พ่อแม่ควรรู้จักไว้. (17 พฤษภาคม 2563). จาก <https://hd.co.th/6-types-of-bullying-parents-should-know>. สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2566 .
- กองส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต. (2562). โปรแกรมการพัฒนาทักษะการควบคุมตนเอง (Self-Control) เพื่อปกป้องพฤติกรรมรังแกกัน (Bullying) ในเด็กประถมศึกษาปีที่ 1-3.
- การบูลลี่ คืออะไร – สาเหตุและการแก้ปัญหา Bully ในสังคม. (Online). จาก <https://faithandbacon.com/bullying-solutions/>. สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2566 .
- เข็นเด็กขึ้นภูเขา. (2566). คุณครูควรทำอะไรในวันที่เด็กถูกบูลลี่. จาก https://www.facebook.com/kendekthai/posts/2759750750730760/?locale=th_TH. สืบค้นเมื่อ 9 เมษายน 2566.
- ทวิศักดิ์ สิริรัตน์เรขา. (2565). การบูลลี่. (Online). จาก <https://www.happyhomeclinic.com/mh11-bullying.html>. สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2566.
- ทวิศักดิ์ สิริรัตน์เรขา. (2565). การบูลลี่. จาก <https://www.happyhomeclinic.com/mh11-bullying.html> (บทความต้นฉบับ: พฤษภาคม 2565)

บรรณานุกรม (ต่อ)

ธัญชา วงษ์ทองคำ.(2564).การศึกษามาตรการการป้องกันและคุ้มครองการกลั่นแกล้งรังแกในสถานศึกษา
ระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดกรุงเทพมหานคร.ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ,กรุงเทพฯ.(สารนิพนธ์ สาขาวิชาการจัดการทางสังคม คณะสังคมศาสตร์)

นพ. โกวิทย์ นพพร. (2562). รับมืออย่างไรในสังคม Bully. จาก <https://www.samitivejhospitals.com/th/article/รับมือ-bully>. สืบค้นเมื่อ 22 กุมภาพันธ์ 2566.

นพ.โกวิทย์ นพพร. (2566). รับมืออย่างไรในสังคม Bully. จาก <https://www.samitivejhospitals.com/th/article/detail/%E0%B8%A3%E0%B8%B1%E0%B8%9A%E0%B8%A1%E0%B8%B7%E0%B8%AD-bully>. สืบค้นเมื่อ 9 มีนาคม 2566.

นุติดา ทวีชีพ.(2565).ผลของพฤติกรรมการกลั่นแกล้งในโรงเรียนที่มีต่อความผูกพันของนักเรียนระดับ
ประถมศึกษา : การวิจัยแบบผสานวิธี. วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต วิทยาลัยวิทยาการวิจัยและวิทยาการ
ปัญญา มหาวิทยาลัยบูรพา,ชลบุรี.(วิทยานิพนธ์ สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางวิทยาการปัญญา).

บูลลี่คืออะไร ทำไมต้องบูลลี่ ผลเสียร้ายแรงจะตามมาเป็นอย่างไร. (Online). จาก <https://www.ihlcares.com/blogs/news/bullying>. สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2566 .

ปราณี ปวีณชนา. STOP BULLYING หยุดแกล้งกัน ก่อนซึมเศร้าถามหา. (Online). จาก https://www.manarom.com/blog/stop_bullying.html/. สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2566.

ปราณี ปวีณชนา. การบูลลี่ปัญหาที่สังคมทำเป็นมองไม่เห็น.(Online). จาก <https://faithandbacon.com/bullying-solutions>. สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2566.

มูลนิธิยุวพัฒน์. การกลั่นแกล้ง (Bullying) ความรุนแรงในสังคม (บทความออนไลน์). จาก <https://www.yuvabadhanafoundation.org/th>. สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2566 .

วนิดา ขาวมงคลเอกแสงศรี. (2556). หลักการสอนการพัฒนาทักษะชีวิต. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วรรณัน ดาราพงษ์. (2563). ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการกำกับดูแลการกลั่นแกล้งรังแกทางไซเบอร์ใน
กรณีเด็กและเยาวชน. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2566). **Cyberbully คืออะไร? ส่งผลอย่างไร? และเราควรรับมือกับมันอย่างไรดี?** จาก <https://resourcecenter.thaihealth.or.th/article/cyberbully>. สืบค้นเมื่อ 9 มีนาคม 2566.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40เพชรบูรณ์. (2563). **คู่มือการคุ้มครองและช่วยเหลือนักเรียน**. สำนักพิมพ์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2564). **มาตรการในการต่อต้านและการคุ้มครองบุคคลจากการถูกลั่นแกล้งในสังคม**. ฝ่ายค้นคว้าและเปรียบเทียบกฎหมาย กองกฎหมายต่างประเทศ, กุมภาพันธ์ 2564.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). **การพัฒนาทักษะชีวิตในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. [ม.ป.ท.: ม.ป.พ.]
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). **คู่มือการดำเนินงานความปลอดภัยในสถานศึกษา**.
- สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. **การบูลลี่(Bullying)ไม่ใช่แค่การกลั่นแกล้งแต่เป็นความรุนแรงในสังคม**. จุลสารมุมมองสิทธิ. ปีที่19 ฉบับที่ 8. สิงหาคม 2563, หน้า3.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สุวรรณา เรืองกาญจนเศรษฐ์. **การสร้างความภาคภูมิใจในตนเอง**. จาก www.teerama.com.hotline. ค้นเมื่อ 3 เมษายน 2566.
- อุบลวรรณ แสนมหายักษ์. (2550). **พูดดี คิดดี ปฏิบัติดี ชีวิตเป็นสุข**. [ม.ป.ท.]: ลิลลี่ปรี้นท์ซ้อป.
- Besag, Valerie E. (1993). **Bullies and Victims in Schools. A Guide to Understanding and Management**. Buckingham, England, United Kingdom
- D-PREP International School. (2566). **ผู้ปกครองควรรู้! 4 วิธีสอนลูกเมื่อต้องเจอการบูลลี่ (Bully) ในโรงเรียน**. จาก <https://www.dprep.ac.th/th/prevent-bullying-at-school/>. สืบค้นเมื่อ 9 เมษายน 2566.
- School of changemakers. **การกลั่นแกล้งในเด็กและเยาวชน Bullying**. (Online). 29 กันยายน 2019. จาก <https://www.schoolofchangemakers.com/knowledge/22482/>. สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2566.
- Why Bullying? ทำไมถึงต้องกลั่นแกล้ง อะไรคือสาเหตุของพฤติกรรมรุนแรงเหล่านี้**. (Online). จาก <https://bookplus.co.th/why-bullying> . สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2566.

คณะกรรมการ

ที่ปรึกษา

นายอัมพร พินะสา

นายธีร์ ภาวักนันท

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คณะกรรมการ

นายนิสิต เน้นเพิ่มพิสุทธิ

รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประธาน

มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ปฏิบัติหน้าที่

ผู้อำนวยการศูนย์ความปลอดภัย สำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

นางพรเพ็ญ ทองสิมา

ผู้เชี่ยวชาญด้านประเมินผลการจัดการศึกษา

รองประธาน

ขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน

นายอำนาจ เหลื่อนน้อย

ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

รองประธาน

ประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3

นายอุทัย คำสีทา

ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

รองประธาน

มัธยมศึกษาเพชรบุรี

นายไพฑูรย์ จารุสาร

ผู้อำนวยการสำนักบริหารงานมัธยมศึกษาตอนปลาย

คณะกรรมการ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

แพทย์หญิงวิมลรัตน์ วันเพ็ญ

ผู้อำนวยการสถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่น

คณะกรรมการ

ราชชนรินทร์ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข

นายภูมิพงษ์ ขุนฉนมฉำ

ผู้ตรวจราชการกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและ

คณะกรรมการ

เยาวชน รักษาการผู้อำนวยการสถานพินิจและ

คุ้มครองเด็กและเยาวชน กรุงเทพมหานคร

นางวาสนา ทองสม

หัวหน้าบ้านพักเด็กและครอบครัวนนทบุรี

คณะกรรมการ

นางสาวนุชนาถ สุขเกต

มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก

คณะกรรมการ

นางณัฐวดี ณ มโนรม

นักสังคมสงเคราะห์เชี่ยวชาญ สาขาจิตเวชศาสตร์

คณะกรรมการ

เด็กและวัยรุ่น ภาควิชากุมารเวชศาสตร์

คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

ผศ.ดร.วิณัฐ สกุลหอม

คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

คณะกรรมการ

นายยุทธนา สำราญกิจ

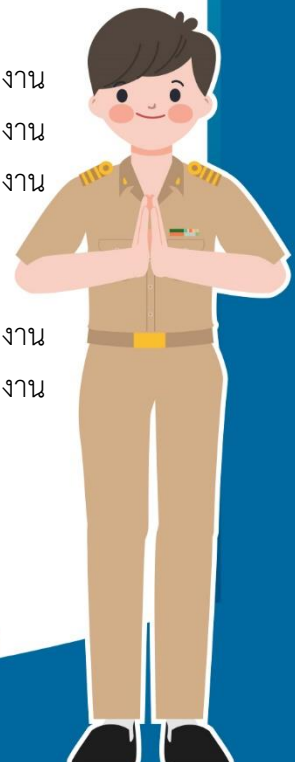
รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

คณะกรรมการ

ประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 1 ปฏิบัติหน้าที่

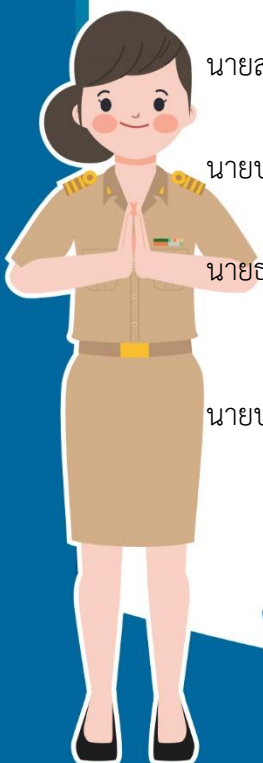
รองผู้อำนวยการศูนย์ความปลอดภัย สำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

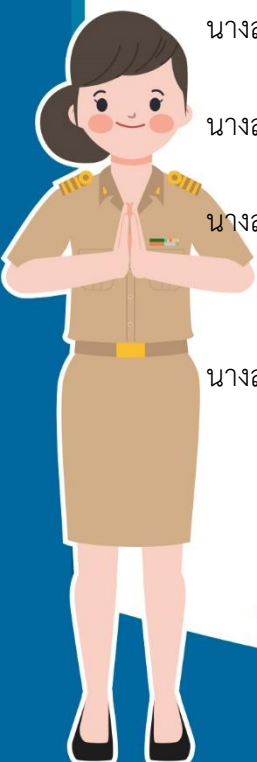
คณะทำงาน (ต่อ)

นายอำนาจ อัสพร	รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ปฏิบัติหน้าที่ รองผู้อำนวยการศูนย์ความปลอดภัย สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	คณะทำงาน
นายอำนาจ ดีประสิทธิ์	รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3	คณะทำงาน
นายสมชาย ลิ้มประจันต์	รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3	คณะทำงาน
นางธัญพร สมบูรณ์ศักดิ์ศรี	รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระบุรี เขต 2	คณะทำงาน
นางสาวขบา พันธุ์ศักดิ์	ผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผล การจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1	คณะทำงาน
นางสุมาลี สุธิกุล	ผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผล การจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2	คณะทำงาน
นายเศกสรรค์ ใจดี	ผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผล การจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3	คณะทำงาน
นางบุปผา มณีจันทร์	ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุพรรณบุรี เขต 2	คณะทำงาน
นายสุขวิทย์ ปู่ทอง	ผู้อำนวยการโรงเรียนธรรมโชติศึกษาลัย สำนักงาน เขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี	คณะทำงาน
นายบรรเทา คุ้มฉายา	ผู้อำนวยการโรงเรียนดอนคาวิทยา สำนักงานเขต พื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี	คณะทำงาน
นายธนกุล ช้อนแก้ว	ผู้อำนวยการโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1	คณะทำงาน
นายบุญชู กล้าแข็ง	ผู้อำนวยการโรงเรียนบางประกอกวิทยาาคม สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1	คณะทำงาน

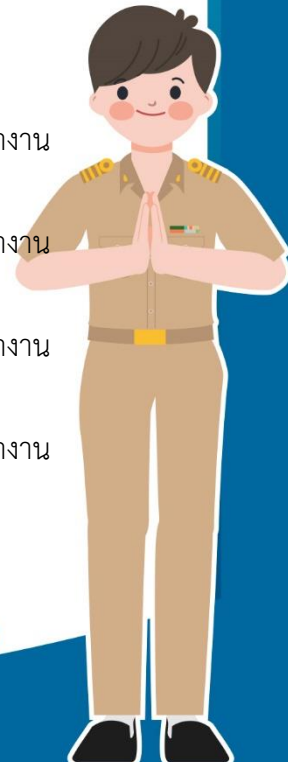
คณะทำงาน (ต่อ)

นางสาวสมปอง โพธิ์ศรี	ผู้อำนวยการโรงเรียนคลองก้วยวิทยา สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง	คณะทำงาน
นายภาณุวัฒน์ คลังสิน	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านท่าชะอม สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2	คณะทำงาน
นางอภิฤตา สังข์สุวรรณ	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเขาหิน สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1	คณะทำงาน
นางสาววันเพ็ญ แดงแสน	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดดอนโพธิ์ทอง สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1	คณะทำงาน
นายกฤษฎา ทรัพย์ขำ	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ ปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการ กลุ่มส่งเสริมการศึกษาทางไกล เทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2	คณะทำงาน
นางนันทยา ใจตรง	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดไผ่โรงวัว สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2	คณะทำงาน
นางพัฒนพร ทองลิ้ม	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเขาชนหมาก สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2	คณะทำงาน
นางอำนวยการพร สะอึ้งทอง	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเทพพิทักษ์ สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2	คณะทำงาน
นายอนันต์ ดีขำ	ผู้อำนวยการโรงเรียนพานิชชีวะอุปถัมภ์ สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2	คณะทำงาน
นายชนาธิป โตคำ	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านรังงาม สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3	คณะทำงาน
นางสาวอัจฉรา แก้วเรือง	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองราชวัตร สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3	คณะทำงาน
นางสาวณัฐธยาน์ ณัฏฐาเศรษฐ์	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดบางขวาง สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3	คณะทำงาน
นางสาวสุรางค์ เข้มเพชร	ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลหนองหญ้าไซ (วัดหนองหลวง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3	คณะทำงาน
นางสาวเบญญคุณา แดงโสภา	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดดอนสำโรง สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3	คณะทำงาน

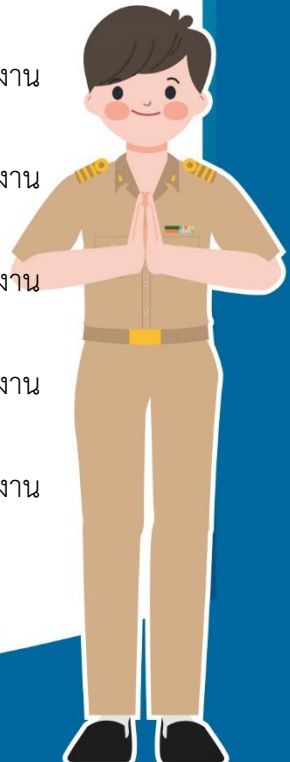
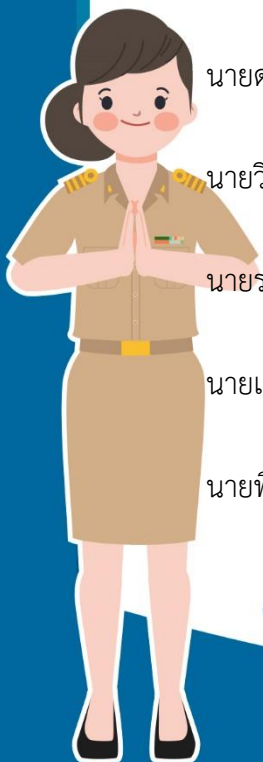
คณะกรรมการ (ต่อ)

นายไพโรจน์ ตันวาฬพิทักษ์	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดทับผึ้งน้อย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3	คณะกรรมการ
นายรัชพล วรกรรม	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสามัคคีธรรม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3	คณะกรรมการ
นายรุ่งวิทย์ ผิวเหลือง	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านทับละคร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3	คณะกรรมการ
นางสาวธณกร จันทรแก้ว	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดพวงแก้ว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2	คณะกรรมการ
นายศรัณยู นิตศิริ	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดท่ามะนาว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3	คณะกรรมการ
นางนิตยา สุขสำราญ	รองผู้อำนวยการโรงเรียนสวนแตงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี	คณะกรรมการ
นายอาทิตย์ จิตรมั่น	รองผู้อำนวยการโรงเรียนวัดราชโอรส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต	คณะกรรมการ
นางสาววันวิสาข์ ปริ้มพราย	รองผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านลาดวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี	คณะกรรมการ
นายพัลลภ จันทรลอย	นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ ปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 3	คณะกรรมการ
นางร่มไทร น้อยราษฎร์	นักวิชาการคอมพิวเตอร์ชำนาญการ ปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการศึกษาทางไกลเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี	คณะกรรมการ
นางสุรพิชฌาย์ ฟ้าหวั่น	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3	คณะกรรมการ
นางศิริพร พวงมาลี	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3	คณะกรรมการ
นายภาณุพงศ์ พละวงษ์	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3	คณะกรรมการ
นางกรรณิพย์ พึ่งสุข	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3	คณะกรรมการ

คณะทำงาน (ต่อ)

นางสาวดวงนภา มะลิทอง	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต	คณะทำงาน
นายสุเทพ พันธุ์เพ็ง	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3	คณะทำงาน
นางสาวพัสดราภรณ์ รุ่งแจ้ง	นักจิตวิทยาโรงเรียนประจำสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3	คณะทำงาน
นายวีรศักดิ์ ทองบุญฉาย	นักวิชาการศึกษาชำนาญการ สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี	คณะทำงาน
นางสาวปรีชญา พะณะงาม	นักจิตวิทยาโรงเรียนประจำสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สุพรรณบุรี	คณะทำงาน
นางเกสรฯ อาระจารุ	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1	คณะทำงาน
นางดวงทิพย์ เพ็ชรนิล	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1	คณะทำงาน
นางสาวเมทินี ตาตะสมิต	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1	คณะทำงาน
นางสาวสุกัลยา นิยมทอง	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 1	คณะทำงาน
นางสาวปวีรรัตน์ นิรมลพิศาล	ครูโรงเรียนธรรมโชติศึกษาลัย สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี	คณะทำงาน
นายดนุพล บุญชอบ	ครูโรงเรียนบางลี่วิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสุพรรณบุรี	คณะทำงาน
นายวินัย หริมเทศ	ครูโรงเรียนวังกรดพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร	คณะทำงาน
นายรัชตะ แก้วสวรค์	ครูโรงเรียนธรรมโชติศึกษาลัย สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี	คณะทำงาน
นายเกรียงไกร แยมขยาย	ครูโรงเรียนอนุบาลบ้านท่าพระยาจักร สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2	คณะทำงาน
นายพีรพล อยู่สุข	ครูโรงเรียนอนุบาลบ้านท่าพระยาจักร สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2	คณะทำงาน

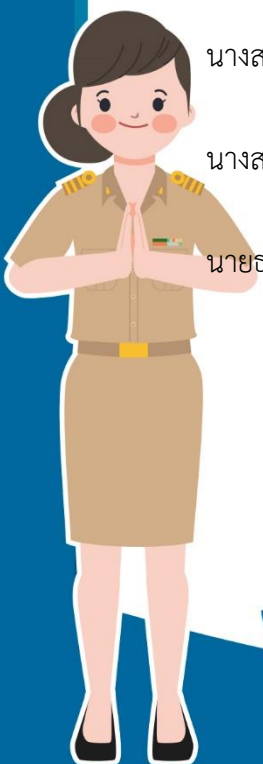

คณะกรรมการ (ต่อ)

นายอนุพงษ์ สังขรัตน์	ครูโรงเรียนอนุบาลบ้านท่าพระยาจักร สำนักงานเขต	คณะกรรมการ
นายเกียรติศักดิ์ สุพรรณคำ	พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2	
นายสวาด พรหมชนะ	ครูโรงเรียนบ้านนเรศ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	คณะกรรมการ
นายภัทระ เทพเวที	ประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2	
นางสาวอรุณทัย ธนวิวัฒน์	ครูโรงเรียนวัดสระด่าน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	คณะกรรมการ
นายธรรมรัตน์ ดิษฐ์สุธรรม	ประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2	
นายพนพล ศรีโมรา	ครูโรงเรียนอนุบาลสมเด็จพระวันรัต สำนักงานเขต	คณะกรรมการ
นายธนวัต นาคสัมฤทธิ์	พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3	
นางสาวสุภาพร โอชารส	ครูโรงเรียนอนุบาลสมเด็จพระวันรัต สำนักงานเขต	คณะกรรมการ
นางสาวจริญญา ไทยแท้	พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3	
นายฉันทยุทธ์ หะสิทธิ์เวช	ครูโรงเรียนบ้านพุน้ำร้อน สำนักงานเขตพื้นที่	คณะกรรมการ
นางสาวหทัยรัตน์ สอนขำนิ	การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3	
ว่าที่ร้อยตรี ดิถีธกมล สนแจ้ง	ครูโรงเรียนวัดไทร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	คณะกรรมการ
นางกรวรรณ ไสยจิตต์	ประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3	
นายธนนท์ วีรธนนท์	ครูโรงเรียนบ้านหนองตาแก้ว สำนักงานเขตพื้นที่	คณะกรรมการ
	การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3	
	นักจิตวิทยาอิสระ โครงการพลังบวก สำนักงาน	คณะกรรมการ
	กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ	
	ข้าราชการบำนาญ	คณะกรรมการ
	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ	คณะกรรมการ
	สำนักตรวจราชการและติดตามประเมินผล	
	นิติกรชำนาญการพิเศษ สำนักนิติกร สำนักงาน	คณะกรรมการ
	คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	
	ผู้อำนวยการกลุ่มแผนและยุทธศาสตร์	คณะกรรมการ
	ศูนย์ความปลอดภัย สำนักงานคณะกรรมการ	
	การศึกษาขั้นพื้นฐาน	
	ผู้อำนวยการบริหารทั่วไป สำนักบริหารการศึกษา	คณะกรรมการ
	พิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	

คณะทำงาน (ต่อ)

นางสาวชลฤทัย ทวีแสง	ปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงาน โรงเรียน วิทยาศาสตร์และโรงเรียนในโครงการเพื่อความเป็นเลิศ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	คณะทำงาน
นางสาวสมัชญา ช่วยเกิด	นักวิชาการพัสดุปฏิบัติการ สำนักการคลังและ สินทรัพย์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน	คณะทำงาน
นางสาวกรณิศ พรหมมา	พนักงานธุรการ สำนักอำนวยการ สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	คณะทำงาน
นางสาววันยา เพียรเก็บ	พนักงานบันทึกข้อมูล สำนักอำนวยการ สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	คณะทำงาน
นางสาวจิระวรรณ ปักกัตตั้ง	รองผู้อำนวยการศูนย์ความปลอดภัย สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	คณะทำงาน และเลขานุการ
นางสาวกมลลักษณ์ ลอยพูน	นักประชาสัมพันธ์ชำนาญการพิเศษ ศูนย์ความปลอดภัย สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน	คณะทำงาน และเลขานุการ
นายภูมรินทร์ บุตรดี	นักวิชาการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน	คณะทำงาน และเลขานุการ
นายเดชา ห้องแขง	เจ้าหน้าที่ศูนย์ความปลอดภัย สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน	คณะทำงาน และเลขานุการ
นางสาวพรนัชชา สาระ	เจ้าหน้าที่ศูนย์ความปลอดภัย สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน	คณะทำงาน และเลขานุการ
นางสาวสุพรรณ กัลปาลี	เจ้าหน้าที่ศูนย์ความปลอดภัย สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน	คณะทำงาน และเลขานุการ
นางสาวอรอนงค์ ศรีทอง	เจ้าหน้าที่ศูนย์ความปลอดภัย สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน	คณะทำงาน และเลขานุการ
นายธนกร มงคลเจริญ	เจ้าหน้าที่ศูนย์ความปลอดภัย สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน	คณะทำงาน และเลขานุการ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

